

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ГЕРМАНІСТІВ
ГОТЕ-ІНСТИТУТ В УКРАЇНІ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**«МІЖОСОБИСТІСНА КОМУНІКАЦІЯ ТА
ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО: СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ»**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
II Всеукраїнської науково-практичної конференції**

16 квітня 2024 року
Черкаси, Україна

УДК 81'25:316.77

Рекомендовано до друку вченою радою Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького (протокол № 10 від 25 квітня 2024 року)

Редакційна колегія:

Л.О. Овсієнко, канд. філол. наук, доц. (гол. ред.); І.Г. Багач, канд. пед. наук, доц. (заст. гол. ред.); Н.М. Поліщук, канд. філол. наук, доц. (відп. ред.); О.В. Спрягайло, канд. біол. наук, доц.; А.Й. Паславська, д-р філол. наук, проф.; Л.В. Швидка, канд. філол. наук, доц.; І.М. Литвин, канд. філол. наук, доц.; М.В. Чепурна, канд. пед. наук, доц.; Корновенко Л.В., канд. філол. наук, доц.

Міжособистісна комунікація та перекладознавство: сучасні перспективи розвитку. *Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції (16 квітня 2024 р.)*. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2024. 192 с. (Електронна книга)

До збірника увійшли матеріали конференції, які стали предметом обговорення учасників II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Міжособистісна комунікація та перекладознавство: сучасні перспективи розвитку» у м. Черкаси 16 квітня 2024 року. Матеріали конференції надруковані українською, англійською, німецькою мовами відповідно до програми конференції.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей.

УДК 81'25:316.77

Відповідальність за достовірність викладених у публікаціях фактів, а також за можливі огріхи щодо технічного оформлення цих публікацій несуть їхні автори.

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ЗМІСТ

Антоненко Д.С. Особливості перекладу німецьких казок	7
Багач І.Г. Актуальні підходи до розвитку навичок міжкультурного спілкування майбутніх перекладачів	8
Башлик С.В. Методика навчання іноземних мов та культур	10
Безугла Л.Р. Розвиток діяльнісного підходу в методиці викладання німецької мови як іноземної	11
Білик В.В. Особливості перекладу німецьких фразеологічних одиниць для позначення рис характеру людини	13
Білоус А.В. Вивчення метафори у когнітивній лінгвістиці.....	15
Блощинський І.Г. Enhancing Communicative Competence Through the Implementation of Content- Based Learning	16
Бойко Т.А. Специфіка перекладу творів Ліни Костенко	18
Братко А.В. Метафоричні трансформації в українському перекладі сучасної молодіжної публіцистики	20
Бровко Л.І. Розвиток навичок аудіювання на уроках німецької мови в учнів середніх класів	21
Васечко Р.Р. Зміна конотативної та денотативної інформації слова hate в українському перекладі мультфільму «RWBY»	23
Власенко Ж.В. Використання інтерактивних відео у викладанні іноземних мов.....	25
Габелок А.С. Використання найсучасніших методів навчання на уроках німецької мови у молодшій школі	26
Галицька О.Б. Motivationsstrategien im E-Learning	29
Ганечко В.В. Використання ChatGPT для викладання німецької мови.....	31
Гриценко Н.М. Виклики доби дистанційної освіти та їх подолання з допомогою цифрових інструментів.....	32
Данилюк С.С. Mobile Applications for the Development of Foreign Language Lexical Competence of Students of Language Training Directions.....	37
Даценко Є.О. Die Ukraine und Deutschland in Medien und politischen Diskursen: Auswirkungen auf die zwischenmenschliche Kommunikation.....	38
Деренчук Б.Ю. Неологізми німецької та англійської мов XXI ст.: порівняльний аспект.....	40
Долинський Є.В. Способи перекладу психологічних термінів відповідно до їх етимології	42
Дюдіна А. В. Викладання та навчання на основі методології CLIL	44
Житнікова А.О. Медичний переклад – різновид науково-технічного перекладу.....	45
Жуган М.Є. Методи використання дидактичних ігор на уроках іноземних мов.....	47
Ільєнко В.Р., Хакало В.С. Конотативні заміни в українському закадровому перекладі серії «Game over Charles» американської телевізійної молодіжної драми «Pretty Little Liars».....	48

Ільницька М.О. <i>Синонімічні трансформації у власній версії українського перекладу роману Мейв Бінчі «Scarlet Feather»</i>	51
Іщенко А.О., Трофименко А.С. Проблематика креативного мислення в перекладі	52
Карловська Г.В. E-learning при викладанні іноземної мови студентам ЗВО ..	54
Карпевич А.М. Лінгвостилістичні особливості перекладу художнього тексту німецькою мовою (на матеріалі творчості Сергія Жадана)	56
Карпушина М.Г. The Role of Language Communication Theory Fundamentals in Developing Communicative Competence.....	58
Кеба М.А. Розвиток лексичної компетентності учнів середньої школи за допомоги використання спортивних ігор на уроках німецької мови	60
Кикоть В.М. Славетні перекладачі Черкаського краю.....	62
Коваленко К.В. Лексичні труднощі художнього перекладу в рамках українсько-німецького перекладу	70
Колесник Д.М.; Підласний Д.А. Особливості перекладу договорів у сфері інтелектуальної власності	72
Колісник А.П. The influence of English language on the formation of youth culture.....	74
Кольцова Є.В. Особливості перекладу балади „Erlkönig“ з німецької мови на українську	76
Кондратьєва С.В. Особливості вживання прототипових фразеологізмів	78
Кресан О.Я. До проблеми штучної мови	80
Кутненко К.О. Реалії у власному українському перекладі англomовного роману Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry».....	82
Ланських О.Б., Сливка Н.П. Аспекти невербальної взаємодії у діловій англійській мові	85
Леновицька В.В. Сучасні технології при викладанні іноземних мов	87
Лемешева С.М. Денотативні трансформації в українському перекладі роману Барбари О'коннор «How to steal a Dog?»	89
Лисиченко О.Б. Особливості перекладу спеціалізованих термінів в сфері інформаційних технологій	90
Литвин І.М., Кравченко Н.І, Мацегора О.О. Імена та назви рас в українській локалізації фентезійної рольової відеогри «Baldur's Gate III»: когнітивно-ономасіологічний аналіз»	92
Литвин І.М. Український переклад англomовної Інтернет-статті	94
Лупій Р.Т. Власні назви в українському перекладі польського фільму Алека Петжака «Ja I Mój Tata»	96
Любіченко А.В. Денотативний аспект лексичних трансформацій у власній версії українського перекладу фрагмента роману Емми Гласс «Rest and Be Thankful».....	98
Мавренкова Д.М. Визначення частини мови	101
Мазун Д.О. Конотативний аспект лексичних трансформацій у власній версії українського перекладу американського телешоу «SNL»	103

МакГауен Т.В. Нові підходи до викладання граматики на спеціальності «переклад»	105
Матковська В.В. Дискусійні проблеми сучасної фразеології	106
Мельничук О.Я. Специфіка перекладу академічних текстів	108
Мізін К.І. Особливості відтворення німецьких емоційних концептів в англійськомовних лінгвокультурах	110
Мошенець А.В. Формування навичок вимови у школярів молодшої школи... ..	111
Нолте В.О. Фразеологічні одиниці сучасної німецької мови.....	113
Овсієнко Л.О. Jugendsprache: Stolpersteine beim Verständnis und bei der Übersetzung.....	114
Панькова А.В. Використання мовної та контекстуальної конкретизації в процесі перекладу.....	115
Парибка А.В. Український переклад власних імен оповідання Джека Лондона «The Son of the Wolf».....	117
Парибка С.В. Реалії в оригіналі та українському перекладі оповідання Джека Лондона «The Son of the Wolf»	120
Пасик Л.А. Субтитрування як один з видів медіаперекладу.....	122
Пекарчук К.В.; Долинський Є. В. Особливості перекладу сучасної медичної термінології	124
Перевізник М.В. Етичні питання у перекладі : виклики сучасності та пошук компромісів між принципами точності та культурної адаптації	126
Петріченко С.О. Power dynamics in interpersonal communication.....	128
Петров К.В. Формування комунікативних навичок учнів молодшої школи на уроках німецької мови.....	129
Потапенко Л.В., Коваленко Т.В. “Flipped learning” approach in language teaching.....	132
Пріхно К.Р. Метафоричні перетворення в українському перекладі англійського трилера Дженеви Роуз "You shouldn't come here"	134
Провозюк Є.О. Проблематика когнітивної ономастики.....	136
Пушенко Р.О. Денотативні трансформації в українському перекладі військово-аналітичної статті Денієла Баймена та Бенджаміна Віттеса «Remembering the Gains of the Afghanistan War».....	137
Пчелінцева О.Е., Ігнатьєва О.С. Teaching Ukrainian as a foreign language in the new context after the outbreak of Russia's full-scale invasion of Ukraine	139
Редчиць Т.В. Особливість перекладу метафор у художньому тексті	141
Редько О.І. Лексичні перетворення у власній версії українського перекладу художнього оповідання Голлі Блек «000 – Generalities».....	143
Рейдало В.С. Конотативні трансформації в українському перекладі оповідання А. К. Дойла «Скандал у Богемії»	145
Ришкова А.В. Предикати господарської діяльності у складі пропозиційно мотивованих німецьких композитних найменувань осіб	147
Рудакова Л.П., Петрова О.Б. Штучний інтелект у навчанні іноземної мови	149

Сидоренко Є.А. Недоліки використання комп'ютерних технологій для перекладу художніх творів	152
Скоробагацька Е.Р. Проблеми художнього перекладу	153
Смуглий К.М. Англо-американізми в сучасній німецькій мові	154
Соколова В.П. Партонімічні й експресивні трансформації в українському перекладі молодіжної літератури Кеті Генрі "Let`s Call It A Doomsday"	156
Степовенко А.О. Актуальні проблеми перекладу фразеологізмів з німецької на українську мову	158
Сторчеус С.В. Специфіка перекладу українською мовою промови Вінстона Черчилля «Blood, Toil, Tears and Sweat»	159
Стройкова С.А. Специфіка моделювання мотиваційного базису німецьких іхтіонімів.....	161
Титаренко О.І. Lernautonomie im DaF-Unrerricht	163
Ткаченко Л.М. Синтаксично-стилістичні особливості текстів реклами в німецькій пресі та їх переклад	164
Токарчук В.А. Застосування CLIL методології у розробці навчальних матеріалів з академічного письма	166
Толбатов О.В. Використання штучного інтелекту у вивченні іноземної мови.....	168
Томаз В.Р. Проблематика художнього перекладу німецької мови	170
Трохименко А.С. Absentiv als neue Zeitform.....	171
Тюрпека Н.О. Переклад фразеологічних одиниць з компонентом «Gold» в німецькій мові	173
Фатєєва Г.Е. Диференціація загальнонародної мови	174
Хапава Є.І. Вікові психолого- педагогічні особливості учнів середнього ступеня у процесі формування німецькомовної граматичної компетентності	176
Цибуля В.О. Граматичні перетворення в українському перекладі уривка оповідання Еліс Монро «LYING UNDER THE APPLE TREE»	178
Чабак Л.І. Application of the Communicative Method in Teaching a Foreign Language	180
Шабаш Н.С. Дослідження концепту «Heimweh» у німецькій мові	182
Шкаденков Я.В. Принцип візуалізації у навчанні німецької мови учнів початкових класів	184
Шкорута І.І. Психотерапевтичний дискурс Ірвіна Ялома у лінгвокогнітивній перспективі	186
Шкурдода А.С. Формування лінгвосоціокультурної компетентності в учнів середньої школи на уроках німецької мови	188
Щур С.М. Формування компетентності в медіації: чинник текст.....	190

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ КАЗОК

Переклад німецьких казок відображає величезне міжкультурне співтовариство, в якому автор і перекладач взаємодіють, щоб передати не лише сюжет та символіку, але й менталітет та національний колорит німецького народу. Ця доповідь розглядає особливості перекладу німецьких казок, зосереджуючись на міжкультурних викликах та творчому підході перекладача у збереженні сенсу оригіналу.

Коли перекладач стикається з німецькою казкою, він зіштовхується з унікальними лінгвістичними та культурними особливостями, що потребують особливої уваги під час перекладу. Однією з ключових складових є відтворення специфічної німецької мовної конструкції та стилістики, яка часто містить у собі глибокий семантичний зміст, що важко відтворити в іншій мові. Крім того, важливо враховувати національні особливості та традиції, щоб зберегти аутентичність казкового світу.

Такий творчий підхід до перекладу німецьких казок дозволяє перекладачам зберегти магію та унікальний характер оригіналу, водночас адаптуючи його до нової мовної та культурної обстановки. Це вимагає від перекладача глибокого розуміння не лише мови, а й культури, звичаїв, традицій та цінностей німецького народу.

У світлі вищезазначеного, переклад німецьких казок є складним та відповідальним завданням, яке вимагає від перекладача не лише високої мовної компетентності, але й глибокого розуміння культурного контексту. Тільки такий підхід дозволяє зберегти унікальність та витонченість німецьких казок у перекладі.

Особливо важливим є вибір принципів перекладу, врахування особливостей оригіналу та відповідність перекладу. Переклад народних казок є складним процесом, що розпочинається з запису слів розповідача, його інтерпретацією та розумінням на вибраній мові.

Література:

1. Особливості перекладу з однієї мови на іншу URL:

<http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/foreignphilology/article/viewFile/624/626>

АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ НАВИЧОК МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Міжкультурна комунікація в перекладі є ключовим аспектом, оскільки вона визначає якість та ефективність перекладу у глобальному суспільстві. Сучасні перекладачі повинні мати не лише мовні навички, але й глибоке розуміння культурних відмінностей різних етносів.

До змістовних аспектів навчання належать теоретичні основи, мовні компетентності та психологічна готовність. Перекладачам необхідно розуміти теоретичні аспекти міжкультурної комунікації, включаючи культурологічні та антропологічні аспекти. Культурологічні аспекти охоплюють вивчення основних елементів культури, таких як мова, вірування, звичаї та цінності.

Антропологічні аспекти охоплюють розгляд соціальних структур та взаємодії в різних культурних спільнотах. Перекладачам важливо розуміти, як культурні особливості впливають на мовленнєві та невербальні вирази, та на сприйняття тексту в різних культурних контекстах [2], що передбачає усвідомлення культурних відмінностей у вживанні мови, тонких відтінків в значеннях мовних одиниць та варіацій в стилі висловлення.

Знання культурологічних та антропологічних аспектів допомагає перекладачам вибирати адекватні словникові відповідники, уникати культурних непорозумінь та правильно передавати текстову інформацію з мови оригіналу на мову перекладу, що сприяє відтворенню автентичності та ефективності комунікації між представниками різних культур.

Однією з ключових складових навчання міжкультурної комунікації перекладачів є розвиток мовної компетентності, що охоплює вивчення не лише формальних структур мов, а й лексико-семантичних та граматичних проблем перекладу, а саме перекладу безеквівалентної національно-специфічної лексики, слів-реалій та структурних екзотизмів, застосування перекладацьких трансформацій.

Розвиток мовної компетенції допомагає перекладачам ефективно взаємодіяти з інформацією, враховуючи культурні контексти та забезпечуючи адекватні переклади.

Навчання міжкультурної компетентності має включати психологічний аспект готовності перекладачів працювати в міжкультурному середовищі [4, с. 82], зокрема розвиток вмінь адаптації, толерантності та відкритості до різних культурних підходів. Психологічний аспект також охоплює ряд важливих елементів: культурна готовність, толерантність до невизначеності, емпатія та сприйняття культурних реалій, міжкультурна свідомість, підготовка до культурного шоку.

На думку фахівців у сфері викладання іноземних мов, методичні підходи до навчання міжкультурної комунікації мають бути спрямовані на симуляцію міжкультурних ситуацій, що допоможе студентам зрозуміти вплив культурної

різноманітності на комунікацію [1; 3]. Рольові вправи дозволяють майбутнім перекладачам відчувати та адаптуватися до різних культурних контекстів. Вивчення реальних ситуацій перекладу допомагає здобувачам вищої освіти аналізувати та знаходити оптимальні рішення в умовах культурного розмаїття [1; 2].

Сьогодні глобалізація пропонує безліч можливостей для залучення здобувачів вищої освіти до участі в програмах обміну або стажування в інших країнах, щоб вони могли відчувати та вивчити іншу культуру. Слід звертати увагу на використання відеоматеріалів, вебінарів та інших онлайн-ресурсів, які є чи не найкращим засобом ознайомлення студентів-перекладачів з різними культурами та способами спілкування.

Науковці вважають, що читання та обговорення літературних творів, які відображають різні аспекти культури та міжкультурних відносин, безумовно сприяє розвитку міжкультурної комунікації майбутніх перекладачів [1; 4], вони пропонують проводити тренінги для розвитку інтеркультурної чутливості та умінь взаємодії.

Науковці наголошують, що навчання майбутніх перекладачів має бути міждисциплінарним, оскільки міжкультурна комунікація охоплює різні аспекти, зокрема: культурологічні науки, мовознавство та соціальні науки.

Безперечно, лінгвістичний та культурологічний аспекти спрямовані на розширення знань, які допомагають майбутнім перекладачам легше розуміти та вивчати нові культурні концепції через мову. Зі свого боку, культурна контекстуалізація призначена для застосування культурологічних концепцій для розуміння контексту та визначення точних еквівалентів у перекладі.

Соціокультурний аналіз допомагає врахувати соціокультурний вплив на сприйняття інформації. Контекст історичних змін сприяє розумінню історії, пояснюючи, чому деякі культурні аспекти можуть бути особливо важливими або чому виникли певні міжкультурні відмінності.

Не викликає сумнівів й важливість навчання використання інформаційних технологій, оскільки вони допомагають майбутнім перекладачам застосовувати електронні ресурси та інструменти для покращення перекладу та сприяють полегшенню комунікації між культурами.

Окреслені методичні підходи можуть бути комбіновані та адаптовані відповідно до конкретних потреб та контексту навчання міжкультурної комунікації.

Література:

1. Бідюк Н. М. *Формування іноземної професійної компетентності у студентів-іноземців в університетах Канади*. Наук. вісн. Чернів. ун-ту. Педагогіка та психологія: зб. наук. пр. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2012. Вип. 617. С. 3–8.

2. Самойленко Н. Б. *Застосування тренінгового навчання у процесі формування міжкультурної компетентності в системі неперервної*

педагогічної освіти. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2013. № 111. С. 270–274.

3. Сніговська О. *Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з міжнародних відносин в освітньому середовищі класичного університету*: дис. ... канд. пед. наук. Умань, 2014. 341 с.

4. Knapp A. *Interkulturelle Kompetenz: eine sprachwissenschaftliche Perspektive. Interkulturelle Kompetenz und pädagogische Professionalität*. (Interkulturelle Studien 13). Aufl. Wiesbaden, 2008. № 2. Pp. 81–97.

Башлик С.В., студентка
Овсієнко Л.О., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА КУЛЬТУР

Вивчення іноземних мов та культур є важливим аспектом сучасної освіти, оскільки це дозволяє людям спілкуватися, розуміти та оцінювати культурні різноманіття, розширює горизонти і дозволяє поглиблювати знання про світ. У цьому контексті методика навчання іноземних мов та культур займає центральне місце, оскільки вона визначає ефективність процесу навчання та засвоєння мовних та культурних навичок [4].

Одним із провідних дослідників у цій сфері є Л. І. Морська, чия праця "Методика навчання іноземних мов" є вагомим внеском у розвиток цієї галузі. В її дослідженнях вона акцентує увагу на використанні сучасних підходів та методів, спрямованих на ефективне засвоєння мовних структур, розвиток комунікативних навичок і осмислення культурного контексту [3].

Один з ключових аспектів методики навчання, який відзначає Л. І. Морська, І. В. Савченко та інші дослідники, - це інтерактивність та практичне застосування мови. Л. І. Морська рекомендує використовувати ситуативні вправи, рольові ігри, діалоги та імпровізації, які сприяють активному використанню мови в різних ситуаціях спілкування. Це допомагає студентам не лише засвоїти граматичні структури, але й розвиває навички мовлення та розуміння мовного контексту. У своїй праці О. В. Гисленко звертає увагу на індивідуалізацію навчання, підкреслюючи необхідність врахування індивідуальних особливостей кожного студента та його цілей у вивченні мови та культури [1].

Ще одним важливим аспектом є використання сучасних технологій у вивченні іноземних мов. Зараз доступні різноманітні веб-ресурси, мультимедійні матеріали та інтерактивні платформи, які допомагають зробити процес вивчення більш цікавим та ефективним. Згідно з дослідженнями О. В. Гисленко, використання цифрових інструментів може покращити рівень засвоєння мови та збагатити навчальний процес новими можливостями.

Не менш важливим аспектом є вивчення культурного контексту. Іноземна мова нерозривно пов'язана з культурою та традиціями країни, де вона використовується. І. В. Савченко наголошує на важливості вивчення культурних аспектів у процесі навчання, оскільки це допомагає студентам не лише розуміти мовний матеріал, але й адаптуватися до міжкультурного спілкування та уникати непорозумінь [2].

Методика навчання іноземних мов та культур за підходом Л. І. Морської покликана розвивати у студентів не лише лінгвістичні навички, але й комунікативні здібності та культурну компетентність, що є важливим для успішного спілкування та взаєморозуміння у міжнародному середовищі.

Загалом, методика навчання іноземних мов та культур є складним інструментом, який вимагає поєднання різноманітних підходів та стратегій. Використання сучасних методик, інтерактивних технологій, індивідуалізація навчання та вивчення культурного контексту є ключовими компонентами успішного вивчення іноземних мов та культур у сучасному освітньому середовищі.

Література:

1. Конспект лекцій з дисципліни «Методика навчання іноземних мов» : для студентів 5 курсу ф-ту «Референт-перекладач», які навчаються за спец. 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики пер. ; авт.-упор. І.Ю. Гусленко]. Харків : Вид-во НУА, 2018. 64 с.
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. 54 класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
3. Молодов Д.В. Методи інтенсифікації вивчення іноземних мов для повсякденного і ділового мовлення та реалізація міжпредметних зв'язків у процесі вивчення іноземних мов. 2019
4. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. 2010

**Безугла Л. Р., д. філол. н., професор
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**

РОЗВИТОК ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В МЕТОДИЦІ ВИКЛАДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Діяльнісний підхід у методиці викладання німецької мови як іноземної бере початок у 60-ті рр. минулого ст., коли до мовознавчих досліджень було залучено логіко-семантичну теорію мовленнєвих актів, яка спричинила так званий «прагматичний бум» у лінгвістиці. Бурхливий розвиток лінгвістичної прагматики, основною ланкою якої є теорія мовленнєвих актів, спричинив поширення прагматичного компонента у різних мовознавчих дисциплінах, серед

яких піонером стала методика викладання іноземних мов, що знаменувало комунікативно-прагматичну фазу її розвитку.

Прагматизація методики передусім означала впровадження антропоцентричної методології. Якщо раніше методика була структурною, лінгвістично орієнтованою, «лінгвістичною» [1, с. 201], то у 70-ті рр. ХХ ст. вона стає антропоцентричною – орієнтованою на людину і людське спілкування. Основним дидактичним принципом проголошується діяльнісний підхід, а головною ціллю навчального процесу – розвиток комунікативної компетентності учнів [4, с. 499], якій підпорядкована прагматична компетенція, що включає соціопрагматичну (уміння успішно спілкуватися в групах) і прагмалінгвістичну (функціональну оцінку вживання мови) підкомпетенції [3, с. 2]. У центрі навчального процесу опиняється учень, що зумовило зміщення акценту з фронтальних форм навчання на парну і групову роботу, а також необхідність концептуальної переробки підручників.

Прагматизація методики призвела до заперечення необхідності вивчення граматики. Як зазначає Г. Гельбіг, «виникла неприязнь до лінгвістики, особливо до лінгвістичних правил, які зображувалися як «жорсткі» та зрештою зайві на комунікативно орієнтованих заняттях із іноземної мови» [1, с. 219]. Як і усі екстремальні точки зору, ця концепція не витримала перевірки часом і була переглянута наприкінці ХХ ст. із впровадженням «когнітивного повороту» у лінгвістиці та, слідом за нею, у методиці.

Посткомунікативна фаза розвитку методики викладання іноземної мови характеризується когнітивною орієнтацією. Вона доповнила діяльнісний підхід новими принципами: зміна перспективи навчання з предмету навчання до учня передбачала розвиток стратегій розуміння, автономного навчання [6, с. 31] та рефлексії учня [2, с. 52; 5, с. 151]. Проте, якщо в часи абсолютизації комунікативної спрямованості викладання іноземної мови роль когнітивної функції мови сильно припинувалася, то тепер стала припинуватися роль комунікативної функції; комунікативні методи були піддані критиці на тій підставі, що вони виявилися «палицею о двох кінцях», оскільки витіснили системну лінгвістику [1, с. 205].

Рішення знайшлося в дискурсивній фазі розвитку методики. Розглядаючи хибну альтернативу «лінгвістичні правила vs. комунікативне навчання іноземної мови» Г. Гельбіг підкреслює: «Перша точка зору вже тому є нерелевантною, що методика навчає не мовознавству, а мові, оскільки метою навчання, як правило, є не (або не тільки) систематичні знання про мову, а комунікативні вміння й навички (для досягнення яких мовознавство є засобом). Друга точка зору вже тому є неприпустимою, що результати лінгвістичних досліджень – навіть якщо вони безпосередньо не усвідомлюються учнем, для укладачів підручників і вчителів є необхідними посередниками між мовознавством і учнем» [1, с. 201]. Таким чином, у ХХІ ст. ствердився комплексний, інтегративний підхід до проблеми співвідношення когніції й комунікації в методиці. Новим принципом навчання у цей період постала зміна ролі вчителя: він перетворюється з постачальника знань у помічника учня в навчальному процесі [5, с. 151].

Сучасна методика викладання іноземних мов переживає дигітальну фазу розвитку, зумовлену розвитком нових медійних і соціальних умов навчання. Дигіталізація навчального процесу поставила перед методикою нові виклики. Однак антропоцентрична методологія залишається провідною, а методико-дидактичні принципи доповнюються і вдосконалюються.

Література:

1. Helbig G. Das Verhältnis von Sprachwissenschaft und Sprachunterricht im Wandel der Zeiten. *Deutsch als Fremdsprache*. 1994. Heft 4. S. 201–208.
2. Henrici G., Riemer C. *Einführung in die Didaktik des Unterrichts Deutsch als Fremdsprache mit Videobeispielen*. Baltmannsweiler: Schneider-Verl. Hohengehren, 1996. 271 S.
3. Kasper G., Rose K.-R. Pragmatics in Language Teaching. *Pragmatics in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. P. 1–10.
4. Sornig K. Pragmadidaktische Ansätze im Fremdsprachenunterricht. *Pragmatik. Theorie und Praxis*. Amsterdam: Rodopi, 1981. S. 499–525.
5. Neuner G. Methodik und Methoden: Überblick. *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Tübingen, Basel: Francke, 2007. S. 149–153.
6. Puchta H., Schratz M. *Handelndes Lernen im Englischunterricht*. München: Hueber, 1984. 86 S.

Білик В.В., студентка
Швидка Л.В., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ДЛЯ ПОЗНАЧЕННЯ РИС ХАРАКТЕРУ ЛЮДИНИ

Німецькій мові характерна багатовікова історія, протягом якої сформувалася надзвичайно велика кількість вдалих, точних і красивих виразів. Це призвело до формування окремого шару мови, який називається фразеологією. Фразеологія є відносно молодого дисципліною, тому останнім часом вона все частіше стає об'єктом дослідження багатьох мовознавців.

Фразеологія – розділ мовознавства, що вивчає лексично неподільні словосполучення. Вона також вважається сукупністю усталених поєднань слів або ж виразів, характерних для певної мови [1].

Одиницею фразеології є фразеологізм, фразера, або фразеологічний зворот (подані терміни є найпоширенішими і вважаються рівнозначними). Фразеологізм – це стійке поєднання слів, вже існуючі словосполучення, які відтворюються, а не створюються під час мовлення, як вільні словосполучення [3].

Людина завжди прагнула до урізноманітнення своєї мови, використовуючи виразні засоби для вираження власних емоцій, почуттів та особистісних рис. У цьому мовному багатстві так звані фразеологічні одиниці відіграють особливо важливу роль, часто відображаючи не лише певні особливості мови, але й також інші аспекти суспільства.

Згідно з останніми дослідженнями, питання характеру людини користується увагою науковців. Важливо звернути увагу на те, що дане поняття розглядається не тільки в рамках психології чи то філософії, а й також має важливе значення у лінгвістиці. Це зумовлено тим, що кожна людина має власні особливості, і зазвичай вони відображаються у її поведінці та діяльності. Мовні одиниці, що слугують для вираження особливостей характеру людини, - це ж здебільшого фразеологізми.

У цьому контексті постає питання особливостей перекладу фразеологічних одиниць. Адже відтворення фразеологізмів може створювати низку проблем. Тому під час роботи над перекладом фразеологічних зворотів, варто враховувати певні особливості.

Важливо чітко розуміти **значення** фразеологізму, перш ніж перекладати його: як буквального, так і переносного. До прикладу, фразеологізм – *jemandem auf den Arm nehmen* (у дослівному перекладі «взяти когось за руку»). Тож фразеологізм можна помилково інтерпретувати як «допомогти комусь/підтримати». Справжнє ж значення фразеологізму – «обдурити/ошукати» [2].

Контекст – часто значення фразеологічного звороту формується у контексті, в якому він використовується. Наприклад, фразеологізм – *die Nase voll haben* (дослівно «мати повний ніс»). Без контексту даний вислів може тлумачитися як «застудитися». Але в реченні «*Er hat die Nase voll vom Lernen.*», фразеологізм інтерпретується геть зовсім по іншому – «бути ситим по горло».

Перекладацькі прийоми:

- пошук дослівного еквівалента – (*jemandem den Kopf verdrehen* – *закрутити комусь голову*) [4];
- адекватний відповідник – еквівалентний вираз в мові перекладу за змістом, функцією та стилістичним забарвленням, але відрізняється за образним наповненням (*Eile mit Weile* – *хто спішить, той людей смішить*) [4];
- калькування – вислови відтворюються майже слово в слово, але без особливої ритмічної чи образної структури (*ein Kalb darf kein Kalb bleiben* – *не весь час теляткові телятком бути*) [4];
- описовий переклад – відмова від перекладу фразеологізмом (*an der Nase führen* – *водити за носа*) [4];
- контекстуальна заміна – відбувається, орієнтуючись на читача (*Rom wurde nicht in einem Tage erbaut* – *Київ не відразу був збудований*) [4].

Важливо пам'ятати, що головна мета перекладу – передати думки та емоції оригіналу іншою мовою. Не всі фразеологічні одиниці можна перекласти дослівно. У деяких випадках доцільніше використовувати вільний переклад, щоб зберегти сенс та емоційне забарвлення висловлення. Але без знання фразеології

складно зрозуміти яскравість і виразність мови, а відповідно описати характер чи то зовнішність людини.

Література:

1. Баран Я.А. та ін. Фразеологія: знакові величини: [навч. посібн.]. Вінниця : Нова Книга, 2008. 42 с.
2. Кияк Т.Р. Теорія і практика перекладу / Т.Р Кияк. Вінниця: Нова книга, 2006. – 185 - 187 с.
3. Мізін К.І. Німецько-український фразеологічний словник (усталені порівняння). Вінниця: Нова книга, 2005.
4. Ужченко В.Д. Внутрішня форма фразеологізму в зв'язку з внутрішньою формою слова. Мовознавство. 1993. № 3. 494 с.

**Білоус А. В., студентка
Стройкова С. В., к. філол. н., ст. викл.
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького**

ВИВЧЕННЯ МЕТАФОРИ У КОГНІТИВНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Метафора як мовний засіб завжди була предметом уваги науковців. У когнітивній лінгвістиці, підхід, який вивчає метафори, зосереджується на тому, як вони використовуються для організації та розуміння концепцій та світогляду [3]. Дослідження метафори як способу осмислення дійсності дозволяє зрозуміти особливості мислення як окремого індивіда так і цілого соціуму, а отже, відновити особливості мовної картини світу цього соціуму, специфічні риси, властиві певній національній суспільній свідомості, а також вивчити особливості окремих концептів [1].

У когнітивній лінгвістиці метафора розглядається як спосіб уявлення одного концепту через інший. Такі метафори, відомі як концептуальні метафори, створюють систему порівнянь, яка допомагає організувати наше мислення та розуміння світу. Наприклад, у метафорі "час - це гроші", концепт "час" відображається через концепт "гроші", що допомагає нам уявити, що час можна витратити, економити або втратити, так само, як і гроші [4].

Дослідження метафор у когнітивній лінгвістиці також включає аналіз когнітивних процесів, що відбуваються під час розуміння та використання метафор. Це може охоплювати вивчення активування концептуальних метафор під час мовлення. Крім того, вивчення семантики та граматики метафор дозволяє зрозуміти, як вони впливають на значення слів і структуру мовлення [6].

Окрім цього, когнітивна лінгвістика вивчає вплив метафор на мовленнєвий акт, їхню роль у формуванні стереотипів та категоризації, а також їхнє використання в політичному та публічному дискурсі [5].

Дослідження метафор враховує також соціокультурний контекст їх використання. Метафори можуть відображати соціальні норми, цінності та ідентичність культури. Вони використовуються в політичних, релігійних, наукових та інших контекстах для вираження складних ідей та концепцій [2].

Отже, аналіз метафор у контексті когнітивної лінгвістики розкриває їхню ключову роль у сприйнятті та вираженні концепцій. Метафори допомагають людям розуміти складні або абстрактні ідеї, а також відображають соціокультурні норми та цінності. Дослідження цього явища сприяє глибшому розумінню мовленнєвих процесів, процесу мислення та взаємодії мови та мислення. Вивчення метафор у когнітивній лінгвістиці є важливим кроком у розкритті складності та різноманітності людського мислення та комунікації.

Література:

1. Evans, V., & Green, M. Cognitive Linguistics: An Introduction. Edinburgh University Press. 2006.
2. Grady, J. Foundations of Meaning: Primary Metaphors and Primary Scenes. University of California. 1997
3. Kressel, Rayner. The Role of Metaphor in Linguistic Analysis and Understanding. Books XXI. 2008.
4. Kövecses Z. Metaphor: A Practical Introduction. Oxford University Press. 2010.
5. Lakoff George and Mark Johnson. Metaphors We Live By. University of Chicago Press. 1980.
6. Steen, G. Finding Metaphor in Grammar and Usage: A Methodological Analysis of Theory and Research. John Benjamins Publishing. 2007.

**Bloshchynskyi I. H. EdD, professor
Bohdan Khmelnytskyi National Academy of
the State Border Guard Service of Ukraine**

ENHANCING COMMUNICATIVE COMPETENCE THROUGH THE IMPLEMENTATION OF CONTENT-BASED LEARNING

In today's interconnected world, the ability to communicate effectively in a second language is an invaluable skill. Language students strive not only to master grammatical rules and vocabulary, but also to engage in meaningful and authentic communication. This is where content-oriented learning becomes a powerful tool for improving communicative competence.

Unlike traditional language learning methods that focus on isolated language skills, content-based learning (CBL) takes a holistic approach by immersing students in real-world topics and activities. It bridges the gap between language learning and practical application by giving students the opportunity to communicate and develop skills in a meaningful context.

Communicative competence encompasses not only language skills but also the ability to understand and convey messages, negotiate meaning, and adapt to different communication situations. It allows students to express themselves, engage in meaningful conversations, and navigate cultural nuances, which ultimately fosters deeper connections and understanding.

This study explores the powerful impact of CBL as a means of improving communicative competence. By exploring its key principles, teaching strategies and examples of successful implementation, we aim to highlight the transformative role of CBL in language education.

The key principles of CBL include language and content integration, authentic and meaningful communication, a learner-centered approach, and language development through experience.

The goal of CBL is to integrate language teaching with subject or content learning, meaning that language and content are taught together, allowing students to develop language skills while communicating about meaningful and relevant topics. It emphasizes the use of language in authentic and meaningful contexts, encourages students to communicate for real-world purposes, such as discussing ideas, solving problems, or presenting information, and promotes the development of communicative competence. CBL is learner-centered, focusing on students' needs, interests, and prior knowledge. Learning is designed to actively engage students, encouraging them to be independent, collaborative and critical thinkers. Exposure to rich and authentic language material is a vital component of CBL. Students encounter language in meaningful contexts, for example, through authentic texts, multimedia resources, interaction through tasks, etc.

When it comes to instructional strategies for CBL, certain logical steps need to be followed: pre-teaching the language skills and vocabulary needed to understand and interact with the content to set the stage for using the language in the context of the content; providing appropriate supports, including visual aids, graphic organizers, simplified texts or prompted questions; using authentic materials such as articles, videos, podcasts, etc. to give students access to real-world language; encouraging collaborative and cooperative learning experiences where students work together to achieve common content-related goals; self-reflection, peer feedback, or teacher-led reflection; assessment based on the results of the completed assignments, presentations, projects that demonstrate students' ability to use the language effectively in the context of the content.

CBL classes promote communicative competence through role-playing or simulations where students have to interact and communicate in the target language to achieve their goals. Such activities have been shown to encourage students to apply their language skills in realistic contexts, while fostering cooperation and problem-

solving. By working together on a project, students develop language skills while practicing critical thinking, collaboration and effective communication. It is a good idea to engage students in information gap filling exercises - they can work in pairs, where each partner has some information that the other needs, asks questions, provides explanations and discusses meanings to fill in the information gap.

The transformative role of CBL in language education is undeniable. First and foremost, it shifts the focus from rote learning and isolated language skills to meaningful and relevant learning. By integrating language instruction with engaging content, students are motivated to use the language for authentic communication and real-world purposes. Secondly, students are exposed to real language through authentic materials such as articles, videos, and audio recordings that introduce them to real language patterns, vocabulary, and more. Thirdly, by completing tasks and exercises related to real-world content, students are encouraged to actively use the target language to express their ideas, discuss content, and interact with others. This focus on communication promotes fluency, accuracy, and confidence in using the language in practical situations. Finally, CBL develops critical thinking and problem-solving skills. Students are confronted with challenging content-related tasks that require analyzing, evaluating, and synthesizing information.

It is safe to say that CBL offers many benefits, but there are also some potential challenges. Implementing it requires allocating time for both language teaching and content learning. It may be difficult for low-level students to understand the content and engage in meaningful communication if they do not have a sufficient level of language proficiency. While the goal of CBL is to increase learner motivation through meaningful content, it may not resonate equally with all students.

**Бойко Т. А., студент
Овсієнко Л.О., к. Філол. Н., доцент
Черкаський національний університет
Імені Богдана Хмельницького**

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ТВОРІВ ЛІНИ КОСТЕНКО

У сучасному світі, здійснення перекладу творів відомих письменників стає важливим завданням культурного обміну та розуміння різноманітності літературних творів різних національностей. Однією з таких визначних поетес, чия творчість відома в усьому світі, є Ліна Костенко. Її поезія насичена глибоким змістом, емоційним навантаженням та унікальною естетикою. Враховуючи це, дослідження специфіки перекладу творів Ліни Костенко стає актуальним завданням для літературознавців, перекладачів та шанувальників її творчості.

Розгляньмо переклад твору Ліни Костенко «Страшні слова, коли вони мовчать» здійснений Іваном Доаном [3].

Рядки віршу: «Страшні слова, коли вони мовчать, коли вони зненацька причаїлись, коли не знаєш, з чого їх почать, бо всі слова були уже чиймись...» Іван відтворив українською мовою наступним чином: «Words terrify when they

remain not spoken, when suddenly, they tuck themselves away, when you don't know how silence can be broken, for someone else has said all you might say...» [3].

В цьому уривку прослідковується тенденція перекладача інтерпретувати основний зміст і емоційний тон оригіналу зберігаючи їхній вплив на читача. Проте, певні відмінності в перекладі можна помітити у використанні деяких фраз, що відрізняються від оригіналу емоційним забарвленням, втім, загальна суть і враження залишаються відповідними оригіналу. Наприклад, у рядку: «бо всі слова були уже чиймись» у перекладі стає: «for someone else has said all you might say» [3], а «людей мільярди, і мільярди слів» перекладено як: «billions of men, and words, like drops of rain» [3]. Перекладач вдало відтворює, емоційне забарвлення та мелодійність тексту, що дозволяє передати атмосферу оригінальної поезії.

Наступний вірш Ліни Костенко, котрий ми розглядаємо – «Крила». В наведеному творі розкрито тему «крилатості» не лише у птахів, але й у людей. В поезії порівнюються різні інтерпретації «крилатості»: фізичну – притаманну птахам та моральну – людям. Вірш показує, що, хоч люди не можуть літати фізично, вони все ж здатні підніматися на висоту духу, відчуваючи себе вільними й легкими, особливо коли вони знаходяться у стані кохання, натхнення або мрійливості.

Переклад вірша Оленою Бескорвайною зберігає основний зміст та ідеї оригіналу, акцентуючи на символізмі крил [4]. Наприклад, в оригіналі зазначається: «Вони, ті крила, не з пуху-пір'я, а з правди, чесноти і довір'я», в перекладі відтворено як «Man's wings are not from feather – the soul and thought inside the leather» [4]. Тобто, рядки символізують моральні якості, які дозволяють людині високо здійматися. Хоча переклад не є дослівним, він успішно передає сенс та милозвучність оригінального тексту.

Література:

1. Костенко Ліна Василівна. LB.ua. URL: https://lb.ua/file/person/3281_kostenko_lina_vasilivna.html (дата звернення: 14.04.2024);
2. Особливості та труднощі художнього перекладу - Бюро перекладів МК:translations. Бюро перекладів МК:translations. URL: <https://mk-translations.ua/ua/blog/osoblivosti-ta-trudnoshhi-xudozhnogo-perekladu/> (дата звернення: 14.04.2024);
3. Lina Kostenko. The poem "Words terrify when they remain not spoken" (video), translated from Ukrainian into English by Ivan Doan (Ліна Костенко. "Страшні слова, коли вони мовчать"). Мала Сторінка. URL: <https://mala.storinka.org/lina-kostenko-the-poem-words-terrify-when-they-remain-not-spoken-translated-by-ivan-doan.html> (дата звернення: 14.04.2024);
4. Tumblr. URL: <https://www.tumblr.com/motrya-tarasivna/173411699650/amazing-poem-by-prominent-poetess-in-alena> (дата звернення: 14.04.2024).

МЕТАФОРИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ

Публіцистичні тексти розглядають як зв'язні масиви, які поєднують різні прагматичні, соціокультурні, ментальні та соціальні чинники з функціональним аспектом. Основними функціями комерційних публіцистичних текстів є інформативна та маніпулятивна [2; 3; 4; 6]. Відома молодіжна публіцистика стає як засобом інформування, так і маніпулювання думками та вчинками сучасної молодіжної читацької аудиторії. Молодіжний журнал "Teen Breathe" пропонує своїм читачам різноманітні актуальні для сучасного суспільства теми, які дозволяють легко адаптуватися та добре почуватися у різних життєвих ситуаціях.

Досягнення адекватності й еквівалентності перекладу публіцистичних текстів допомагає кращому сприйняттю їхнього змісту, що забезпечується різними перекладацькими трансформаціями. Приміром:

*"It's a way of preserving your inner voice so that it doesn't get **drowned** out by adulthood and can be heard again further **down the line**"* // «Це спосіб зберегти твій внутрішній голос, щоб він не був **заглушений** дорослішанням, і ти мала можливість почути його і **в майбутньому**».

У цьому прикладі перекладач застосовує трансметафоризацію, підібравши до англійської лексеми *drowned*, запозичену з донорської зони ВОДА, український відповідник *заглушений* з донорської зони ЗВУКОВА СИСТЕМА. В оригіналі фразове дієслово вживається в значенні «to forget smth under the influence of conditions, situations etc» (пряме значення «if a loud noise drowns out another noise, it prevents it from being heard» [5]), а в перекладі українська лексема також вживається у метафоричному значенні, яке відповідає значенню оригіналу (пряме значення – «перекривати сильнішими звуками які-небудь звуки, шуми і т. ін., робити їх нечутними» [1]). Ще одна метафорична трансформація – деметафоризація, застосування якої пов'язано з англійським метафоричним виразом *down the line*, зі значенням «in the future» [5], що перекладається українським еквівалентом *в майбутньому* у прямому значенні.

*"Children and teens often have a strong sense of the things that truly **count** in life"* // «Діти та підлітки часто мають сильне відчуття того, що дійсно є **важливим** у житті...»

В оригіналі вживається дієслово *count* у метафоричному значенні «to have value or importance» [5], на відміну від прямого значення цього дієслова «to say numbers one after the other in order, or to calculate the number of people or things in a group» [5]. Український переклад пропонує відповідник *є важливим* у прямому

значенні. Отже, у цьому прикладі наявна деметафоризація в українському перекладі.

Чисельне використання метафоричних трансформацій при перекладі статті про саморозвиток в сучасному англomовному молодіжному журналі “Teen Breathe” зумовлено одночасно особливостями української мови та намаганням перекладача зробити публіцистичний текст більш зрозумілим для українських читачів, які хочуть отримати необхідну їм інформацію.

Література:

1. Академічний тлумачний словник української мови. URL : <http://sum.in.ua>
2. Грищенко О. *Основи теорії журналістської діяльності*. Київ : Міжнар. Інститут лінгвістики і права, 2000. 205 с.
3. Здоровега В. *Теорія і методика журналістської творчості*. Львів : ПАІС, 2004. 268 с.
4. Подолян М. *Публіцистика як система жанрів*. Київ : Київський ун-т, Інститут журналістики, Центр вільної преси, 1998. 48 с.
5. Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/>
6. Ruda A.V. The translating peculiarities of English publicist texts into the Ukrainian language. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. № 10, 2021. Р. 120 – 124.

Бровко Л.І., студентка
Титаренко О.І., канд. пед. наук, доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

РОЗВИТОК НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ

Іноземні мови є основним інструментом міжкультурної комунікації та допомагають налагодити вербальне спілкування між громадянами різних країн. Вивчення іноземної мови підвищує рівень культурного розвитку та дозволяє легше адаптуватися і комфортно почуватися в країні, де розмовляють цією мовою. При вивченні іноземної мови розвиток навичок аудіювання сьогодні вважається дуже важливим. Це пов'язано з тим, що аудіювання є частиною усного мовлення, яке необхідне для успішної комунікації в багатьох сферах життя. Без вміння розуміти мову на слух важко досягти мовних навичок, яких вимагає сучасне суспільство.

Навички говоріння та аудіювання взаємопов'язані, але їх рівномірний розвиток досягається завдяки спеціально розробленій системі практичних вправ, спрямованих на розвиток розуміння усного мовлення в природних комунікативних ситуаціях. Аудіювання є невід'ємною частиною спілкування і тому є важливою темою в сучасному викладанні німецької мови. У контексті

мовлення "слухання" означає акустичне сприйняття звуку, а "аудіювання" - процес сприйняття та розуміння усного мовлення.

Навички аудіювання формуються в процесі роботи з різними типами аудіоматеріалів, переважно текстами, спеціально структурованими для розвитку навичок аудіювання. Тексти можуть бути пояснювальними, розповідними або інтерактивними. Розповідні тексти можуть містити цікавий сюжет. Зміст тексту може бути близьким до інтересів учнів, абсолютно новим або іноді несподіваним. Ці та багато інших особливостей зумовлюють необхідність дотримуватися принципу поступового наростання складності при відборі матеріалів для навчання аудіювання, надаючи учням матеріали, які поступово ускладнюються, зберігаючи при цьому проміжний рівень.

Описові тексти зазвичай не викликають особливого інтересу чи емоцій, тому під час прослуховування необхідно утримувати в пам'яті деякі деталі. Деталі можуть стосуватися менш відомих сфер. У цьому випадку тексти ще складніші для сприйняття. Водночас труднощів зазвичай не виникає, якщо зміст цих текстів близький до досвіду учнів. Важливим є також зміст опису. Якщо основна увага зосереджена на описі предмета, то якісні ознаки можна вважати деталями, і їх розуміння не є настільки важливим для розуміння тексту в цілому. Якщо ж текст містить якісний опис, розуміння таких деталей є дуже важливим.

Практика, яка зосереджена на розумінні змісту сприйнятого мовлення та подоланні труднощів, пов'язаних зі сприйняттям, називається практикою аудіювання. Специфічна мовна практика спрямована на розвиток навичок аудіювання, вимагає менше аудиторного часу і повинна проводитися на регулярній основі.

Специфічні мовні вправи проводяться для того, щоб допомогти студентам навчитися використовувати підготовлені зразки у створенні мовлення, а також розпізнавати та розуміти відомі структури в різних середовищах. Під час виконання таких вправ слід уникати перекладу. Вони можуть включати аналіз, але це лише логічний аналіз для розуміння змісту. Ці вправи можуть бути спрямовані на розуміння загального змісту або визначення окремих семантичних груп, але завжди зосереджують увагу слухача на мовному змісті і лише на пов'язаному з ним матеріалі.

Специфічна мовна практика включає практику розвитку вміння співвідносити частини з цілим у процесі сприйняття на слух, практику знаходження головної думки або основного змісту в усному мовленні, практику спрямування уваги на заздалегідь визначені частини усного мовлення, практика розуміння цілого безвідносно до окремих частин (слів або речень), які є складними для розуміння, практика виведення призначення окремих елементів на основі розуміння цілого, тобто практика виведення призначення окремих елементів на основі розуміння цілого, тобто використання лінгвістичних та логічних умовиводів у процесі аудіювання.

Виконуючи завдання з аудіювання, студенти повинні пам'ятати, що можуть виникати проблеми зі змістом вимови, мовою, якою користується мовець, швидкістю та характеристиками мовлення мовця (наприклад, сильне скорочення

або ковтання окремих звуків, відсутність виразності, тону та гучності голосу мовця). Характер мовця: голос, мовні помилки, занадто швидко або занадто повільне мовлення. Успішне аудіювання вимагає - читання і запис лексики - використання наочних посібників: схем, таблиць, малюнків, списків ключових слів, роздаткового матеріалу - вміння концентруватися на процесі аудіювання.

Таким чином, на підставі цього дослідження можна зробити висновок, що учні відчують труднощі в аудіюванні.

Для подолання цих труднощів необхідно запроваджувати додаткові заняття, як-от перегляд фільмів з німецькими субтитрами, повторення лексики, запрошення носіїв мови для проведення тематичних бесід (звертаючи увагу на жести, міміку і темп), давати їм аудіокниги для прослуховування вдома, розмовляти німецькою мовою у класі, не переходячи на рідну мову. Використання цікавого матеріалу, що відповідає інтересам учнів, може допомогти зменшити труднощі з аудіюванням. Використання автентичного матеріалу, що включає приклади мовлення, стереотипи, правильний темп і вимову, логічний наголос і ритм, дає змогу максимально наблизити процес навчання до реальних комунікативних ситуацій. Це дасть змогу змотивувати учнів і позитивно впливає на розвиток навичок аудіювання німецької мови.

Література:

1. Горюнова М.М. Аудіювання та принцип автентичності у викладанні іноземної мови. Стратегія розвитку України: економічний та гуманітарний виміри: мат-ли Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2016. С. 358.
2. Гуржій А. М. Засоби навчання: навч. посіб. / А. М. Гуржій, Ю. О. Жук, В. П. Волинський. – К. : ІЗМН, 1997. – 258 с.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. 2-е вид., випр. і перероб. / Кол. авторів під кер. С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.
4. Голотюк О.В. Особливості аудіювання у вищих навчальних закладах: зб. наук. пр. / О. В. Голотюк // Педагогічні науки. 2013. Вип. 64. С. 220–225.

Васечко Руслана, магістрантка
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ЗМІНА КОНОТАТИВНОЇ ТА ДЕНОТАТИВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ СЛОВА *HATE* В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ МУЛЬТФІЛЬМУ «RWBY»

Актуальним напрямком сучасного перекладознавства безсумнівно є переклад мультимедійної продукції – мультимедійний або аудіовізуальний

переклад. Поширеними видами аудіовізуального перекладу в сучасному світі новітніх технологій є дублювання, закадровий переклад (войсовер) і субтитрування. Субтитрування – один із найпоширеніших і найстаріших видів кіноперекладу, що застосовується із кінця 20-х років 20 ст. Визначають субтитрування як «скорочений переклад діалогів фільму, який відображає їх основний зміст і представлений друкованим текстом зазвичай в нижній частині екрана» [цит. за: 1, с. 232]

Мета нашої розвідки: висвітлення трансформації слова *hate* в українській версії субтитрів для англomовного мультфільму «RWBY»:

«the faunus were subjected to discrimination and hate // ... фавнів дискримінували і цькували».

Запропонований нами український переклад англійського слова *hate* словом *цькувати* супроводжується низкою трансформацій. Заміна слова *hate* – «to [dislike](#) someone or something very much» [7] – дуже сильно не любити когось або щось – на *цькувати* – «переносне, розмовне. «Переслідувати кого-небудь різними нападами, наклепами і т. ін., знущатися з когось» [6, т. 11, с. 259] – супроводжується додаванням конотативної інформації. Додаємо в українських субтитрах стилістичну конотацію – розмовне – до нейтрального функціонально-стилістичного статусу слова *hate*. Конотативна інформація в мовленні виражена додатковими елементами змісту (оцінними, експресивними та функціонально-стилістичними), пов'язаними із характеристикою ситуації спілкування, ставленням комунікантів до предмета мовлення – асоціативними, контекстуальними, прагматичними чинниками [див. 3, с. 12].

Одночасно змінюється денотативне значення слова в результаті метонімічної трансформації (дія *цькувати* є результатом *дуже не любити*), та метафоризації (слово концептосфери СОБАКА *цькувати* – «Напускати собак на кого-небудь» [6, т. 11, с. 259] – в перекладі використано на позначення концептосфери БОЖЕСТВА (Фавна)). Денотативна інформація (поняттєво-логічна, смислова, семантична) включає пропозиційну, яка «носить істинний, об'єктивний характер і передається словами в прямих значеннях», й асоціативно-метафоричну [див.: 2, с. 18].

Таким чином, перекладаючи лише одне слово *hate* репліки кінодіалога мультфільму для українських субтитрів, ми застосували трансформації на лексичному рівні в денотативному та конотативному планах (ці плани лексичних трансформацій виокремлює українська лінгвістка Олена Селіванов [див. 5]).

Література:

1. Литвин І. М. Актуальні питання аудіовізуального перекладу: проблема типології. *Вісник гуманітарного наукового товариства: наукові праці*. Випуск 20. Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України. 2020. С. 228–233. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/id/eprint/4477>.

2. Литвин І. М. Денотативна інформація: типологія та засоби перекладу. *Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки*. 2018. Вип. 2. С. 16-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuF_2018_2_5.
3. Литвин І. М. Передача конотативної інформації в перекладі. *Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки*. 2015. Вип. 27. С. 11-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuF_2015_27_4
4. Селіванова О.О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
5. Селіванова О. О. *Світ свідомості в мові*. Монографічне видання. Черкаси: Ю. Чабаненко. 2012. 488 с.
6. Словник української мови. URL: <https://sum.in.ua/> (дата звернення: 11.04.2024).
7. Cambridge dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 11.04.2024).

Джерела ілюстративного матеріалу:

8. Monty Oum. RWBY Volume 1 Episode 16. URL: <https://roosterteeth.com/watch/rwby-season-1-episode-16> (дата звернення: 13.02.2024).

Власенко Ж.В., студентка
Овсієнко Л.О., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
Імені Богдана Хмельницького

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВІДЕО У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У сучасному світі інформаційних технологій використання інтерактивних відео стає все популярнішим методом у навчанні іноземних мов. Цей підхід поєднує в собі візуальність та звук, дозволяючи зробити процес вивчення мови більш захопливим та ефективним.

Інтерактивні відео можуть позитивно вплинути на інтерес дитини до вивчення мови. Використовуючи такі інтерактивні елементи, як ігри, вікторини та запитання з варіантами відповідей, діти активніше залучаються до процесу вивчення мови. Ці відео можуть зробити навчання веселішим і приємнішим для дітей, допомагаючи їм залишатися мотивованими та зацікавленими у вивченні нової мови.

Однією з актуальних статей, що досліджує цю тему, є дослідження "The Effectiveness and Student Perceptions of Interactive Video in Classroom Language Learning" авторства Карен Сміт. У цій статті автор досліджує вплив

використання інтерактивних відео на процес вивчення іноземної мови у класному середовищі та ставлення студентів до цього методу.

Ще одним важливим джерелом є книга "Digital Video for Language Teaching" Лізи Емері та Філіпа Хаббарда. У цій книзі автори детально розглядають різні аспекти використання цифрового відео в навчанні мови, включаючи підбір відеоматеріалів, створення власних відеоуроків та взаємодію з учнями через відеоспілкування.

Згідно з проведеними дослідженнями та публікаціями, використання інтерактивних відео у викладанні іноземних мов сприяє покращенню моторики та зв'язного мовлення учнів, сприяє підвищенню мотивації до навчання та стимулює їх інтерес до мови та культури, що досліджується. Крім того, інтерактивні відео можуть забезпечити миттєвий зворотний зв'язок, який може допомогти дітям відстежувати свій прогрес і відчувати почуття успіху, коли вони вдосконалюють свої мовні навички. Загалом, інтерактивні відео можуть бути цінним інструментом для розпалювання та підтримки інтересу дитини до вивчення мови.

У висновку можна сказати, що використання інтерактивних відео є важливим елементом в сучасному викладанні іноземних мов, а дослідження та книги на цю тему надають цінну інформацію для освоєння цього методу навчання.

Література:

1. "The Effectiveness of Interactive Videos in Language Learning" (Journal of Language Teaching and Research)
2. Smith, J. (2021). The Impact of Interactive Videos on Language Learning. Language Education Journal, 45(2), 210-225.

**Габелок А.С., студентка
Титаренко О.І. к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького**

ВИКОРИСТАННЯ НАЙСУЧАСНІШИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У МОЛОДШІЙ ШКОЛІ

Сучасна концепція навчального процесу потребує ретельної підготовки. Під час уроку, педагог використовує професійні методи та техніки практичної діяльності – власні напрацювання. Вони базуються на науково-методичній літературі, а точніше верхівки ієрархії – методичній науці.

Методична наука — це галузь знань, що динамічно розвивається і генерує нові рішення та ідеї. Першою інноваційною тенденцією оновлення змісту початкової іншомовної освіти стало олюднення. [1, с. 30].

Тематика гуманізму є наскрізною у головній реформі МОН, а саме: НУШ₁. «Освітній заклад у якому учень почуває себе комфортно» спрямований на розвиток компетентностей дитини (в даному випадку у вивченні іноземної мови (ІМ)) готуючи їх до життя в демократичному суспільстві. При цьому, увага зосереджена на: унікальності кожного учня, рівності та взаємоповазі як до товаришів, так і до навколишнього середовища, з розкриттям творчих здібностей дітей [1;2;7].

Допитливість, чутливість і відкритість до всього нового – характерні риси школярів молодшої школи. Тому, вчителям варто з перших навчально-виховних 45-ти хвилин, продемонструвати вагомі сторони таємного світу вивчення ІМ, забувши про старші класи взагалі.

Практика у школі дала зрозуміти, що перед проведенням уроку, потрібно обирати методiku в залежності від типу, поведінки, рівня підготовки класу (старші, середні і початкові класи). Аналізуючи різні уроки, помітила помилку, якої припускаються мої колеги, а саме: використовують аналогічні методи і прийоми для всіх класів, не створюючи уявних кордонів між ними.

Розглянемо оригінальні види дошкільної діяльності, адже в контексті мого дослідження увага зосереджена на молодшій школі. До них відносять різноманітні види творчості для формування підґрунтя, на якому базуватиметься весь навчальний процес, а саме: ігри, конструювання, написання віршів, ліплення та переказ казок. Складнощі виникнуть у комбінуванні розваг та подачею матеріалу, тому пріоритетною формою навчальної діяльності може стати інтерактивна методика навчання [3;4;7].

У науковій літературі під технологією інтерактивного навчання розуміють інтегровану систему, яка включає "чітко сплановані та очікувані результати навчання, окремі інтерактивні методи, засоби навчання, що стимулюють пізнавальні процеси, а також мисленнєві та навчальні процедури, які можуть бути використані для досягнення запланованих результатів". Пізнавально-комунікативна властивість даного методу, зумовлена наступними засобами іншомовного спілкування, такими як: парні та групові роботи, завдання навчально-ситуативного спрямування, ігри за ролями, проектною діяльністю тощо. Завдяки ним, в учнів сформується готовність діяти як самостійно, так і у колективі, толерантно відносячись до кожного учасника; критично та відповідально ставитись до отриманих результатів виконаного завдання [4, с. 3].

Окрім паперового підручника, вчителі активно співпрацюють з додатковими електронними матеріалами, демонструючи їх на екрані телевізору, або ж інтерактивної дошки «SMART Board», із широким спектром застосувань. Її буде зручно використовувати для різноманітних ресурсів: графічні, текстові й музичні редактори, статичні зображення, звукові записи, відео файли та презентації. Завдяки наповненому інструментарію, ви можете швидше та ефективніше підготуватись кожного уроку [5, с. 3].

Інноваційні технології доповняють навчальний простір і піде на користь дітям молодшого шкільного віку в розумовому, фізичному та емоційному плані. Яскраві зображення, звуки та відеофайли створюють міжкультурні ситуації, необхідні для комунікативних навичок, і допомагають учням уявити себе носіями. Крім того, з психолого-педагогічної точки зору, використання дошок SMART значно скорочує час роботи на уроці, оскільки вчитель може виводити на екран заздалегідь підготовлений матеріал, а робочий час на уроці використати виключно для вирішення поставленого завдання. Із вагомих причин, почати нею користуватись відносять:

- Збільшення можливості для взаємодії в класі.
- Моделювання абстрактних ідей та концепцій;
- Забезпечення відкритого простору для навчальної взаємодії;
- Взаємодію з матеріалом "на очах у всіх", а не ховаючись за комп'ютером та проектором;
- забезпечення постійного і прямого візуального контакту між вчителем і учнями;
- Стимулювання уваги (мимовільної та спонтанної) та уяву;
- Активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів початкової школи [5, с. 6].

Тож, не бійтесь підкорювати інноваційні технології.

Використання сучасних методів навчання на уроках німецької мови в молодшій школі є важливим аспектом. Педагоги використовують різноманітні підходи, зокрема інтерактивні методи навчання з використанням технологій, щоб зробити процес навчання цікавим та ефективним для учнів. Ці методи сприяють розвитку комунікативних та когнітивних навичок, творчого мислення та підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови. Важливо пам'ятати, що вибір методики повинен відповідати потребам та характеристикам конкретного класу, забезпечуючи максимально ефективний процес навчання. Такий підхід сприяє підвищенню якості освіти та підготовці учнів до життя у сучасному світі.

Визначення понять:

- (1) НУШ — це ключова реформа Міністерства освіти і науки. Головна мета — створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті.

Література:

1. Роман С. В. Психолого-дидактичні та методичні засади сучасного навчання іноземних мов у початковій школі [Електронний ресурс] / С. В. Роман, О. О. Коломінова // Іноземні мови. 2012. № 3. С. 28-35.
2. Освіта в Україні. (2024, 11 квітня). Використання найсучасніших методів навчання на уроках німецької мови у молодшій школі. Освіта в Україні. URL: <https://osvita.ua/blogs/91140/> (дата доступу: 11 квітня 2024).
3. Кравчук Л. Проблеми навчання іноземної мови в початковій школі:

- інноваційний контекст [Електронний ресурс] / Л. Кравчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. Тернопіль, 2009. № 4. С. 101-105.
4. Кушніров М. О. Сучасні підходи до навчання іноземної мови: орієнтація на цінності особистісного розвитку й гуманізму [Електронний ресурс] / М. О. Кушніров // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журн. / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми, 2014. № 8. С. 348-356
 5. Максак І. В. Використання інтерактивної дошки у процесі формування англомовної соціокультурної компетенції у початковій школі [Електронний ресурс] / І. В. Максак // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія / Київ. нац. лінгвіст. ун-т ; [голов. ред. С. Ю. Ніколаєва]. Київ, 2011. Вип. 19. С. 241–249.
 6. Ірійчук С. С. Адаптація першокласника до англомовного спілкування [Електронний ресурс] / С. С. Ірійчук // Педагогічний пошук : наук.-метод. вісн. / Волин. ін-т післядиплом. пед. освіти. Луцьк, 2014. № 2. С. 52–57.
 7. Кукла О. Особливості запровадження вивчення іноземної мови з першого класу [Електронний ресурс] / О. Кукла // Нова педагогічна думка. 2014. № 2. С. 56-60

Halytska O.,
PhD in Philology, Assoc. Prof., Assoc. Prof. at the
Department of German Philology,
Lesya Ukrainka Volyn National University

MOTIVATIONSSTRATEGIEN IM E-LEARNING

Im Rahmen des GI-Kurses «Lernbegleitung online 2024: DLL-Hochschulkooperationen» haben wir uns intensiv mit dem Thema «Motivationsstrategien und –tipps im E-Learning» auseinandergesetzt. Wir haben Beispiele für Komponenten des ARCS-Modells besprochen und dann konkrete Beispiele und Ideen für die praktische Umsetzung des ARCS-Modells in unseren Lehrveranstaltungen gesammelt. Dabei konnten wir sowohl auf unsere beruflichen Tätigkeiten als Dozierende (z.B. Tutorierung von DLL-Einheiten) als auch auf unsere Erfahrungen als Teilnehmer*innen zurückgreifen. «In E-Learning-Kursen gilt im Prinzip dasselbe wie im klassischen Frontalunterricht: Motivation ist der Schlüssel» [2]. Daher bestand unter allen Teilnehmerinnen des Kurses Konsens darüber, dass jede Lehrkraft bestrebt ist, ihre Lernenden zu motivieren. Denn **motivierete Studierende «arbeiten sich schneller durch ein E-Learning, lernen besser, und behalten die Lerninhalte länger im Gedächtnis» [1].**

Aber gibt es eine Zauberformel, um Lernende schnell, einfach und effektiv zu motivieren? Kann Motivation durch Dritte erzeugt werden?

In dem Artikel [3] werden sechs Quellen der intrinsischen Motivation vorgestellt, die möglicherweise dazu beitragen können, E-Learning-Angebote effektiver zu

gestalten. Dazu zählen beispielsweise die Herausforderung, die Neugierde zu wecken, die Förderung von Teamwork, die Übertragung von Kontrolle, das Streben nach Wissen und die Honorierung von Leistungen.

Als Lehrperson habe ich gute Erfahrungen mit der Motivation von Teilnehmer*innen gemacht. Ich selbst wurde als Teilnehmer*in auch gut durch Trainer*innen motiviert.

In diesen Thesen werde ich mich ausführlicher mit der Rückmeldung befassen. Denn die Vergabe impliziten und expliziten verbalen Feedbacks stellt einen wesentlichen Bestandteil der Motivation beim E-Learning dar. Es kann den Teilnehmerinnen und Teilnehmern helfen, sich gesehen und wertgeschätzt zu fühlen, ihre Leistungen und Fortschritte zu verstehen und sich kontinuierlich zu verbessern. Aus meiner Sicht sollte motivierendes Feedback regelmäßig und präzise sein und folgende Elemente enthalten: 1) konkret und individuell; 2. positiv und ermutigend; 3) konstruktiv und 4) zeitnah.

Das Feedback sollte sich auf spezifische Aspekte der Leistung oder des Beitrags der Teilnehmer*innen beziehen und individuell auf sie zugeschnitten sein. Ich lobe die Stärken und Erfolge der Teilnehmer*innen und hebe hervor, was sie gut gemacht haben. Dabei vermeide ich negative oder abwertende Formulierungen.

Im Rahmen der Durchführung von Trainingsmaßnahmen gebe ich den Teilnehmerinnen und Teilnehmern regelmäßig Hinweise, wie sie ihre Leistungen verbessern können. Dabei ist es mir wichtig, dass die Hinweise so formuliert sind, dass sie die Teilnehmerinnen und Teilnehmer nicht entmutigen, sondern vielmehr dazu motivieren, sich weiterzuentwickeln. Idealerweise sollte Feedback zeitnah nach der entsprechenden Leistung gegeben werden, um den Bezug zur konkreten Situation herzustellen.

Es hat sich als hilfreich erwiesen, offene Fragen zu nutzen, um die Teilnehmer*innen zu ermutigen, über ihre Arbeit nachzudenken und selbst Lösungswege zu entwickeln.

Nur die Integration der Prinzipien des ARCS-Modells in Lehrveranstaltungen, Quellen und Tipps kann zu einer Steigerung der Motivation der Teilnehmer*innen sowie zur Schaffung einer erfolgreicherer Lernumgebung beitragen.

Literatur:

1. Mehr Motivation im E-Learning – So klappt's! URL: <https://blog.mynd.com/de/mehr-motivation-e-learning/>
2. Motivation im E-Learning: Mit diesen Strategien gelingt sie. URL: <https://webcampus.de/blog/motivation-im-e-learning-mit-diesen-strategien-gelingt-sie/>
3. Motivation fördern im E-Learning. URL: <https://www.pinktum.com/de/blog/motivation-e-learning/>

ВИКОРИСТАННЯ ChatGPT ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У 2023 р. укладачі словнику англійської мови Collins визначили абревіатуру AI, що походить від англ. *artificial intelligence* (штучний інтелект), словом року. Ця технологія захопила усі сфери життя людини і освіта не стала виключенням. Її було створено для навчання на досвіді, розпізнавання закономірностей і ухвалення рішень на основі вхідних даних.

Штучний інтелект (ШІ) — відносно молода галузь досліджень, що була започаткована у 50-х рр. минулого століття. На сьогодні розвиток ШІ перебуває на “підйомі” і спирається на застосування вже досягнутих результатів в інших галузях науки, промисловості, бізнесі та навіть у повсякденному житті.

В Україні одним із перших дослідників та винахідників систем штучного інтелекту був академік і лікар М. М. Амосов. Разом із колегами з Інституту кібернетики (м.Київ) він створив перші в світі автономні роботи, керовані нейромережею.

Робота ШІ базується на поєднанні трьох основних принципів:

- навчання — збір інформації та розробка правил її подальшого використання;
- міркування — вибір оптимального алгоритму для досягнення бажаного результату;
- самокорекція — постійне вдосконалення, налаштування алгоритмів, котрі дозволяють досягти якомога точніших результатів.

Однією із найвагоміших переваг ШІ в системі освіти є персоналізоване навчання. Інструменти на основі штучного інтелекту можуть генерувати індивідуальні плани уроків і персоналізоване оцінювання для кожного учня/студента з урахуванням його унікальних здібностей. Це гарантує, що учні/студенти отримають оптимізований досвід навчання, що призведе до підвищення залученості та продуктивності.

Серед наявних інструментів на основі штучного інтелекту одним із найбільш популярних є ChatGPT. Це чат-бот, прототип якого був оприлюднений у листопаді 2022 року. Він може працювати з текстом, програмним кодом, формулами та числами і генерувати будь-яку інформацію, що буде йому запропонована.

ChatGPT відкриває новий вимір у навчанні німецької як іноземної [2, с. 15]. Він здатен імітувати людську комунікацію та може використовуватися як віртуальний співрозмовник у таких повсякденних сценаріях, як, наприклад, здійснення покупок або відвідування лікаря тощо. Відповіді, згенеровані ChatGPT для користувачів, можуть певним чином розглядатися як лінгвістично автентичні. У рольовій грі з ChatGPT учні/студенти мають можливість гнучко розподіляти ролі, спілкуючись із цим чат-ботом. Приклад рольової гри за

допомогою ChatGPT виглядає так: після швидкого введення у вікні вихідних даних чат-бот бере на себе роль клієнта в пекарні, або пацієнта в лікарні. Далі учні/студенти продовжують “спілкуватися” з ним. За допомогою ChatGPT також створюють вправи та завдання до текстів на розуміння прочитаного: питання з кількома варіантами відповіді, тексти/речення з пропусками та ін.

Хендрік Хаферкамп, учитель німецької мови, координатор цифрових технологій у Evangelisch Stiftisches Gymnasium Gütersloh, член Virtuellen Kompetenzzentrum KI, який консультує школи та міністерства освіти, загалом позитивно оцінює використання ШІ в навчальному процесі [1]. Він зазначає, що більшість його колег визнали, наскільки ШІ може полегшити їхню роботу. Наприклад, ШІ дає можливість створювати текст на різних мовних рівнях: складну версію — для носіїв мови, а простішу — для іноземних учнів/студентів, які ще погано володіють німецькою.

Зараз школи на території ФРН лише в трьох федеральних землях (Саксонія-Ангальт, Мекленбург-Передня Померанія та Райнланд-Пфальц) мають офіційний, тобто сумісний із захистом даних, доступ до ChatGPT. Німецькі вчителі заохочують учнів/студентів використовувати штучний інтелект за умов позначення частин виконаної роботи, що були написані за допомогою ШІ.

Постійний розвиток технологій ШІ впливає на методика викладання та засвоєння іноземної мови. Враховуючи свій потенціал, ChatGPT може стати корисним інструментом для викладання німецької мови як іноземної, незважаючи на деякі поточні обмеження та проблеми. Удосконалення методів використання цього та інших інструментів штучного інтелекту сприятиме підвищенню ефективності викладання та засвоєння німецької та інших мов. Однак критичні дискусії та суперечки щодо використання інструментів ШІ в навчальному процесі ще досі тривають.

Література:

1. Fehler korrigiert jetzt die KI. URL: <https://www.goethe.de/de/spr/spr/25396486.html>
2. Ming Liu, Fangfang Li. DaF-Lernen mit KI-Tools – am Beispiel von ChatGPT-4 . URL: https://idvnetz.org/wp-content/uploads/2024/01/IDV-Magazin_Nr._104.pdf

Гриценко Н.М. ,студентка,
Овсієнко Л.О., к. філол. н., доцент,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ВИКЛИКИ ДОБИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ЇХ ПОДОЛАННЯ З ДОПОМОГОЮ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Наприкінці ХХ століття світ зіткнувся з проблемою становлення нового інформаційного суспільства, зі своїми викликами та аксіологічними

орієнтирами, у якому особистість має знайти власне місце. Цей світоглядний злам продукує виникнення нового покоління, яке спроможне було б жити у новому світі.

Негативний і позитивний досвіди, отримані під час пандемії, нова реальність, у якій ми опинилися через війну, стали каталізаторами змін у системі освіти, зокрема, шкільної. У сучасних реаліях воєнного стану та нещодавно завершеної пандемії COVID-19 освітній процес був переведений на дистанційний або змішаний формат, що змусило педагогів шукати нові підходи до навчання, у тому числі й іноземній мові.

Брендом у сучасній шкільній освіті стало змішане навчання- blended learning, у якому поєднані два підходи : частина освітнього процесу відбувається онлайн, а частина – безпосередньо в класі. Навчання також може здійснюватися асинхронно, коли частина матеріалу дається учням для самостійного опрацювання, а інша вивчається синхронно – це можна робити як очно, так і дистанційно. Це дозволяє отримати гнучкий графік для груп учнів із різними рівнями навчальних досягнень та з різними потребами, сприяє індивідуалізації навчання, зростанню його ефективності й поліпшенню доступності .Так у малій школі , де немає висококваліфікованого вчителя іноземної мови, можна взяти уроки онлайн-курсу найкращих вчителів країни й поєднати їх із модерацією й матеріалами від учителів, які безпосередньо працюють із дітьми в класі.

Роль учителя в змішаному навчанні змінюється: він перестає бути тільки транслятором знань. Натомість він стає наставником, який модерує діяльність дитини, радить, що їй треба подивитись, опрацювати, на цій основі планує діяльність у класі, керує проєктами, які створюють окремі учні або учнівські групи.

Зважаючи на окреслені зміни, вчені-лінгводидакти почали вивчати можливості використання креативних методів у поєднанні з цифровими ресурсами на заняттях з іноземних мов як дієвого інструменту їх розв'язання.

Технологічний розвиток значно полегшив викладацьку справу, надавши численні інструменти для урізноманітнення та інтенсифікації навчального процесу. У сучасній парадигмі освітнього процесу чільне місце займають цифрові інструменти , залучення яких до освітнього процесу позитивно впливає на його перебіг з наступних причин. В умовах онлайн та змішаного навчання іноземних мов вчителі мають змогу доповнити навчальний процес елементами гри у форматах вікторини, флешкарток, ребусів, кросвордів, вебквестів. Нові мультимедійні засоби, в яких використовується аудіовізуальний формат, надають можливості, яких традиційні підручники надати не можуть. Вони дозволяють створити активне комунікативне середовище, у якому здійснюється навчання іноземній мові, розвивають мислення учня і формують навички, необхідні для сучасної особистості.

Комп'ютеризоване навчання іноземним мовам має цілий ряд переваг, серед яких основними є:

- індивідуалізація навчання, можливість визначення глибини і послідовності засвоєння вивченого матеріалу;

- варіативність застосування на різних етапах навчання;
- полегшення процесу сприйняття та запам'ятовування навчального матеріалу;
- розгалуження послідовності навчання на основі аналізу помилок учня;
- формування самооцінки учнів та створення умов для їхньої самостійної роботи.

Сучасні інтернет-ресурси можуть широко використовуватися для ознайомлення з новим мовним матеріалом на етапі тренування та застосування знань, навичок і вмінь. З їх допомогою учні мають можливість виконувати такі види навчальної діяльності:

- вивчати лексичний матеріал;
- удосконалювати розуміння аудіотексту;
- розвивати техніку читання;
- оволодівати граматиною;
- навчатися писемного мовлення;
- тренувати вимову.

Крім того, цифрове середовище з відповідним цифровим інструментарієм є природним для сучасного покоління учнів, яке прийнято відносити до генерації Z. Потреби покоління Z в навчанні відображають мінливий світ з його новими технологіями і цифровими комунікаціями. Тому експерти в галузі педагогіки вважають, що методи навчання повинні бути адаптовані до переваг цих школярів:

- Учні покоління Z цінують легкий доступ до інформації та очікують негайного зворотного зв'язку.
- Вони адаптуються до нових технологій швидше, ніж будь-яке інше покоління.
- Вони вчаться найбільш ефективно, коли їм доводиться вирішувати проблеми та знаходити рішення.
- Діти покоління Z найкраще реагують на візуальне навчання.
- На відміну від попередніх поколінь, генерація Z буде вчитися найбільш ефективно за допомогою інтерактивних носіїв, спільних проектів й завдань, а не довгих слухових пояснювальних уроків.
- Покоління Z вже наповнене онлайн-контентом: для них це більш природне середовище, ніж книги або телебачення. Тому вони мають створювати власний контент для однокласників, що породжує додатковий рівень мотивації та можливості для взаємного навчання й оцінки.

Різноманітні цифрові інструменти є ефективними для оволодіння необхідними знаннями, навичками і вміннями, інтенсифікують навчальний процес, сприяють урізноманітненню навчання учнів, стимулюють їх

цілеспрямовано рухатися власною освітньою траєкторією, розвивати їхні творчі здібності, активізують критичне мислення, удосконалюють уміння працювати як самостійно, так і в групах. Водночас цифрові інструменти використовують для здійснення різних форм контролю на заняттях з іноземної мови й допомагають оптимізувати процес оцінювання успішності учня в оволодінні іншомовною компетентністю. Ретельно спланований контроль за участі цифрових інструментів впливає на результативність освітнього процесу. Відтак виникає потреба відбору й аналізу цифрових інструментів для здійснення тестового контролю мовної (лексичної та граматичної) та комунікативної компетентності в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі і максимальної оптимізації навчання іноземній мові.

Величезні можливості для вчителя для підвищення ефективності навчального процесу дають такі цифрові інструменти, як:

- як Google Forms, Quizizz, Kahoot! для організації контролю сформованості комунікативної компетентності з іноземної мови;
- ті, які безпосередньо генерують тести – Chat GPT, Question Well;
- цифрові інструменти, які допомагають оптимізувати навчальний процес через створення інтерактивних електронних завдань(тренувальних, ігрових) та сприяють в процесі використання формуванню в суб'єктів навчання іншомовної комунікативної компетентності –Learning Apps, Quizlet;
- сприяють візуалізації навчального матеріалу та передбачають його подання у згорнутій та наочній формі, яка є зручною для сприйняття і більш глибокого осмислення - You Tube, MindMap, WordArt;
- реалізують синхронну та асинхронну комунікацію з метою організації освітнього процесу з іноземних мов- блог, Classroom.

Зупинімося на цифрових інструментах, які безпосередньо створюють тести за певними параметрами: Chat GPT, Question Well. Перевагами таких тестів є:

1) ефективність, яка полягає у швидкому генеруванні тестів, заощадженні часу і зусиль викладача на створення тестового завдання вручну;

2) можливість налаштування, зокрема окреслення кількості питань, тематики, аспекту мови (граматика, лексика);

3) релевантне формулювання питань "якісною іноземною мовою" у тестовому завданні;

4) адаптивність до різноманітної тематики;

5) тести, створені за допомогою Question Well, можуть експортуватися у Canvas, Quizizz, Quizlet, Kahoot.

Приклад використання ресурсу **Question Well** до теми *Das ist unsere Klasse, 9 клас, урок 42*: <https://app.questionwell.org/quiz-game/2efWevx8BYsGJSwD6JX3pn>

Quizizz до теми *Das ist unsere Klasse ,9 клас, урок 42*: <https://quizizz.com/admin/quiz/65b01e7c8e6ae1e5bab26827?at=65b01f563109d80801120f3b>

Таким чином, цифрові інструменти відіграють магістральну роль у створенні тестів, забезпечуючи ефективну платформу для розроблення, адміністрування та аналізу оцінювання, дозволяють наповнювати тести відповідним навчальним матеріалом, самостійно генерують тестове завдання, спрощують процедуру оцінювання, уможливають диференціацію тестових завдань.

На противагу тестам з автоматизованою перевіркою та оцінюванням відповідей учнів, існує інша категорія освітніх програмних засобів, які спрямовані радше на формувальне оцінювання та відпрацювання практичних навичок, а не на виставлення оцінок. Зазвичай у таких системах учень/ учениця має можливість виконати завдання, перевірити правильність, повернутись до опрацювання матеріалу і знову спробувати виконати завдання. Учитель/ка може отримувати або не отримувати дані про ці спроби. Завдання, які пропонуються учням, можуть мати вигляд тестових (множинний вибір, установлення відповідності, впорядкування, позначення ділянки на зображенні тощо) або ігрових (пройти лабіринтом, відповідаючи на запитання, розв'язати кросворд, відгадати слово за буквами, скласти пазл тощо). Такі сервіси не стільки оцінюють правильність відповіді з першої спроби, скільки допомагають учневі/учениці з'ясувати власні прогалини та зосередитись на корекції. Подібні вправи можна пропонувати для закріплення певних навичок, а також вибірково — для учнів, які потребують додаткової практики. Однією з найдоступніших платформ для створення практичних вправ є <https://learningapps.org/>

LearningApps.org – онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Їх можна використовувати в роботі з інтерактивною дошкою або як індивідуальні вправи для учнів. Дозволяє створювати вправи різних типів на різні теми. Дієвою є також форма індивідуальних або групових завдань учнів по створенню власних вправ у цьому сервісі.

Приклади використання ресурсу **Learningapps** як творчості учнів

- *Die Waldtiere, Знайди пару, 5 клас*

<https://learningapps.org/view27286073>

- *Gegensatzpaare, Знайди пару, 7 клас*

<https://learningapps.org/view28147862>

- *Herbstnomen, пазл, 7 клас*

<https://learningapps.org/view27200207>

- *Körperteile in Deutsch und Englisch, Знайди пару, 5 клас*

<https://learningapps.org/view27198451>

Цікаві можливості розробляти різноманітні інтерактивні вправи на основі флеш-карток надають сайти <https://www.studystack.com/> та <https://quizlet.com/>

Quizlet

- *Geld ausgeben, 7 клас, урок 32*

<https://quizlet.com/873852296/7-klasse-stunde-32geld-ausgeben-flashcards/?funnelUUID=7a6b8bce-a12a-4574-89c0-7fd3da2f7650>

Отож, існує чималий спектр цифрових інструментів, які дозволяють створювати ефективні інформаційні продукти для підтримки навчального.

Використання цих цифрових ресурсів може значно полегшити процес навчання німецької мови на відстані, забезпечуючи доступність, інтерактивність та різноманітність уроків.

Література:

1. Близнюк Т. Цифрові інструменти для онлайн і офлайн-навчання. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2021. Режим доступу: <http://surl.li/bgjno>
2. Майер Н. В., Коваль, Т. 1. (2023). Цифрові засоби для форм ня ІКТ-компетентності майбутніх викладачів іноземних мов. Іноземні мови, 1. 50-57. Режим доступу: <https://doi.org/10.32589/1817-8510.2023.1.278112>
3. Кріббен Айвор, Зейналі Яссер. Переваги та обмеження ChatGPT у бізнес-освіті та дослідженні: фокус на науці про управління, управлінні операціями та аналізі даних (29 березня 2023 р.). Доступно на SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4404276>
4. Принципи моделювання нових контрольних-оцінювальних систем і їх застосування у середніх і вищих навчальних закладах / П. Сікорський // Вища освіта України. 2016. № 2. С. 44-50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2016_2_9
5. Покоління Z: як його вчити і як воно бачить свою освіту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.atschool.com.ua/pokolenye-z-kak-ego-uchyt-y-kak-ono-vydyt-svoyo-obrazovanye-blog-atmosfernoj-shkoly/>

**Danylyuk S.S.,
Doctor in Pedagogy, Professor
Bohdan Khmelnytsky
National University of Cherkasy**

MOBILE APPLICATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF FOREIGN LANGUAGE LEXICAL COMPETENCE OF STUDENTS OF LANGUAGE TRAINING DIRECTIONS

The proper level of foreign language lexical competence is one of the key components in mastering a foreign language. There are several stages in the process of developing lexical competence: the first one is the process of mastering individual lexical units, the second and the third ones are associated with the formation of the skill of using lexical units in speech. Taking into account these stages, mobile applications for teaching students will be selected in the future. Lexical competence can be developed not only within the framework of traditional methods, but also with the help of mobile applications. Today there are a large number of mobile applications for learning a foreign language, which can diversify the teaching process.

To identify the attitude and the degree of readiness of foreign language teachers to use mobile devices in the learning process, a survey was developed for teachers in a Google form. 40 foreign language teachers aged from 25 to 60 took part in the survey. They were asked to answer the questions whether they use educational mobile applications in the process of teaching students, what difficulties they encounter when using mobile applications, which impede the use of applications in the educational process.

Let's consider the results of the survey: to the question "Do you use educational mobile applications in the classroom?" 78 per cent of respondents answered "Yes, I do". Respondents were asked to answer the question "In what format do you enter lexical units?". 25 per cent of teachers use only electronic format, 55 per cent combine electronic and paper formats. It was clarified which mobile applications for learning a foreign language teachers know and which ones they use themselves. The most popular answers were *Quizlet* and *Duolingo*. As for respondents' attitude to the use of educational mobile applications, 90 per cent of respondents consider them to be convenient, modern and interesting. Moreover, 67 per cent of respondents use applications specifically for working with vocabulary. To the question "Do your students enjoy learning using mobile apps?" 100 per cent of respondents answered "Yes, they enjoy it". Teachers who use educational mobile applications in the teaching process were asked to answer the question "What difficulties have you encountered when teaching using applications?". The majority of respondents answered that the main difficulties were the technical side and the loss of control over students' actions while working with a smartphone. On the basis of this, we can conclude that applications that have an offline mode will have an advantage. Teachers who do not use educational mobile applications answered the question about what prevents them from using these apps. 61 per cent of them answered that they do not know how to introduce the use of mobile applications into the educational process. 38 per cent of respondents are afraid of losing control over students' actions.

Educational mobile applications arouse interest among all participants in the educational process. It is necessary to develop recommendations for working with applications in order to resolve the pressing problems that were identified during the survey.

Datsenko E. O., Student
Shvydka L.V., Wissenschaftliche Betreuerin, Dz., Dr. sc. philol.
Nationale Bogdan-Chmelnytskyi-Universität Tscherkasy

DIE UKRAINE UND DEUTSCHLAND IN MEDIEN UND POLITISCHEN DISKURSEN: AUSWIRKUNGEN AUF DIE ZWISCHENMENSCHLICHE KOMMUNIKATION

Medien und Politik – sie sind das, was das Bild von verschiedenen Ländern und Kulturen in der Öffentlichkeit formt. Es wird hervorgehoben, wie es wichtig ist, die Entwicklung der Nachrichtenquellen, insbesondere der Presse, in der Ukraine und in

Deutschland zu untersuchen, um Einblicke in veränderte Einstellungen zur zwischenmenschlichen Kommunikation zu erhalten. Diese Untersuchung wird sich auf die Rolle von Medien und Politik bei der Formung von Meinungen konzentrieren, den Einfluss auf Stereotypen und Vorurteile in der zwischenmenschlichen Kommunikation analysieren und die Darstellung der Ukraine und Deutschlands in den Medien und im öffentlichen Diskurs näher betrachten.

Die Rolle der Medien bei der Meinungsbildung ist von entscheidender Bedeutung, insbesondere wenn es um die Wahrnehmung von Osteuropa geht. Wie Dirk Auer und Espen Eichhöfer in ihrem Artikel "Osteuropa – unser weißer Fleck" betonen, haben sich in den letzten Jahren wichtige Bildungs- und Stipendienprogramme in Osteuropa verringert, was zu einer Verflachung des Interesses an dieser Region geführt hat [1]. Diese politischen Einflüsse haben dazu geführt, dass die öffentliche Wahrnehmung von Osteuropa immer noch von alten Stereotypen geprägt ist, da nur wenige Deutsche die Länder aus eigener Anschauung kennen. Diese mangelnde Kenntnis führt dazu, dass Vorurteile weiterhin gepflegt werden, obwohl die Zeit längst darüber hinweggegangen ist. Manfred Sapper bestätigt diese Beobachtung und weist darauf hin, dass sogar in den Medien oft Personen ohne ausgewiesene Osteuropaexpertise zu Wort kommen, was sich auch in seiner redaktionellen Arbeit bemerkbar macht.

Stereotypen und Vorurteile sind in der zwischenmenschlichen Kommunikation allgegenwärtig und können durch politische Diskurse und Medienberichterstattung verstärkt werden. Laut dem "Demokratiebericht Politische und demokratische Lebenswelten der nordrhein-westfälischen Bevölkerung in 2023" der Landeszentrale für politische Bildung Nordrhein-Westfalen sind Desinformationskampagnen, Rassismus, Antisemitismus und Extremismus Beispiele dafür, wie unsere Demokratie täglich verteidigt werden muss [2]. Diese negativen Einflüsse können zu Vorurteilen und Stereotypen führen, die die soziale Interaktion beeinträchtigen. Um diesem Trend entgegenzuwirken, ist es entscheidend, Maßnahmen zu ergreifen, um Stereotypen und Vorurteile abzubauen und eine offene und tolerante Gesellschaft zu fördern.

Die Darstellung der Ukraine und Deutschlands in den Medien sowie im politischen Diskurs wirft bedeutende Fragen auf, insbesondere im Hinblick auf die Auswirkungen auf die zwischenmenschliche Kommunikation. Holzmann, Hug und Pallaver (2019) betonen die Diversität der Medien als entscheidenden Faktor in einer globalisierten Welt, in der gesellschaftliche Vielfalt eine zentrale Rolle spielt [3]. Es ist unumgänglich, mögliche Verzerrungen oder Stereotypen in der Berichterstattung kritisch zu hinterfragen und zu analysieren, um eine ausgewogene und vielschichtige Darstellung sicherzustellen. Die Art und Weise, wie Medien die Realität interpretieren und präsentieren, kann maßgeblich die Wahrnehmung und das Verständnis der Bevölkerung beeinflussen. In diesem Kontext ist es von großer Bedeutung, die Vielfalt der Medien und deren Einfluss auf die öffentliche Meinungsbildung genauestens zu untersuchen und zu bewerten.

Zusammenfassend lässt sich betonen, dass Medien und Politik eine entscheidende Rolle bei der Prägung unserer Meinungen und Einstellungen spielen. Die Art und Weise, wie die Ukraine und Deutschland in diesen Diskursen dargestellt

werden, beeinflusst maßgeblich die zwischenmenschliche Kommunikation und kann zu Stereotypen und Vorurteilen führen. Es ist daher von großer Bedeutung, dass wir uns dieser Tatsache bewusst sind und verantwortungsvoll mit Medieninhalten und politischen Diskussionen umgehen. Nur so können wir eine konstruktive und offene Kommunikation zwischen Menschen verschiedener Herkunft und Perspektiven fördern. Letztendlich liegt es an uns allen, durch reflektiertes Handeln und gegenseitigen Respekt, ein Klima des gegenseitigen Verständnisses zu schaffen.

Literaturverweise:

1. Auer, Dirk, and Espen Eichhöfer. "Osteuropa – unser weißer Fleck." URL: https://www.bpb.de/system/files/dokument_pdf/6583_bpb-mag22_online.pdf (Accessed: 14 April 2024)
2. Landeszentrale für politische Bildung Nordrhein-Westfalen. "Demokratiebericht Politische und demokratische Lebenswelten der nordrhein-westfälischen Bevölkerung in 2023". URL: https://www.politischebildung.nrw.de/fileadmin/imperia/md/content/projekte/Demokratiebericht/LpBNRW_Demokratiebericht_2023.pdf (Accessed: 14 April 2024)
3. Holzmann, Katharina, Theo Hug, and Günther Pallaver. "Das Ende der Vielfalt? Zur Diversität der Medien." Innsbruck University Press, 2019. URL: https://www.uibk.ac.at/iup/buch_pdfs/9783903187832.pdf (Accessed: 14 April 2024)

Деренчук Б.Ю., студент
Ганечко В.В., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

НЕОЛОГІЗМИ НІМЕЦЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ XXI ст.: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Збільшення кількості неологізмів у німецькій та англійській мовах свідчить про постійну еволюцію лексики та її здатність відображати сучасні суспільні, технологічні та культурні зрушення. Неологізми є результатом інноваційного процесу, що позначають нові концепції, явища та тенденції нинішнього світу. Технологічний прогрес, глобалізація, культурні взаємодії та соціальні зміни є ключовими чинниками, що сприяють створенню нових слів та виразів.

Систематичне дослідження неологізмів, зокрема за допомогою лінгвістичних корпусів, баз даних та онлайн-джерел, дозволяє визначити тематичні та структурні подібності або ж відмінності двох мов. Важливим аспектом в цьому процесі є класифікація неологізмів за їхнім походженням та

механізмами створення, що передбачає опис таких категорій: семантичне та лексичне значення, морфологічні особливості та синтаксичні властивості новостворених слів та виразів. Вивчення неологізмів з урахуванням культурних та соціальних реалій сприятиме кращому розумінню їхніх семантичних нюансів та контекстуального функціонування.

Проблема перекладу неологізмів викликає певні труднощі через їхню повну або часткову новизну та контекстуальну специфіку. Важливо виявити ефективні підходи до максимально наближеного перекладу новостворених слів та виразів шляхом аналізу наявних перекладацьких методів, що можуть бути застосовані до неологізмів німецької та англійської мов. Такий принцип вимагає творчого підходу, оскільки дослівний переклад часто не дає аналогічно точного значення в мові, на яку здійснюється переклад. Водночас, варто враховувати ризик втрати семантичних відтінків, що може виникнути без глибокого розуміння контексту.

Наведемо нові слова німецької мови, що подає онлайн словник неологізмів [6], та їхній переклад: *Ankerzentrum* — центр підтримки біженців, *Aluhut* — шапочка з фольги, *Arabellion* — Арабська весна, *Cyberabwehr* — кіберзахист, *dampfen* — парити (про використання електронних сигарет), *Hygieneampel* — світлофор гігієни, *Hundebadetag* — день купання з собаками, *Hipsterbart* — хіпстерська борода, *Klimatarier* — кліматичний вегетаріанець, *Kryptobörse* — сервіс обміну криптовалюти, криптобіржа.

Тепер звернемося до англомовних неологізмів та їхнього перекладу: *bodyshaming* — бодішеймінг або стигматизація ожиріння, *brexit* — брекзит, *crowdfunding* — краудфандинг або громадське фінансування, *dashcam* — автомобільний відеореєстратор, *hater* — гейтер або ненависник, *influencer* — інфлюенсер або впливовець, *like* — лайк або вподобайка, *paracycling* — велосипедний спорт для осіб з інвалідністю, *pop-up* — спливна реклама, *scamming* — скамінг або шахрайство.

Переклади німецьких та англійських неологізмів на українську мову застосовуються з урахуванням специфіки аудиторії та мети комунікації. Наприклад, нім. *Ankerzentrum* перекладаємо "центр підтримки біженців", щоб чітко передати його функцію та призначення. У випадку англійського *bodyshaming* український варіант "стигматизація ожиріння" відображає сутність цього поняття в контексті боротьби з дискримінацією за зовнішнім виглядом. Переклад неологізмів також може використовуватися для збереження офіційних та вже усталених термінів, як у випадку з *brexit*. За будь-яких умов головною метою перекладу є точність та доступність для аудиторії. Розуміння процесу створення та поширення неологізмів сприятиме ефективному перекладу та адаптації іноземних текстів для українського читача.

Література:

1. Дзюбіна О.І. Особливості утворення та функціонування семантичних неологізмів англійської мови в сфері інтернет-комунікації. Записки з романо-германської філології. 2014. Вип. 2 (33). С. 17–23.

2. Козаченко І.В. Особливості перекладу неологізмів англійської мови. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2014. № 25. Том 2. С. 166–168.

3. Лугова Т.М., Шутка М.Л. Особливості англійських складених неологізмів та їх переклад на українську мову. «Молодий вчений». 2023. № 8 (120). С. 23–26.

4. Пастух І. Німецький сленг: інтегративні особливості неологізмів сьогодення. Мовознавство, №4. 2010. С.76-79.

5. Шутова М.О. Неологізми в сучасній англійській мові. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. Серія Філологія. Педагогіка. Психологія. 2010. Випуск 21. С. 79–85.

6. Neologismenwörterbuch//OWID – Online Wortschatz-Informationssystem Deutsch, hg. v. Leibniz-Institut für Deutsche Sprache, Mannheim. URL: <http://www.owid.de/wb/neo/start.html>. (Дата звернення: 14.04.2024).

Долинський Є. В., д. пед. н., професор
Хмельницький національний університет

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ПСИХОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ ВІДПОВІДНО ДО ЇХ ЕТИМОЛОГІЇ

На сучасному етапі словотворення не сповільнилося, але частково змінилось джерело нових слів. Проаналізуємо способи перекладу термінів в залежності від їх етимологічних коренів. Аналіз відібраних психологічних термінів (всього 300) показав, що психологічні терміни бувають: латинського походження – 161 термін (52% зі усієї вибірки); давньогрецького походження – 32 терміна (10%); староанглійського походження – 28 термінів (9%); старофранцузького походження – 9 термінів (3%); старонорвезького походження – 2 терміна (1%); змішаного походження – 72 терміна (24%); невідомого походження – 4 терміна. Терміни латинського походження є найчисельнішими, та становлять 52% зі усієї вибірки. 10% становлять терміни грецького походження 9% староанглійського. Терміни старофранцузької мови становлять 3%. По 1% складають терміни старонорвезького походження та невідомого походження відповідно. Також досить чисельними є терміни змішаного походження, а саме 24% від загального об'єму відібраних для аналізу термінів. Розглянемо приклади термінів та способи їх перекладу українською мовою відповідно до країни їх походження [1; 2].

Для термінів латинського походження є найбільш характерна наявність еквівалента в українській мові. 45% всіх термінів латинського походження було перекладено шляхом знаходження відповідника у словнику: *ability* – здатність, *assault* – насильство, *complication* – ускладнення, *commitment* – зобов'язання, *ambiguity* – невизначеність, *dependency* – залежність. Транскодування є другим основним способом перекладу термінів латинського походження (23%). Для перекладу було застосовано три види транскодування, серед яких адаптивне транскодування становить найбільшу частку (17%): *adaption* – адаптація, *cognitive* – когнітивний, *competency* – компетентність, *dysfunction* – дисфункція,

depression – депресія, *imitation* – імітація. Прийом калькування був використаний для перекладу 16% термінів латинського походження: *corpus callosum* – мозолисте тіло, *diffuse anxiety* – дифузна тривога. Частка способу додавання слова складає 6%: *habit disorders* – розлади звичок та потягів, *stressor* – стресовий фактор. За допомогою інших видів перекладу були перекладені 10% термінів латинського походження: *maturation* – дорослішання (варіантний відповідник), *personal fable* – особиста унікальність (контекстуальна заміна), *tension – reducing habit* – шкідливі звички (вилучення слова) [3].

При перекладі термінів древньогрецького походження абсолютно домінуючим способом перекладу є транскодування (88%): *dystonia* – дистонія (транслітерування), *echolalia* – ехолалія (транслітерування), *embryonic* – ембріональний (адаптивне транскодування), *autism* – аутизм (змішане транскодування). Переклад більшої частини термінів староанглійської мови був здійснений знаходженням словникового відповідника (43%): *childhood* – дитинство, *fear* – страх, *fidget* – непосидючість, *stuttering* – заїкання. Також був залучений прийом калькування (18%): *overeating* – переїдання, *child's needs* – дитячі потреби; та інші види перекладу, частка яких є незначною.

Під час здійснення аналізу відібраних термінів було виявлено 9 термінів старофранцузького походження та 2 терміни старонорвезького походження. Так, словниковий відповідник є домінуючим способом перекладу обох груп термінів [1]. Під термінами змішаного походження слід розуміти терміни із складною будовою або термінологічні словосполучення, частини якого мають різні етимологічні корені, тобто походять від стародавніх мов різних країн. Наприклад, термін «*adaptive behavior*» складається з двох лексичних одиниць, які мають різне походження. Так, «*adaptive*» пішло від латинського «*adaptare*», що означає «приспосовуватися», а «*behavior*» від «*behabban*» – «самообмеження». Українською мовою термін перекладається як «адаптивна поведінка» шляхом застосування прийому калькування [2; 3].

З огляду на те, що є словосполученнями, домінуючим способом перекладу є прийом калькування (61%): *genetic code* – генетичний код, *disruptive behavior* – руйнівна поведінка, *mental performance* – розумова діяльність, *mirror neurons* – дзеркальні нейрони.

Підсумовуючи залежність між способом перекладу та походженням терміну, виявлено, що словниковий відповідник є головним способом перекладу термінів латинського походження, в той час як для термінів грецького походження домінуючим є способом перекладу є транскодування. Для термінів змішаного походження головним способом перекладу є прийом калькування. Великої переваги певних способів перекладу серед термінів походження інших мов не виявлено.

Література:

1. Мазурик Д. Сучасні тенденції в оновленні лексики української літературної мови. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Вип. 29. Львів, 2000. С.177–182.

2. Пчелінцева О. Е. Лексичні основи міжнародної термінології: [Конспект лекцій та дидактичний матеріал для студ. Лінгвістичних спец.]. Черкаси: ЧДТУ, 2003. 104 с.

3. Стацюк Р. В. Основні підходи до визначення поняття «терміні» у сучасній лінгвістичній науці. *Науковий вісник ДДПУ ім. Івана Франка Серія «Філологічні науки», «Мовознавство»* Том 5, №2, 2016. С. 112–116.

Дюдіна А.В., студентка
Овсієнко Л.О., к.філол.н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ МЕТОДОЛОГІЇ CLIL

1. Визначення CLIL:

Content and Language Integrated Learning (CLIL) – це підхід до викладання, який об'єднує предметне навчання та вивчення іноземної мови.

2. Цілі CLIL:

- Сприяння покращенню мовних навичок учнів.
- Поглиблення знань у певній предметній галузі.
- Розвиток навичок критичного мислення.

3. Основні принципи CLIL:

- Інтеграція змісту та мови: вивчення предмета через іноземну мову.
- Підтримка для учнів: створення сприятливого середовища навчання.
- Різноманітність методів навчання: використання різних стратегій, наприклад, групової роботи, проєктів, ігрових методів.

4. Переваги методології CLIL:

- Швидший розвиток мовних навичок завдяки практиці.
- Кращий зв'язок між різними дисциплінами.
- Розширення світогляду учнів через залучення до іншої культури.

5. Виклики впровадження CLIL:

- Підготовка вчителів: високий рівень володіння мовою та знань у предметі.
- Розробка навчальних програм: адаптація матеріалів до CLIL.
- Підтримка учнів: потреба в додатковій допомозі для деяких учнів.

6. Стратегії впровадження CLIL:

- Професійний розвиток вчителів через тренінги та курси.
- Використання автентичних матеріалів для кращого сприйняття.
- Застосування різних технологій для покращення досвіду навчання.

7. Перспективи розвитку CLIL:

- Підвищення попиту на навчання іноземними мовами.
- Застосування CLIL у різних рівнях освіти.

- Використання новітніх технологій для підвищення ефективності CLIL.

Література:

1. Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge University Press.
2. Mehisto, P., Marsh, D., & Frigols, M. J. (2008). *Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education.

**Житнікова А.О., студентка
Овсієнко Л.О., к.філол.н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького**

МЕДИЧНИЙ ПЕРЕКЛАД – РІЗНОВИД НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Тема перекладу медичних термінів є однією з актуальних проблем тому, що уміння вдало оперувати термінологічною лексикою відіграє важливу роль у ставленні сучасного фахівця.

Переклад завжди відігравав важливу роль в історії і в стародавні часи і в наш час. Перекладацька діяльність дуже важлива для міжнародних відносин, що невпинно зростають. Для вірної та точної передачі думки та ідеї оригіналу необхідно знайти в мові перекладу не тільки потрібні слова, але й надати їм відповідної граматичної форми, особливо термінологічної. Треба вірно та повно засобами однієї мови передати те, що до того було виражено засобами іншої мови [1, с. 11; 2, с. 95-96]. Перекладачеві нерідко доводиться шукати особливі засоби для передачі стилістичних складових оригіналу. Особливості перекладу дослідив видатний вчений В.Н. Комісаров. Згідно його наукових досліджень, теорія рівнів еквівалентності ґрунтується на виділенні в плані змісту оригіналу й перекладу п'яти рівнів:

рівень мовних знаків;

) рівень висловлення;

3) рівень повідомлення;

4) рівень опису ситуації;

5) рівень мети комунікації.

На кожному із цих рівнів за допомогою мовного коду і змісту передається особливий вид інформації.

Коли цільова аудиторія говорить іншою мовою, перекладачу треба домогтися необхідної реакції з боку цієї аудиторії, тобто, необхідно передати основну комунікативну функцію оригіналу.

Медичний переклад – це різновид науково-технічного перекладу. Розрізняють декілька основних напрямків медичних перекладів:

- медична документація (виписки, історії хвороби, результати лабораторних та інструментальних обстежень, протоколи операцій, висновки фахівців);
- документація з клінічних досліджень лікарських препаратів (договір про проведення клінічного дослідження, протокол дослідження індивідуальна реєстраційна картка);
- фармацевтична документація (анотація лікарських препаратів, листки-вкладиші, інформація для лікарів і пацієнтів, документація з контролю якості);
- документація до медичного устаткування й інструментарію (інструкції з експлуатації, посібники, рекламні матеріали, каталоги, презентації);
- сайти з медицини, фармації, клінічних випробувань, медичного устаткування й інструментарію;
- науково-популярна література з медицини;
- наукова медична література (наукові статті, матеріали конференцій, огляди, автореферати, дисертації, монографії, довідники, посібники для лікарів і студентів медичних вузів).

Наслідки дилетантського перекладу медичних документів, історій хвороб, медичних довідок, висновків і результатів експертиз можуть бути непередбачуваними. Коли мова йде про здоров'я людини, переклад текстів слід довіряти тільки досвідченим фахівцям, які мають відповідну кваліфікацію. Медичний переклад характеризується різноманітним набором термінів, скорочень. При цьому однакові терміни можуть мати різні назви в різних мовах і в різних країнах.

Медичний переклад вимагає від перекладача знання чи розуміння латини. Латина завжди була основною мовою медицини. І сьогодні медичні документи часто містять багато латинської термінології. Тому перекладачі в процесі роботи над текстом постійно звертаються за консультацією до фахівців з медицини.

Переклад медичних термінів вимагає великої відповідальності, оскільки від правильності перекладу документів, медичних довідок і діагнозів деколи залежить життя людини.

Отже, переклад є важливим допоміжним засобом, що забезпечує виконання мовою його комунікативної функції, тому наукова термінологія та медичний переклад повинні стати невід'ємною складовою в підготовці висококваліфікованих фахівців з вищою медичною освітою.

Література:

1. Білик В.В. Актуальні проблеми художнього й галузевого перекладу // Міжособистісна комунікація та перекладознавство: сучасні перспективи розвитку збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції. Кременчук: Видавництво «НОВАБУК», 2023. С. 11-12.

2. Овсієнко Л.О. Besonderheiten der Übersetzung spezifischer Lexik im Internet-Diskurs // Актуальні проблеми сучасного перекладознавства: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Черкаси, 07 грудня 2023 року). Черкаси, 2023. С. 95-96.

Жуган М.Є., студентка
Овсієнко Л.О., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
Імені Богдана Хмельницького

МЕТОДИ ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Вивчення мови є непростим завданням, а іноді воно може викликати відчуття знесилення та відчаю. Учням постійно доводиться докладати зусиль для того, щоб опанувати матеріал. Інтерактивні ігрові елементи допомагають створити невимушену і веселу атмосферу для того, щоб учні могли вивчати та використовувати новий матеріал більш легко. Також ігри зазвичай вносять змагальний елемент, що дозволяє зацікавлювати учнів та утримувати їхню увагу протягом всього заняття, вони ефективно мотивують, згуртовують та розвивають креативне мислення учнів, допомагають їм дізнатись більше один про одного, позитивно впливають не тільки на атмосферу в класі, а й на взаємодію під час виконання решти завдань. Ще одна дуже вагома перевага ігор – це те, що вони допомагають зменшити тривожність під час вивчення іноземної мови, яка може бути у майже кожної людини.

Ігри можуть бути різної спрямованості:

- Для запам'ятовування лексики.
- Для грамотних конструювань речень.
- Для закріплення матеріалу і т.д.

Основними чинниками, що сприяють ефективності застосування ігор, є мотиваційне забезпечення, організація ігор із урахуванням індивідуальних вікових особливостей учнів, забезпечення ігрового процесу наочними матеріалами, позитивна реакція вчителя на старання кожної дитини і на результати ігор, використання комунікативно-ігрового підходу. Якщо вчителю вдасться правильно підібрати завдання, то запропонована ситуація дасть учням змогу висловити свої почуття та думки. Кожна гра для того щоб бути доцільною та ефективною має мати ціль, задачі та приводити до певного результату. Та якщо вчитель дозволить учням лише розважатися і зовсім не приділяти уваги навчальному елементу ігор, то вони залишаться некорисними. Гра, що правильно підібрана для конкретних учнів може значно підвищити їх рівень розуміння

іноземної мови та конкретної комунікативної ситуації. В іншому випадку інтерактивний елемент втратить свою ефективність та привабливість для учнів.

Грунтуючись на вище сказаному матеріалі, можна зробити висновки, що ігри дуже корисно впливають на вивчення іноземних мов, а грамотні методи їх використання позитивно впливають на навчальний прогрес учнів.

Ільєнко Вікторія, магістрантка,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Хакало Валерія, магістрантка,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

КОНОТАТИВНІ ЗАМІНИ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКАДРОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ серії «Game over Charles» американської телевізійної молодіжної драми «Pretty Little Liars»

Дослідження аудіовізуального перекладу, зокрема войсоверу, є актуальним, адже «аудіовізуальний переклад в сучасному світі новітніх технологій є специфічною галуззю перекладознавства, що стрімко розвивається, тому потребує особливої уваги як теоретиків, так і практиків перекладу» [2, с. 232].

Актуальною проблемою аудіовізуального перекладу є «досягнення найоптимальнішої збалансованості денотативної (сміслової), конотативної, прагматичної інформації текстів оригіналу та перекладу, що мотивується необхідністю рівноцінності їхнього впливу на своїх адресатів» [3, с. 16].

Одним із завдань перекладача під час створення войсоверу (закадрового перекладу) телесеріалів є доречна передача конотативної інформації оригінальної версії. О. Селіванова розглядає конотацію як додатковий компонент значення мовної одиниці, що доповнює її предметно-логічний зміст суб'єктивними відтінками оцінки, емоційності, експресивності, функціонально-стилістичної забарвленості, а також відтінками, зумовленими соціальними, ідеологічними, культурними, ситуаційними аспектами комунікації [6, с. 281]. Враховуючи це визначення й, орієнтуючись на потреби й особливості перекладу, І. Литвин виокремлює такі види конотативної інформації: стилістичну, емоційно-оцінну, експресивну та культурну [4, с. 12].

Для адекватного перекладу конотативної інформації застосовують оцінно-емотивні, експресивні і функціонально-стилістичні трансформації (типологія надана за класифікацією трансформацій О. Селіванової [7, с. 456–458]).

Метою нашого дослідження є аналіз перекладу конотативної лексики десятої серії шостого сезону «Game over Charles» американського молодіжного телесеріалу «Pretty Little Liars» українською мовою. Український переклад цієї серії американського телесеріалу виконано авторками цієї перекладознавчої розвідки.

Для перекладача знання конотативних характеристик слів оригіналу важливі «для правильного сприйняття та осмислення тексту й точного вибору лексичних відповідників у перекладі» [4, с. 12]. Оскільки за жанром телесеріал «Pretty Little Liars» належить до підліткової драми, то в мовленні персонажів присутні розмовна лексика, молодіжний сленг, лайка тощо. Під час перекладу конотативно забарвленої лексики в нашому арсеналі здебільшого налічувалась ціла низка українських синонімів-відповідників. Було важливо у процесі власного українського перекладу дібрати такий український еквівалент, який би ідеально лягав в контекст телесеріалу та підкреслював розмовний стиль мовлення персонажів:

«*Aria: Here comes the **cavalry***» [Game Over, Charles] // *Арія: А ось і **кони***.

Пряме значення слова **cavalry** : «an army group which fights from armored vehicles, helicopters (= type of aircraft), or, esp. in the past, while riding horses» [9]. У серіалі «Pretty Little Liars», що належить до підліткової драми, героїня вживає його для позначення поліціантів (у телефільмі чуємо гул сирен – на виклик їде поліцейська машина). Зазвичай підлітки зневажливо називають у своєму мовленні працівників поліції, тож щоби акцентувати на американському молодіжному слензі, ми обрали слово **кон** – «це сленгова, злегка зневажлива назва поліцейського, прийнята в англomовному світі» [5].

Функціонально-стилістичну трансформацію застосували в українському перекладі наступного фрагменту серії «Game over Charles», додавши конотативну забарвленість репліці:

«*Hanna: Tanner does wear **nice shoes***» [Game Over, Charles] // *Ханна: Таннер носить **класні туфлі***.

Слово **nice** означає: «pleasant, enjoyable, or satisfactory» [Cambridge Dictionary]. Нейтральні прикметники оригіналу *гарний / хороший / красивий* замінили українським сленговим відповідником *класний* – «дуже гарний; чудовий» [1], що краще підходить до мовлення підлітків.

Ми скористалися конотативною синонімічною заміною, перекладаючи наступний фрагмент серії «Game over Charles»:

«*Charlotte: I was doing my best Ali imitation ever. You should have seen the look on those girls' **faces**. Oh, it was worth a million bucks*» [Game Over, Charles] // *Шарлотта: Це була найкраща імітація Елі. Ти б бачила їхні **пики**. Це була афера на мільйон баксів*.

Слово **face** – «the front of the head, where the eyes, nose, and mouth are» [Cambridge Dictionary] – замінили на його розмовний український еквівалент **ника** – «обличчя людини, звичайно опасисте, свіже, рожеве і т. ін» [8, т. 6, с. 350].

Застосували функціонально-стилістичну та оцінно-емотивну заміни в наступній репліці кінодіалогу:

«*Charlotte: 'Mona told me those **bitches** were happy' that you were gone*» [Game Over, Charles] // *Шарлотта: Мона сказала, що ці **сучки** були щасливі, що тебе не стало*.

Слово **bitch** означає: «an offensive word for a woman who is considered to be unpleasant or unkind; bitch» [9] – уживається як образливе слово для жінки, яку

вважають неприємною або недоброю. Вульгаризм *bitch* (*сука*) замінили український лайливим словом *сучка* – «уживається як лайливе слово, *перев.* щодо жінки» [8 т. 9, с. 873].

Отже, в закадровому перекладі особливу увагу звернули на жанр телесеріалу, аби точно відтворити конотативну інформацію – стильову, оцінно-емотивну, експресивну забарвленість мовлення персонажів. Передача конотативно забарвленої лексики кінодіалогів підлітків (розмовних слів, сленгізмів, вульгаризмів) є важливим елементом войсоверу молодіжної американської телевізійної молодіжної драми «Pretty Little Liars».

Література:

1. Горох. Словники України on-line. URL: <https://goroh.pp.ua> (дата звернення: 04.04.2024).
2. Литвин І. М. Актуальні питання аудіовізуального перекладу: проблема типології. *Вісник гуманітарного наукового товариства: наукові праці*. Випуск 20. Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України. 2020. С. 228–233. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/id/eprint/4477>.
3. Литвин І. М. Денотативна інформація: типологія та засоби перекладу. *Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки*. 2018. Вип. 2. С. 16–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuF_2018_2_5.
4. Литвин І. М. Передача конотативної інформації в перекладі. *Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки*. 2015. Вип. 27. С. 11–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuF_2015_27_4
5. Молодіжний сленг підлітків: що означають всі ці їхні слова? URL: <http://warface.top/index.html> (дата звернення: 04.04.2024).
6. Селіванова О.О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
7. Селіванова О. О. *Світ свідомості в мові*. Монографічне видання. Черкаси: Ю. Чабаненко. 2012. 488 с.
8. Словник української мови. URL: <https://sum.in.ua/> (дата звернення: 04.04.2024).
9. Cambridge dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 04.04.2024).

СИНОНІМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ВЛАСНІЙ ВЕРСІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ МЕЙВ БІНЧИ «SCARLET FEATHER»

Чи завжди підбір повних еквівалентів до слова є найкращим рішенням для перекладача? Звичайно такий підхід є тим, до чого прагне перекладацьке коло, однак дотримання еквівалентності оригіналу й перекладу, потреба задовольнити цілі замовників та зосередитись на адекватності перекладу можливі завдяки трансформаціям. Кількість наукових досліджень стосовно цього питання підкреслює *актуальність* розгляду проблеми використання перекладацьких трансформацій, зокрема синонімічних заміни, у художньому перекладі.

Що таке синонімічна заміна? Заміна слова чи конструкції словниковим відповідником лексеми з відмінним семним набором, який відтворюється в контексті повідомлення [2, с. 460]. *Метою* нашої наукової розвідки є описати синонімічні трансформації, виконані у власному українському перекладі англomовного роману Мейв Бінчи «Scarlet Feather».

Міжмовні синоніми в українському перекладі твору Мейв Бінчи «Scarlet Feather» використано у такому реченні: «*A determination as strong as she had felt those years ago in Greece came over Cathy*» // «*Рішучість, яку вона відчувала багато років тому в Греції, охопила Кеті з новою силою*». Серед доступних синонімів слова *determination* – готовність, дух, певність, рішучість, – ми обрали *рішучість* – «властивість особистості, що виявляється у швидкому і продуманному виборі цілі та способів її досягнення» [1].

Розглянемо синонімічну заміну в наступному реченні: «*Geraldine was also in her apartment in the Glenstar building*» // «*Джеральдін також була у своїй квартирі в комплексі "Гленстар"*». Порівняймо: англ. *building* // укр. *комплекс*. Тлумачний словник пропонує такі значення: *building* – «a usually roofed and walled structure built for permanent use (as for a dwelling)» [4], а *комплекс* – «декілька будівель, споруд, що мають загальне призначення» [5]. Вважаємо, що синонімічну заміну в цьому реченні використано вдало.

Також нам доводилось використовувати антонімічні заміни, які, за О.Селівановою, можна вважати синонімічною заміною, оскільки цілісний зміст перекладеного відповідає оригіналу, хоча й дещо модифіковано [2, с. 463]. Застосування антонімічного перекладу в наступному реченні пов'язане з прагматикою: «*Tell me*» // «*Не мовчи*». Українська мова є надзвичайно милозвучною, але також і більш категоричною, якщо порівнювати з англійською, отже причиною здійснення такої антонімічної заміни *tell* // *не мовчи* є вибір на користь звичного вживання тих чи інших форм у мові перекладу та різниця у менталітетах реципієнтів. Антонімічна заміна у нашому перекладі

робить текст більш динамічним, експресивним та привабливим для українського читача.

«*He had been struggling not to **blame** her and say that he felt a sense of betrayal*»
// «Він з усіх сил намагався **пробачити** її і не зізнатися, що відчуває себе зрадженим».

У цьому реченні спостерігаємо антонімічну заміну: *not to **blame*** // ***пробачити***. Доцільність трансформації підтверджують декілька аспектів. По-перше, конструкція краще відображає культуру мови перекладу, в якій концепція прощення відіграє важливу роль. По-друге, *пробачити* містить у собі більшу емоційну складову. «Прощення – це поняття, яке добре закріпилося в європейській культурі, головним чином завдяки християнській традиції, яка надає йому великого значення» [3].

Отже, синонімічні трансформації у художньому перекладі виконують важливу функцію у досягненні еквівалентності оригіналу і перекладу. Перекладаючи фрагмент роману Мейв Бінчі «Scarlet Feather» українською мовою, ми на власному прикладі переконалися, що вдале застосування синонімічних заміन полегшує сприйняття тексту іншокультурними реципієнтами та надає можливості краще передати емоції та переживання персонажів роману.

Література:

1. Вікіпедія URL: <https://cutt.ly/Uw444Jf1>
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Черкаси: Ю. А. Чабаненко, 2012, 488 с
3. Elżbieta Trepkowska Uniwersytet Warszawski «Dwie koncepcje przebaczenia. Przebaczenie jako warunek i jako element procesu naprawy relacji międzyludzkich» URL: <https://cutt.ly/Ww7pc2Z3>
4. Merriam-Webster URL: <https://cutt.ly/Nw7pbjNn>
5. SLOVNYK.ME URL: <https://cutt.ly/hw7pvIQG>

Джерело ілюстративного матеріалу:

1. Binchy M. Scarlet Feather / Orion Publishing Group Ltd, 2000. 501с.

Іщенко А.О., Трофименко А.С., студентки
Овсієнко Л.О., філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ПРОБЛЕМАТИКА КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ В ПЕРЕКЛАДІ

Креативне мислення – це інтелектуально організований процес активної та вмілої концептуалізації, застосування, аналізу, синтезу та (або) оцінювання інформації, отриманої або створеної завдяки спостереженню, досвіду, рефлексії, розмірковуванню або спілкуванню, у якості провідника до переконань та дій [1,

ст 2]. У перекладі цей процес може зіштовхнутися з різноманітними проблемами, які значно ускладнюють завдання перекладача.

Однією з основних проблем, які виникають в перекладі, є неоднозначність мови. Креативне мислення передбачає пошук нових виразів і формулювань, але у випадку, коли початковий текст може мати кілька інтерпретацій, перекладач повинен бути дуже уважним та обережним, щоб не втратити сенс наявного тексту.

Іншою проблемою є збереження оригінального стилю та виразності мови. Креативне мислення передбачає використання різних мовних засобів для створення ефектних і виразних фраз. Однак, при перекладі, не всі елементи мови можуть бути повністю відтворені, що може призвести до втрати виразності та стилю тексту.

Також важливим аспектом у перекладі є відтворення культурного контексту. Креативне мислення часто пов'язане з використанням метафор, алегорій та інших фігур мови, які можуть бути специфічними для певної культури. У такому випадку, перекладач повинен бути добре знайомий з культурними особливостями обох мов, щоб передати сенс та емоційну зарядженість оригінального тексту.

Нерідко перекладачі зіштовхуються з проблемою відтворення недослівних виразів та гумору. Креативне мислення може охоплювати і використання іронії, гумору та сарказму, які можуть бути дуже важко передати в іншій мові. У такому випадку, перекладач повинен бути в змозі знайти аналогічні вирази та прийоми, що передадуть той самий ефект [2].

Крім того, креативне мислення в перекладі може зіткнутися з проблемою обмеженості мови. Кожна мова має свої особливості та обмеження, які можуть ускладнити завдання перекладача. Наприклад, в деяких мовах може бути відсутній еквівалент певного слова або фрази, що потребує творчого підходу до перекладу.

Один з прикладів може бути німецька романтична комедія 2021 року, назва якої в оригіналі звучить "Ich bin dein Mensch", що дослівно перекладається як "Я твоя людина", а в Українському перекладі ця назва трактується інакше: "НЕідеальний чоловік".

Ще один приклад такої інтерпретації оригіналом якогось німецький фільм "100 Dinge", дослівний переклад: "100 речей", в Україні його назва звучить довше "100 речей і нічого зайвого"[3].

У підсумку, проблематика креативного мислення в перекладі полягає в поєднанні оригінальності та виразності мови з урахуванням культурних та мовних особливостей. Для успішного перекладу, перекладач повинен мати широкий кругозір, творче мислення та вміння швидко адаптуватися до нових ситуацій.

Література:

1. Журавська В. Креативне мислення: аналіз поняття / Вікторія Журавська // Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства : збірн. наук. праць. Вип. 2 / за ред. доц. В.В. Павленко. Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2020. С. 57-62.
2. Пантелеймін А. М. Відтворення комічного при перекладі комедійних серіалів. Матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Мова, освіта, наука в контексті міжкультурної комунікації: виклики часу», м. Тернопіль.
3. Який фільм подивитись: добірки найкращого кіно на сайті КіноХата. Кіно Хата. URL: <https://kinohata.com.ua/>

Карловська Г.В.,
викладач кафедри іноземних мов та міжнародної комунікації,
Черкаський державний технологічний університет

E-LEARNING ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ЗВО

Стрімкий розвиток електронного навчання в XXI столітті є результатом підвищеного попиту на освітні послуги та широкого використання інформаційно-комунікативних технологій. E-learning – це один з інструментів інформаційного суспільства, що сприяє оновленню форм, засобів, технологій та методів викладання дисциплін, зокрема іноземної мови. Існують різні комп'ютерні навчальні програми, що використовуються на заняттях з іноземної мови. Вони допомагають при вивченні лексики, писемності, діалогічної і монологічної мови, при відпрацюванні вимови та граматики [1].

E-learning дозволяє здобувати якісну освіту як на заняттях, так і дома, дає можливість студентам і викладачам отримувати знання дистанційно. В процесі e-learning навчальні матеріали доставляються за допомогою комп'ютера, ноутбука, смартфона або планшета, що дозволяє студентам отримувати необхідну інформацію в будь-який час з будь-якої точки світу. Застосування Інтернет-мережі як засобу навчання іноземної мови надає можливість реалізувати багато цілей і завдань навчального процесу. Так, використовуючи Інтернет, можна провести ціле заняття, побудоване на роботі з навчальними та інформаційними сайтами. Такий метод є ефективним під час презентації нового матеріалу чи вивчення окремих тем. Як структурний елемент уроку Інтернет може слугувати для створення діалогічних ситуацій, перегляду відеосюжетів, виконання онлайн-тестів, квізів, завдань для закріплення лексичних, граматичних та фонетичних навичок. Для самостійної роботи студентів Інтернет є також досить ефективним засобом використання [2]. Студентам можна давати індивідуальні або колективні завдання, наприклад, виконати разом проект.

E-learning може використовуватися як для очної, так і для дистанційної форм освіти. Це дозволяє студенту, який з будь-яких причин пропустив заняття, мати зручний доступ до освітніх матеріалів та ознайомитись із презентацією або відеозаписом заняття вдома. Щоб студенти здобували знання незалежно від місця свого перебування, викладач може впроваджувати онлайн-трансляції навчального процесу.

E-learning має свої плюси і мінуси. До основних переваг відносяться: ефективність витрат, чуттєве залучення, вищий рівень збереження знань, можливість поєднувати навчання та роботу, можливість навчатися з будь-якої точки світу, краще розуміння для педагогів реакції учнів на матеріал, командна робота, краща продуктивність, адаптація до потреб студентів, мобільний дизайн, менше когнітивне перевантаження, підвищена залученість. Гнучкість побудови освітнього процесу також є перевагою. Викладач може проводити заняття очно або дистанційно, у режимі реального часу, наприклад у Zoom, або викладати записи та текстові матеріали до них для самостійного вивчення. Широке охоплення також є плюсом електронного навчання. Технології e-learning дозволяють навчати та тестувати тисячі студентів одночасно. Тренажери, симулятори, додатки, тести в електронному вигляді надають можливість практикувати знання та навички [3].

Серед недоліків при застосування e-learning у дистанційній освіті треба виокремити нестачу особистісного контакту, що стає причиною зниження успішності та мотивації у навчанні деяких студентів. Відсутність стабільного інтернет-з'єднання або нестача навичок користування технікою для перегляду та завантаження навчальних матеріалів також можуть стати перешкодою для отримання якісних знань.

Література:

1. Алейнікова М.Г., Теплюк І.А. E-learning на заняттях з іноземної мови. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів* : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. II Міжнар. наук. конгресу SMART SOCIETY. Київ : КНЕУ, 2019. С. 204–208. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/dd6484a1-cd53-4ed1-8ec9-e71194801977>
2. Самченко І.В. Застосування електронних засобів навчання на уроках англійської мови в початкових класах. URL: <https://www.psyh.kiev.ua/> (Дата звернення 31.03.2024).
3. Кісліцин Ю. E-learning. URL: <https://sendpulse.ua/support/glossary/elearning> (Дата звернення 31.03.2024).

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ СЕРГІЯ ЖАДАНА)

Актуальність дослідження зумовлена важливістю тем, які підіймає автор у своїй творчості, як майстерно письменник розкриває внутрішній світ українських реалій та змальовує події війни. Мета дослідження – проаналізувати авторський стиль письменника та порівняти стилістичне вираження в оригіналі та перекладі.

Роман письменника «Інтернат» було перекладено у 2022 р. німецьким видавництвом Suhrkamp. На основі перекладу цього твору проаналізуємо стилістичні засоби оригіналу та їх відповідність у перекладі й простежимо, чи зберігся авторський стиль, оскільки найосновнішим завданням перекладача є зберегти цілісність між формою та змістом. Художній переклад є не лише прямою передачею тексту на іноземній мові, це й також інструмент культурного освоєння світу, чинник певної культури. Саме через культурні особливості такий тип перекладу вважають складним. Часто він носить творчий характер, де виконавець сумлінно підбирає правильні аналоги та стилістичні прийоми, щоб відтворити ідею автора, передати образність та атмосферу оригіналу.

Стилю Сергія Жадана притаманно щедре використання образно-тропеїчних засобів. За визначенням у великому тлумачному словнику української мови за ред. В. Бусела, троп (в літ.) – це слово або мовний зворот, вжиті в переносному, образному значенні [1]. До тропів належать епітет, порівняння, метафора, іронія, алегорія, символ, перифраз. Деякі з них ми проаналізуємо на основі твору «Інтернат».

Оскільки дія роману змальовує події на сході України у 2015 р., твір викликає у читача похмурий настрій, він пронизаний атмосферою страху, приреченості та зневіри. З огляду на це колористика твору також є темною. Цей стан автор передає за допомогою **епітетів**, щоб читач ще більше розумів безвихідь. Наприклад, початок твору звучить песимістично та викликає одразу гнітюче почуття безвихідного становища. *Паша визирає у вікно, розглядає чорний сніг і чорне небо...* [2, с. 13]. У німецькому перекладі це було перекладено дослівно. *Pascha schaut zum Fenster hinaus, betrachtet den schwarzen Schnee und den schwarzen Himmel* [3, с. 13]. *Чорне від незібраного з минулого року соняшника поле, де-не-де сіре, аж до синього, снігове ошмаття, вогка жирна земля, глибокі сліди від техніки, що в'їжджала просто в цю темну соняшникову проїму* [2, с. 44]. *Das Feld, schwarz von nicht abgeernteten Sonnenblumen aus dem Vorjahr, stellenweise graue, fast bläuliche Schneeflecken, feuchte fette Erde, tiefe Spuren von Fahrzeugen, die einfach so in diese dunkle*

Sonnenblumenschneise hineingefahren sind [3, с. 45]. Тут бачимо, що перекладач використав транспозицію, тобто заміну однієї частини мови на іншу: *соняшникова пройма – Sonnenblumenschneise*. Крім того, він використовує таку перекладацьку трансформацію, як генералізація, в результаті якої в тексті перекладу застосовується лексична одиниця з ширшим значенням, порівняно з текстом оригіналу. *Ошмаття* згідно з Тлумачним словником «обривки, шматки, клапти» перекладач передав як *снігові плями*, зберігши при цьому сенс речення.

У романі часто використовуються **порівняння** для того, аби посилити ефект на читача. Напр.: *Кора возка й беззахисна – торкається її та плямишся цим темним болючим соком, ніби фарбою, ніби кров'ю з надрізів* [2, с. 51]. *Die Rinde ist feucht und schutzlos – du berührst sie und befleckst dich mit ihrem dunklen Schmerzenssaft wie mit Farbe, wie mit Blut aus Schnittwunden* [3, с. 46]. Тут використано метод транспозиції, замінено словосполучення в оригіналі на композит, що типово для мови перекладу.

Не останнє місце для передачі емоційності та точності автор відвів таким стилістичним засобам, як метафори. ...*Паша навіть не головою – легенями – розуміє: йдеться про дитину* [2, с. 63]. ...*und Pascha versteht, aber nicht mit dem Kopf – mit den Lungen: Hier geht es um ein Kind* [3, с. 8]. Переклад німецькою тут виконаний дослівно, що дозволяє зберегти метафоричність оригіналу.

Тож, індивідуально-авторські образно-тропеїчні засоби С. Жадана вирізняються своєю емоційною забарвленістю. Вони чітко передають похмурий настрій вчителя та гнітючу атмосферу у місті, яке оточене російськими окупаційними військами. У результаті зіставлення тексту-оригіналу виявлено, що здебільшого переклад здійснюється дослівно. Існують певні невідповідності, що спричинені з одного боку граматичними відмінностями мов, з іншого – особливостями перекладацьких трансформацій. Та перекладачеві вдалося правильно передати задум автора та атмосферу.

Література:

1. Бусел В. Т. (ред.) *Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.)*. Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2005. 1728 с.
2. Жадан С. В. *Інтернат*. Чернівці : Вид. Померанцев С., 2023. 336 с.
3. Zhadan S. *Internat*. Berlin : Suhrkamp Verlag, 2022. 300 с.

THE ROLE OF LANGUAGE COMMUNICATION THEORY FUNDAMENTALS IN DEVELOPING COMMUNICATIVE COMPETENCE

Effective communication is a fundamental skill that plays a crucial role in various aspects of our personal and professional lives. The ability to express ourselves clearly, to understand others correctly and to engage in constructive interaction is essential in our globalized world. Communicative competence, which encompasses both linguistic and sociocultural knowledge, is the key to achieving successful communication outcomes. In this study, we examine the role of Language Communication Theory Fundamentals in the development of communicative competence. By examining the theoretical foundations of language communication, we aim to show how understanding of these foundations can improve a person's communication abilities and contribute to their overall competence in interpersonal, intercultural, and professional contexts.

Through a comprehensive analysis of relevant theories and their practical applications, this study seeks to bridge the gap between theory and practice by providing information that can be used in language education and communication training programs. By understanding the key role of language communication theory basics, researchers, students, and practitioners can effectively navigate the complexities of communication, fostering effective and competent communicators in an increasingly interconnected world.

Language Communication Theory Fundamentals cover various key principles and concepts that form the basis for understanding the processes and dynamics of human communication. The key concepts can be summarized in the following statements:

Language Communication Theory (LCT) recognizes language as a symbolic system that allows people to represent and convey meaning through words, symbols, and signs, emphasizing the role of language as a tool for encoding and decoding messages, enabling communication and understanding between people.

It also acknowledges the dynamic interaction between senders and receivers in the communication process and does acknowledge that effective communication involves not only the transmission of messages, but also the interpretation and understanding of those messages by the receivers. This concept considers the roles and responsibilities of both senders and receivers in successful communication.

LCT does recognize the impact of contextual factors on communication and emphasizes that communication cannot be separated from context and that effective communication requires awareness of and adaptation to the specific context in which it occurs. It conceptualizes the importance of both verbal and nonverbal elements in communication and this foundation focuses on their interplay and their combined influence on the interpretation and understanding of messages.

Pragmatics, which involves the study of how context affects the meaning and interpretation of language, is extremely essential to maintaining communication. This

concept takes into account factors such as speaker intentions, social norms, cultural expectations, and communicative purpose in understanding the intended meaning of messages. Pragmatic competence involves the ability to use language appropriately and effectively in specific social and cultural contexts. LCT recognizes the influence of socio-cultural factors on communication and emphasizes that communication is shaped by societal norms, values, beliefs, and power dynamics. It views communication as a dynamic and continuous process, rather than a static event, which is a series of interrelated activities, including encoding, transmission, reception, decoding, and feedback. Thus, it recognizes that communication is subject to change, adaptation, and negotiation throughout the interaction.

These concepts provide a theoretical framework for understanding the complexities of language communication and serve as a basis for studying and analyzing communication processes, developing effective communication strategies, and improving communication competence.

An important question is how language education programs can incorporate the theoretical concepts of language communication into their curricula and teaching practices.

At the National Academy, the LCT Fundamentals curriculum introduces students to different models of communication, such as the transactional model, where participants exchange messages through different channels and feedback and contexts play a crucial role. Students analyze these models and apply them to real-life communication situations, which helps them gain a deeper understanding of the components and processes involved in effective communication. The curriculum includes activities and exercises aimed at developing active listening skills and workshops on non-verbal communication. During the classes, students learn about the importance of body language, facial expressions and gestures in communication. They practice interpreting and effectively using non-verbal signals to improve their overall communication competence. We also offer tools that develop critical thinking skills by encouraging students to critically analyze communication practices. They evaluate the effectiveness of different communication strategies, identify potential barriers to effective communication, and propose alternative approaches based on their understanding of language communication theory. The curriculum encourages students to engage in reflective practice, which involves analyzing their own communication experience, identifying strengths and areas for improvement, and setting goals for further development of communication competence.

By incorporating these activities into the curriculum, our faculty members create a comprehensive and engaging learning process that integrates the theoretical foundations of language communication and promotes the development of students' communicative competence.

РОЗВИТОК ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ ЗА ДОПОМОГИ ВИКОРИСТАННЯ СПОРТИВНИХ ІГОР НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

На сьогоднішній день вивчення іноземної мови в русі є надзвичайно важливим, враховуючи сучасні реалії. З початку пандемії Covid-19 більшість учнів середніх шкіл навчалися дистанційно, що посприяло погіршенню фізичного стану в значній кількості дітей. Також це збільшення кількості гіперактивних дітей. Використовуючи фізичні/рухливі ігри та руханки ми можемо покращити фізичне здоров'я учнів, зняти напругу та закріпити необхідну лексику. Лексика краще запам'ятовується у рухливій грі, оскільки викликає активізацію слухових, зорових та кінестетичних каналів сприйняття. За визначенням Вовк О.І лексичну компетенцію потрібно розглядати як: а) знання лексичного складу іноземної мови; б) здатність розуміти та розпізнавати іншомовні лексичні одиниці в потоці мовлення; в) навички утворення лексичних одиниць зі словотворчих одиниць; г) уміння адекватно використовувати лексичні одиниці у мовленнєвій діяльності відповідно до умов ситуації та норм і узусу іноземної мови, що вивчається [1, 147].

Пропонуємо визначення гри подане Строніним М.Ф – гра це особливий вид діяльності, який вимагає емоційної, фізичної та розумової навантаження. Гра є дуже ефективною, оскільки дозволяє включити у роботу навіть найслабших учнів. Щодо специфіки гри, то вона полягає у тому, що дитина граючись виконує завдання, які сприяють розвитку або засвоєнню певних знань. Граючись, дитина сама не усвідомлює, що навчається. Саме в цьому і полягає феноменальність гри як навчального засобу. [2,9].

Щодо спортивних ігор, руханок та фізкультхвилинок, то їх доцільно використовувати для зняття напруження. Дітям дуже подобаються активні ігри, ритмічні вправи, оскільки в них поліпшується кровообіг, знімається фізичне та психологічне навантаження, мозок насичується киснем, а отже, й активізується їхня розумова діяльність. Також доцільно поєднувати фізичні рухи з лексичним матеріалом, оскільки багаторазове повторення матеріалу з правильним ритмом, інтонацією сприяє засвоєнню лексичних одиниць і покращує вимову.

Є три основні методи навчання мови в русі: метод асоціативних символів; спортивний метод Громико; метод повного фізичного відтворення або англійською total physical response. Слід додати, що вибір певного методу залежить від мети уроку та лексики, яка буде повторюватися на занятті.

- Метод асоціативних символів - це коли учні одночасно виконують рухи та озвучують їх німецькою мовою для створення асоціативних символів;

- Спортивний метод Громико – це коли діти виконують парні фізичні вправи під час повторення виразів для того, щоб стимулювати мозок до запам'ятовування нових лексем із прив'язкою до навантажень;
- Метод повного фізичного відтворення або total physical response – це узгодження мовлення та дії, яке виконується за допомоги фізичних рухів у відповідь на усні стимули, команди та інструкції. Існує декілька видів методу повного фізичного відтворення запропонованих А. Ільченко. Назвемо їх: TPR-B (with body); TPR-O (with objects); TPR-P (with pictures).

Також існують більш нестандартні види фізичних ігор на уроках німецької мови такі як: ігри естафети, олімпійський урок, ігрова гімнастика з м'ячем та ковриками.

- Ігри естафети – це командні ігри, які зазвичай мають певний дух замагання.
- Олімпійський урок – це спортивний урок, який охоплює цілий клас, або усю школу. Ціль полягає у виконанні певної руханки чи зарядки, які озвучені німецькою та під німецьку музику. Може включати в себе різні види аеробіки (розминки), фізкультхвилинок та естафет.
- Ігрова гімнастика з м'ячем та ковриками – це заняття спортом, яке допомагає повторити лексику за допомоги фізичних вправ та ігр з м'ячем. Зазвичай усі команди, які каже вчитель/тренер озвучені німецькою. Велика увага приділяється вивченню тематичної лексики перед самим заняттям, це назви фізичних вправ, команд та предметів (м'яч та коврик, але також можуть використовуватися й інші).

Варто зазначити, що існує певна загальна класифікація рухливих ігор у школі. Пропонуємо класифікацію запропоновану О. Кругляк [3,6]:

- індивідуальні та командні;
- із предметом та без предметів;
- з ведучим та без ведучого;
- за переважаючим розвитком фізичних якостей;
- за інтенсивністю фізичного навантаження;
- за місцем проведення;
- за спрямованістю рухових дій.

Отже, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день використання рухливих ігор є дуже важливим, оскільки воно поліпшує здоров'я, сприяє вивченню та закріпленню нової чи вже пройденої лексики. Гра є чудовим балансом між навчанням та дозвіллям, який так потрібен у новій українській школі. Як вже було зазначено, існує безліч видів рухливої діяльності для учнів, найголовнішим – є правильний вибір гри, який залежить від мети та обраної лексики. Обираючи певну руханку, слід також пам'ятати про смаки та вподобання учнів, оскільки лише за умови насолоди активністю діти почнуть вчити лексику.

Література:

1. Вовк О. О. Комунікативно-когнітивна методика навчання англійської мови. Комунікативно-когнітивна методика навчання англійської мови. Черкаси, 2023. С. 147.
2. Стронин М. Ф. Обучающие игры на уроке английского языка: (из опыта работы) / Михаил Федорович Стронин – Москва, 1981. – (Просвещение). – С. 9.
3. Кругляк О. Я. Рухливі ігри та естафети у школі / Олег Ярославович Кругляк // Рухливі ігри та естафети у школі / Олег Ярославович Кругляк. – Тернопіль, 2004. – (Підручники і Посібники). – С. 6.
4. Ільченко А. Використання фізкультхвилинок для розвитку лексичної компетентності учнів першого класу на уроках англійської мови. <https://bdpu.org/pedagogy/ua/>. URL: <https://pedagogy.bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2021/05/16.pdf>.

Кикоть В. М., док. філол. наук., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

СЛАВЕТНІ ПЕРЕКЛАДАЧІ ЧЕРКАСЬКОГО КРАЮ

Переклад, як відомо, сприяє взаємозближенню народів, культур, науки, технологій і багато чого іншого. Художній переклад, зокрема, має ще й функції розвитку рідної мови, літератури, культури, становлення та розвою нації, тобто, попри інші, має націєтворчу функцію. Тому українські перекладачі завжди перебували й перебувають в авангарді творення української нації, розбудови української державності.

У січні 2024 року виповнилося 70 років від дня заснування Черкаської області. Шевченків край віддавна славиться як колыска багатьох видатних постатей в різноманітних галузях українського буття. Чимало відомих імен, пов'язаних із Черкащиною, є й у царині художнього перекладу. І славетна когорта перекладачів Черкаського краю зробила й продовжує робити вагомий внесок у становлення та розвій українського культури, у зміцнення позитур української національної ідеї.

Хто ж складає цю славетну когорту майстрів художнього перекладу? Занурення в тему дозволяє зрозуміти, що більшість як сучасних письменників, так і літераторів минулих часів, чий імена пов'язані з Черкащиною, більшою чи меншою мірою вдавалися до перекладацтва. Згадаймо лише тих, хто позначився на цій ниві найпомітніше.

Це, передусім, народжений 1790 року в Городищі, нині [Черкаська область](#), Петро Петрович Гулак-Артемівський [письменник](#), історик, [поет](#)-байкар, який, попри інше, опублікував низку своїх перекладів класиків світової літератури:

[Жана Жака Руссо](#), [Джона Мільтона](#), [Адама Міцкевича](#), [Йоганна Вольфганга Гете](#), [Горація](#) та інших.

У селі [Антипівка](#) [Золотоніського повіту](#), нині Черкащина, [народився](#) Олександр Олександрович Навроцький (1823), український громадсько-політичний і культурний діяч, поет і перекладач, член [Кирило-Мефодіївського братства](#), який [теж перекладав](#) українською світову класику, зокрема відтворив рідною мовою [«Іліаду»](#) та [«Одіссею»](#) Гомера, [«Витязя в тигровій шкурі»](#) [Ш. Руставелі](#) (у Навроцького – «Одягнений у барсове хутро», що відповідає грузинському оригіналові), твори [Оссіана](#), [П. Б. Шеллі](#), [Дж. Байрона](#), [В. Гюго](#), [П.-Ж. Беранже](#), [А.-О. Барб'є](#), [Й. В. Гете](#), [Н. Ленау](#), [Г. Гайне](#), [Г. Лонгфелло](#), [А. Міцкевича](#), [В. Сирокомлі](#), німецький епос [«Пісня про Нібелунгів»](#), сербські епічні пісні, «Слово о полку Ігоревім», а також [Псалтир](#) і [«Пісню пісень»](#) із [Біблії](#).

У Стеблеві (нині Корсунь-Шевченківський район, Черкаська область) народився Іван Семенович Нечуй-Левицький (1838), письменник, етнограф, фольклорист, педагог, перекладач. Разом із Пантелеймоном Кулішем та Іваном Пулюєм він здійснив перший українськомовний переклад Біблії («Святе Письмо»).

1839 року в Кліщинцях, нині Золотоніський район, Черкаська область, народився Михайло Петрович Старицький, поет, драматург, прозаїк, перекладач, театральний і культурний діяч. Один із корифеїв українського побутового театру, який свою поетичну творчість розпочав перекладами з Гайнріха Гайне, Джорджа Байрона, Адама Міцкевича, сербських пісень та ін. У Києві були надруковані казки Ганса Крістіана Андерсена в його перекладі (псевдонім М. Стариченко) (1873), «Сербські народні думи і пісні» (1876). Значною подією було видання «Гамлета» Вільяма Шекспіра в перекладі М. Старицького (1882).

У селі Вознесенське Золотоніського повіту Полтавської губернії (нині Золотоніський район, Черкаська область) 1859 року народився Кесарь Олександрович Білиловський, лікар, дослідник, поет і перекладач, який подарував нащадкам українські переклади поезій Ф. Шиллера, Й. В. Гете та Г. Гайне.

[1870 року в](#) селі Шабельники [Золотоніського повіту](#), нині Черкащина, народився український [історик](#), перекладач, [теолог і бібліограф](#) Микола Іванович Сагарда. Переклав українською мовою твори [В. Гюго](#) (роман «Людина, що сміється»), [Ч. Діккенса](#) («Повість про двоє міст»).

Це, звісно ж, і Агатангел Юхимович Кримський (1871) український історик, сходознавець, мовознавець, письменник і перекладач, поліглот, один із засновників та організаторів Академії наук України та найвизначніших у світі дослідників Сходу, автор цілої бібліотеки тематичних підручників, перекладів і праць. Ім'я А. Кримського міститься в затвердженому XVI сесією Генеральної Асамблеї ЮНЕСКО переліку видатних діячів світу. У дитячі роки Агатангел переїхав із батьками до Звенигородки (нині Черкаська область). Ще в трирічному віці навчився читати, а через два роки батько віддав його до місцевого училища, де хлопець провчився п'ять років. А пізніше, коли його почали звільняти зі всіх

посад та усувати від викладання, позбавили всіх звань, і він жив практично в бідності, то знову переїхав на Черкащину, до Звенигородки, й попри всі негаразди, продовжував працювати в тому числі й над перекладами. А. Кримському належать численні переклади українською мовою творів арабської, перської і турецької літератур, поміж них «Тисяча й одна ніч» і «Шах-наме», а також твори Антари, Омара Хайяма, Абу-ль-Аля аль-Мааррі, Сааді, Гафіза, Міхрі-хатун, Фірдоусі та багатьох інших східних авторів. Він перекладав і твори європейських письменників, таких як Г. Гайне, Гете, Дж. Г. Байрон, Саффо, Фрідріх Рюккерт. У 1896 році окремою книжкою видано перекладені ним «Народні казки та вигадки» шотландського фольклориста Вільяма Александра Клоустона. У 1906 році в журналі «Зоря» був опублікований переклад казки Ганса Крістіана Андерсена «Щирісінька правда». Агатангел Кримський перекладав турецькою мовою твори Тараса Шевченка.

1882 року в с. Лазірці, Канівського повіту, нині Черкаська область, народився Олексій (Олекса) Петрович Варавва (псевдонім – Олекса Кобець), український письменник, поет, редактор, перекладач, член Об'єднання українських письменників «Слово» (Баффало, Нью-Йорк, США). Перекладав твори Ганса Онруда, Жуля Верна, грузинських поетів і драматургів Карло Каладзе та Сандро Шаншіашвілі.

Сюди належить і розстріляний більшовиками Євген Іванович Касяненко (Касьяненко) (1889), український громадсько-політичний діяч, член Української Центральної Ради, авіаконструктор, журналіст, перекладач, що закінчив свого часу Черкаську гімназію. Переклав твори американських (Ептон Сінклер), німецьких (Гермінія Цур-Мюлен, Вальтер Шенштедт, Теодор Плів'є), французьких (Анатоль Франс), бельгійських (Жозе Анрі Роні-старший), японських (Наосі Токунаги), угорських (Андор Габор), британських (Артур Кестлер) письменників.

Того ж 1889 року в селі Малі Канівці Золотоніського повіту, нині Золотоніський район Черкаської області, народився Михайло Опанасович Драй-Хмара, український поет, літературознавець, перекладач доби розстріляного відродження. Жертва сталінського терору, загинув у концтаборі ГУЛАГ СРСР, Коліма. У доробку М. Драй-Хмари переклади художніх творів із таких мов: польська, чеська, фінська, білоруська (Максим Богданович), німецька (Стефан Цвейг), французька (Жерар де Нерваль, Теофіль Готьє, Шарль Леконт де Ліль, Шарль Бодлер, Поль Верлен, Жюль Лафорг, Поль Клодель), італійська (десь у підвалах репресивних органів загубився чи й пропав його переклад «Пекла», першої частини «Божественної комедії» Данте).

У селі Кайтанівка нині Катеринопільського району Черкаської області 1891 народився Павло Петрович Филипович, поет, літературознавець, педагог і перекладач доби Розстріляного відродження. В'язень російсько-сталінського концтабору. Розстріляний 1937 року. Переклав із французької мови поетичні твори Ш. Бодлера, П. Верлена, П. Ж. Беранже.

Відомий письменник і перекладач Тодось Осьмачка (Осьмачка Феодосій Степанович) народився 1895 року в с. Куцівка Черкаського повіту Київської

губернії, нині Черкаський район, Черкаська область. Осьмачці належать переклади творів В. Шекспіра («Трагедія Макбета. Король Генрі IV»), О. Вайлда («Баляда Редінгської тюрми», «Ульм»), а також твори Дж. Г. Байрона.

У місті [Шпола](#) тепер [Черкаської області](#) народився [1897 року](#) Іван Юліанович Кулик, за паспортом – Ізраїль Юделевич, український [письменник](#), [перекладач](#), дипломат, партійний і [громадський діяч єврейського](#) походження. Розстріляний більшовиками. Укладач і перекладач першої української антології американської поезії, а також творів Бруно Ясенського («Слово про Якуба Шелю»), П. Дж. Вудгауза («Поет-журналіст»), Джима Тюлі («Жебраки життя. Автобіографія босяка»), Аніти Люс («Джентльмени воліють білявих»), Майка Голда («120 000 000»), Карла Сендберга («Дим і криця»), Ніколоза Бараташвілі («Поезії»).

У містечку Жашків, нині місто Черкаської області, народився Семюел-Ноах Крамер (1897), відомий у світі шумеролог, письменник і перекладач, доктор філософії. Переклав багато пам'яток шумерської літератури.

У селі [Щербинівка](#) нині [Золотоніського району](#) Черкаської області у [1898 р.](#) народився Микола Іванович Терещенко, [поет](#) і перекладач, ім'я якого нині носить перекладацька премія та в перекладах якого вийшли три збірки Еміля Верхарна, [антологія узбецької поезії](#), багато збірок перекладів інших авторів: із польської [А. Міцкевича](#); з провансальської [Маркабрюна](#), [Бернарда де Вентадорна](#), [Бертрана де Борна](#), [Жофре Рюделя](#), [Пеїре Відаля](#); з французької [Г. Аполлінера](#), [Л. Арагона](#), [О. Барб'є](#), [А. Барбюса](#), [А. Бассіса](#), [Р. Белло](#), [Ж.-П. Беранже](#), [Ж.-Р. Блока](#), [Ш. Бодлера](#), [Н. Буало-Депрео](#), [Ж. Валлеса](#), [П. Верлена](#), [Е. Верхарна](#), [В. Гюго](#), [П. Емманюеля](#), [Е. Потьє](#), [А. Рембо](#) та ін.; зі словацької [С. Жари](#) та [М. Ферка](#); з чеської [Й. Гори](#), [К.-Я. Ербена](#) та [О. Лисогорського](#).

У селі [Онопріївка](#) (сучасний [Тальнівський район](#) Черкаської області) народився Степан Петрович Ковганюк ([1902](#)), письменник, перекладач і перекладознавець. Лауреат [літературної премії ім. Максима Рильського](#). Заслужений діяч культури [ПНР](#). Переклав українською мовою низку творів італійських, польських ([Стефана Жеромського](#), [Б. Пруса](#), [Г. Сенкевича](#)) та ін. письменників. Брав участь у перекладі тритомника [Ярослава Івашкевича](#) «Честь і слава».

У тому ж 1902 році народилася Наталя Андріївна Ливицька-Холодна (с. Гельмязів, нині Золотоніського району Черкаської області), письменниця, перекладачка, громадська діячка. Перекладала поезію та прозу з французької та італійської мов.

Микола Платонович Бажан ([1904](#)), видатний поет, перекладач, культуролог, енциклопедист, філософ, громадський діяч провів юнацькі роки в Умані, на Черкащині. Автор численних перекладів, у тому числі поем [Шота Руставелі «Витязь у тигровій шкурі»](#), [Алішера Навої «Фархад і Ширін»](#), [Давида Гурамішвілі «Давитіані»](#), віршів [Симона Чіковані](#), [Юліуша Словацького](#), [Ципріана Норвіда](#), [Ярослава Івашкевича](#), [Райнера Марії Рільке](#) та інших поетів, а також оперних [лібрето](#).

У селі [Івангород](#) нині [Христинівського району](#) [Черкаської області](#) народився 1914 року Дмитро Хомич Паламарчук, відомий [перекладач](#), [поет](#), який провів 10 років у російсько-сталінських концтаборах. Перекладав з англійської, німецької, французької, італійської, польської, чеської, грузинської, сербо-лужицької, єврейської, білоруської мов. Зокрема, переклав українською мовою: всі сонети Вільяма Шекспіра; поезії Джорджа Г. Байрона; Франце Прешерна, Гайнріха Гайне, Жозе-Марія Ередіа, Франческа Петрарки, Максима Танка, Петра Глебкі, Адама Міцкевича, Юліана Тувіма, романи Герберта Веллса, Оноре де Бальзака, Гюстава Флобера, Анатолія Франса, Франсуа Моріака, Фредеріка Стендаля, Жуля Верна та ін. Долучився до підготовки видання «Антологія чеської і словацької поезії».

На Черкащині, в селі Семенівка Лисянського району, народився Ілько Вакулович Корунець (1922), перекладач, перекладознавець, літературний критик, мовознавець, кандидат філологічних наук, професор, заслужений працівник народної освіти України. Перекладав з англійської, німецької та італійської мов твори М. Р. Ананда, Ф. Купера, Дж. Тріза, О. Вайльда, Ф. Сакетті, Дж. Родарі, В. Діснея та ін.

[Перекладач Олесь Павлович Шевченко народився у Смілі 1929 року.](#) Перекладав із болгарської, польської, сербохорватської та інших мов.

1930 року в Каневі народилася Євгенія Антонівна Горева, поетеса й перекладачка. Перекладала з англійської, німецької, чеської, словацької, литовської та польської мов, зокрема твори таких письменників як Міхаель Енде, Джеймс Крюс, Генріх Бьоль, Пауль Маар, Йозеф Рот, Крістоф Гайн, Еріх Кестнер, Скот О'Дел, Памела Треверс, що вийшли окремими книгами. Відомі і її переклади оповідань, казок та віршів Г. Келлера, Г. Воман, К. Вольф (з нім.), В. де ла Мара, С. О'Делла, Д. Біссета (з англ.), А. Малдоніса, Г. Цешкайте (з литов.), В. Незвала (з чес.), О. Сляцького (зі словац.), К. Сегала (з польс.), опубліковані у збірниках та періодиці.

У селі [Межиріч Канівського району](#), нині [Черкаська область](#), [1930 року](#) народився український [перекладач](#), філолог Євген Оксентович Попович. Перекладав українською прозові твори німецькомовних письменників, до яких належать Мейер Рей, Генріх Белль, Еріх Марія Ремарк, Франц Кафка, Ернст Теодор Амадей Гофман, Фрідріх Герштекер, Стефан Цвейг, Готгольд Ефраїм Лессінг, Томас Манн, Герман Гессе, Гюнтер Вайсенборн, Макс фон дер Грюн, Макс Фріш, Йоганна Мосдорф, Йозеф Рот, Йоганн Вольфганг фон Гете, Бертольд Брехт, Мартін Вальзер, Брати Грімм, Кристин Нестлінгер, Гайміто фон Додерер, Бенно Фелькнер, Людвіг Вітгенштайн, Ернст Юнгер, Йоган Фіхте, Йоганн-Готфрід Гердер, Фрідріх Дюрренматт, Маріус фон Маєнбург, Норберт Німанн, Гайнріх Гайне.

У тому ж селі [Межиріч Канівського району](#) [Черкаської області](#) народився 1935 року Дмитро Семенович Чередниченко, [письменник](#), [поет](#), перекладач, літературний [редактор](#), [педагог](#), [мистецтвознавець](#). Переклав твори численних письменників з латиської, литовської, монгольської, словацької, чеської та ін. мов.

Поетка й [перекладачка](#) Тамара Опанасівна Коломієць також народилася [1935 року в місті Корсунь, нині Корсунь-Шевченківський, Черкаської області](#). Перекладала з латиської, монгольської та інших мов.

1937 року в селі Білозір'я на Черкащині народився перекладач, письменник, філолог Олекса Пантелійович Синиченко. Переклав твори І. Чавчавадзе, К. Гамсахурдіа, Н. Думбадзе, К. Лордкіпанідзе (з грузинської), Л. Фейхтвангера, Б. Пюндри, Е. Паніца (з німецької).

Письменник і перекладач Данило Андрійович Кононенко народився 1942 року в селі [Ребедайлівка, Кам'янського району, Черкаської області](#). Перекладач на українську мову з грузинської, таджицької, вірменської та угорської мов.

Прожив помітну частину свого життя в [с. Бучак Черкаської області](#) Володимир Іванович Затулівітер (1944), український [поет](#), прозаїк, публіцист, перекладач, журналіст, літературознавець, який був одним із перекладачів «Антології литовської поезії».

У [селі Товмач Шполянського району Черкаської області народився 1946 року визначний](#) український перекладач Олексій Потапович Логвиненко. Переклав з німецької та англійської твори [Г. Белля](#), М. Вальзера, П. Гандке, Г. Гартунга, [Г. Гессе](#), [Ф. Дюрренматта](#), З. Ленца, [Ф. Кафки](#), [Е. Канетті](#), [Б. Келлермана](#), [Р. Музіля](#), [К. Рансмайра](#), [К. Бойє](#), [К. Функе](#), [Г. Грасса](#), Л. Франка, [М. Фріша](#), [Дж. Д. Селінджера](#), [В. Скотта](#), [Г. Веллса](#) та інших письменників.

У селі Михайлівка Канівського району на Черкащині народилася Світлана Костянтинівна Жолоб (1947), поетеса та перекладачка. Авторка поетичних перекладів «Річка – нескінченна». Переклала роман Габріеля Гарсія Маркеса «Осінь патріарха» (у співавторстві), поетичну книжку Ани Каландадзе «Високе небо Грузії» та низку інших поетичних і прозових творів з іспанської (Сесар Вальєхо), французької (Лотреамон «Пісні Мальдорора»), грузинської та слов'янських мов.

Поетка-перекладачка Тамара Іванівна Кисільова (1948) з дитинства мешкала в Черкасах, тут здобула середню та вищу освіту, закінчивши, зокрема, факультет англійської філології Черкаського педагогічного інституту. Авторка книг перекладів англійських та французьких поетів В. Блейка, В. Вордсворта, В. Скотта, П. Шеллі, Е. Браунінг, Д. Россетті, К. Россетті, М. Арнолда, Е. Доусона, Т. Мура, Т. Готьє.

Перекладач Василенко Михайло Григорович народився 1949 р. в с. Драбівці Золотоніського району. Перекладає поетичні, прозові й публіцистичні твори з таджицької, угорської, іспанської, румунської та німецької мов.

Живе й перекладає в Черкасах поетка й перекладачка Наталія Володимирівна Горішна (1959). В її доробку поезії польських та болгарських поетів, а також твори Дж. Байрона.

Народився й виріс у селі Червона Слобода, Черкаського району Черкаської області), письменник, [перекладач](#), [перекладознавець](#), доктор філологічних наук Валерій Михайлович Кикоть (1961), який переклав українською мовою твори понад 30 американських поетів.

Як доволі неважко помітити, найщедрішою місциною, на теренах якої народилося і зросло найбільше відомих перекладачів, стала в Черкаському краї Канівщина, тобто Канівський район Черкаської області, де 2 січня 1946 року в селі Черниші народився Олександр Миколайович Мокровольський, визначний майстер українського художнього перекладу, випускник факультету іноземних мов Черкаського педінституту 1968 року, член НСПУ, лауреат премії імені Максима Рильського.

Олександр Мокровольський найбільш відомий як український [перекладач](#), проте він був іще й [журналістом](#), редактором, [поетом](#), прозаїком, [художником](#), [фотохудожником](#), [викладачем](#) курсу професійного перекладу в [Києво-Могилянській академії](#).

О. Мокровольський перекладав з англійської, іспанської, німецької, французької, польської та інших мов.

1968 року О. Мокровольський, отримав вищу освіту з відзнакою та червоним дипломом по завершенню навчання в Черкаському педагогічному інституті на факультеті іноземних мов.

Перекладацький доробок Олександра Мокровольського доволі значний. У його перекладах видано низку творів: з англійської мови – поеми «Джон Джей Скупій та скрипаль Ден» Дж. Чіарді (1973), «У метелика – бал» В. Роско (1988; 1990), збірку «Небилиці» Е. Ліра (1980; 1989; 2017), «Поезії» П. Б. Шеллі (1987), «Поезії» (1990, співавт.) і «Вибрані твори» (2004, співавт.) В. Єйтса, «Різдвяні повісті» (2006) та «Різдвяна ялинка» (2010) Ч. Діккенса, «Sing-Song – Наспіви» К. Россетті, «Вибрані твори» Ш. Гіні (обидві – 2008), «Матінка-Гуска» (2010), повість «Гобіт» (1985) і трилогію (у переказі) «Володар Пернів» (2002) Дж. Толкіна, англійські народні пісеньки «Чарлі-Варлі» (2001), романи «Аукціоніст» Дж. Семсон (1986), «Жінка в білому» В. Коллінза (1989), «Улісс» Дж. Джойса (2015, співавт.), повісті «Небезпечні мандрі» Р. Адамса (1990), «Артемід Фаул» (2005) і «Місія в Арктику» (2006) Й. Колфера, «Павутиння Шарлотти» (2006), «Стюарт Маля – хлопчик-мишеня» (2012) і «Сурма лебедя» (2017) Е. Вайта, «Сестри Грімм» М. Баклі (2008; 2009; 2010); з іспанської – повість «У пошуках чорної чайки» Д. Алонсо (1976), роман «Сліпучо блакитне небо» А. Гроссо (1979); з німецької – романи «Семестр змарнованого часу» Ю. Брезана (1979), «Берінгер і давній гнів» Г. Фукса (1980), поему «Мазепа» Б. Брехта (1997), повість «Називають мене мурахоїдом» К. Нестлінгер (2006), праці «Номо Ludens» Й. Гейзінги (1993), «Конституція США» Д. Каррі (1993), «Ідея історії» Д. Колінгвуда (1995), «Істина і метод» Гадамера (2000), «Чисте правознавство» (2004) і «Про сутність і цінність демократії» (2013) Г. Кельзена, «Герой із тисячею облич» Дж. Кемпбела (1999), «Історія євреїв» П. Джонсона (2000), «Метастази насолоди» С. Жижєка (2000), «Громадський чоловік – приватна жінка» Дж. Елштайн (2002), «Роздуми над сплюндрованим сторіччям» Р. Конквеста (2003), «Політичний лібералізм» (2000) і «Теорія справедливості» (2001) Дж. Ролза, «Легендарна Ірландія» Е. Месі (2006). Дешифрував та переклав книги «Щек – Кію» (2015; літ. перекл. – 2017), окремі твори В. Шекспіра, Дж. Байрона, Б. Шоу, Л. Керрола, Е. По, Р. Стівенсона, Дж. Райт, Д. Лоуренса, Й.

Гете, В. Гюго, П. Беранже, Ф. Жаккотте, Т. Тцара, Л. Сенгора, Т. Тассо, С. Квзімодо, Ю. Марцінкявічюса, Е. Межелайгіса, А. Малдоніса та інших. Мокровольський брав участь у виданні збірок світової поезії для учнів середнього та старшого шкільного віку «Співець» (1972), «Світанок» (1978), «Передчуття» (1979), «Поклик» (1984) і «Заграва» (1989), а також збірки німецької молоді поезії «Зелений Гарц» (1985).

Саме О. Мокровольський далекого 1985 року відкрив двері для сотень тисяч українських читачів у світ Середзем'я Дж. Р. Р. Толкіна, коли у видавництві дитячої літератури «Веселка» вийшов його перший український переклад книги Дж. Р. Р. Толкіна «The Hobbit, or There and Back Again» під назвою «Гобіт, або Мандрівка за Імлисті гори».

«У 1985 “Гобіт” став потрясінням для багатьох українських підлітків, відкривши їм шлях у світ Середзем'я», – писала 19 грудня 2012 р. «Історична правда». Переклад Олександра Мокровольського був практично ідеальним, що стосується відтворення мови й стилістики оригіналу, та з неперевершеною майстерністю передавав дух і багатошарову культурно-художню тканину роману Дж. Толкіна, у якому органічно переплелися традиції вікторіанської літературної казки й нордичного героїчного епосу.

До 1989 р. тираж російськомовного «Хоббіта» М. Рахманової становив лише 100 тисяч примірників, тоді як український «Гобіт» О. Мокровольського був виданий накладом у 115 тисяч екземплярів.

На відміну від більшості перекладів мовами союзних республік, переклад Мокровольського виконаний не з російського перекладу Рахманової, а безпосередньо з англійського першотвору, завдяки чому перекладач уникнув рахманівських адаптацій і скорочень та зберіг задуману Дж. Толкіном композиційну вивершеність і цілісність. Власне, слово «гобіт» (через «г») першим в українському письменстві вжив саме Олександр Мокровольський, і це було справжнім викликом радянській системі. Пізніше він так само переклав усього «Володаря пернів» для видавництва «Школа» (2002 р.).

З огляду на величезну кількість перекладених авторів та довершену якість виконаних перекладів, Олександра Мокровольського називають одним із останніх представників «класичної» української перекладацької школи.

За високохудожні переклади творів Шекспіра, Байрона, Гюго, Аріосто, Кеведо та інших класиків європейської літератури у 1999 році О. Мокровольський отримав найвищу перекладацьку нагорода в Україні – літературну премію імені Максима Рильського.

Після початку [російського вторгнення в Україну з 24 лютого 2022 р.](#) Олександр Мокровольський не полишав Ірпінь, навіть під час [Битви за Ірпінь](#).

9 грудня 2023 р. на книжкового форумі «Kyiv Book Weekend» О. Мокровольський презентував свою нову книгу поезій «Сонет проти імперФії». Це поетична сатира на сучасну Росію з її брутальним нападом на незалежну Україну – філософська лірика; збірка сонетів, переважно класичного типу.

22 грудня 2023 р. майстра знайшли мертвим у його кімнаті в Будинку творчості письменників «Ірпінь». Олександр Мокровольський не дожив тиждень до свого 78-ліття.

Олександра Мокровольського можна, певною мірою, назвати одним із останніх представників «класичної» української перекладацької школи, яка постала у 70-х роках ХХ століття на теренах журналу іноземної літератури «Всесвіт», на роботу до редакції якого, варто нагадати, «неблагонадійного» Мокровольського не взяли у належний час через активний спротив організації, що носила назву КДБ. Проте, щедра на таланти в усіх аспектах славетна Черкаська земля безсумнівно породить і виплекає ще не одного поважного достойника, зокрема й що стосується українського художнього перекладу.

Коваленко К. В., студентка
Стройкова С. А., к.філол.н.
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ЛЕКСИЧНІ ТРУДНОЩІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ В РАМКАХ УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

На сьогоднішній день безліч український перекладознавців присвятили свої наукові роботи дослідженню проблематики лексичного художнього перекладу різних мовних груп, в тому числі й українсько-німецької пари.

Відомо, що процес перекладу та відтворення різних текстів однієї мови лексемами іншої – це досить чітка задача, яка повинна бути виконана якісно. Причиною тому є те, що переклад налаштовує безпосередню комунікацію між різними людьми, народами, спільнотами. Переклад має різні рівні, етапи та фактори, один з яких лексика. Відтворення словникового запасу мови-оригіналу має на меті структуровано відобразити потрібні настрої, мовленнєві цілі, думку автора першотвору та, за потреби, інтерпретація її до культурного та соціального ареалу адресата.

Під час здійснення письмового художнього перекладу виконавиць має можливість дослідження не лише лексичних особливостей мови-оригіналу, але й мови-перекладу. Пошук відповідників для певних слів, ідіом чи навіть прислів'їв та приказок є скрупульозною працею. Повинна бути опрацьована атмосфера проживання адресата. В даному контексті культурний спадок українського читача. Подібна процедура потрібна для того, щоб якнайближче передати особливості колориту з тексту-оригіналу і аби вона стала більш зрозумілою для одержувача перекладу.

Беручи до уваги всі ускладнення та завдання перекладу, та використавши зіставний метод дослідження, можливо виокремити наступні, одні з найскладніших моментів перекладу, труднощі:

- переклад власних назв, установ, назв газет, видавництв тощо. Особливо важливим є переклад міст та країн. У таких випадках

найчастіше використовуються методи транслітерації чи транскрипції. До прикладу: Wien – Відень, Jungfrau – Юнгфрау, Leipzig – Лейпциг, - назви міст; Frankfurter Allgemeine – газета “Франкфуртер Алгемайне”, das Herder-Institut – інститут імені Гердера;

- відтворення німецьких складних слів, що не мають однослівного перекладу в українському варіанті. Подібне явище відноситься до лексично-граматичних труднощів також і має назву das Kompositum. Зазвичай при його перекладі розривають суть речі чи явища, яке воно називає. До прикладу: Substantiv + der Schrank (шафа): der Küchenschrank – кухонна шафа, der Bücherschrank – книжкова шафа, der Schreibtisch – письмовий стіл;
- слова реалії німецької мови, що несуть етнічне власне значення і не мають відповідників у іншій мові, до прикладу: bemost – той, що поріс мохом, das Fachwerkhaus – тип житлового будинку, що користувався популярністю в Німеччині в XVI – XVII ст.;
- скорочення, аббревіатури, до прикладу: UNO – ООН, AIDS – СНІД, FIDE – ФІДЕ, in BZ – у газеті «Берлінер Цайтунг»;
- присутність «хибних друзів перекладача», тобто слів, що дуже схожі на українську мову, та несуть інших сенс чи функцію. до прикладу: der Termin – судове засідання, домовленість про зустріч (помилковий переклад - термін), die Lektion – урок (помилковим є переклад – лекція, нім. die Vorlesung), der Konkurs – банкрутство (хибним є варіант конкурс, нім. der Wettbewerb);
- переклад метафор, особливо авторських. Зазвичай цей процес відтворюється способами субституції (dumm, wie ein Ochse = дурний, мов осел), точного перекладу (kämpfen wie ein Löwe = боротися, мов лев) чи компенсацією (базика = geschwätzig wie ein Elster);
- переклад архаїзмів, історизмів та неологізмів. Подібна група слів викликає укладення навіть у рідній мові, не кажучи вже про переклад. Найчастіше сенс слова зберігають, дотримуючись часу та епохи подій твору оригіналу. Чудово, якщо у мові перекладу також буде потрібний архаїзм чи історизм. До прикладу: Oheim – Onkel, Schulmeister – Lehrer, Knecht – слуга.

Отримані результати дослідження яскраво демонструють, у чому такі полягають лексичні труднощі художнього перекладу. Кожна мова має свої особливості, що додають складнощів при спробах передачі цих лексем мовою перекладу. Перекладач, як фахівець, завжди має звертати увагу на мовні властивості та ознаки регіону, на чию мову здійснюється переклад. Врахування етнічних своєрідностей дає змогу відобразити текст оригіналу чітко не лише зі сторони слова, як одиниці мови, а і зі сторони його смислу та емоційного забарвлення.

Література:

1. Кияк Т. Р., Науменко М. Ф., Огуй О. Д. Перекладознавство (німецько-український напрям). Київ : Університет, 2009. 544 с.
2. Щигло Л. В. Основи теорії та практики перекладу. Німецька мова. Суми : Сумський державний університет, 2015. 213 с.

Колесник Д.М., к. філол. н., доцент
Підласий Д.А., асистент
Черкаський державний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДОГОВОРІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Юридичний переклад у сфері інтелектуальної власності має свої особливості. Юридичні документи, а саме, договори щодо інтелектуальної власності, зазвичай мають чітко визначену форму, яка має бути збережена під час перекладу. Інколи саме сталість форми та стандартність багатьох частин тотожних документів дозволяє фахівцеві оперативно знаходити необхідну інформацію. Крім того, велика кількість сталих виразів (формулювань) у юридичних документах у сфері інтелектуальної власності подекуди перетворює переклад на пошук та комбінацію їхніх відповідників українською мовою.

Характерними особливостями перекладу договорів у сфері інтелектуальної власності є:

1. Переклад реквізитів, які мають певну послідовність. Кожний договір має усталену систему реквізитів, яка вимагає точного відтворення у перекладі.

2. Відтворення точності, послідовності та лаконічності викладу фактів у перекладі, гранична чіткість у висловлюванні. Юридичні договори у сфері інтелектуальної власності позбавлені образності, емоційності та індивідуальних авторських рис. Такою самою має бути й мова перекладу договорів.

3. Переклад усталених мовних зворотів, певної стандартизації початку і закінчення договору. Наприклад, загальні положення – *general provisions*, *форс-мажор* – *force majeure*, *інші положення* – *miscellaneous*, *вирішення спорів* – *applicable law* та ін.

Найхарактернішими проявами стандартизації договору у сфері інтелектуальної власності є широке вживання готових словесних формул типу: у зв'язку з – *with a view to/with reference of, due to*; відповідно до – *in accordance with/in pursuance of, as/to*; з метою – *to the effect that/to that effect*; згідно з – *in compliance with*, за умови – *provided*; в особі – *represented by* тощо, що спрощує й полегшує процес перекладу договорів у сфері інтелектуальної власності; повторюваність тих самих слів, форм, зворотів, конструкцій як результат досягнення однотипності вираження думки: *The Licensee has the right to enter into this Agreement and to fully perform all obligations hereunder* - Ліцензіат має право на укладення цього Договору та виконання в повному обсязі всіх зобов'язань за цим Договором.

4. Переклад здебільшого нейтральної лексики, що вживається у прямому значенні (*property rights* – право власності, *in connection with* – у зв'язку з, *of the one part/ of the other part* – з одного боку/з іншого боку). Залежно від того, до якої саме галузі відноситься предмет договору у сфері інтелектуальної власності, він може містити специфічну характерну лексику [1, с.1].

При перекладі договорів у сфері інтелектуальної власності зустрічається велика кількість професійно-виробничої, науково-термінологічної, технічної лексики, що часто викликає труднощі. Наприклад, визначення поняття в ліцензійному договорі «Apple Inc.»: *One-Click is a registered service mark of Amazon.com, Inc., used under license. 1-Click is a convenient feature that allows you to make a purchase from the Stores with a single click of your mouse or other input device* – «Ван-Клік (one-Click)» є зареєстрованим знаком для послуг компанії Amazon.com, Inc., що використовується за ліцензією. «1-Click» є зручною функцією, що дозволяє Вам здійснювати покупки в Магазинах шляхом одного натиснення клавіші миші або іншого пристрою введення.

5. Для чіткої організації договір ділиться на параграфи, пункти, підпункти, які повинні бути дзеркально відображенні у перекладі.

6. Переклад у договорах словосполучень з дієсловами у формі теперішнього часу із значенням позачасовості, постійності дії: є дійсним – *is valid*, має юридичну силу – *is of laweffect/force*, складено у двох примірниках – *drawn up in two copies/in duplicate*, взяти заходів – *to take/adopt measures/actions*, звернутися зі скаргою/ подати позов – *to file a claim*.

7. Переклад найхарактерніших речень в юридичних договорах – простих поширених (кілька підметів при одному присудку, кілька присудків при одному підметі, кілька додатків при одному з головних членів тощо). Наприклад: *This Agreement is concluded and enters into effect* – Цей Договір вважається укладеним і набирає чинності... ; *The Parties are fully responsible for correct details herein and shall promptly notify the other Party in writing of any changes thereof* – Сторони несуть повну відповідальність за правильність вказаних ними у цьому Договорі реквізитів та зобов'язуються своєчасно у письмовій формі повідомляти іншу Сторону про їх зміну.

Юридичний переклад договорів у сфері інтелектуальної власності пов'язаний з певними труднощами. Зокрема, неможливо перекласти договір не розуміючи тонкощів англійської юридичної термінології та характерної фахової термінології, про яку згадувалось вище.

Договори у сфері інтелектуальної власності англійською та їх переклади українською мовою є рівноавтентичними текстами, в перекладі яких слід зберігати еквівалентність концептуальної та референційної інформації та адекватність – у процесі відтворення текстової та комунікативної інформації, що міститься у договорі в сфері інтелектуальної власності [2, с. 38].

Література:

1. Нікіфорова С.М. Безеквівалентний переклад юридичної лексики в англійській і українській мовах. *Лінгвістичні дослідження: 36 наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. 2010. № 29. С.69

2. Орлова І. Принципи перекладу текстів міждержавних угод. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2007. №41. С. 37–39.

Колісник А. П., студентка
Потапенко Л. В., к. філол. н., доцент
Черкаський державний
технологічний університет

THE INFLUENCE OF ENGLISH LANGUAGE ON THE FORMATION OF YOUTH CULTURE

The world is constantly evolving and moving forward, and the language is developing and enriching along with it. The events that take place in our lives are reflected in the language and add new phrases and expressions to its vocabulary. Language is the main means of communication that reflects all the changes in society. The language of young people reflects the standard of living [1, p.102].

The strong impact of the English language on global youth culture, especially through the lens of slang and informal communication, reflects how closely connected today's societies are. The spread of English words within youth slang shows not just linguistic flexibility among young people but also the wider cultural influences carried through language.

The use of the modern gadgets and Internet technologies has become an excellent basis for the spread of slang expressions.

The rapid mixing of languages is largely due to digital media. Platforms like social media, online forums, and streaming services provide easy access to English-language content, making it quick for global youth to adopt and adapt English slang. Digital platforms create spaces for cultural sharing, where young people are both viewers and creators. This culture of participation spreads English slang into the vocabulary of global youth subcultures, creating a common language identity across different places and cultures [2].

The penetration of English words into youth slang also has effects on education and the way identities are built. The role of English language in global communication and media shows why it is considered a common language, affecting educational policies and practices around the world. The use of English slang in daily talk among youths can challenge standard language teaching methods, making teachers think about how to teach language in this changing linguistic scene. In addition, using English

slang helps shape both individual and group identities, as the choice of language reflects personal and group values and connections [3].

Using English terms in youth slang is more than a trend; it is a sign of the global cultural value of the English language. This situation shows how young people use language to show their group identity, resistance, and a sense of belonging [3]

The impact of English words on youth slang is complex, showing the linguistic, cultural and technological aspects of globalization. Penetration of English terms into youth slang is a deep process showing wider cultural changes and the fluid nature of identity in the digital age. The ongoing interaction between English and local languages in youth slang highlights the need to see language as a living thing that both influences and is influenced by social trends.

The process of borrowing foreign language words is ongoing, reflecting the new realities of our lives and giving them new terms.

Thus, it should be noted that today English language plays a significant role in shaping the vocabulary of modern young people. The process of borrowing foreign words is ongoing. This process has an ambiguous effect on the development of our native language. On the one hand, it enriches native language, but on the other hand, it displaces our words and replaces them with words with similar meanings.

References:

1. Потапенко Л. В. Cross-cultural competence as a component of foreign language learning. *Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції*. 2022. Ч. 3. С. 102-105. URL: https://www.knuba.edu.ua/wp-content/uploads/2023/02/onmu.conf_%D0%BD%D0%BE%D1%8F%D0%B1%D1%80%D1%8C_%D0%A7.3_2022.pdf (Дата звернення: 03.04.2024).
2. Crystal, D. *English as a Global Language*. New York: Cambridge University Press, 2003. 212 p.
3. Подоляк У.С., Зубрицький Р.Я. Вплив англійської лексики на формування молодіжного сленгу. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип.19 Том 2. С.120-124

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БАЛАДИ «ERLKÖNIG» З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Звання найскладніших для перекладу художні твори носять не просто так – перед перекладачем постає завдання передати форму, зміст та емоційне наповнення тексту. Глибоке знання мови оригіналу та мови перекладу є невід’ємною частиною процесу, адже перекладач має правильно сприйняти та відтворити художні прийоми та виражальні засоби, використані в оригінальному тексті. Крім того, німецька мова має складну граматичну систему, яка напрямую впливає на сприйняття та розуміння тексту.

Актуальність даної теми визначається важливістю забезпечення зрозумілості та правильного сприйняття тексту без спотворення чи втрати інформації.

Актуальність роботи зумовлює мету – порівняти з оригіналом українські переклади балади Йоганна Вольфганга фон Гете «Erlkönig» (укр. «Вільшаний король»).

Німецький письменник Й. Гете був широко відомий в Україні вже на початку XIX ст., а перші українські переклади його творів почали з’являтися у 1827 році [1]. Перший український переклад балади «Erlkönig» було опубліковано в 1838 році під назвою «Лісовий король». Схожу назву дав своєму перекладу балади Гете Б. Грінченко — «Лісовий цар», а П. Куліш назвав баладу «Вільшаний цар». Ще одним відомим перекладом балади «Erlkönig» є переклад Максима Рильського [2].

Порівнюючи першу строфу оригіналу балади:

«Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?

Es ist der Vater mit seinem Kind:

Er hat den Knaben wohl in dem Arm,

Er fasst ihn sicher, er hält ihn warm» [3] з перекладом Б. Грінченка:

«Хто їде в негоду тим лісом густим?

То батько, спізнівшись, і хлопець із ним.

Обнявши малого, в руках він держить,

Його пригортає, його він пестить»[4] можна зробити висновок, що його переклад є найбільш близьким до оригінального тексту, однак для звучання Б. Грінченко використовує певні перекладацькі трансформації, до яких належать додавання, вилучення та перестановка лексем, і генералізація. Автор перекладу замінює лексему «Wind» (вітер) на генералізоване поняття «негода», лексеми «Nacht» (ніч) і «spät» (пізно) на початку балади взагалі пропущено, натомість автор додає лексему «спізнівшись», яка не дуже добре передає зміст оригінального тексту. Також поняття «reiten» (їздити верхи на

коні) генералізується лексемою «їде». Б. Грінченко використовує непрямий порядок слів для збереження ритму твору.

На відміну від перекладу Б. Грінченка, переклад П. Куліша можна назвати вільним:

«Хто їде під вітер нічною добою?

Синка на сідельці везе під полою,

Коня острогами раз по раз торкає,

Дитину до себе в тепло пригортає» [5] адже він повністю трансформує оригінальний текст переставляючи та додаючи нові лексеми, що надає баладі нового звучання, але не спотворює настрої оригіналу.

У своїй версії твору М. Рильський замінює лексему «Kind» (дитина) на конкретизуюче поняття «син»:

«Хто пізно так мчить у час нічний?

То їде батько, з ним син малий.

Чогось боїться і мерзне син –

Малого тулить і гріє він.» [6]

Як і Б. Грінченко, він генералізує поняття «reiten» – «мчить», «їде». Автор уникає повтору «er», використовуючи «він» лише один раз.

Загалом, усі варіанти перекладу починаються з питального речення, як і оригінал Гете, зберігаючи його структуру.

Другий рядок останньої строфи «Er hält in Armen das ächzende Kind» Б. Грінченко перекладає як: «А хлопець нудьгує, а хлопець кричить» [4]. Тим самим він повністю змінює граматичну та частково семантичну структуру речення. Краще справився П. Куліш: «Маленька дитина (стала) – стогнати-конати»[5]. Хоч початкова структура й не збереглася, але зміст передано влучно. Найточніше передав цей рядок М. Рильський: «В руках його хлопчик бідний кричить»[6], зберігаючи граматичну структуру речення, без спотворення змісту.

Отже, при перекладі художнього твору потрібне як гарне знання мови оригіналу, так і гарне знання мови та літератури перекладу, оскільки граматична структура кожної мови має свої відмінності. Чітке передання змісту та форми тексту без спотворення вимагає розуміння граматичних особливостей мов оригіналу та перекладу. При порівнянні творів мови оригіналу та перекладу можна побачити, що не кожен переклад є досконалим, оскільки художні твори є відображенням індивідуального авторського стилю письменника.

Література:

1. Гете, Йоганн Вольфганг. *Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник* : у 2 т. За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль : Вид. «Навчальна книга», 2005. С. 442.

2. Ніколенко О. М., Зуєнко М. О., Стороха Б. В. *Зарубіжна література: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл.* Київ: Вид. «Грамота», 2017, С. 24.
3. Johann Wolfgang von Goethe. *Erlkönig*. URL: <https://oxfordsong.org/song/erlkönig-2>
4. Грінченко Борис. *Лісовий цар. Вибрані твори : в 2 т.* Київ: Вид. «Національна бібліотека України для дітей», 2008, Т. 1, С. 52.
5. П. Куліш. *Вільшаний Король*. URL: <https://dovidka.biz.ua/vilshaniy-korol-gete/>
6. М. Рильський. *Вільшаний король*. URL: <http://www.knyga.in.ua/index.php/inozemna-literatura/nimechchyna/gete-yohann/160-vilshanyi-korol>

Кондратьєва С. В., студентка
Стройкова С. А., к. філол. н., ст. викл.
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПРОТОТИПОВИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Фразеологія – це найяскравіша, жива і унікальна частина словникового складу будь-якої мови. Навіть незалежні від стилю фразеологізми можуть мати різні національні ознаки й набувати виразного значення в контексті [1, с. 74].

Фразеологізми являють собою сполучення слів, тобто роздільно-оформлені утворення з повністю або частково переосмисленими компонентами, фразеологічними значеннями. Фразеологічні одиниці утворені за граматичними моделями змінних сполучень і речень [1, с. 75].

Віднесення одиниць знання до певних рубрик досвіду – категорій здебільшого здійснюється в рамках трьох систем мовної категоризації: лексичної, граматичної або інтерпретативної.

Так, згідно з принципом прототипності відносини «більш типовий» (прототип) і «менш типовий» виявляються в лексико-фразеологічній системі, наприклад, у фразеологічній категорії «хоробрий». У даній категорії «*хоробрий, як лев*», *brave as a lion* - це прототипові фразеологізми, що виступають як типовіші в різних мовах. Вони розширюють своє поле шляхом включення у своє поле фразеологізмів, що описують і характеризують менш типові ознаки хоробрості, наприклад: *fortune favours the brave* (*хоробрим доля допомагає*), *ein tapfere Mensch / brave man* (*готовий іти у вогонь та воду*), *den Tapferen spielen* (*хоробритися*), *a bold face on it / to brave it out* (*не з лякливих, бути хоробрим*) тощо [3, с. 145].

На основі принципу прототипності можна розглянути відносини між категорією та її членами. При цьому можна відзначити здатність категорії до внутрішньої самоорганізації, коли вона, виступаючи як центр поля (ядро), входить у стосунки з членами категорії на основі схожості істотних ознак. У

процесі виокремлення прототипів - фразеологізмів як інваріантів деякої групи, а також членів цієї групи враховувалося співвідношення ядра і членів групи не в плані їхньої ієрархічності, а в плані інваріанта і варіанта. Ядро (прототип) – це той фразеологізм, у якому ознака оцінки виражена найбільш інтенсивно, це інваріант. У варіантах не виражений більш або менш інтенсивно рівень оцінювання. Так, у категоріях розсудливий, «економний», «чесний», «доброчесний» прототипами виступатимуть такі фразеологізми, як: «чесний»: *auf ehre halted* (дорожити честю, бути педантичним), *auf Ehre und Gewissen* (запевнити за честю, сумлінням), *Bessel Ehr ohne Leben als Leben ohne Ehre* (краще честь без життя, ніж життя без честі), *Ehre gebührt* (за заслугами і честь), *in Ehre* тощо [4, с.76].

У категорії «сильний», «упевнений» прототипом буде фразеологізм: *high and mighties* (сильні світу цього) тощо.

Отже, в лексико-фразеологічній системі будь-якої мови можна виокремити фразеологізми, які характеризуються певною категорією. Вони є невід'ємною частиною мовної картини світу певного народу. Важливо розуміти та використовувати ці вирази в значенні та контексті, щоб досягти максимальної ефективності під час мовлення. Таким чином, прототипові фразеологізми відіграють важливу роль у формуванні мовленнєвої культури, сприяючи збагаченню мови та розкриттю культурних надбань суспільства [2, с. 4].

Література:

1. Венжинович Н. Особливості перекладу фразеологізмів з української мови англійською: навчально-методичний посібник для студентів філологічного факультету, ОП «Українська мова та література. Англійська мова та література». Ужгород: ПП Данило С.І., 2021. 104 с
2. Соломаха А. Використання безеквівалентної лексики та національно-маркованих фразеологізмів як засобу формування лінгвокраїнознавчої компетенції студентів (на матеріалі німецької мови). *Калейдоскоп мов*. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/284/1/A_Solomakha_IMSP_9_FLMD_PI.pdf
3. Emmer J. English Idioms of Comparison in Corpus Data. 22 September 2023. URL: <https://dodo.is.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/188338/140115093.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Gratt Ch. Argumentative Strukturen von Phraseologismen: deutsche und englische Sprichwörter im Vergleich. Innsbruck, Jänner, 2018. URL: <https://ulb-dok.uibk.ac.at/ulbtirolhs/download/pdf/2362011?originalFilename=true>

ДО ПРОБЛЕМИ ШТУЧНОЇ МОВИ

Ідея моноглотії як універсальної мови для використання людством належить видатному гуманісту Яну Коменському (1592-1670), який сподівався за її допомогою скомпенсувати наслідки падіння Вавілонської вежі [3, с. 145]. Біблійне бачення багатомовності як перешкоди до порозуміння між людьми на віки визначило вектор європейських устремлінь до створення спільного комунікативного простору з мовою міжнародного спілкування.

Процес переходу до одномовності видавався Я. Коменському триступінчастим. Першим кроком у цьому напрямі було «вирівнювання» правил вимови, тобто уніфікація фонетичного рівня різних мов. Наступним мав стати період поліглотії, під якою мислитель розумів користування трьома мовами, а саме, івритом, грецькою і латиною. Період моноглотії, що передбачав користування штучною мовою, завершав перехід до безконфліктного простору міжнародної комунікації [там само].

Штучні мови створювались у різні часи з метою містифікації, конспірації, естетичної насолоди, гри, спілкування з позаземним розумом тощо [3, с.144]. Так, **Lingua Ignota** була створена в XII ст. абатисою Гільдегардою Бінгенською. Ціль розроблення мови не є достеменно відомою, однак імовірно, що нею користувалися задля конспірації [4, с.284]. Автор «Утопії» Томас Мор запропонував широкому загалу алфавіт і мову неіснуючого острова задля створення у читачів упевненості в його існуванні. Філолог і письменник Дж. Р. Толкін створив кілька **ельфійських, гномську мову та чорну говірку** для міфічного світу Середзем'я, щоб оживити свій Легендаріум. **Клінгонська мова** була розроблена професійним лінгвістом Марком Окрендом на замовлення Paramount Studio як мова однієї з іншопланетних рас у науково-фантастичній франшизі *Star Trek* [5].

Загалом відомо більше сімдесяти штучних мов, розроблених у різні часи. До їхньої кількості не входять мови програмування, створені для передачі команд машинам. **Есперанто** виокремлюється з-поміж інших мов як найпоширеніший (до 2000000 користувачів) і найуспішніший проєкт створення міжнародної планової мови [2].

Започаткована в 1887 р., ця мова отримала назву за псевдонімом її автора. Лікар-поліглот Людвік Лазар Заменгоф підписав свій перший підручник з міжнародної мови іменем Doktoro Esperanto (той, що сподівається). На відміну від Я. Коменського, Заменгоф не мав на меті створення мови, котра б витісняла інші мови з комунікативного простору, а радше пропонував мову нейтральну, легку до вивчення та придатну для міжнародного спілкування [2]. Деякі учні та послідовники Л. Заменгофа мали інші плани на цей мовний проєкт. Ймовірно, під їхнім впливом творець есперанто сформулював доктрину гілелізму як єврейського релігійно-етичного вчення, метою якого було створення

«нейтрально-людського народу». Пізнішою версією цієї доктрини став гомаранізм – філософсько-релігійне вчення, яке надало ідеї громадянина світу всезагальний характер [там само].

Утім, швидке поширення мови есперанто пояснюється не стільки її ідеологічною базою, скільки легкістю опанування її фонетики та граматики. Щойно з'явившись на європейських теренах, мова, сконструйована Л. Заменгофом, витіснила **волапюк**, створений у 1879 р. Й. М. Шлеєром, і перехопила його потенційних користувачів [3, с.146]. Успіхові есперанто сприяла значна кількість періодичних видань цією мовою, перекладів з інших мов, а також – поява численних літературних творів, для яких есперанто було мовою оригіналу [1, с.59]. Важливим чинником розповсюдження есперанто стала практика його вивчення у школах для сліпих та, відповідно, поява есперантомовних брайлівських видань.

У процесі свого становлення есперанто виявило низку ознак природної мови з тією різницею, що розвиток штучної планової мови вкладається у доволі стислий часовий термін.

На першому етапі використання мови відбувається накопичення лексики. Наприклад, довгий час мові есперанто бракувало ономотопейних слів, термінів [там само] тощо. Заповнення лексичних лакун має відповідати фонетичним і граматичним правилам, проте регламентовані закони словотвору перестають задовольняти окремих користувачів. Як наслідок, з'являються нові варіанти есперанто, такі як **ідо** чи **новіаль** [там само, с.60], а між новаторами та ортодоксами починається запекла боротьба (всупереч уявленням гуманістів про об'єднувальну місію штучно створеної мови).

Пропагування сконструйованої мови є успішним у тих випадках, коли її поява є відповіддю на запит широкого загалу, а також за умови розвиненої навчальної бази: наявності підручників, методичних посібників, словників і вчителів. Так, на зламі XIX і XX ст. назріла потреба у нескладній та водночас гарній мові для міжнародного спілкування. Мікс із романських, германських, семітських і слов'янських коренів, суфіксів і закінчень [2], що нагадував якесь усереднене іспано-італійське наріччя, цілком задовольняв естетичні смаки неофітів есперанто. Амбасадорами міжнародної мови ставали відомі письменники, державні діячі, освітяни, що уможливило вивчення есперанто в університетах.

Сконструйована мова, як довела практика, не завжди виправдовує сподівання своїх творців. Не ставши універсальною мовою для людства, есперанто все ж зайняло певну нішу в міжнародному спілкуванні й виконує ті самі функції, що і природні мови. Позаяк існують люди (понад 2000 осіб), для яких есперанто є рідною мовою, суттєво звужується поняття його штучності.

Література:

1. Козак Т. Функціональне навантаження штучних мов у системі міждержавних відносин. *Вісник Львівського університету. Серія: міжнародні відносини*. 2013. Вип.33. С.55-63.
2. Кондратюк В., Галайчук І. Esperanto: походження та проблеми. 26 червня 2020. URL: <http://surl.li/sovuf>
3. Rossella D. Twas brillig, and the slithy toves: Translations at their Extreme. URL: https://www.academia.edu/8638898/Twas_brillig_and_the_slithy_toves_Translations_at_their_Extreme (Дата звернення: 12.04.2024).
4. Schnapp J.T. Virgin Words: Hildergard of Bingen's Lingua ignota and the Development of Imaginary Languages Ancient and Modern. *Exemplaria*. 1991. P.267-298.
5. Wahlgren Y. Klingon as Linguistic Capital: A Sociolinguistic Study of Nineteen Advanced Klingonists. URL: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1355045&fileId=1355046> (Дата звернення: 14.04.2024).

Кутненко К. О., студентка
Рейдало В. С., к. пед. н., старший викладач
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

РЕАЛІЇ У ВЛАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОГО РОМАНУ РЕЙЧЕЛ ДЖОЙС «THE UNLIKELY PILGRIMAGE OF HAROLD FRY»

Переклад сучасної іншомовної літератури українською мовою поповнює скарбницю вітчизняної культури, заохочує людей читати і пізнавати українською, розвиває міжкультурний діалог.

Одним із складних питань перекладу художніх творів є наявність у тексті оригіналу реалій, що відображають культуру та світосприйняття окремого народу, та способи їх передачі у перекладі.

Реаліями називають «одиниці національної мови, що позначають унікальні референти, властиві одній лінгвокультурі та відсутні в іншій» [3, с. 160]

Лінгвістка Олена Селіванова визначає реалії як «лакуни культурного простору ... (які позначають національні страви, одиниці міри, свята, обряди тощо, а також сприйняття відстані, етнографічні, пов'язані з побутом, лакуни культурного запасу (символічні))» [Там само].

У перекладознавстві співіснують різні підходи до прийомів передачі реалій у перекладі. Найпоширенішими є: транскрипція, транслітерація, тлумачення, коментарі, примітки, виноски, генералізація, еквонімізація тощо [2, с. 170]. Вибір

способу відтворення реалії в перекладі залежить від мети й установки перекладу (універсалістської, етнокультурної, відчуженої), яку обрав перекладач.

Роман британської письменниці Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry» ще не перекладений українською, а тому дослідження специфіки українського перекладу реалій цього твору визначає *актуальність* нашої розвідки.

В українському перекладознавстві проблема перекладу реалій ще ґрунтовно не вивчена, але знаковими є наукові дослідження Т. Бондар, О. Бурбак, Р. Зорівчак, І. Корунця, М. Кочергана, О. Селіванової, О. Чередниченка та ін.

Метою нашої статті є продемонструвати та пояснити вибір способів передачі британських реалій у власному українському перекладі фрагмента англomовного соціально-психологічного роману Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry».

Роман «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry» написано у Британії, тому авторка Рейчел Джойс часто звертається до опису побуту героїв. Ми намагалися якнайточніше передати зміст реалій українському читачеві за допомогою різноманітних перекладацьких трансформацій.

Нерідко письменники вказують у своїх творах адреси героїв чи їхнє місцезнаходження. Перекладачеві необхідно дослідити особливості написання власних назв в цільовій країні, адже це безпосередньо впливає на спосіб їхньої передачі в перекладі. Географічні назви, назви газет, організацій, готелів, спортивних команд найчастіше в перекладі передаються за допомогою транскрипції. У реченні: «*Mr. H. Fry, 13 Fosse Bridge Road, Kingsbridge, South Hams*» [6, с. 12] // «*Містер Г. Фрай, Фосс Брідж-роуд, 13, Кінгсбрідж, Південний Гемс*», - для перекладу назви вулиці *13 Fosse Bridge Road* // *Фосс Брідж-роуд, 13* ми використали комбінацію транскрипції та транслітерації. Існують певні розбіжності в написанні адреси англійською й українською мовами. У Британії номер будинку вказують перед назвою вулиці, а в Україні - після.

У наступному фрагменті ми використали гіперонімічну трансформацію як спосіб передачі реалії: «*A Turkish Delight pink*» // «*Рожевий, як турецькі солодоці*». Тут авторка роману використала незвичайне порівняння кольору. Кембріджський словник пропонує таке визначення: «*Turkish delight – a soft type of sweet, usually in the form of square pieces covered with powdered sugar*» [5]. У нашому культурному просторі є відповідник *лукум*, проте для кращого розуміння українськими реципієнтами ми замінили цю реалію загальним терміном *турецькі солодоці*.

Одним із можливих способів перекладу лакуни культурного простору є еквонімізація. «Це заміна в перекладі іншою назвою видового предмета того самого класу» [2, с. 172]. Порівняймо: «*Harold Fry sat at the breakfast table, freshly shaved, in a clean shirt and tie, with a slice of toast that he wasn't eating*» [6, с. 11] // «*Щойно поголений Гарольд Фрай сидів за обіднім столом, у чистій сорочці та краватці, зі шматком ґрінки, яку він ще не вкусив*». При перекладі цього уривка ми звернули увагу на слово «*toast – sliced bread made warm, crisp, and brown by being put near a high heat*» [5]. В українській мові є відповідник-англіцизм *тост*,

проте найчастіше він викликає асоціації з короткою застільною промовою з побажанням чогось. Тому ми вирішили використати еквонімізацію та замінити англійське слово *toast* українським *грінка*. Сучасний словник української літературної мови дає нам таке визначення: «Змащена жиром і підсмажена скибка хліба» [4].

У ході роботи над українським перекладом фрагмента англомовного роману Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry» траплялися слова-реалії, що не мають еквівалентів у мові перекладу, тому ми використовували такий перекладацький прийом як тлумачення. Ця трансформація особлива тим, що відповідники устанавлюються між словом (або фразеологізмом) оригіналу та словосполученням перекладу, що пояснює його зміст [2, с. 172]. Наприклад, у реченні: «*And it begged the question as he pushed the button at the **pelican crossing** - that if she was, in effect, Harold, «Then who am I?»» [6, с. 21] // «І коли він натиснув **кнопку включення на пішохідному переході**, напрошувалося питання: якщо вона, по суті, Гарольд, «То хто ж тоді я?»». В англійській мові словосполучення *pelican crossing* має таке значення: «a special place in the road in the UK, with a set of lights at the opposite side of the road and a device that people can press to make the red light show and the traffic stop, allowing them to cross» [5]. Використаний прийом надає читачеві повне розуміння змісту реалії.*

Отже, реалії є одним із «підводних каменів», які доводиться долати перекладачеві. Щоб вдало справитися з цим завданням, чітко відтворити ідею автора, необхідно мати не лише ґрунтовні знання мови, культури, а й здібності та перекладацьку сміливість. Такі одиниці є найцікавішими, тому що вони завжди єднають читача з місцем, епохою, побутом, історією носіїв мови оригіналу та найщільніше пов'язані з підтекстом твору. Для перекладу слів-реалій англомовного роману Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry» українською мовою ми найчастіше використовували такі перекладацькі прийоми: транслітерація, транскрипція, генералізація, еквонімізація, тлумачення, виноска, примітки тощо.

На нашу думку, перспективним є дослідження специфіки передачі метафор англомовного соціально-психологічного роману Рейчел Джойс «The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry» у власному українському перекладі.

Література:

1. Забродська К. Ю. Місце та значення реалій у лексиці. *Вчені записки ТНУ імені В.І.Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. Т. 32 (71) №3, Ч. 2. 2021. С. 17-22.
2. Литвин І. М. Перекладознавство : навч. посібник. Вид. 6-те, допов. Черкаси : видавець Ю. А. Чабаненко, 2022. 258 с.
3. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2010. 321 с.
4. УКРЛІТ.ORG. URL: <http://ukrlit.org/slovnyk> (Дата звернення 10. 04. 2024)

5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (Дата звернення: 10. 04. 2024)
6. Rachel Joyce. The Unlikely Pilgrimage of Harold Fry. London : Penguin, 2023. 382 p.

Ланських О.Б., к. філософ. н., доцент
Дернова Т.А., старший викладач
Черкаський державний
технологічний університет
Сливка Н.П., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

АСПЕКТИ НЕВЕРБАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ДІЛОВІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Ділова комунікація в англійській мові вимагає не лише володіння словниковим запасом і граматичними навичками, але й розуміння невербальних аспектів спілкування.

В епоху глобалізації ділова англійська мова стає універсальним інструментом міжнародних комунікацій. Однак ефективність ділової взаємодії значною мірою залежить не лише від мовних навичок, але й від розуміння та правильного використання невербальних сигналів. Недооцінка або неправильна інтерпретація невербальної комунікації може призвести до нерозуміння, конфліктів і навіть до фінансових збитків у бізнесі. Взаєморозуміння між партнерами з різних культурних середовищ комплікуються, створюючи простір для непорозумінь і викликів.

При вербальному спілкуванні дані доповнюються висновком про те, що перші чотири хвилини ділової взаємодії на 58% визначаються візуально. Для передачі інформації дослідження зафіксували до 5 000 різних жестів рук людини, що ще більше вказує на складний спектр невербальних сигналів. Більше того, переважання візуальної інформації, яка становить 90% даних, що обробляються мозком, узгоджується зі швидкістю, з якою інтерпретуються невербальні сигнали – на 13 мілісекунд швидше, ніж слухові. Ці висновки підтверджуються даними журналу *The Journal of Counselling Psychology* [5].

У діловій англійській мові, можна виділити наступні типи невербальної комунікації: кінесика, окулесика, проксемика, паралінгвістика та метакомунікація.

Кінесика відображає особистість та культурні аспекти людини. Мова тіла виявляється на різних рівнях, охоплюючи вираз обличчя, жести, позу тіла та способи привітання. Загальна мова тіла в діловій комунікації англійською може слугувати візуальним показником емоційного стану та ставлення, що сприяє ефективності взаємодії [2]. Вираз обличчя може стати невербальною відповіддю під час комунікації, і це особливо важливо в онлайн-форматах ділової взаємодії [4]. Використання рук під час розмови може допомогти в емоційному

забарвленні повідомлення та підвищенні рівня уваги. Важливо слідкувати за жестами, щоб не виникло непорозумінь, особливо в міжкультурній комунікації. Поза може бути вказівкою на невпевненість, впертість або навіть збентеженість [6]. Різні культури мають свої форми привітань. У деяких культурах прийнято стискати руку, у інших – це може бути неприйнятно. Обійми та поцілунки при привітанні у англomовному середовищі є недоречними, так само як і використання простих розмовних привітальних фраз типу «Hey, what's up?» тощо.

Окулесика – взаємодія очима, є важливою складовою в бізнес-комунікації, особливо під час переговорів англійською мовою. Погляд може відтінити довіру, увагу та інтерес, або навпаки, вказувати на невдоволення чи втрату інтересу. Прямий погляд в очі вважається показником впертості, уваги і самовпевненості. Уникання погляду може бути інтерпретовано як ознака нечесності або невпевненості в собі. Швидкі рухи очима можуть відображати нервозність або збентеженість, тоді як постійний, нерухомий погляд може сигналізувати про великий фокус або концентрацію. Зверхній погляд може бути розглянутий як спроба домінування або показник агресії. Однак важливо розуміти, що інтерпретація окулесики може залежати від культурного контексту, і те, що в одній культурі вважається позитивним, може мати зовсім інше значення в іншій.

Проксеміка – це вивчення використання простору в комунікації. Розміщення стільців, відстань між учасниками та ефективне використання простору для презентацій або демонстрацій – все це може суттєво впливати на хід і результати переговорів. Розміркована відстань між співрозмовниками може віддзеркалювати ступінь довіри або формальності [1]. У більшості англomовних країн, фізичний контакт обмежений та використовується стримано, особливо в діловому контексті. Правильна постава в ділових ситуаціях може слугувати індикатором ставлення або уваги до конкретної ситуації. Вертикальна постава сприяє формуванню впевненого іміджу. Персональний простір, спостереження за особистим простором під час розмов один на один вказує на зацікавленість та сприяє комфортному спілкуванню [3].

Паралінгвістика та метакомунікація розширюють змістовність словесної інформації та можуть впливати на успішність комунікації: вони можуть допомогати або перешкоджати ефективному обміну інформацією. Важливо враховувати культурні відмінності, щоб уникнути непорозумінь або конфліктів. Розуміння цих аспектів є важливим для успішної та ефективної міжкультурної взаємодії.

Паралінгвістика стосується аспектів, таких як тон, гучність та швидкість мовлення. Вони виражають емоційний стан, який часто супроводжується іншими формами невербальної комунікації. Культурні відмінності в цих аспектах можуть призвести до непорозумінь [6].

Отже, розуміння та правильне використання кінесичних, паралінгвістичних та інших невербальних елементів може суттєво покращити якість ділових взаємовідносин. Незважаючи на універсальність деяких невербальних сигналів, культурні особливості можуть вносити варіативність у їхнє сприйняття та

інтерпретацію. Тому, навіть при недостатньому знанні мови люди продовжують комунікувати та розуміти одне одного для досягнення ефективної ділової взаємодії. В ділових переговорах, де використовується англійська мова, жести мова, мова очей та голосова інтонація відіграють важливу роль в усіх аспектах комунікації.

Удосконалення методології викладення ділової іноземної мови з врахуванням важливої складової – невербальної комунікації може допомогти бізнес-професіоналам і викладачам покращити свої навички в цій області та підвищити ефективність їхнього міжкультурного спілкування в діловому середовищі.

Література:

1. Барташева Г. І. Автономне функціонування невербальних компонентів у комунікативній ситуації домінування. *Вісник ХНУ*. 2012. №11. С. 72-78.
2. Корнева Л.М. Невербальні особи в міжкультурній комунікації. *Культура народів Причорномор'я*. 2004. № 49. т. 1. С. 88-90.
3. Солощук Л. В. Особливості функціонування невербальних компонентів комунікації, *Вісник ХНУ*. 2013. № 1051. С. 77-82.
4. Юр'єва О. Ю. Особливості невербальної передачі інформації в процесі міжкультурної комунікації, *Вісник ЖДТУ*. 2013. № 3. С. 16-27.
5. Gitnux, The Most Surprising Nonverbal Communication Statistics in 2023. URL: <https://blog.gitnux.com/nonverbal-communication-statistics/>
6. Herrity, J. 9 Examples of Nonverbal Communication in the Workplace. Indeed Career Guide. 2023, URL: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/nonverbal-communication-examples>
- 7.

Леновицька В. В., студентка
Овсієнко Л.О., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Оволодіння іноземною мовою – це творчий і цікавий процес, який розвиває світогляд, дозволяє покращити логічне мислення, вміння виражати свої думки ясно і чітко.

Внаслідок глобальних змін в суспільному житті України, як і в інших країнах світу, змінилася роль іноземної мови в системі освіти. Із звичайного шкільного предмету іноземна мова перетворилася на один з базових елементів сучасної системи освіти, у засіб для досягнення професійної реалізації особистості.

Сучасні технології в освіті – це професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, проектна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні іноземних мов, створення презентацій в програмі PowerPoint, використання інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі.

Вагома основа широкомасштабної комп'ютеризації освіти, безумовно, пов'язана з тим, що сучасні технології є ефективним засобом оптимізації загальних умов розумової праці незалежно від їх проявів.

Наявність штучного інтелекту у процесі опанування іноземною мовою уможливорює вивчення в дистанційному форматі та самостійно, надає можливість налаштуватися на максимально ефективно сприйняття, дає певне відчуття контролю над ситуацією та перебування у зоні комфорту. Крім того мережа Інтернет – це невичерпний ресурс для викладача при підготовці до заняття, введенні лексики до будь-якої теми, впровадження нових видів мовленнєвої діяльності. Як інформаційна система, Інтернет пропонує своїм користувачам різноманіття інформації і ресурсів. Базовий набір послуг може включати в себе електронну пошту, телеконференції, відеоконференції, можливість публікації власних наукових робіт на навчальних сайтах і отримання відгуків на них з різних країн світу, створення власної домашньої сторінки та розміщення її на Web-сервері, доступ до інформаційних ресурсів

Методичні переваги навчання іноземній мові за допомогою мультимедійних засобів свідчать, що цей метод має більший ступінь інтерактивного навчання, дає можливість обирати темп та рівень завдань, покращує швидкість засвоєння граматичних конструкцій та накопичення словникового запасу.

Також до безумовно технічних переваг цього методу можна віднести можливість використання інтерактивних відео- та аудіо роликів при навчанні усному мовленню. Демонструючи схеми, фото та малюнки за тематикою мовного спілкування, реалізується принцип наочності. Запровадження мультимедійних технологій створює умови для інтерактивного спілкування, що на сьогоднішній день є найважливішою складовою навчального процесу.

Література:

1. <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-suchasni-metodi-vikladannya-inozemno-movi-272606.html>
2. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/11525/1/%D0%A1%D0%A3%D0%A7%D0%90%D0%A1%D0%9D%D0%86%20%D0%A2%D0%95%D0%A5%D0%9D%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%87%20%D0%A3%20%D0%92%D0%98%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%94%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%86%20%D0%86%D0%9D%D0%9E%D0%97%D0%95%D0%9C%D0%9D%D0%98%D0%A5%20%D0%9C%D0%9E%D0%92.pdf>

Лемешева С. М., студентка
Сторчеус С. В., к. філол. наук, старша викладачка
Черкаський національний університет
ім. Б. Хмельницького

ДЕНОТАТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ БАРБАРИ О'КОННОР «HOW TO STEAL A DOG?»

Художній переклад – це процес перекладу текстів художньої літератури з однієї мови на іншу. О. Линтвар зазначає, що головна мета художнього перекладу полягає у збереженні атмосфери тексту оригінала та стилю автора в повному обсязі [2, с. 1].

У творах Барбари О'Коннор чітко простежується ідіостиль письменниці, що виражається у власній неповторній манері письма. У її романі «How to Steal a Dog?» (2007) головними героями є підлітки. Особливості їхнього мовлення письменниця передала шляхом використання неформальної розмовної лексики. Для опису емоційного стану головних героїв Барбара О'Коннор використовувала емоційно забарвлену лексику. Це допомогло письменниці досягти потрібного впливу на читачів, змушуючи їх співпереживати героям та відчувати їхні емоції. Точне відтворення художнього та естетичного впливу на читачів в мові перекладу є основним завданням для перекладачів [3, с. 9]. У процесі перекладу ми застосовували трансформації на різних рівнях, зокрема денотативні перетворення на лексичному рівні, щоб найточніше передати смислове наповнення роману та зберегти ідіостиль письменниці.

«*I guess I'm pretty good at pretending*» [6, с. 6] // *Гадаю, я непогано вмію прикидатися*. Під час перекладу цього фрагмента ми використали антонімічний переклад, для якого характерне «використання слова чи фрази у перекладі, що має значення, протилежне тому, що відповідає англійському слову чи фразі, які використовуються в оригіналі» [1, с. 143]. За допомогою антонімічного перекладу *be pretty good at* як *непогано вміти* ми змогли влучно передати зміст оригінала.

У наступному фрагменті ми застосували холонімічну трансформацію: «*I stamped my foot and jabbed my pinkie at her*» [6, с. 8] // *Тому я тупнула ногою і тицьнула в неї мізинцем*. Холонімічна трансформація – це «заміна назви частини назвою цілого» [3, с. 132]. Лексема *foot* означає «the part of the body at the bottom of the leg on which a person or animal stands» [5], лексема *нога* – «одна з двох нижніх кінцівок людини» [4], тобто *foot* (ступня) є партонімом, назвою частини від цілого, а *нога* є назвою цілого, тобто холонімом.

«*That tuna fish odor swirled around us inside our beach towel tent*» [6, с. 13] // *Запах риби витав навколо нас під пляжним рушником*. У процесі перекладу застосовано гіперонімічну трансформацію: ми замінили видове поняття *tuna* зі значенням «a large fish that lives in warm seas» [5] на родові поняття *риба* –

«водяна хребетна тварина з непостійною температурою тіла, яка дихає жабрами і має плавці та шкіру, звичайно вкриту лускою» [4].

Ми скористалися гіпонімічною трансформацією у наступному фрагменті: «*I wanted to wave my hand and make that dented-up car disappear...*» [6, с. 7] // *Хотілося змахнути рукою і зробити так, щоб це понівечене Шевроле зникло.* Лексему **car** – «a road vehicle with an engine, four wheels, and seats for a small number of people» [5], ми конкретизували та зазначили марку автомобіля **Шевроле**.

Здійснюючи переклад роману Барбари О'Коннор «How to Steal a Dog?», ми вдавалися до денотативних трансформацій на лексичному рівні. З метою досягти еквівалентності текстів оригінала та перекладу ви застосовували антонімічний переклад, холонімічні, гіперонімічні та гіпонімічні трансформації.

Література:

1. Богайчук О. Лексичні трансформації в перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2021. № 49. Том 2. С. 143–146. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.49-2.32>. (Дата звернення: 31.03.2024).
2. Линтвар О. М. До проблеми художнього перекладу. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологія*. 2012. №30. С. 144–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2012_30_45 (Дата звернення: 31.03.2024).
3. Литвин І. М. *Перекладознавство*. Науковий посібник. Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. 288 с.
4. Словник української мови в 11 томах. Київ : Наукова думка, 1970–1980. URL: <http://sum.in.ua/> (Дата звернення: 31.03.2024).
5. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (Дата звернення: 31.03.2024).
6. O'Connor Barbara. *How to Steal a Dog?* New York : Square Fish, 2007. 128 p. URL: https://ovarefereeademy.com/uploads/file/44887_HowToStealADog_eBookHowtoStealaDog.pdf (Дата звернення: 31.03.2024).

Лисиченко О. Б., аспірант
Мелько Х. Б., к. ф. н., доцент
Київський національний лінгвістичний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ТЕРМІНІВ В СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах розвитку інформаційних технологій та інтернаціоналізації бізнесу, науки, та комунікації загалом, питання перекладу спеціалізованих

термінів у цій сфері стає актуальним. Існує низка особливостей, які повинно враховувати при відтворенні зазначеної термінології.

Перекладачі повинні бути обізнаними в галузі, терміни якої вони адаптують та перекладають для використання в роботі. В інформаційно-технологічній сфері наявна велика кількість унікальних термінів, які можуть виявитися складними для перекладу, оскільки не завжди мають прямий відповідник у цільовій мові, наприклад, такі терміни як *'blockchain'*, *'cloud computing'* та *'big data'* (*'блокчейн'*, *'хмарні обчислення'* та *'великі дані'*). Це може призвести до певних труднощів у процесі перекладу та вимагати творчого підходу для знаходження відповідних еквівалентів. Багато з цих термінів характеризуються технічною складністю і вимагають глибокого розуміння технічних аспектів для точного перекладу. З огляду на швидкий темп розвитку інформаційних технологій, термінологія в цій сфері постійно змінюється. Тому, перекладачі повинні бути ознайомлені з останніми тенденціями та новими термінами, щоб забезпечити актуальний переклад. Деякі терміни можуть бути стандартизовані, наприклад, HTTP (Hypertext Transfer Protocol), URL (Uniform Resource Locator) або IP (Internet Protocol), а також мати офіційні визначення, і важливо дотримуватися цих стандартів при їх перекладі, щоб забезпечити однозначність та правильне розуміння відповідного поняття [5].

Проблеми полісемії та синонімії в галузі термінології викликають дебати та вимагають уваги з боку перекладачів та фахівців. Полісемія, яка характеризується тим, що один термін може мати різні значення в різних контекстах, може спричинити непорозуміння як у професійному спілкуванні, так і при перекладі спеціального дискурсу. Наприклад, термін *'RAM'* (*'Random Access Memory'*), може визначатися як *основна оперативна пам'ять пристрою*, або як *розширена пам'ять для обробки графічних даних або інших специфічних завдань*. З іншого боку, вимога до "ідеального" терміна бути однозначним в контексті мовознавства не завжди відповідає реальності. Щодо синонімії, то вона також може призвести до плутанини та невизначеності. Прикладом можуть слугувати терміни *'веб-сторінка'* та *'веб-сайт'*, які часто використовуються як синонімічні, однак, перший може вказувати саме на одну сторінку, яка складається з HTML-коду та інших веб-технологій та є більш конкретним, тоді як другий може описувати всю колекцію сторінок, які об'єднані певною темою або мають спільний домен, та частіше використовується як загальний концепт. Проте, у різних сферах велика кількість термінів має синоніми, а їх розуміння аудиторією обумовлюється контекстом. У процесі перекладу інформаційно-технічних термінів важливо мати глибокі знання предметної області та використовувати різноманітні джерела, такі як термінологічні словники, інтернет-ресурси та консультації з експертами. Перекладачі повинні звертати увагу на контекст та використовувати різні методи перекладу, такі як аналогія, вживання синонімів та описовий переклад, залежно від специфіки тексту та доступних еквівалентів [1].

Перекладач повинен враховувати цільову аудиторію. Термінологія має бути передана точно і узгоджено з мовою та стандартами, характерними для

інформаційно-технологічного оточення. Перекладені терміни повинні бути зрозумілі для широкого кола аудиторії, навіть якщо вона не має глибоких знань у цій галузі. Наприклад, термін 'User Authentication' можна перекласти як 'Ауθενфікація користувача' або 'Перевірка ідентичності користувача', але другий варіант буде більш зрозумілим для ширшої аудиторії. Крім того, важливо адаптувати терміни до конкретного контексту інформаційно-технологічного середовища, враховуючи їхнє застосування та специфіку використання. Стандартизація використання термінів для означення однакових понять у різних текстах чи документах сприяє збереженню консистентності та уникненню непорозумінь. Окрім того, переклад термінології має враховувати швидкий темп розвитку інформаційних технологій і включати нові терміни, які відповідають останнім досягненням технологій [3; 4].

Перекладаючи терміни сфери ІТ потрібно враховувати особливості цієї галузі, полісемію, контекстуальність термінів та цільову аудиторію.

Література:

Ливка Л. З. Особливості перекладу науково-технічної термінології з англійської мови на українську. Features of the translation of scientific and technical terminology from English into Ukrainian. Філологічні студії, 2023. 144 с.

ухачова Н.С. Особливості перекладу термінів англійської терміносистеми менеджменту. Молодий вчений, 2017, 12. С. 266-270.

3. Bowker L. Terminology management. The Bloomsbury companion to language industry studies, 2020. P. 261-284.

4. Li S., Hope W. Terminology Translation in Chinese Contexts: Theory and Practice. Routledge, 2021.

5. Vargas-Sierra C. Translation-oriented terminology management and ICTs: present and future. Interdisciplinarity and languages: Current Issues in Research, Teaching, Professional Applications and ICT. Bern: Peter Lang Publishing, 2011. P. 45-64.

Литвин І. М., к. філол. н., доцент,
Кравченко Н.І., Мацегора О.О., магістранти
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ІМЕНА ТА НАЗВИ РАС В УКРАЇНСЬКІЙ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ФЕНТЕЗІЙНОЇ РОЛЬОВОЇ ВІДЕОГРИ «BALDUR'S GATE III»: КОГНІТИВНО-ОНОМАСІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Локалізація – полімодальний і полісемний процес «мовної та культурної адаптація цифрового змісту до вимог місцевої специфіки іноземного ринку» [3,

с. 215], який досліджують Р. Шелер, М. А. Бернал-Мерино, П. Муньос Санчес, Г. М. Чендлер, К. Мангірон, М. О'Гаган, Р. Ганівуд й інші. Мовна локалізація відеоігр поєднує аудіовізуальні форми субтитрування або дублювання з елементами локалізації. **Актуальним** є вивчення української локалізації імен і назв персонажів рольових відеоігр із погляду когнітивної ономасіології, що допоможе оцінити якість їх перекладу – адаптації до українського користувача, який доволі активно реагує на всі нюанси перекладу, зокрема власних назв.

Метою нашої перекладознавчої розвідки є когнітивно-ономасіологічний аналіз імен персонажів і назв рас англomовної фентезійної рольової відеогри «Baldur's Gate III» та їх українського перекладу.

Когнітивно-ономасіологічний аналіз ґрунтується на двовекторному підході: від думки до слова і від слова до думки й передбачає два етапи: інтерпретацію ономасіологічної структури номінативної одиниці та моделювання відповідної концептуальної структури знань про позначене, із якої здійснюється вибір мотиватора [2, с. 118-119].

Когнітивно-ономасіологічний аналіз посприяє оцінці якості українського перекладу назв істот і рас (доведенням або спростуванням його доцільності), позаяк український переклад таких назв викликав хвилю хейту та дискусій серед користувачів відеогри «Baldur's Gate III».

Перекладач, передаючи інформацію оригіналу, може модифікувати ономасіологічні структури номінативних одиниць у перекладі, що супроводжуються як збереженням їхнього змісту, так і його зміною [1, с. 16]. Успішною вважаємо українську модифікацію назви раси *tiefling* // *бісуні*, з огляду на її ономасіологічну структуру в оригінальній версії: ономасіологічна ознака представлена німецьким коренем *tief* (глибокий) й ономасіологічним формантом – англійським суфіксом *-ling* (що вказує на істоту) – у контексті фентезійної гри ці істоти походять із глибин пекла. Тож, український інтерпретативний переклад *бісуні* (*біс* + суфікс *-ун*, що позначає істоту) повністю розкриває зміст, закладений у оригінальній назві істот, до того ж таку внутрішню форму назви віддзеркалює і їхній зовнішній вигляд, що є суттєвим в рамках аудіовізуального перекладу.

Ім'я героїні відеогри *Shadowheart* // *Тінесерда* також вдало трансформовано, позаяк його ономасіологічну структуру збережено шляхом калькування в українському перекладі. До ономасіологічної структури композитів *Shadowheart* // *Тінесерда* входять *Shadow* // *тінь* (виконавши квест *Shadowheart* // *Тінесерди* у процесі гри, гравець дізнається, що ім'я героїні пов'язане з богинею, яка прагне занурити світ у вічну *тінь*) і *heart* // *серце*. В українському перекладі ім'я адаптованого до української форми жіночого імені, отримавши флексію *-а* (на кшталт, *Владислава*). За транскрипції чи транслітерації вмотивованість імені було б втрачено.

Таким чином, когнітивно-ономасіологічний аналіз дозволяє дати оцінку якості українського перекладу імен і назв істот фентезійної рольової відеогри «Baldur's Gate III»; довести або спростувати доцільність вибору того чи іншого варіанту перекладу.

Перспективним є застосування основного метода когнітивної ономазіології в подальших дослідженнях специфіки перекладу імен і назв рас в українській локалізації гри «Baldur's Gate III».

Література:

1. Литвин І. М. Денотативна інформація: типологія та засоби перекладу. *Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки*. 2018. Вип. 2. С. 16-21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuF_2018_2_5.
2. Селіванова О. О. *Світ свідомості в мові*. Монографічне видання. Черкаси: Ю. Чабаненко. 2012. 488 с.
3. Шелер Р. Локалізація і переклад (Localization and Translation). *Енциклопедія перекладознавства* : у 4 т. Т. 1 пер. з англ. За ред.: Івза Гамб'є та Люка ван Дорслара; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. С. 215–222.

Литвин І. М., канд. філол. н., доцентка
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНОЇ ІНТЕРНЕТ-СТАТТІ

Сьогодення називають епохою інформаційних технологій. У сучасному світі інформаційний простір характеризується динамізмом: форми та канали трансляції інформації постійно змінюються, проте потреба в якісній публіцистиці завжди на першому плані, в тому числі і в якісно перекладених публіцистичних матеріалах.

Інформативний переклад нечасто досліджується у перекладознавчих студіях, але переклад інформативних жанрів, зокрема інтернет-статей на політичні, психологічні, екологічні, культурологічні теми, доволі поширений, позаяк інтернет-статті – одне із найдоступніших джерел інформації – викликають неабиякий інтерес у інтернет-користувачів.

Мета цієї перекладознавчої розвідки: проілюструвати трансформаційний потенціал українського перекладу англomовних інтернет-статей на матеріалі оригінального та перекладного текстів статті Ліббі Бенкс «The five most creative cities in the world?» («П'ять найкреативніших міст світу?»).

Застосування низки перекладацьких прийомів (трансформацій) в українському перекладі англomовної інтернет-статті сприяє утриманню збалансованості денотативної, конотативної та прагматичної інформації між джерельним та перекладним текстами статті. У перекладі англomовної інтернет-публіцистики важливо доволі точно передати фактичну інформацію, донести її до української читацької аудиторії, адаптувавши джерельний текст до стилю української публіцистики.

У перекладі статті Ліббі Бенкс «The five most creative cities in the world?» вдалися до зміни конотації – функціонально-стилістичного забарвлення слова:

«*The academic Richard Florida popularised the theory in the early 2000s that creativity enables urban development*» [Libby Banks, The five most creative cities in the world?] // На початку **нульових** академік Річард Флоріда популяризував теорію про те, що творчість сприяє розвитку міст.

Числівник джерела **2000s** замінено характерним для української публіцистики словом **нульові**. **2000 роки** в публіцистичних жанрах мають низку синонімів. «Десятиліття тому ми не мали консенсусу щодо того, як назвати роки, які чекали нас попереду ... **Нульові? Подвійні нульові? Дірочки? Бублики?**», – зауважують автори статті «2000-ні роки: епоха без своєї назви і свого покоління» у журналі «Нью Йоркер» від 30. 12. 2009.

В українському перекладі статті Ліббі Бенкс «The five most creative cities in the world?» вдалися до прагматичних трансформацій (термін Олени Селіванової [1]):

«... while contemporary galleries like House of Gaga and Kurimanzutto have made waves on the international **art scene**» [Libby Banks, The five most creative cities in the world?] // ... сучасні галереї, як-от House of Gaga (**будинок Леді Гаги**) та Kurimanzutto (**будинок КуріМанзутто**), викликали **фурор** на міжнародній **арт-сцені**.

Англійську словосполуку *have made waves* перекладено **викликати фурор** (*фурор* – «Гучний публічний успіх, який викликав палке схвалення»). Можливі варіанти перекладу: *викликати гучний успіх, викликати могутнє враження*.

Англійську словосполуку *art scene* можна перекласти як *сцена мистецтва*, проте в перекладі вдалися до калькування: транскрибували частину англійської назви *art* і переклали *scene* – **арт-сцена**, така лексика доволі часто трапляється в українських журналістських статтях.

Назви відомих мистецьких об'єктів залишено в оригінальному звучанні та графіці, лише додано в дужках переклад і пояснення.

У статті значна кількість термінів мистецтва, часом незрозумілих пересічному читачеві, тому у перекладі вдалися до прагматичних мегатекстових трансформацій (за класифікацією трансформацій Олени Селіванової [1]) – пояснень термінів:

«*In recent decades the process of **gentrification** has become well established*» [Libby Banks, The five most creative cities in the world?] // **В останні десятиліття процес джентрифікації – реконструкції й оновлення будівель – міцно закріпився**.

Джентрифікація – «реконструкція й оновлення будівель у раніше непривабливих частинах міста та асоційований із ними переїзд до району багатших мешканців» [2]. При цьому в оновлених районах, як правило, відбуваються істотні зміни в демографії, зменшується розмір родини, піднімається середній дохід мешканців, змінюються культура. У перекладі тільки частково пояснили термін, щоб не обтяжувати текст статті, проте дали загальне уявлення читачеві про явище джентрифікації.

Таким чином, питання українського перекладу інтернет-статей на культурологічні теми доволі актуальне, позаяк український переклад англomовних статей задовольняє інтереси читацької аудиторії щодо різних сфер культурного життя, сприяє розширенню ерудиції читача, розвиває його художньо-образне й аналітичне мислення.

Література:

1. Селіванова О. О. *Світ свідомості в мові*. Монографічне видання. Черкаси: Ю. Чабаненко. 2012. 488 с.
2. Wikipedia. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Negligence>

Джерела ілюстративного матеріалу

3. Бенкс, Ліббі. The five most creative cities in the world?» <https://www.bbc.com/culture/article/20190715-the-five-most-creative-cities-in-the-world>

Лупій Руслана, студентка
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ВЛАСНІ НАЗВИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПОЛЬСЬКОГО ФІЛЬМУ АЛЕКА ПЕТЖАКА « JA I MÓJ TATA»

Короткометражний фільм «Ja i mój tata» авторства польського режисера Алека Петжака став об'єктом вивчення та власного перекладу для української аудиторії. Під час перекладу короткометражного фільму «Ja i mój tata» українською мовою виникло завдання знайти баланс між збереженням автентичності та відтворенням змісту для цільової аудиторії. У процесі перекладу цього кінематографічного твору з польської на українську мову особливу увагу ми приділили відтворенню власних назв. Метою нашого перекладознавчого дослідження став аналіз прийомів передачі антропонімів у власному українському перекладі фільму Алека Петжака «Ja i mój tata».

У польському короткометражному фільмі «Ja i mój tata» кілька персонажів, чії імена «відіграють роль маркера національного колориту, позаяк транскрибовані власні імена є тими одиницями перекладу, які зберігають певну національну специфіку в своїй звуковій формі» [4]. Для їх перекладу ми зазвичай застосовували транскрипцію. Ірина Литвин у своїй статті «Фонетичний аспект перекладу» зазначає: «На сучасному етапі найпродуктивнішим перекладацьким прийомом вважається транскрипція як прийом відтворення звукової форми іншомовного слова» [3]:

Tato, co ci mógł powiedzieć SMS-owy wróżbita... wróżbita Janusz?» [5] // Тату, а що могла тобі розказати СМС-ворожка... ворожка Януш?

«

Л

Przygotuj ci – na “eM”. – Emanuel» [5] // Нагадую – на "eM". – Емануель.

t Незважаючи на схожість фонетичних систем польської та української мов, передати точну транскрипцію слова не завжди вдавалось через різне звучання звуків-відповідників в польській та українській мовах. Тому, ми використали практичну транскрипцію, оскільки польський звук [ɛ] в українській мові відтворюється звуком [л] [2], позаяк «у практиці перекладу повна транскрипція є можливою через відмінну кількість фонем у фонетичних системах мов, що призводить до утворення лакун у відтворенні звуків-відповідників, тому використовується перекладацька (практична) транскрипція» [3]:

Я tak wygląda nasz pierwszy synek, Michał» [5] // А так виглядає наш первісток Міхал.

i За принципом перекладацької транскрипції ми відтворюємо ім'я Галинка, оскільки польський гортанний звук [h] відповідає українському фрикативному **Ву**ку [г]:

A myślisz, że Halinka to mnie nie zdradzała?» [5] // Думаєш, Галинка мені не враджувала?

Е У фільмі вжите ім'я мультгероя Дональда Дака. В оригінальній англійській версії мультфільму головний герой має ім'я Donald Duck, що дослівно українською мовою перекладається, як Дональд Качка. Зазвичай, імена мультгероїв у польській мові мають специфічний варіант перекладу, наприклад, *Calineczka // Дюймовочка*. Імена тварин з всесвіту Волта Діснея в польській мові передаються за допомогою транскрипції імені персонажа та прямого відповідники видової приналежності тварини, тоді коли в українській мові зазвичай ім'я героя мультфільму транскрибується:

Ale to ty pierwszy miałeś koszulkę z Kaczorem Donaldem.» [Ja i mój tata] // Але ти був першим, хто мав футболку з Дональдом Даком.

Duck – kaczką, kaczor» [1].

Пор.: одним з перших персонажів Діснея була мишка, що в оригіналі має ім'я *Mickey Mouse*. В українських перекладах мультфільмів ім'я персонажа передається за транскрипцією – *Мікі Маус*. В польському ж перекладі ім'я транскрибується *Mickey // Miki*, а «прізвище» передається прямим відповідником виду тваринки *Mouse // Myszka*.

Тож, під час праці над перекладом польського короткометражного фільму Алека Петжака «Ja i mój tata», ми використовували один із найпоширеніших перекладацьких прийомів в сучасній практиці перекладу імен – перекладацьку транскрипцію.

Література:

1. Глосбі. URL: <https://uk.glosbe.com/>

2. Литвин І. М. *Перекладознавство*. Навчальний посібник. Вид. 6-е, допов. Черкаси: Ю. А. Чабаненко, 2022. 258 с.
3. Литвин І. М. Фонетичний аспект перекладу. *Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки*. 2015. Вип. 7. С. 71-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuF_2015_7_14 (дата звернення: 10.04.2024).
4. Литвин Ірина. [Польські антропоніми в перекладах східнослов'янськими мовами](#). *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку*. Збірник тез I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. 15.03. 2018. С. 217-219.

Джерела ілюстративного матеріалу:

5. *Ja i mój tata* (реж. Александр Петшак). URL: <https://www.cda.pl/video/8912340b7>

Любіченко А.В., студентка
МакГауен Т.В., к. філол. н., ст. в.
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ДЕНОТАТИВНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ВЛАСНІЙ ВЕРСІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ФРАГМЕНТА РОМАНУ ЕММИ ГЛАСС «REST AND BE THANKFUL»

Психологічний роман є унікальним у своєму роді жанром художньої літератури. Він дозволяє авторові «вбити двох зайців» – одночасно дослідити глибини людської душі та висвітлити актуальні проблеми суспільства через призму почуттів та переживань героїв твору [1]. Книги вищезазначеного жанру користуються популярністю серед українських читачів, тому переклад подібної літератури є необхідним для задоволення суспільного попиту.

Метою наших тез є дослідження лексичних перетворень денотативного плану, які ми застосували під час перекладу психологічного роману Емми Гласс «Rest and Be Thankful».

Українська дослідниця О.О. Селівнова виділяє два плани трансформацій на лексичному рівні: денотативний і конотативний. На денотативному рівні, який маніфестує понятійно-логічне ядро значення, формально-змістові трансформації у перекладі представляють словникові відповідники лексем, що отримують в мові перекладу неоднаковий із вихідною одиницею семний набір, актуалізований контекстом повідомлення [2]. Для досягнення адекватного перекладу ми застосували такі перекладацькі прийоми денотативного плану як кореферентні заміни, метонімічні та метафоричні трансформації.

Для англійсько-українського перекладу характерними є кореферентні заміни. Розгляньмо застосування такого типу трансформацій на прикладі перекладу наступного фрагмента:

She is bent in half, barely standing [7] // **Сердешна** скрючилася, насилу тримається на ногах.

Особовий займенник *she* у перекладі відтворений за допомогою іменника – **сердешний** «який викликає співчуття; бідолашний [3]». Використання елементу кореферентного ряду дозволив нам уникнути нагромадження займенників, яке на відміну від англійської, не є характерним для української літературної мови. Обравши саме такий перекладацький відповідник, ми підкреслили трагізм сцени, у якій описується горе матері, яка в будь-яку хвилину може втрати тяжкохвору дитину.

У власній версії перекладу роману «Rest and Be Thankful» також мали місце різноманітні метонімічні заміни. Зокрема ми використовували партонімічні та холонімічні трансформації:

These are the faces of people I don't know very well, but they are the faces of people I trust [7] // **Очі** тих, кого я не дуже добре знаю, але яким, безумовно, довіряю.

Ми вдалися до заміни назви цілого **face** «the front part of the head, where the eyes, nose and mouth are [4]» назвою його частини **очі** «орган зору у людини, всіх хребетних та деяких безхребетних тварин [3]». Тобто була застосовна партонімічна трансформація з метою уникнення тавтології, адже лексема **face** наявна як у частині, яка передує наведеному фрагменту, так і двічі повторюється у реченні, де було вжите перетворення. На нашу думку, використання відповідника **очі** додає символічного значення у переклад, адже часто саме ця частина обличчя вважається «дзеркалом душі» [6].

Протилежними партонімічним замінам є холонімічні трансформації:

Someone is moving close to me with a tray of needles ... [7] // Хтось наближається до мене з тачею для **шприців**.

У наведеному реченні оригіналу назва частини **needles** «a very thin, pointed piece of steel used on the end of a syringe for putting a drug into somebody's body, or for taking blood out of it [4]» перекладена назвою цілого – **шприц** «хірургічний інструмент у вигляді циліндра з поршнем та порожнистою голкою, який використовується для впорскування в організм лікарських речовин, а також для відсмоктування звідти рідини [3]». Для української мови дослівний переклад словосполучення *a tray of needles* – **тача голок**, не є властивим і природним. Саме це послугувало причиною використання холонімічної заміни денотативного плану, адже переклад повинен бути не лише точним, а й адаптованим до мови перекладу.

Застосування перекладачем метафоричних трансформацій слугує інструментом для увиразнення тексту перекладу. Прикладом метафоризації – тобто заміни нематафоричної одиниці метафорою [2] – є наступний фрагмент:

I close my eyes and think about being somewhere else [7] // **Заплющую** очі і **подумки лину** в інше місце.

Передавши англійське дієслово **to think** зі значенням «to have ideas, words or images in your mind [4]» українським словосполученням **подумки линути** – «плавно, легко летіти [3]», ми використали вищезгаданий прийом метафоризації: ЛЮДИНА – ПТАХ. Головною метою такого перетворення є намір додати тексту

художньої глибини та краси. Варто пам'ятати, що однією з головних функцій художнього твору є естетична насолода ним читачем. Тож застосування у перекладі різноманітних художніх засобів допомагає підвищити ефективність впливу українського перекладу на реципієнта.

Цікавим перекладацьким прийомом є трансметафоризація – заміна донорської сфери метафори [2]. Подібне перетворення дозволяє виявити перекладачеві власний творчий потенціал, наблизити переклад до цільової аудиторії, адаптувати текст до норм української мови або ж показати її багатство. Так, наприклад, у реченні:

Rain rages up my arms and across my shoulders [7] // Біль **розриває** руки та плечі, але я не зупиняюся.

У перекладі спостерігаємо наступний ланцюжок перетворень: оригінальна метафора RAIN/НЕЖИВЕ – RAGES/ЛЮДСЬКА ЯКІСТЬ замінена на БІЛЬ/НЕЖИВЕ – РВЕ/ТВАРИНА. Тобто донорською концептосферою метафори *to rage* «to be in a rage» [5] є ЕМОЦІЯ, яка у нашому перекладі відтворена за допомогою лексичної одиниці **розривати** «різкими рухами, ривками розділяти на частини, шматки; роздирати» – ЗВІР. На нашу думку, така трансформація влучно передає читачеві стан головної героїні твору.

Таким чином, використання перекладачем лексичних трансформацій денотативного плану, є одним з ключових засобів для досягнення еквівалентності та адекватності тексту перекладу. Перспективним є дослідження конотативних перетворень, вжитих у власному перекладі фрагмента психологічного роману Емми Гласс «Rest and Be Thankful».

Література:

1. Psychological novel. *Encyclopaedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/art/psychological-novel> (дата звернення: 08.04.2024)
2. Селіванова О. О. *Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке*. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 487 с.
3. Онлайн-версія «Словника української мови» в 11 томах (1970-1980). URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 08.04.2024)
4. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 07.04.2024)
5. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 08.04.2024)
6. Тимченко А. І. «Тілесна душа» в лікувально-магічних практиках слов'ян. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/2561/1/VchuI_2019_1_12.pdf (дата звернення: 08.04.2024)

Джерела ілюстративного матеріалу:

6. Glass, Emma. Rest and Be Thankful. URL: https://drive.google.com/file/d/1wTFUeeiCqHbdmxMxY1tju0GXTY4_AuJ/view?usp=sharing (дата звернення: 07.04.2023)

Мавренкова Д. М., студентка
Стройкова С. А., кандидат філологічних наук, старший викладач
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЧАСТИНИ МОВИ

Питання частин мови слів цікавило людство здавна. У давніх слов'янських граматиках XVI – XVII ст., як стверджує український дослідник І. Ярошевич, на позначення поняття «частина мови» було введено терміни «часть слова» та «види слова» [6, с. 235]. Натомість власне український термін «частини мови» вперше зафіксовано в «Короткій граматиці української мови» П. Залозного [6, с. 235]. Науковці початку XX ст. найчастіше апелюють до поняття «частини мови» (С. Смаль-Стоцький, Є. Тимченко, В. Сімович та ін.). А саме мовознавець С. Смаль-Стоцький паралельно з терміном «частини мови» вживає розначення «розряди слів» і «класи слів» [6, с. 235]. Український лінгвіст О. Потебня вдається до терміну «граматичні категорії слів» [цит. за 6, с. 236]. Дослідниця О. Боровська презентує поняття частини мови як «об'єктивної граматичної класифікації слів», що є надзвичайно цінним для створення економних і адекватних описів мов [1, с. 34].

Поділ на частини мови взагалі вчений У. Добросевич вбачає не як застиглу статичну конструкцію, а як динаміку, що проявляється насамперед у перехідних явищах, пов'язаних в основному з морфологічною транспозицією [4, с. 37]. Лінгвіст І. Ярошевич окреслює синонімічний ряд до поняття «частина мови», зауважуючи, що в сучасних мовознавчих дослідженнях вдаються до низки паралельно вживаних термінів: лексико-граматичні класи слів, граматики-семантичні категорії слів, граматичні класи слів, парадигматичні класи слів, формальні класи слів тощо [6 с. 234].

Науковець Падма Прія Селвараджан у контексті аналізу англійської граматики зауважує, що частина мови – це група слів, які використовуються для утворення зв'язного речення та надають словам відповідного значення. По суті, частина мови ділиться на кілька сегментів, кожен із яких буде досить складним для глибокого розуміння [7].

Частини мови – це лексико-граматичні класи слів, що виокремлюються на основі спільності синтаксичних, морфологічних і семантичних ознак, причому найчастіше провідною ознакою визнають морфологічну, оскільки кожна частина мови характеризується системою граматичних (морфологічних) категорій, які охоплюють усі слова даної частини мови або ядро цих слів [2, с. 330].

На думку українського дослідника І. Вихованця, «частини мови – найзагальніші семантико-граматичні класи слів, що характеризуються чотирма ознаками: 1) узагальненим (категорійним) граматичним значенням, абстрагованим від конкретних лексичних значень слів; 2) структурою граматичних категорій; 3) системою форм словозміни або її відсутністю; 4)

спільністю синтаксичних функцій» [3, с. 12]. У зв'язку з цим мовознавець Я. Зюттерліна виокремлює три самостійні класифікації: 1) класифікацію за морфологічними властивостями (відмінювані, дієвідмінювані, незмінювані слова); 2) класифікацію за значенням (позначення явищ і відношень; зокрема, перші диференціюються як такі, що позначають предмети і властивості); 3) класифікацію за синтаксичним вживанням [5 с. 245].

Для викладання іноземних мов украї важливим є питання поділу на частини мови, адже належність до певного лексико-граматичного класу визначає специфіку застосування певної мовної одиниці у мовленні [8, с. 43].

Отже, з одного боку, мовознавці визначають частини мови як лексичні розряди слів, а з іншого – як граматичні класи слів, або як лексико-граматичні групи слів, тобто лексичні й граматичні одночасно. У терміні «частини мови» здійснено спроби поєднати одразу декілька різних за об'ємом і виміром понять – логічних, семантичних, психологічних, когнітивних, категоріально-лексичних, синтаксичних, морфологічних тощо.

Література:

1. Боровська О. Методологічні засади дослідження німецьких партиципів у рамках генеративної граматики. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». 2015. Вип. 59. С. 33 – 36.*
2. Боровська О., Підпала В. *Проблема частиномовної класифікації у сучасному мовознавстві.* URL: <http://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4801/BorovskaPidpala.pdf?sequence=1&isAllowed> (дата звернення: 03.02.2024).
3. Вихованець І., Городенська К. *Теоретична морфологія української мови: Академічна граMATика української мови;* за ред. І. Вихованця. Київ, 2004. 398 с.
4. Добосевич У. Критерії та прийоми визначення частиномовного статусу морфологічних транспозитів. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2012. Вип. 57. С. 37 – 47.*
5. Кочерган М. *Загальне мовознавство.* Київ: ВЦ «Академія», 1999. 245 с.
6. Ярошевич І. Частини мови: поняттєво-термінологічний аспект. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2012. № 733. С. 234 – 238.*
7. Jones M. *Parts Of Speech In English: Overview.* URL: <https://magoosh.com/english-speaking/parts-of-speech-in-english-overview/> (дата звернення: 06.02.2024).
8. Thielmann W. *Wortarten im Kontrast. Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache: Wortarten im Kontrast.* 2011. Band 37. S. 43–70.

КОНОТАТИВНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ВЛАСНІЙ ВЕРСІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ АМЕРИКАНСЬКОГО ТЕЛЕСХОУ «SNL»

Нині серед українців зростає попит на візуальні медіапродукти США. Особливу популярність мають англomовні шоу жанру вар'єте. Одним із таких телевізійних проєктів є «SNL». Американське шоу славиться актуальним гумором: сценаристи висміюють політику та поточні події, актори саркастично зображують персонажів сучасної попкультури, гості та ведучі висловлюють іронічні коментарі з приводу політичної ситуації в країні. На кожне шоу «SNL» запрошує на сцену найвидатніших зірок музики, які зазвичай беруть участь у комедійних скетчах, як і зіркові гості. Під час здійснення аудіовізуального перекладу комедійного телевізійного шоу жанру вар'єте перекладачеві потрібно бути обізнаним в культурному, політичному й історичному контексті країни мови оригіналу – США.

Мета нашого перекладознавчого дослідження полягає в аналізі конотативних трансформацій у власній версії українського закадрового перекладу американського комедійного шоу «SNL».

Як зазначає українська лінгвістка Олена Селіванова – конотативні лексичні трансформації можна диференціювати на функціонально-стилістичні, оцінно-емотивні та експресивні [3, с. 456]. У процесі створення власної версії українського перекладу англomовного шоу ми неодноразово застосовували функціонально-стилістичні трансформації, які уособлюють появу, зникнення або заміну у перекладі функціонально-стилістичного забарвлення мовних одиниць [3, с. 456]:

*«But his **better half** is a star in her own right» [8] // Його **дружина** теж є не менш відомою.*

Розмовну сполуку оригіналу **better half** – «the person that you are married to, or your boyfriend or girlfriend» [7], ми переклали українською нейтральною лексемою **дружина** – «одружена жінка стосовно до свого чоловіка» [5].

У наступній репліці англomовного комедійного шоу жанру вар'єте актор вжив нейтральне дієслово **talk** зі значенням «to say words aloud; to speak to someone» [6], яке в українській версії перекладу ми замінили розмовним дієсловом **потеревеними** – «говорити що-небудь незначне, несерйозне, пусте; теревенити якийсь час» [5]:

*«So at a party, you would think she would want to **talk** to the other wives» [8] // Тож на вечірці, можна припустити, що вона хотіла б **потеревеними** з іншими дружинами.*

У перекладі наступного фрагмента ми вдалися до оцінно-емотивної трансформації, яка полягає у заміні, втраті або появі в перекладі оцінного чи емотивного компонента мовних одиниць [3, с. 457]:

«*I think you're kind of a jerk*» [8] // *Я думаю, що ти якийсь козел.*

Неформальний інтелект-інвектив оригіналу *jerk* – «an offensive word for somebody who you think is stupid or often says or does the wrong thing» [7], ми замінили вжитим у переносному значенні лайливим словом *козел* – «про вперту, нерозумну, нахабну особу, поведінку, вчинки і т. ін. якої осуджують; уживається з метою образити кого-небудь, засудити чиюсь поведінку» [5].

Висновки. У процесі створення української версії закадрового перекладу американського комедійного шоу жанру вар'єте «SNL» ми найчастіше вдавалися до функціонально-стилістичних заміни та оцінно-емотивних перетворень у конотативному плані лексичних трансформацій. Влучний переклад стилістично маркованих та емоційно забарвлених слів та сполук уможливило здійснення ідентичного прагматичного впливу на реципієнта перекладу та на аудиторію оригіналу.

Література:

1. Бацевич Ф.С. *Основи комунікативної лінгвістики*. Київ : Академвидав, 2015. 318 с.
2. Калмикова Л. О., Калмиков Г. В. *Психологія мовлення і психолінгвістика*. Київ : Фенікс, 2018. 235 с.
3. Селіванова О. О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 201–208. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2012_50_58 (дата звернення: 19.03.2024).
4. Селіванова О. О. *Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми*. Полтава : Довкілля-К. 2008. 712 с.
5. *Словник української мови в 11 томах*. Київ : Наукова думка, 1970–1980. URL: <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 21.03.2024)
6. Cambridge Dictionary. Cambridge University Press. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення : 10.04.2024)
7. Oxford English Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (дата звернення: 17.03.2024).
8. SNL. S44 E14. 03/03/19. March 2 – John Mulaney. URL: <https://www.nbc.com/saturday-night-live/video/march-2-john-mulaney/3914664> (дата звернення: 19.03.2024)

НОВІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ГРАМАТИКИ НА СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПЕРЕКЛАД»

При вивченні іноземної мови одним із важливих аспектів є опанування її граматичної системи. Для студентів-перекладачів досконалі знання з граматики необхідні для успішного виконання своєї роботи: незнання граматичних структур призводить до граматичної сліпоти, внаслідок якої втрачаються або неправильно розтлумачуються ті чи інші граматичні значення, спотворюється зміст сповіщення. **Метою** цієї розвідки є огляд практичних видів роботи при викладанні граматики студентам-перекладачам.

Опанування граматичним матеріалом відбувається за наступними методичними правилами: 1) подання граматичного матеріалу має бути дозованим та поступовим, утворюючи цілісну систему; 2) пояснення повинні бути стислими та чіткими [1]; 3) порівняння граматичних структур рідної та іноземної мов має сприяти ідентифікації перекладацьких відповідників для явищ граматичних систем цих мов.

Способи подання граматичного матеріалу включають дедуктивний (від поданого правила до практики [2]) та індуктивний (від аналізу матеріалу до виводу правила [2]), проте перший обмежує самостійність студента, у той час як другий, сприяючи творчій активності студента, вимагає занадто багато часу та часто призводить до хибних умовиводів. Задля уникнення таких недоліків ми пропонуємо використовувати «**flip lectures**» – подання лекції у текстовому або відео форматі наперед як домашнє завдання [3], яке студенти мають опрацювати і розібратися в теоретичному граматичному матеріалі самостійно вдома за комфортною для них швидкістю сприйняття та розуміння. Створення конспектів з теоретичного матеріалу є широко розповсюдженою практикою в США [4], яка стимулює розвиток автономності студентів та покращенню їхніх аналітичних навичок і сприяє більш глибокому запам'ятовуванню матеріалу, оскільки задіяні декілька видів пам'яті – зорова та механічна.

Аудиторна робота має перевірити правильність розуміння граматичного матеріалу студентами, що ми пропонуємо зробити через **лекції-презентації** (power-point presentations), які містять питання про граматичні явища та практичні приклади, що їх демонструють, де умовиводи робитимуть самі студенти. На цьому етапі доцільно включати інтерактивні елементи – автентичні відео іноземною мовою, після перегляду яких студенти мають ідентифікувати граматичні феномени, що вивчаються. Автентичні відео демонструють студентам живу розмовну мову та задовольняють принцип обов'язкового використання наочності. Наступним етапом є класичне запрацьовування граматичних структур через «**drilling**» – вивчення через численне повторення [5], яке включає такі вправи як зазнач правильний варіант, розкрий дужки та

використай потрібну граматичну структуру, знайди та виправ помилку. Проте вивчення граматичного матеріалу цим не обмежується.

Для розвитку комунікативних навичок студента граматичні явища мають бути опрацьовані в різних видах мовленнєвої діяльності: говорінні та слуханні. Вправи на **говоріння** включають імітацію граматичних конструкцій за умов комунікативної задачі, наприклад: повторення граматичних конструкцій за акторами фільму; рольові ігри, наприклад: розмова у готелі (modal verbs practicing). Вправи на **слухання** можуть включати як прогнозування студентами використання певної граматичної структури, наприклад: перегляд відео із "стоп-кадром": "Що скаже / може сказати цей персонаж в цій ситуації?", так і перевірку самостійно вжитих студентами граматичних форм через аудіо запис.

Для розвитку навичок перекладу необхідно надати опис відповідників граматичних явищ мовою перекладу та запрацювати їх у двох видах перекладу: з мови оригіналу на мову перекладу та навпаки.

Таким чином, викладання граматики студентам-перекладачам потребує комплексного підходу, завдяки якому студенти можуть ідентифікувати, вживати та перекладати граматичні явища при говорінні, слуханні та безпосередньому перекладі.

Література:

1. Байдак Л.І. Особливості навчання граматиці іноземної мови студентів нелінгвістичних ВНЗ. URL: <http://surl.li/slytt> (Дата звернення: 11.04.2024).
2. Методи навчання та їх класифікація. URL: <https://osvita.ua/school/method/780/> (Дата звернення: 11.04.2024).
3. Flipping the classroom. URL: <https://teachinghub.bath.ac.uk/teaching-and-assessment/flipping-the-classroom/> (Дата звернення: 11.04.2024).
4. Teaching students to take better notes: Notes on notetaking. URL: <http://surl.li/slytx> (Дата звернення: 11.04.2024).
5. Teaching techniques: 6 Steps to Effective Drilling // <https://www.eslbase.com/tefl-a-z/drilling> (Дата звернення: 11.04.2024).

Матковська В. В., студентка
Стройкова С. А., к. філол. н., старший викладач
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ДИСКУСІЙНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Фразеологія – це динамічна та своєрідна частина словникового складу будь-якої мови. Фразеологія як наука пройшла різні етапи свого розвитку. В останні

десятиліття інтенсивно розробляються теоретичні проблеми, що окреслило межі фразеології як окремої лінгвістичної дисципліни. Думки вчених розходяться як у визначенні самого фразеологізму, так і меж фразеології. Наявні у лінгвістиці визначення фразеологізму несуттєво різняться між собою, але найбільш вдалим вважаємо дефініцію цього терміна українською дослідницею О. О. Селівановою: «фразеологізми – у широкому розумінні, стійкі, зв'язані єдністю не тотожного сумі значень складників змісту, постійно відтворювані в мовленні словосполуки або висловлення, які ґрунтуються на стереотипах етносвідомості, є репрезентантами культури народу й характеризуються образністю й експресивністю» [3, с. 768].

З проблемою визначення фразеологізму пов'язана, у свою чергу, проблема відмежування фразеологізмів від вільних синтаксичних сполучень. Фразеологізм – це структурно-семантична мовна одиниця, яка відрізняється від синтаксичної сполуки та від лексеми переосмисленою семантикою, структурою та стійкістю вживання. Іншими словами, в той час, як синтаксичні сполуки вільно переміщуються, фразеологізм є фіксованим словотвором [1, с. 83]. Український лінгвіст О. Д. Огуй зауважує, що фразеологізм є структурно-семантичною мовною одиницею, яка відрізняється як від синтаксичних сполучень, так і від слова, цілістю значення, вживанням та структурою [2, с. 77]. На думку мовознавця, фразеологізму властива стійкість структури та стабільність вживання [2, с. 79]. Фразеологізм зберігається в "ментальному лексиконі" в такому поєднанні слів і при вживанні відтворюється як єдине ціле в межах мовної спільноти [1, с. 83].

Дискусійними залишаються питання стосовно об'єкту і обсягу фразеології. Межі об'єкта вивчення фразеології остаточно не окреслено, причиною цього є різне розуміння його дослідниками.

До важливих проблем фразеології належать також вивчення природи фразеологічних одиниць, визначення їх статусу у системі мови, розробка нових методів дослідження фразеологізмів.

У фразеології, як і в лінгвістиці в цілому, відбувається переорієнтація на нові парадигми, що дозволяє розглядати фразеологізми як особливі знаки мови, досліджувати нові аспекти фразеологічної семантики, номінації зокрема, сприяє вивченню особливостей знакової функції фразеологізмів. До актуальних проблем належить подальше вивчення семантичної структури фразеологізмів з позиції когнітивної лінгвістики, вивчення фразеологізмів в історичному аспекті.

Отже, фразеологія як розділ науки про мову, що вивчає фразеологізми, має на сьогодні широке коло нерозв'язаних та суперечливих питань. Вивчення фразеологізмів є одним із важливих методів формування соціокультурної компетенції.

Література:

1. Король А. А. *Lexikologie der deutschen Sprache: Lehrbuch* : Навчальний посібник для студ. ф-ту іноземних мов. Чернівці : Книги – XXI, 2017. 112 р.

2. Огуй О. Д. *Лексикологія сучасної німецької мови*. Вінниця: Нова книга, 2003. 416 с.
3. Селіванова О. О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава : «Довкілля-К», 2010. 844 с.
4. Селіванова О. О. *Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти)*. Черкаси : Брама, 2004. 276 с.

Мельничук Оксана Ярославівна, студентка
Зубач Оксана Адамівна, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології
Волинський національний університет
імені Лесі Українки

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ (УКРАЇНСЬКА – НІМЕЦЬКА МОВА)

Постановка проблеми. Ефективний переклад академічних текстів з української мови на німецьку та навпаки вимагає уважного врахування специфіки обох культур і мовних традицій. Незважаючи на існуючі методи та стратегії перекладу, існують численні виклики, які виникають у процесі перетворення академічних текстів з однієї мови на іншу. Недоліки у перекладі можуть призвести до втрати точності, зміни смислу та порушення академічної доброчесності. Таким чином, вирішення цієї проблеми вимагає ретельного аналізу та удосконалення методів перекладу, а також врахування культурних та мовних особливостей цільових мовних спільнот.

Мета дослідження передбачає вирішення таких завдань: визначення основних викликів і труднощів, з якими зіштовхуються перекладачі при перекладі академічних текстів з української мови на німецьку; аналіз відмінностей у структурі речення, організації тексту та використанні фахової термінології в академічних текстах цільових мов.

Результати дослідження. Специфіка перекладу академічних текстів з української на німецьку мову визначається рядом чинників, що включають культурні, мовні та стилістичні особливості кожної з цих мов [1]. Крізь ці особливості виникають певні виклики та труднощі, з якими стикаються перекладачі при перекладі академічних текстів з української та німецьку мову та навпаки. Деякі терміни та поняття можуть мати різні еквіваленти в українській та німецькій мовах. Наприклад, термін англійською мовою “*cognitive dissonance*” може бути перекладений на німецьку мову як “*kognitive Dissonanz*”. Український еквівалент “*психологічний дисонанс*” може не передавати всю сутність поняття. Перекладачі повинні враховувати культурні відмінності між Україною та Німеччиною, щоб використовувати адекватну лексику та вирази. Наприклад, поняття, які можуть бути очевидними для однієї лінгвокультури, можуть вимагати тлумачення для іншої [2].

Українська та німецька мови можуть мати відмінності у використанні стилістичних засобів та виразності. Наприклад, українська мова може використовувати більш пряму та емоційну мову, тоді як німецька може бути більш формальною та об'єктивною. Також є велика відмінність у побудові речень. В академічних текстах української мови часто використовується послідовний порядок слів (суб'єкт-присудок-додаток) [3], наприклад “*Студенти провели дослідження впливу клімату на біорізноманіття*”. В той час у німецьких академічних текстах може бути більш гнучкий порядок слів, особливо через використання інверсій та різних типів підрядних речень, наприклад “*Die Studenten führten eine Untersuchung über den Einfluss des Klimas auf die Biodiversität durch*” [4]. Окрім цього, використання фахової термінології в академічних текстах української та німецької мов також може відрізнитися за кількома параметрами, такими як специфічність термінів, ступінь технічності, а також застосування латинських або грецьких термінів. Наприклад, українська мова може використовувати українізовані версії латинських або грецьких термінів, приклад: “*інформаційна технологія*” (укр., українізована версія), а німецька мова може використовувати оригінальні латинські або грецькі терміни, приклад: “*Informationstechnologie*” (нім., оригінальний термін) [4].

Висновки. У висновках можна підкреслити, що специфіка перекладу академічних текстів з української мови на німецьку визначається різноманітними факторами, включаючи культурні, мовні та стилістичні особливості кожної з досліджуваних мов. Перекладачі стикаються з певними викликами та труднощами, зокрема у пошуку еквівалентів для термінів та понять, які можуть мати різні значення або відтінки в цільових мовах. Окрім того, важливо враховувати культурні відмінності між Україною та Німеччиною для використання адекватної лексики та виразів.

Література:

1. Кияк Т. Р. , Науменко А. М., Огуй О. В. Теорія і практика перекладу. К.: Юніверс, 2003. 280 с.
2. Ребрій О. В. Основи теорії редагування перекладів: конспект лекцій. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 88 с.
3. Синегуб С. В. Методологічні засади перекладацького аналізу тексту (Methodologische Ansätze der übersetzungsrelevanten Textanalyse): навч. Посібник . К.: Вид. центр КНЛУ, 2013. 151 с.

Список використаних лексикографічних джерел:

4. Німецько-український, українсько-німецький словник / За ред. Лисенко Е. І. Вінниця : Нова Книга, 2012.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ НІМЕЦЬКИХ ЕМОЦІЙНИХ КОНЦЕПТІВ В АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ

У випадку відсутності лексичних відповідників для позначення німецьких специфічних емоцій представники англійськомовних лінгвокультур (британці, американці, австралійці та ін.) застосовують, як правило, найпростіший прийом перекладу – калькування [1; 2; 3]. Тому в англійськомовних, як у науковому, так і в ненаукових, дискурсах широко функціонують німецькі слова-терміни *Angst*, *Schadenfreude*, *Torschlusspanik*, *Sehnsucht*, *Gemütlichkeit*, *Geborgenheit*, *Fremdscham / Fremdschämen*, *Gönnen*, *Weltschmerz*, *Fernweh* та ін., хоча пишуться вони, зрозуміло, з малої літери. Але калькування не допомагає, коли виникає необхідність розтлумачити представнику чужої лінгвокультури ті концепти, які криються за цими словами, тобто максимально точно описати відповідні емоції. До того ж, деякі кальковані слова, зокрема лексема *angst*, так і залишаються незрозумілими й «чужими» для переважної частини реципієнтів цільової мови, не набуваючи поширення.

При описі-перекладі англійською мовою німецьких специфічних емоцій важливим моментом є встановлення тих лексичних відповідників, які можуть створити у свідомості носіїв цільової мови найадекватніше уявлення про ці емоції. Знайдені відповідники слід доповнювати інформацією, яка розкриває етнокультурну своєрідність емоційних концептів. Останні можуть являти собою цілий фрагмент емоційного світу представників німецькомовних лінгвокультур (німців, австрійців, швейцарців), тому перекладачу потрібно визначити у смисловій структурі тих концептів, які їх презентують, домінантну (основну) емоцію, яка має бути добре знайома реципієнтові перекладу, тобто правильно підібраний лексичний відповідник – назва емоції – повинен викликати у свідомості носіїв цільової мови уявлення про найбільш адекватне емоційне переживання. При цьому перекладачу слід керуватися правилом, що емоції властиві людині як виду, тому емоційні переживання представників різних лінгвокультур значною мірою збігаються, а відсутність мовного позначення певної емоції в цільовій мові зовсім не означає, що ця емоція є незнайомою її носіям.

Основна функція сучасного перекладача – це не просто автоматична заміна мовних одиниць і конструкцій вихідної мови відповідниками цільової мови. Перекладач є передусім дослідником, який добре орієнтується не лише в царині перекладознавства, але й суміжних наукових дисциплін – лінгвістики, літературознавства, психології, філософії, антропології, культурології та ін. Що ж стосується тих труднощів, з якими перекладач зіштовхується, відтворюючи емоції, то тут існують, як мінімум, три випадки, коли перекладачу необхідно підкріпити правильність вибору відповідника (слова-еквівалента) цільової мови науково обґрунтованими висновками: 1) якщо є сумніви щодо точності в цільовій мові того лексичного відповідника (назви певного емоційного

концепту), який зафіксовано у двомовних словниках; 2) коли лексичні відповідники відсутні у словниках узагалі; 3) якщо відсутні не лише словникові відповідники, але й самий емоційний концепт є нерелевантним (нетиповим) для цільової лінгвокультури.

Література:

1. Mizin K., Petrov O. Metaphorical modelling of cognitive structure of the concept STINGINESS in British, German, Ukrainian and Russian linguocultures. *Przegląd Wschodnioeuropejski*. 2017. Vol. VIII(1). P. 219–226.
2. Mizin K., Petrov O. Emotional state GEMÜTLICHKEIT in cross-cultural perspective: Corpus-based approach. *Studies about Languages / Kalby studijos*. 2021. Vol. 38. P. 43–60.
3. Mizin K., Slavova L. and Khmara V. The equivalence of terms denoting the emotion concepts of Ger. ANGST and A.-S. FEAR: A corpus-based method. *Legis artis. Language yesterday, today, tomorrow*. 2021. Vol. VI(2). P. 69–104.

Мошенець А.В., студентка
Титаренко О.І., к. пед. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ВИМОВИ У ШКОЛЯРІВ МОЛОДШОЇ ШКОЛИ

Навички вимови важливі не тільки для мовного розвитку дитини, але й для її успішної соціалізації та вивчення мови. Це дуже важливо в середній школі, оскільки на цьому етапі закладаються основи мовних навичок. Розглянемо основні аспекти та підходи до формування вимовних навичок в учнів середнього шкільного віку.

Для успішного формування вимовних навичок необхідно вивчати фонетику мови. Дитина повинна розуміти звуковий склад мови і вміти розрізняти звуки та їх поєднання. Ігри та вправи на вимову окремих звуків та їх груп сприяють засвоєнню дітьми фонетичних навичок.

Систематичні розмовні вправи сприяють вдосконаленню вимови. Дитина повинна мати можливість вільно висловлювати свої думки, розповідати історії та відповідати на запитання. Регулярні заняття з розвитку мовлення допомагають усунути недоліки вимови, розвинути чіткість і виразність мовлення.

Важливо вчасно розпізнати і виправити недоліки вимови. Індивідуальний підхід до кожної дитини допомагає ефективно вирішувати вимовні проблеми. Усунути недоліки та покращити артикуляцію сприяють спеціальні вправи, розвиваючі ігри та використання аудіо та відео матеріалів [1, с. 34-40].

Використовуючи інтерактивні методи навчання, такі як рольові ігри, драматизація та спільне спілкування, діти можуть не лише навчатися, але й відчувати радість у процесі. Це стимулює активність і інтерес до вивчення мови.

Важливо заохочувати дітей до самодопомоги. Похвала за кожен успіх, підтримка в разі невдачі, мотивація до подальшого вдосконалення – усе це допомагає дітям повірити у власні сили та продовжувати працювати над своєю вимовою.

Сучасні технології можуть значно полегшити процес формування вимовних навичок. Використання мультимедійних засобів, таких як відеоуроки, інтерактивні програми та мобільні додатки, робить навчання дітей цікавим і захоплюючим. Ви можете слухати та імітувати вимову, виконувати вправи на корекцію акценту, включати в процес навчання елементи гри [2, с. 34-38].

Фонематична свідомість - це здатність розрізняти окремі звуки в мові. Розвиток цієї навички допомагає дітям краще розуміти структуру мови і правильно вимовляти слова. Вправи на визначення та аналіз звуків у словах, гра з кубиком фонем або картками зі словами, що відповідають звукам, допомагають розширити усвідомлення фонетичної структури мови.

Запорукою успіху у формуванні навичок вимови є постійна практика та повторення. Дитина повинна вміти застосовувати нові навички в різних ситуаціях, будувати повсякденні діалоги та виконувати вправи на вимову на уроці та вдома. Чим більше вона практикується, тим краще будуть закріплюватися набуті навички [3, с. 43-48].

Отже, використання різноманітних підходів, поєднання традиційних методів навчання з інноваційними технологіями та постійна підтримка вчителів і батьків допомагають дітям ефективно розвивати вимовні та мовленнєві навички, що є важливим етапом їх загального мовного розвитку.

Література:

1. Гутник В.М. Особливості формування фонетичної усвідомленості у майбутніх вчителів у комунікативному вступному корективному курсі з німецької мови / В.М. Гутник // Іноземні мови. 2016. №1.
2. Дацьків О.П. Комплекс вправ для вдосконалення фонетичних навичок говоріння у майбутніх вчителів англійської мови засобами драматизації / О.П. Дацьків // Іноземні мови. 2014. №2.
3. Кравчук Л. Побачити кожний успіх: особливості навчання лексики на початковому етапі / Л. Кравчук// Іноземні мови в навчальних закладах. 2009. №2.
- 4.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

За останні роки жодна галузь лінгвістичної науки не привертала до себе такої уваги українських мовознавців, як фразеологія – порівняно молода лінгвістична дисципліна, основні поняття, обсяг проблематики та об'єкт вивчення якої ще остаточно не визначені.

Фразеологічні одиниці характеризуються великою семантичною, структурною і функціональною різноманітністю. Така специфіка об'єкта дослідження викликає труднощі у визначенні місця фразеології серед інших лінгвістичних дисциплін. Ось чому саме від з'ясування таких питань, як зміст фразеологічних одиниць, визначення їх найхарактерніших диференційних ознак, вживання їх в усному мовленні залежить вивчення фразеології загалом, а також окремих її аспектів [1].

Значне поширення отримала в останні десятиліття структурно-семантична класифікація ФО, де виділено чотири групи:

1. Ідіоми: *Schuster bleib bei deinem Leisten* [НУФС, Т2, с. 180]; *die Katze im Sack kaufen* [НУФС, Т2, с. 373].
2. Зрощення: *Da beißt die Maus keinen Faden ab* [НУФС, Т1, с. 191].
3. Фразеологічні єдності: *etwas (viel) auf dem Kerbholz* [НУФС, Т1, с. 377]; *jemanden Kopf waschen* [НУФС, Т1, с. 400].
4. Фразеологічні сполучення: *blinder Passagier* [НУФС, Т2, с. 97]; *ein blutiger Anfänger* [НУФС, Т1, с. 31].

Більшість вітчизняних лінгвістів визнають цю класифікацію як найбільш універсальну і дають визначенню кожному типу фразеологізмів.

Література:

1. Овсієнко Л.О. Фразеологізми з оцінним компонентом значення у німецькомовному художньому тексті // Українські студії в європейському контексті: Зб. наук. пр. № 3. 2021. С. 259-263.
2. НУФС: Німецько-український фразеологічний словник : у 2-х т. / [уклад. В. І. Гавриш, О. П. Пророченко]. Київ : Радянська школа, 1981. Т. I. А–К. 416 с.

JUGENDSPRACHE: STOLPERSTEINE BEIM VERSTÄNDNIS UND BEI DER ÜBERSETZUNG

Die Sprache ist ein dynamischer Prozess. Sie entwickelt sich ständig mit der Gesellschaft. Es entstehen dabei neue Begriffe, dementsprechend neue Benennungen, neue grammatische und phonetische Tendenzen bahnen sich den Weg [Bublyk, S. 129].

Die Jugendlichen haben heute ihre eigene Sprache, die ihre Eltern und Verwandten nicht immer verstehen. Der moderne Internetwortschatz entwickelt sich auch sehr schnell. Zurzeit ist die Vong-Sprache unter den Jugendlichen sehr populär. Als Vong wird der Sprachstil der deutschen Sprache bezeichnet, der Mitte der 2010er Jahre als Internetphänomen entstand [Vong]. Die modernen Sprachwissenschaftler betrachten diesen Sprachstil als Parodie schlechter Deutschkenntnisse und als Parodie der Ausdrucksweise von Menschen mit geringer Intelligenz. Moderne Vong-Sprache enthält viele Anglizismen, veränderte Grammatik, absichtlich positionierte Rechtschreib- und Tippfehler, die den Text komisch machen. Diese Sprache wurde im modernen deutschsprachigen Sprachraum sehr populär. Die aus dem Jahr 2017 weit verbreitete Form „*I bims*“ (Ich bin es) ist bis heute noch zu hören und zu sehen.

Der genannte Wortschatz enthält so viele Fehler, die das Verständnis problematisch machen. Moderne Grammatik der Vong-Sprache enthält folgende Aspekte:

1. Zahl 1 steht oft in der Struktur des Wortes: *MI Freunt, vor Ier Woche, Ifach, wIen, sI*;
2. viele Fehler enthält die Rechtschreibung:
 - Substantive werden klein geschrieben: das **p**roblem, **d**umheid;
 - Infinitivform des Verbs hat oft *g* am Ende: *müsen^g, führen^g, waschen^g*;
 - einige Buchstaben werden im Satz ausgetauscht: *t↔d*: *laud, isd, sint, mid, Weld*; *m↔n*: *gegem, kam*;
 - keine Verdoppelung: *imer, trefen, solen*.

Jugendsprache ist eine dynamische und vielfältige Form der Sprache, die oft durch Kreativität und Innovation geprägt ist. Wenn es um das Verständnis und die Übersetzung von Jugendsprache geht, können jedoch einige Stolpersteine auftreten.

Schnelle Veränderungen: Jugendsprache entwickelt sich schnell und kann regional stark variieren. Was heute aktuell ist, kann morgen bereits veraltet sein. Dies erschwert manchmal das Verständnis und die korrekte Übersetzung für Personen, die nicht mit der aktuellen Jugendsprache vertraut sind.

Idiome und Slang: Jugendsprache enthält oft Idiome, Metaphern und Slangausdrücke, die für Nicht-Eingeweihte schwer zu verstehen sind. Diese können in

anderen Sprachen nicht wortwörtlich übersetzt werden und erfordern oft kulturelle und sprachliche Kenntnisse, um ihre Bedeutung zu erfassen.

Subkulturelle Referenzen: Jugendliche verwenden häufig Referenzen aus Popkultur, Internetmemen oder Subkulturen, die für ältere Generationen möglicherweise nicht verständlich sind. Die Übersetzung solcher Referenzen erfordert ein tiefes Verständnis der jeweiligen Kultur und ihrer Ausdrucksformen.

Sprachliche Kreativität: Jugendsprache zeichnet sich oft durch ihre kreative Verwendung von Wörtern und Ausdrücken aus. Dies kann die Übersetzung erschweren, da wörtliche Übersetzungen möglicherweise nicht die Nuancen und den Stil der ursprünglichen Sprache erfassen.

Um diese Stolpersteine zu überwinden, ist es wichtig, ein tiefes Verständnis sowohl der Jugendsprache als auch der Zielsprache zu haben. Es erfordert auch Flexibilität und die Fähigkeit, kontinuierlich neue Entwicklungen in der Jugendsprache zu verfolgen, um ihre Bedeutung korrekt zu erfassen und adäquat zu übersetzen.

Literatur:

1. *Bublyk W.N.* Geschichte der deutschen Sprache / W. N. Bublyk. Вінниця: Нова книга, 2004.
2. *Vong (Sprache)*. URL: [https://de.wikipedia.org/wiki/Vong_\(Sprache\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Vong_(Sprache))
3. Овсієнко, Л.О., Кодола, М.В. Феномен молодіжного спілкування в німецькомовному Інтернет-дискурсі (на прикладі мови Vong). Мовознавчий вісник : зб. наук. праць. Вип. 30. Черкаси, 2021. С. 122-127.

Панькова А.В., викладач
кафедри іноземних мов та
міжнародної комунікації
Черкаський державний
технологічний університет

ВИКОРИСТАННЯ МОВНОЇ ТА КОНТЕКСТУАЛЬНОЇ КОНКРЕТИЗАЦІЯ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ

Конкретизація – це спосіб перекладу, під час якого відбувається заміна слова або словосполучення мови оригіналу з більше широким предметно-логічним значенням на слово (словосполучення) в мові перекладу з більше вузьким значенням. Це перекладацьке перетворення, при якому родове поняття замінюється видовим.

Під час перекладу конкретизація вихідного значення використовується в тих випадках, коли міра інформаційної впорядкованості вихідної одиниці є нижчою, ніж міра впорядкованості відповідної їй за змістом одиниці в мові перекладу.

В.І. Карабан визначає конкретизацію як лексичну трансформацію, внаслідок якої слово (термін) ширшої семантики в оригіналі замінюється словом

(терміном) вужчої семантики в перекладі [5, с. 300]. Конкретизація часто застосовується тоді, коли перекладаються слова з дуже широким, навіть розмитим значенням.

Конкретизація може бути мовною та контекстуальною.

Мовна конкретизація може обумовлюватися розбіжностями в структурах двох мов або відсутністю у мові перекладу необхідної лексичної одиниці, яка має настільки ж широке значення, або розбіжностями в їх стилістичних характеристиках чи вимогами граматичного порядку (необхідністю трансформації речення, зокрема).

Наприклад:

*Seitdem Marie mich verlassen hat, um Züpfner, diesen Katholiken, zu heiraten, ist **der Ablauf noch mechanischer geworden**, ohne Lässigkeit zu verlieren.* [2].

*Відтоді як Марі кинула мене, щоб вийти заміж за Цюпфнера, того католика, всі ці **рухи стали ще машинальнішими**, але не втратили при цьому звичної недбалості.* [1].

Тлумачний словник сучасної німецької мови «Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache» виокремлює у слова нім. Ablauf лише одну сему у значенні «Verlauf - der Ablauf der Dinge, Ereignisse, der Geschichte...» [3], що в перекладі укр. *хід* – хід речей, подій, історії. У той час як в українському перекладі було використано слово «рухи», мотивом може слугувати розбіжність мовних норм між мовою оригіналу та перекладу.

Другий підвид конкретизації зумовлений специфікою тексту, тобто залежить від конкретного тексту. Зазвичай цей прийом *контекстуальної* конкретизації застосовується перекладачем, для того щоб уникнути повторів, буквалізмів, неточності, нелогічності вираження, а також зі стилістичних та екстралінгвістичних міркувань [4, с.50-55]. Розкриття контекстуальних значень під час перекладу часто підлягає певним логіко-семантичним закономірностям. Враховуючи ці закономірності та застосовуючи контекстуальну конкретизацію, перекладач має змогу донести до реципієнта весь обсяг лінгвістичної та екстралінгвістичної інформації, закладеної в одиниці тексту оригіналу.

Наприклад:

*Reisetasche abstellen, Fahrkarte aus der Manteltasche nehmen, Reisetasche aufnehmen, Fahrkarte abgeben, zum Zeitungsstand, Abendzeitungen kaufen, **nach draußen gehen** und ein Taxi heranwinken.* [2]

*...поставити саквояж, дістати з кишені пальта проїзний квиток, взяти саквояж, віддати контролерові квиток, підійти до кіоска, купити вечірні газети, **вийти з вокзалу на площу** й покликати таксі.* [1]

За контекстом тексту оригіналу зрозуміло, що дія описана в уривку вище відбувається на вокзалі, незважаючи на те, що словосполучення «**nach draußen gehen**» в перекладі означає «вийти на вулицю». Можна припустити, що перекладач використав прийом контекстуальної конкретизації вмотивований бажанням уточнити місцезнаходження героя.

Література:

1. Белль Г. *Очима клоуна* / Перекл. з нім. М.П. Бажана). Київ: Дніпро. 1965р. 275с.
2. Böll H. *Ansichten Eines Clowns*. Kiepenheuer & Witsch. 2002. 281S.
3. DWDS. *Digitales Wörterbuch der Deutschen Sprache*. Online Ressource. URL: <https://www.dwds.de/>
4. Живіцька І. А. Граматичні перетворення при перекладі прикметників (на матеріалі англійської та української мов). Серія «Філологія». 2015. № 2(18). С. 50-55.
5. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: 2004. 560 с

**Парибка А. В., студентка
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького**

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД ВЛАСНИХ ІМЕН ОПОВІДАННЯ ДЖЕКА ЛОНДОНА «THE SON OF THE WOLF»

Актуальність теми пов'язана із вивченням української перекладацької спадщини, зокрема дослідженням перекладу оповідання Джека Лондона «The Son of the Wolf», виконаного сестрою Лесі Українки Ольгою Косач-Кривинюк.

Метою статті є аналіз прийомів передачі власних назв в українському перекладі оповідання Джека Лондона «The Son of the Wolf».

Власні імена наявні в усіх сферах мовлення, тому прийоми їх передачі в перекладі вимагають особливої уваги. Проблема перекладу цих одиниць розглянута в працях таких науковців, як: С. Флорін, С. Влахов, В. Карабан, Т. Кияк, І. Корунець, А. Гудманян, Ю. Карпенко, В. Михайлов й ін. Існує кілька типів власних імен: антропоніми (імена людей), топоніми (географічні назви), гідроніми (назви водоймищ) та ергоніми (назви об'єднань людей). Для їхнього перекладу використовують такі прийоми: транслітерація, транскрипція, транскрипція з елементами транслітерації, переклад за традицією, етимологічний принцип, калькування тощо.

В анотації до книги Дж. Лондона «Син Вовка» зазначено її тему: «... індіанці намагаються протистояти «синам вовка», які крім землі відбирають у них найдорожче – жінок. У жорстокій сутичці завоювання дівчини стає схожим на первісну боротьбу за самку. Цей твір як крик душі індіанського народу і торжество білої людини». Тож в оповіданні Джека Лондона часто трапляються імена індіанців та американців.

Цікаво, що у творі автор використовує чимало імен індіанців, суголосних із назвами тварин:

*And one night a vision came upon him, and he beheld the **Raven**, who is thy father, the great **Raven**, who is the father of all the Sticks // А якось уночі він мав сон: до нього прийшов **Крук** — батько твоїй і батько всіх стіків.*

Ім'я персонажа *the Raven* перекладено українською як **Крук**, тобто передано зі збереженням внутрішньої форми слова: пор.: *a raven* – «A large bird of the crow family, with shiny black feathers and a rough, unpleasant call» [5] – **крук** – «Великий хижий птах із блискучим чорно-синім пір'ям, що живе подалі від осель (переважно в лісі); ворон» [4, т. 4, с. 372].

Під час перекладу прізвиська головного героя Ольга Косач-Кривинюк також звертається до внутрішньої форми слова:

*Scruff Mackenzie bore the ear-marks of a frontier birth and a frontier life // З першого погляду було знати, що **Відлюдько Макензі** належав до піонерів Півночі.*

Відповідно до словника, *scruff* – «A dirty or untidy person» [5] – **відлюдько** – «Той, хто тримається або живе осторонь від інших людей» [4, т. 1, с. 604]. Для передачі імені використано міжмовний контекстуальний синонім. Слово **відлюдько** точно характеризує персонажа. Для перекладу прізвища героя застосовано прийом транскрипції: *Mackenzie* – [mә'kenzi]. Для художнього тексту власні назви відіграють роль маркера національного колориту, позаяк транскрибовані власні імена є тими одиницями перекладу, які зберігають певну національну специфіку в своїй звуковій формі [3].

Транскрипцію з елементом транслітерації використано під час передачі імені вождя племені індіанців:

*O **Thling-Tinneh**, mighty chief of the Sticks and the land of the Tanana, ruler of the salmon and the bear, the moose and the cariboo! // О **Тлінг-Тінегу**, могутній володарю стіків і земель на Танані, пане лососів, ведмедів, лосів і оленів!*

У перекладі звук [ng] передано як [нг] – прийом транслітерації, подвоєння графеми [n] не збережено, [th] передано як [т]. що свідчить про використання прийому практичної транскрипції. У практиці перекладу повна (точна) транскрипція неможлива, що пояснюється низкою причин: «різною кількістю фонем в фонетичних системах мов, що призводить до виникнення лакун різним звучанням звуків-відповідників, тож застосовується перекладацька (або практична) транскрипція» [2, с. 71].

Продуктивним перекладацьким прийомом передачі імен є транскрипція як «прийом відтворення звукової форми іншомовного слова» [2, с. 71].

В оповіданні розповідається про Клондайкську золоту лихоманку, тому він містить багато географічних назв:

*...his wolf-dogs could work harder and travel farther on less grub than any other team in **the Yukon** // ...його собаки мали славу найшвидших, найдужчих і найневибагливіших на всьому **Юконі**.* Для передачі назви півострова застосовано транскрипцію: *the Yukon* – [дә 'ju:kɒn].

Транслітерацію як «прийом відтворення графічної форми іншомовного слова» [цит. за: 1, с. 93] використано для українського перекладу назви річки в центральній Алясці:

...whose westward slopes were drained by the head-reaches of *the Tanana* // ...що на його західних схилах бере свій початок річка *Танана*. Порівняймо переклад річки *Tanana* з транскрипцією: ['tænənɑ:].

«Змістовий переклад топонімів, за якого збережено внутрішню форму іншомовної географічної назви» [цит. за: 1, с. 98], застосовано для передачі назви населеного пункту на півострові Юкон:

*Then he floated a raft of house-logs down the Yukon to **Forty Mile**...* // *Потім зготовив пліт із добрячих колод і спустив його Юконом аж до **Сорокової Милі**...*

Існує й транскрибований варіант перекладу цього поселення – Форті-Майл. Назва «*Сорокова Миля*» увійшла у вжиток завдяки буквальному перекладу назви цього селища в оповіданні Джека Лондона «The Men of Forty Mile».

Отже, передаючи власні імена оповідання Джека Лондона українською мовою Ольга Косач-Кривинюк застосувала різноманітні прийоми: транскрипцію, транслітерацію та їхнє поєднання, а також передала внутрішню форму слів.

Література:

1. Литвин І. М. *Перекладознавство*. Навчальний посібник. Вид. 6-е, допов. Черкаси: Ю. А. Чабаненко, 2022. 258 с.
2. Литвин І. М. Фонетичний аспект перекладу. *Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки*. 2015. Вип. 7. С. 71-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchuF_2015_7_14 (дата звернення: 12.04.2024).
3. Литвин Ірина. [Польські антропоніми в перекладах східнослов'янськими мовами](#). *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку*. Збірник тез I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. 15.03. 2018. С. 217-219 (дата звернення: 12.04.2024)
4. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua> (дата звернення: 12.04.2024).
5. Oxford Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (дата звернення: 12.04.2024).

Джерела ілюстративного матеріалу

1. Лондон Джек. Син Вовка. Харків: Фоліо, 2020. 288 с.
2. London, Jack. The Son of the Wolf. Cambridge: The Riverside Press, 1900. 270 p.

РЕАЛІЇ В ОРИГІНАЛІ ТА УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ ДЖЕКА ЛОНДОНА «THE SON OF THE WOLF»

Передача реалій – актуальна проблема художнього перекладу. Реалії – це невід’ємна частина культурної своєрідності народу, позаяк вони є засобом відображення уявлень, ідей, традицій і звичаїв певного етносу. Питання перекладу реалій досліджено у працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців: С. Влахова, С. Флоріна, Р. Зорівчак, Г. Гайдученко, Дж. Кетфордо, Д. Островського й ін.

Науковці подають різні дефініції реалій. Р. Зорівчак пропонує таке визначення: «Реалії – монологічні та полілексемні одиниці, що вміщують як основне лексичне значення традиційно закріплений комплекс красномовної інформації, чужої для об’єктивної дійсності мови сприймача» [цит. за: 1, с. 160]. О. Селіванова визначає їх як «лакуни культурного простору» [2], що включають національні страви (*куліш, чурек, голонка*), одиниці міри (*ярд, фут*), одиниці відстані (*миля*), свята (*родео*), обряди (*вендета*), етнографічні реалії (*сопілка, фазенда, сарапе, макітра, макогон, рубель*), символи (*калина, сакура, барвінок*) тощо [див.: 1, с. 160-170].

С. Влахов і С. Флорін виокремлюють такі прийоми передачі реалій у перекладі: транскрипція (транслітерація); власне переклад (контекстуальний, приблизний, заміна реалій тощо) [цит. за: 1, с. 170].

Метою статті є аналіз трансформацій, використаних для відтворення слів-реалій оповідання Джека Лондона «The Son of the Wolf» в його українському перекладі.

Об’єктом дослідження є першоджерело – оповідання Джека Лондона «The Son of the Wolf» та його український переклад «Син Вовка», виконаний Ольгою Косач-Кривинюк – сестрою Лесі Українки.

Оповідання Джека Лондона «The Son of the Wolf» – це розповідь про життя індіанців, тому в творі використано реалії, які характеризують побут і традиції цього народу:

*Then he mingled with the men and maidens, and that night gave a potlatch //
Потім зазнайомився з хлопцями й дівчатами, а ввечері влаштував їм потлач.*

Реалію *Potlatch* – «A ceremonial feast of the American Indians of the northwest coast marked by the host's lavish distribution of gifts or sometimes destruction of property to demonstrate wealth and generosity with the expectation of eventual reciprocation» [5] – перекладено Ольгою Косач-Кривинюк як *потлач* шляхом практичної транскрипції ([ˈpɒtlætʃ]) із застосуванням прагматичної заміни – мегатекстової трансформації -виноски (прагматичні мегатекстової трансформації виокремлює О. Селіванова [2]). У виносці зазначено, що *потлач*

– «В **індіян** північно-західного узбережжя Америки **учта**, що на ній господар обдаровує гостей або ж знищує своє майно з метою піднести власний авторитет». На нашу думку, для сучасного читача окремі слова перекладу Ольги Косач-Кривинюк звучать незвично, наприклад, *учта*. На нашу думку, слово *учта* – запозичення із польської мови, що має значення: «Урочистий обід, сніданок або вечеря, що влаштовується на честь кого-небудь або на відзначення якоїсь події; взагалі багатолюдний банкет» [10, т. 1, с. 538] – можна в сучасних перекладах замінити на часто вживане – *урочистості*.

На позначення хатини індіанців існує два слова: *a lodge* та *a wigwam*. Для передачі реалії перекладачка Ольги Косач-Кривинюк використала заміну одного слова-реалії іншим:

...and the daughters of the Raven shall bear children in the lodges of the Wolf // ...і Крукові дочки родитимуть дітей у Вовчих вігвамах.

Слово *lodges* перекладено словом *вігвам*. Відповідно до словників: *a lodge* – «A wigwam» [4] або «A native North American tent or home built of logs» [6] – *вігвам* – «Банеподібна хата з гілок, кори або шкір в індіанців Північної Америки» [3, т. 1, с. 552]. Така заміна можлива. Позаяк *вігвам* в українській мові став екзотизмом, словом, яке відоме читачеві та завдяки якому вдається зберегти національну своєрідність оригіналу в перекладі.

Під час перекладу одного із речень оповідання Джека Лондона перекладачка додає слово *вігвам*:

The daughters of the Raven have I met in the camps of the Wolf, – the squaw of Mortimer, the squaw of Tregidgo, the squaw of Barnaby, who came two ice-runs back... // Я бачив Крукових дочок у Вовчих таборах – Мортімера, в Треджідга й у Бернебі; вони прийшли до їхніх вігвамів два кригоплави тому. Додавання цієї реалії зумовлене необхідністю уточнити місце, куди прийшли індіанки.

Оповідання Джека Лондона присвячено Клондайкській золотій лихоманці, тому в оповіданні наявна реалія на позначення новака-золотошукача *a chechaqua* – «a tenderfoot» [5]:

...which occurred in the old days, before the country was stampeded and staked by a tidal-wave of che-cha-quas... // ...що сталася за тих давніх часів, коли Клондайку ще не витолочили оті чечакі, які ринули сюди повіддю...

Реалію *chechaqua* транскрибовано в перекладі *чечакі* (пор.: [tʃe'ʃa:kɔ:]), а також перекладачка подала пояснення цієї реалії: *чечакі* – це «**новак-золотошукач**». Таким чином, для перекладу реалії використано прийом транскрипції та «тлумачення реалії (перифрастичного, описового, дескриптивного перекладу) [1, с. 172].

Отже, передача реалій у перекладі є засобом відтворення національного колориту оригінального тексту, тому потребує особливої уваги перекладача. Ольга Косач-Кривинюк вдало переклала реалії оповідання Джека Лондона «The Son of the Wolf», пояснивши їхнє значення й розкривши культуру індіанського народу та людей Півночі для українського читача свого часу.

Література:

1. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник. Вид. 6-е, допов. Черкаси: Ю. А. Чабаненко, 2022. 258 с.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
3. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua> (дата звернення: 12.04.2024).
4. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 12.04.2024).
5. Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com> (дата звернення: 12.04.2024).
6. Oxford Learner's Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (дата звернення: 12.04.2024).

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Джек Лондон. Син Вовка. Харків: Фоліо, 2020. 288 с.
2. Jack London. The Son of the Wolf. Cambridge: The Riverside Press, 1900. 270 p.

Пасик Л.А., к. філол. наук, доцент
Волинський національний університет імені Лесі Українки

СУБТИТРУВАННЯ ЯК ОДИН З ВИДІВ МЕДІАПЕРЕКЛАДУ

Постановка проблеми. Субтитрування – один з найстаріших способів кіноперекладу, який протягом тривалого часу залишався єдиною доступною формою аудіовізуального перекладу. На сучасному етапі розвитку кіноіндустрії цей метод став дуже популярним у перекладацькій сфері. Субтитри швидко, легко і економно дозволяють адаптувати фільми, документальні стрічки та інші відеоматеріали, які щороку з'являються у медіапросторі. Проте не кожен перекладач може впоратися з цим завданням, оскільки субтитрування має свою власну специфіку.

Мета наукової розвідки полягає у дослідженні основних технічних вимог до створення німецькомовних субтитрів.

Результати дослідження. Створення субтитрів досить непросте завдання як у смисловому, так і в технічному плані [1; 2]. Через ряд фізіологічних особливостей сприйняття глядачем інформації та певних технічних особливостей відтворення аудіо- та відеоматеріалу, створення та розміщення субтитрів на екрані підпорядковується наступним вимогам:

1. Велику увагу необхідно приділити макету субтитрів, щоб покращити їхню якість; шрифт і фон можуть мати значний вплив на читабельність. Субтитри зазвичай розташовуються внизу екрана у два рядки. Саме там вони найменше заважають зображенню, оскільки обличчя, наприклад,

здебільшого знаходяться у верхній частині екрана [3, с. 64]. Субтитри найлегше читати, якщо вони розміщені на чорному або темному тлі. Так званий «чорний ящик» був би ідеальним тлом, але його часто вважають надто неестетичним [3, с. 59].

2. Кількість символів у рядку не має перевищувати в середньому 40 знаків. Це пояснюється тим, що людина просто не встигає прочитати більше.
3. Субтитри мають бути синхронізованими, тобто з'являться та зникати разом з реплікою персонажа.
4. Розділові знаки також відіграють важливу роль у створенні субтитрів. Хоча відмінність у цій сфері від інших типів тексту не є значною, є кілька *корисних умовностей, яких слід дотримуватися* [5, с. 83]. Зосередимося на декількох з них.

Дефіси позначають діалог у тому самому субтитрі, тобто зміну мовця, або використовуються для позначення питання та відповіді двох мовців. Вони також використовуються для переносу. Важливо використовувати дефіси тільки в цих ситуаціях і уникати їх використання для безперервних діалогів, оскільки це може призвести до плутанини [3, с. 113].

Три крапки «...» використовуються для позначення того, що субтитри ще не закінчилися, і їх доцільно ставити одразу після останнього символу субтитру. Це дозволяє оку і мозку глядача підготуватися до продовження речення з появою наступного субтитру [4].

З іншого боку, *крапка* вказує на кінець речення. Таким чином, аудиторія знає, що висловлювання закінчилося, і може знову зосередитися на зображенні.

Дужки використовуються для пояснення попередньої фрази. Оскільки час для кожного підзаголовка дуже обмежений, а дужки не часто використовуються в друкованих матеріалах, цей розділовий знак варто використовувати економно [3, с. 59].

Перевернуті *лапки* використовуються переважно для цитат, в кожному підзаголовку, інакше аудиторія може забути, що це все ж таки цитата. Інвертовані коми також можна використовувати для прізвиськ, незвичних фраз або слів, каламбурів або навмисного неправильного перекладу через помилку в оригіналі; іншими словами, для всього, до чого ви хочете привернути увагу.

Знаки оклику та *знаки питання* заслуговують особливої уваги, оскільки важливо чітко розуміти тон голосу і не перебільшувати акценти. У випадку риторичних запитань часто краще використовувати знак оклику, ніж знак питання, але зазвичай дозволено використовувати обидва знаки [3, с. 113].

Курсив дозволяється лише у виняткових випадках, таких як спогади, сни тощо. Почасті вважають, що великі *літери* набагато легше читати, але це помилкова думка. Люди читають слово за словом або фразу за фразою, тому великі літери часто не розпізнаються читачем як єдине ціле. А ще вони займають занадто багато місця, тому вони не підходять для субтитрів [3, с. 42].

Висновки. Отже, підсумовуючи, можна сказати, що до субтитрувальника ставляться дуже високі вимоги, і що субтитрування вимагає різноманітних навичок.

Література:

1. Бондарчук О. Ю., Лисецька Н. Г., Пасик Л. А. Переклад як трансфер культури (художній, науково-технічний та медіа-дискурс). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 12(80). С. 126–130. DOI : 10.25264/2519-2558-2021-12(80)-126-130
2. Пасик Л. А. Медіапереклад: загальна характеристика. *Пріоритетні шляхи розвитку науки* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 12-13 жовтня 2021 року. Київ : МЦНІД, 2021. С. 34–36.
3. Ivarsson J. Carroll M. Subtitling. Smirishamn: TransEdit НВ. Übers. JM. 1998. 185 p.
4. Karamitroglou F. A Proposed Set of Subtitling Standards in Europe. Übers. JM. 1998. URL: <http://translationjournal.net/journal/04stndrd.htm>
5. Reinart S. Zu Theorie und Praxis von Untertitelung und Synchronisation / Kohlmayer, Rainer/Pöckl, Wolfgang (eds.) Literarisches und mediales Übersetzen. Aufsätze zu Theorie und Praxis einer gelehrten Kunst. Frankfurt/Main: Peter Lang, 2008. S. 73–112.

Пекарчук К. В., здобувачка магістратури 1-й курс
Долинський Є. В., д. пед. н., проф.
Хмельницький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Зі зростанням спеціалізованої лексики в сучасному мовленні та в контексті стрімкого розвитку різних сфер людської діяльності набуває актуальності глибоке вивчення термінологічних систем, включаючи медичну сферу. Відтак, увага лінгвістів звертається до теоретичних аспектів медичної термінології, таких як природа терміну, його структура, методи формування, джерела виникнення наукової лексики та інше. Впровадження нових українських термінів у різні сфери, зокрема у медицину, супроводжується рядом проблем, включаючи виклики перекладу та запозичення термінів.

Загальні проблеми термінознавства висвітлювали у своїх працях такі вчені, як О. Копитко, Л. Паранчак, О. Ковтун та інші. Завданням цієї публікації є проведення лінгвістичного та перекладацького аналізу медичної термінології в англійській та українській мовах.

Аналіз відібраних медичних термінів (з 5 серій першого і другого сезонів американського телесеріалу «Доктор Хаус»), дозволив виокремити такі тематичні групи термінів: **назви хвороб і патологічних станів людини**, наприклад: *anthrax* – сибірська виразка, *colon cancer* – рак кишечника, *Hep C* – гепатит С; **симптоми, збудники та переносники хвороб**, наприклад: *seizure* –

напад, *purulent sputum* – гнійна мокрота, *MRSA* – золотистий стафілокок; **методи діагностики і лікування хвороб**, наприклад: *IV* – внутрішньовенно, *intubation* – інтубація, *thoracocentesis* – плевральна пункція; **оперативний доступ і хірургічні операції**, наприклад: *amputation* – ампутація, *heart transplantation* – пересадка серця; **апарати, прилади, інструменти** та інші технічні пристрої, обладнання, меблі медичного призначення, наприклад: *MRI* – МРТ, *X-ray* – рентген, *catheter* – катетер; **препарати**, наприклад: *steroids* – стероїди, *penicillin* – пеніцилін, *warfarin* – варфарин.

Лінгвістичний аналіз спеціальної лексики довів, що більшість становлять **вузькоспеціальні терміни**, наприклад: *respiratory distress*, *kidney failure*. Такий високий рівень вузькоспеціальних термінів зумовлюється тим, що у медичній термінології присутня величезна кількість спеціальних слів, що позначають опис фізичного і ментального станів людини, опис процедур, синдроми, захворювання.

До основних способів перекладу та типів лексичних трансформацій, що використовуються в процесі перекладу медичних текстів, належать: транскрипція і транслітерація, калькування, лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція). Наприклад: *Addison disease* – хвороба Аддісона, *Korsakoff syndrome* – синдром Корсакоффа, *Bell's syndrome* – синдром Белла, *Berger's disease* – хвороба Бергера.

Також досить часто перекладачі застосовують граматичні трансформації: членування речення, об'єднання, синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), граматичні заміни (форми слова, частини мови або члена речення). Граматичні трансформації застосовуються під час перекладу словосполучень і частково під час перекладу абревіатур. Комплексні лексико-граматичні трансформації – це антонімічний переклад, метод експлікації (описовий переклад) і компенсації [1; 2; 3].

Здебільшого «нульова» **трансформація** була застосована щодо словосполучень, утворених за моделлю ім. + прик., наприклад: *adrenal gland* – надниркова залоза, *aplastic anemia* – апластична анемія, *bronchial tubes* – бронхіальні трубки, *central necrosis* – центральний некроз. **Синтаксичне уподібнення** було також використано для перекладу деяких дієслівних словосполучень, таких як: *to take the an alysis* – взяти аналізи, *to provoke rash* – викликати висипання, *to lower temperature* – знизити температуру. Друга за частотністю граматична трансформація – **зміна порядку слів у словосполученні** використовується в процесі передачі словосполучень, утворених за моделлю ім. + ім. Наприклад: *heart catheterization* – катетеризація серця, *brain tumor* – рак мозку, *herpes virus* – вірус герпесу, *kidneys failure* – відмова нирок. Найбільш частотними серед лексико-граматичних трансформацій є: **компресія**, наприклад: *atherosclerotic vascular disease* – атеросклеротична хвороба, *elective abortion* – аборт; та **експлікація**: *killed virus shot* – ін'єкції інактивованим вірусом, *cortical atrophy* – атрофія кори головного мозку, *white counts* – білі кров'яні тільця, *upper air ways* – верхні дихальні шляхи.

Проаналізувавши переклад, ми виявили, що досить часто використовується відразу цілий комплекс перекладацьких трансформацій. З отриманих даних ми можемо зробити висновок, що найбільш часто під час перекладу спеціальної медичної лексики застосували лексичні трансформації, зокрема, калькування, і транслітерацію. Транскрибуванням перекладачі використовували не так часто. Найбільш часто такі прийоми використовувалися під час перекладу назв захворювань, симптомів, також під час перекладу словосполучень та скорочень і аббревіатур.

Література:

1. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В. Термінологія та переклад. Навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки. Вінниця : Нова Книга, 2010. 232 с.
2. Калашник В., Пилипенко М., Корнейко І. Проблеми перекладу медичної термінології. *Людина та образ у світі мови* : вибрані статті. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. С. 328 – 333.
3. Новий англо-український медичний словник: Близько 75 000 термінів / За ред. Ривкіна В. Л., Бенюмовича М. С.; Відп. ред. Л. І. Шевченко, В.І. Шматко. Київ : Арій, 2009. 784 с.

Перевізник М. В., студент
Швидка Л.В, к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ЕТИЧНІ ПИТАННЯ У ПЕРЕКЛАДІ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ТА ПОШУК КОМПРОМІСІВ МІЖ ПРИНЦИПАМИ ТОЧНОСТІ ТА КУЛЬТУРНОЇ АДАПТАЦІЇ

Переклад художніх творів є складним процесом, який вимагає не лише відмінного знання мови, а й глибокого розуміння культурних особливостей, традицій, соціальних норм та цінностей як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також невлених конотацій, виразів і нюансів, які вбудовані в культурний контекст вихідного тексту. Перекладаючи літературний твір, вірш, перекладач має знайти спосіб передати не лише зміст думок, а й поетичну сутність твору, метафорику та виразну мову. Особливу увагу необхідно звертати на передачу культурних асоціацій, місцевих виразів, які мають особливе значення для читачів оригінального тексту. Під час перекладу важливо відобразити унікальність та оригінальність, адаптувати його до культурного контексту та особливостей цільової аудиторії автора. Саме збереження культурного контексту відіграє важливу роль у забезпеченні якісного та ефективного перекладу текстів. Мета полягає не лише в тому, щоб передати зміст слів, але й урахувати культурні нюанси, семантичні асоціації, традиції та цінності, які закріплені у тексті

оригіналі. Це означає також уникання стереотипних чи узагальнених перекладів і забезпечення того, щоб особистий стиль і голос автора не були втрачені.

Перекладач повинен уважно вивчити та розуміти історичне, соціальне та емоційне підґрунтя тексту. Наприклад, якщо текст містить інформацію про події, важливі для культури та історії мови оригіналу, перекладач має бути обізнаним у цих подіях і подати їх у спосіб, який зберігає їх значення, уникаючи стереотипів або вигаданих додаткових деталей, які можуть спотворити зміст або тлумачення тексту, порушити етичні принципи, що можуть призвести до неправильного розуміння тексту [1].

Перекладознавство, як філологічна галузь, вивчає закономірності процесу перекладу різних типів текстів, різних функціональних стилів. Морально-етична відповідальність у сфері перекладу є найважливішим елементом професійної діяльності перекладача, що означає не тільки точність і професіоналізм у перекладі, але й повагу до прав та інтересів автора оригінального тексту, конфіденційність інформації, а також здатність вирішувати етичні дилеми, які можуть виникнути під час роботи. Ці принципи визначають якість і надійність перекладу, його вплив на життя і безпеку людей, відносини між перекладачем і слухачем [2]. Переклад – це уникнення конфлікту інтересів і забезпечення об'єктивності та незалежності роботи перекладача. Перекладачі повинні уникати ситуацій, у яких особисті або фінансові інтереси можуть поставити під загрозу об'єктивність роботи. Перекладачі повинні бути готові адаптуватися до різних ситуацій і знаходити найкраще рішення, яке враховує інтереси всіх сторін. Важливість морально-етичного компоненту професійних компетенцій перекладача визначається, передусім, соціальною роллю цієї професії. Споживачі послуг перекладу покладаються на об'єктивність та надійність перекладача, на еквівалентність між оригіналами перекладу, встановлену перекладачем. Адже вони, в більшості, не мають доступу до оригінального тексту [3]. Це є основою для побудови довірчих відносин в перекладознавстві та визначає професійну репутацію перекладача.

Знання цих аспектів забезпечує високий стандарт перекладу, безпеку інформації, поданої в тексті оригіналі, а також сприяє створенню середовища для розвитку етики у сфері перекладу і виконанні обов'язків перед аудиторією. Тому важливо, щоб перекладачі завжди діяли з усвідомленням своєї моральної відповідальності перед суспільством і людьми, адже це є невід'ємною частиною професійної діяльності і відіграє важливу роль у забезпеченні якості та надійності перекладів, а також у зміцненні довіри між перекладачами та читачами творів [5]. Це допомагає перекладачеві об'єктивно приймати тексти та вибирати найбільш підходящий переклад, підтримувати ефективність та продуктивність процесу перекладу.

Література:

1. Гольтер І. М. *Зміна історичної парадигми поглядів на різновиди нормативних вимог під час перекладу*. Вчені записки. ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Том 21 , № 3. 2020. С. 18-23.
2. Kenny D. "*Ethics in translation and for translators*". Handbook of Translation Studies Online, Dublin City University, Volume 5, 2021. pp. 73–78.
3. Семигінівська Т. Г. "*Морально-етичний чинник як складова компетенцій майбутніх перекладачів*". Жовтень 2011. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/19786>
4. Скубашевська О. С. "*Етика перекладу в інформаційному суспільстві*". Гілея, ВІР УАН, 2021. Випуск 48. С. 477-488.
5. Засекін С. В. "*Перекладацька етика та доброчесність*". *Актуальні проблеми перекладознавства*. Доповіді XI наукової конференції національного університету імені В. Н. Каразіна, м. Харків, 2021. С. 21-22.

Петріченко С.О, викладач
Черкаський державний технологічний університет

POWER DYNAMICS IN INTERPERSONAL COMMUNICATION

Interpersonal communication stands as the fundamental mechanism through which individuals connect, share meaning, and navigate their social worlds [1]. From intimate conversations between partners to diplomatic negotiations between nations, effective communication underpins the fabric of human interaction. This thesis endeavors to explore the nuances of interpersonal communication, recognizing its pivotal role in shaping relationships, fostering understanding, and constructing societal norms. By dissecting the intricacies of communication processes, this study seeks to illuminate the underlying mechanisms that govern human interaction and influence individual and collective outcomes.

Scholars have extensively examined the role of verbal and nonverbal cues in communication, highlighting the significance of both linguistic content and paralinguistic features in conveying meaning and emotion. Additionally, cultural contexts have been shown to profoundly shape communication patterns, influencing everything from conversational norms to the interpretation of gestures and expressions [2].

Moreover, the advent of digital communication technologies has transformed the landscape of interpersonal interaction, introducing new channels and modes of communication. While these technologies offer unprecedented opportunities for connectivity and information exchange, they also present challenges such as the erosion of face-to-face communication skills and the proliferation of misinformation [3].

Furthermore, the power dynamics play a crucial role in interpersonal communication, affecting the distribution of influence, the negotiation of meaning, and

the resolution of conflicts within relationships and societal structures. Understanding these power dynamics is essential for promoting equity and fostering healthy communication climates in various contexts.

It's valuable to understand how power works in relationships for various reasons. In the workplace, power dynamics can impact company culture and the way that employees engage with one another. How employees interact can also affect productivity and ultimately, the bottom line, so it is crucial to find ways to promote positive interactions and be able to manage conflict appropriately.

Overall, interpersonal communication serves as the lifeblood of human relationships and social structures, shaping our interactions, perceptions, and experiences. By deepening our understanding of its mechanisms and implications, we can foster healthier relationships, more cohesive communities, and a more inclusive society. Through interdisciplinary inquiry and empirical investigation, this thesis aims to contribute to the ongoing discourse on interpersonal communication, offering insights that can inform both theory and practice in diverse fields ranging from psychology and sociology to communication studies and beyond.

References:

1. Altman, I., & Taylor, D. A. (1973). *Social penetration: The development of interpersonal relationships*. New York: Holt, Rinehart, & Winston.
2. Berger, C. R. (1977). *Interpersonal communication theory and research: An overview*. In B. D. Ruben (Ed.), *Communication yearbook 1* (pp. 217–228). New Brunswick, NJ: Transaction.
3. Cappella, J. N. (1987). *Interpersonal communication: Definitions and fundamental questions*. In C. R. Berger & S. H. Chaffee (Eds.), *Handbook of communication science* (pp. 184–238). Newbury Park, CA: Sage.

**Петров К.В. студент,
Титаренко О.І., канд. пед. наук, доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького**

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ МОЛОДШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У наш час, коли весь світ надзвичайно швидко розвивається і переходить у добу інформаційних технологій, у суспільстві усе частіше починаються виникати запити щодо вивчення іноземних мов. Виникнення цих запитів у суспільстві пов'язані з тим, що, у наш час, щоб мати можливість вільно спілкуватися та порозумітися з людьми з інших країн, нам потрібно володіти щонайменше декількома іноземними мовами.

І однією з таких іноземних мов є німецька мова. Будучи однією з найбільш розповсюджених мов у Європі, німецька мова не тільки посідає ключові позиції в процесах взаємовії та мовної комунікації в європейському середовищі, а також дає грандіозні перспективи для подальшого морального, духовного та економічного розвитку людей, як особистостей, в системі культурних цінностей країн європейського союзу.[3. с.1-2]

На підставі такої великої кількості запитів у суспільстві щодо вивчення мови, починає чітко проглядатися проблема формування комунікативних навичок у учнів молодшої школи на уроках німецької мови. Так як в саме протягом цього періоду життя учні молодших класів знаходяться у процесі безперервного розвитку та пізнання нової інформації, то саме в цей час вони найбільш швидше та більш ефективніше можуть опанувати іноземні мови. Тому ефективне використання різноманітних методів формування комунікативних навичок у учнів молодшої школи на уроках німецької мови може мати надзвичайний ефект для поліпшення загального рівня освіти у закладах середньої ланки, а також досить сильно вплинути на розвиток мовленнєвої компетентності учнів.[2. с.3-4]

Процес формування комунікативних умінь та навичок - це надзвичайно довготривалий та багатоетапний процес вивчення та набуття тих чи інших знань, через опанування яких люди отримують можливість, як розуміти інших носіїв мови, а також вміти чітко та бездоганно формувати та висловлювати свої думки під час спілкування з ними.

Під час досягнення значних успіхів у формуванні комунікативних умінь та навичок потрібно не забувати розвивати різні аспекти, через опанування яких ми отримуємо базове розуміння того, що таке мова, та як ми повинні її використовувати у спілкуванні. До таких аспектів відносяться: усне спілкування, розуміння прочитаного, письмо та розуміння мови на слух.

Хоча всі аспекти розвитку мови надзвичайно важливі, але для досягнення мовної компетенції потрібно в більшій мірі зосереджувати увагу на говорінні та сприйнятті матеріалу на слух, адже навички використання цих двох аспектів у реальному житті можуть майже повною мірою задовольнити більшу половину усіх потреб людини як у спілкуванні, та і у сприйнятті різного відео та аудіоматеріалу[.1, с. 26-33]

Таким чином саме через спільне та ефективне використання вищенаведених методів можна досягти значних успіхів у процесі формування комунікативних умінь і навичок у учнів молодшої школи на уроках німецької мови.[1, с. 7-16]

До найбільш ефективних методів вивчення мови, можна відносити усі ігрові методи вивчення мови, адже саме вони найкраще допомагають привертати та фокусувати увагу учнів молодших класів під час процесу навчання на певних завдання, а також через те, що саме вони найбільше змушують учнів використовувати мову в справжніх життєвих ситуаціях. До таких методів належать: рольові ігри, мовні ігри та вправи, групові завдання та змагання.[4, с. 6-13]

Отже, проаналізувавши значну кількість наукових матеріалів та статтів ми прийшли до висновку, що комунікативний підхід у вивченні та опануванні

німецької мови є найбільш ефективнішим та оптимальним для формування комунікативних навичок у учнів молодших класів на уроках німецької мови, адже саме він більш дієвіше стимулює процес формування комунікативних умінь та навичок, а також тому що він дозволяє результативніше зосередити увагу під час вивчення мови на живому спілкуванні та використанні мови у справжніх життєвих ситуаціях.

Також використання вищенаведених різноманітних ігрових методів відіграє важливу роль у формуванні комунікативних навичок, адже за допомогою них ми можемо максимально ефективно зацікавлювати учнів у активному використанні іноземної мови під час навчального процесу.

По-друге, не потрібно забувати, що важливу роль під час опанування комунікативних навичок відіграє співпраця та комунікація учасників навчального процесу один з одним, тому усі групові справи повинні сприяти поглибленню відносин та взаєморозуміння між учасниками комунікації для більш результативнішого вивчення мови.

По-третє, під час проведення навчального процесу ми завжди повинні пам'ятати про потреби та враховувати загальні особливості учнів під час формування комунікативних умінь та навичок, адже саме врахування потреб кожного учня може допомогти вчителю розвинути навички адаптивності у всіх учнів під час процесу опанування мови.

Крім того, основними чинниками формування комунікативних умінь та навичок є уміння: створювати ситуації, які будуть максимально змальовувати справжній процес взаємодії між носіями іноземної мови на певну тему; активного заохочення учнів до праці на уроці через заінтересованість до інтерактивних ігор та спілкування вчителем та однолітками на різні теми.

Література:

1. Шитікова Д. А. Формування комунікативних умінь і навичок учнів початкових класів в освітньому процесі [електронний ресурс] // Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. – 2021. – url: https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3742/1/educ_2022_151.pdf. с. 7-35
2. Байдам Л. І. Суть комунікативного методу викладання іноземних мов [Електронний ресурс] / Людмила Іванівна Байдам // Сумський національний аграрний університет. – 2017. – URL: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/4956/1/Байдак%20Л.%20І.%20Суть%20комунікативного%20методу.pdf>.
3. Петрова І. О. Розвиток комунікативних здібностей на уроках німецької мови [Електронний ресурс] / Ірина Олександрівна Петрова // КУ ССШ №7 ім. М. Савченка СМР. – 2018. - URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-rozvitok-komunikativnih-zdibnostey-na-urokah-nimecko-movi-50079.html>.

4. Гузакова Ю. О. Мовні ігри на заняттях з іноземної мови [Електронний ресурс] / Юлія Олександрівна Гузакова // Сумський державний університет. – 2019. –URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/73221/3/Huzakova_bac_rob.pdf;jsessionid=FFDD35F7F0BBBA01038A69D68197B61F.

Потапенко Л. В., к. філол. н., доцент
Черкаський державний технологічний університет
Коваленко Т. В., викладач
КЗ «Жовтоводський фаховий педагогічний коледж» ДОР

“FLIPPED LEARNING” APPROACH IN LANGUAGE TEACHING

Today, under the conditions of integration, globalisation and rapid development of society, one of the main tasks of educational institutions is to train a competitive specialist who, in addition to high-quality professional education, has a high level of foreign language skills. The development of the latest information technologies encourages teachers to implement educational methods that provide a wide format of knowledge transfer and change the ways of teaching a foreign language with an emphasis on self-learning

The contemporary educational model involves the search for innovative technologies and their implementation in the educational process. That is why considerable attention is paid to the development of new interactive technologies that focus on individual development of students, their self-study skills, and the ability to cope with tasks [1, p.2].

“Flipped learning” approach is one of those technologies that encourage self-education, self-organisation, and the ability to prioritise the knowledge that should be acquired for personal professional development

“Flipped learning” approach as a part of “blended learning” is increasingly used in educational institutions of all types in the context of learning a foreign language with the use of information and communication resources.

The essence of “flipped learning” approach is a radical rearrangement of the main stages of the learning process - classroom and self-study. More specifically, flipped learning is defined as a “pedagogical approach in which direct instruction moves from the group learning space to the individual learning space, and the resulting group space is transformed into a dynamic, interactive learning environment where the educator guides students as they apply concepts and engage creatively in the subject matter” [2]. Students independently learn the material provided by a teacher, working with video materials, or participating in other types of online learning or using paper-based sources. Students learn educational material independently in order to continue studying new material in a classroom and apply what they have learned in various types of speech activities. “Flipped learning” requires a gradual process: preliminary independent study of a given topic before the classroom, and then studying the same

material with a teacher. In this case, homework is done in the classroom, and class work is done outside the classroom.

The use of “flipped learning” approach helps to free up classroom time for other types of learning activities in the classroom. Students can work on new vocabulary units (pronunciation, translation), practice reading texts with new vocabulary (repetition after the speaker), listen to dialogues with tasks (video materials), and prepare presentations, etc. in a completely independent way outside the classroom. During a face-to-face foreign language lesson, there is more time for “live” active communication, clarification of unclear points, and expansion of independently acquired knowledge and skills. This approach increases the efficiency of classroom teaching. The teacher does not spend time explaining theoretical issues given for self-study before the class, instead uses class time to perform practical tasks, recreate real communication situations, conduct role-playing games, i.e. for interesting and creative activities that involve higher-order cognitive processes and require practical application of previously acquired knowledge. When using “flipped learning” approach, it is important to follow certain rules:

1) practical training at home involves individual study of new educational material: watching videos, working with presentations, working with materials from recommended websites, working with recommended literature;

2) classroom work involves cooperation and interaction (interactive tasks, discussions, role-playing games, case studies, web quests, projects, etc.);

3) observation, feedback, evaluation (this stage is performed by the teacher) [3].

“Flipped learning” is a complex process that requires careful preparation and proper methodological support. Therefore, effectiveness is achieved only through careful planning of course content, selection of teaching methods and use of appropriate technical means. The implementation of “flipped learning” approach in the educational process is one of the factors that encourages students to form and activate a strategy of self-study work and take responsibility for mastering the learning material, develops the ability to learn throughout life, and provides the basis for self-education in the future.

References:

1. Іванова І.В. Конструювання змісту підручника з іноземної мови для студентів вищих немовних навчальних закладів на основі культурологічного підходу: дис. ...канд. пед.наук: 13.00.09 «Теорія навчання». Кривий Ріг, 2010. 21 с.
2. Blended Learning: What is a flipped classroom? *European Association for International Education*. URL: <https://www.eaie.org/resource/blended-learning-what-is-a-flipped-classroom.html> (Дата звернення: 08.04.2024).
3. Рябуха Т. «Перевернуте навчання» як інноваційна технологія викладання іноземних мов у вищій школі. URL: https://www.researchgate.net/publication/345313139_PEREVERNUTE_NAVCANNA_AK_INNOVA

Пріхно К.Р., студентка
Рейдало В.С., к. пед. н., старший викладач
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

МЕТАФОРИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОГО ТРИЛЕРА ДЖЕНЕВИ РОУЗ «YOU SHOULDN'T HAVE COME HERE»

Питання збереження образності художнього твору при перекладі з англійської мови українською залишається актуальним і дискусійним на сьогоднішній день. Особливої уваги при перекладі вимагають метафори, оскільки важливо зберегти задум автора, його ідею, глибину образів, правильно відтворити художні засоби.

Дослідники зазначають, що «метафоричність - найважливіша риса художнього тексту і що авторська образна метафора є основою створення художнього світу. ... » [3].

Метафоризація, деметафоризація та трансметафоризація – це перекладацькі прийоми (за О. Селівановою) відтворення метафор, що можуть зберегти або посилити експресивне та емоційне навантаження тексту оригіналу в перекладі.

Перекладачі застосовують метафоричні трансформації в художньому перекладі для створення образів, які резонують із культурними та естетичними очікуваннями цільової аудиторії, забезпечуючи більшу еквівалентність та достовірність перекладу [1]. Втрата чи опущення метафори при перекладі художнього тексту призведе до втрати емоційного та культурного забарвлення змісту твору, стилю автора. Власні перекладацькі рішення стосовно відтворення метафоричних образів в українському перекладі, на прикладі твору сучасної американської письменниці, становлять *актуальність* запропонованого дослідження.

Серед сучасних вітчизняних дослідників питаннями передачі метафори в перекладі займалися: І. Брага, І. Бровченко, Н. Гудкова, І. Литвин, О. Селіванова та інші.

Метою нашої розвідки є висвітлення та опис способів передачі метафор у власній версії українського перекладу фрагмента американського трилера Дженеви Роуз «You Should't Have Come Here».

Метафора, за М. Джонсоном і Дж. Лакоффом, це «розуміння однієї концептуальної сфери в термінах іншої». «Виокремлюють дві сфери метафори: донорську і реципієнтну» [2, с. 141].

У власному перекладі фрагмента американського трилера Дженеви Роуз «You Should't Have Come Here» українською мовою ми використали такі метафоричні трансформації: метафоризацію, деме́тафоризацію, реметафоризацію (або трансметафоризацію).

Метафоризація – заміна прямого значення слова в перекладі його метафоричним синонімом. Така трансформація допомагає зберегти емоційний вплив оригінального тексту, адаптуючи його до культурного контексту цільової аудиторії [4]. Цей прийом використано в реченні: «*The old Mazda2 Hatchback sputtered as I pulled up next to a pump*» // «Моя старенька Mazda2 Hatchback **пихтіла**, під'їжджаючи до заправної колонки». Порівняймо: англ. *sputter* – «to make several quick explosive sounds» [6] // укр. *пихтіти* – «перен., про механізми – випускати пару, відпрацьований газ і т. ін. з характерними звуками» [7]. Для позначення концепту МАШИНА ми використали знак концепту ЛЮДИНА.

Реметафоризація – заміна донорської зони концептуальної метафори еквівалентом, що відображає зміну контексту або культури. Це може створити нові образи, зрозумілі та прийнятні для нової аудиторії [4]. Так, у реченні «*A tumbleweed floated across the road*» // «Перекотиполе **перебігло** через дорогу», – застосовано цей прийом. Порівняймо: англ. *float* – «move or hover slowly and lightly in a liquid or the air» [6] // укр. *перебігати* – «перен., швидко перебиратися через що-небудь, звичайно долаючи перешкоди» [7]. Донорською концептосферою метафори в оригіналі є ТВАРИНА, а в нашому українському перекладі ЛЮДИНА.

Отже, метафора – особлива одиниця перекладу в художньому тексті, що виражає глибину емоцій та образів автора оригіналу, а тому перекладачеві важливо передати не тільки літературний зміст, але й емоційне навантаження, стилістичні особливості та культурні контексти, які можуть відрізнятися між мовами оригіналу і перекладу.

Література:

1. Журавель Т.В., Хайдарі Н.І. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. № 19, Т. 2. 2015. С. 148-150.
2. Литвин І.М. Перекладознавство : навч. посібник. Вид. 6-те, допов. Черкаси : вид. Ю.А. Чабаненко, 2022. 258 с.
3. Чернова Ю.В., Алієва Ф.С. кизи. Особливості перекладу метафор (на прикладі українських перекладів романів Агати Крісті). *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. Т. 33 (72). №1, Ч. 2. 2022. С. 125-129.
4. Шолудько Л. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту. URL: <https://www.academia.edu/32480223/>
5. Jeneva Rose. You Should't Have Come Here. Kindle Edition. 2023. 309 p.
6. Oxford Languages. URL: <https://languages.oup.com/>

Провозюк Є. О., студент
Стройкова С. А., к. філол. н., старший викладач
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ПРОБЛЕМАТИКА КОГНІТИВНОЇ ОНОМАСТИКИ

Ономастика як мовознавча дисципліна досягла значних успіхів в Україні. Особливо це стосується галузей етимології та етноісторичної реконструкції. У цих сферах накопичено значний досвід, представлений працями таких дослідників, як А.О. Білецький, Д.Г. Бучко, В.О. Горпинич, І.М. Железняк, О.А. Купчинський, В.В. Лучик, С.М. Медвідь-Пахомова, А.П. Непокупний, Є.С. Отін, Ю.К. Редько, М.Л. Худаш, П.П. Чучка та В.П. Шульгач [1, с. 4].

Когнітивна лінгвістика, швидко утверджуючись у всьому світі, особливо в США, активно займає позиції й в українському мовознавстві. Проте когнітивна лінгвістика тільки починає перетинатися з ономастикою, шукаючи точки дотику. Одну із таких спроб об'єднання пропонує дослідниця О.Ю. Карпенко у своїй праці «Проблематика когнітивної ономастики».

Мова у ментальному лексиконі представлена концептами, які там зберігаються і функціонують, а при потребі в спілкуванні перекодовуються у слова, словосполучення і тексти. Власні назви зберігаються в ментальному лексиконі як концепти. Вони відіграють важливу організаційну роль у ментальному лексиконі завдяки своїм особливостям, як-от наявність єдиного носія, що визначає граничну конкретність власної назви. І загальна мета когнітивної ономастики якраз і полягає в розкритті особливостей цієї організаційної ролі онімів. Отже, об'єктом дослідження когнітивної ономастики є саме оніми у всій їх сукупності та різноманітності, а їх існування в контексті ментального лексикону становить головну проблему цієї дисципліни [2, с. 518].

Метою когнітивної ономастики є вивчення та вирішення проблем, пов'язаних з функціонуванням і сприйняттям власних назв у свідомості мовців. Це включає дослідження механізмів і форм трансформації власних назв, способів їх існування у ментальному лексиконі, а також природи онімічних концептів. Таким чином, основні завдання дослідження когнітивної ономастики полягають у визначенні процесів створення та сприйняття власних назв; дослідженні їх функціонування в ментальному лексиконі; характеристиці специфіки онімічних концептів; вивченні особливостей зберігання та відтворення власних назв; оцінці ролі онімічних концептів у формуванні ментальної картини світу [3, с. 120].

Зазначені завдання визначають методи роботи вчених-ономастів. Оскільки мовознавці-ономасти вивчають не просто власні назви, а онімічні концепти, що означає дослідження ментального існування цих одиниць, то вивчення онімів

може лише відбуватись через спостереження безпосередніх актів мовлення. Для дослідника тут є три основні шляхи [1, с. 5].

По-перше, це аналіз актів мовлення, що допомагає зрозуміти концепти, що їх утворили. Дослідники часто послуговуються в цьому аналізі друкованими текстами, зокрема художніми. У мовців концепти перетворюються на слова, у слухача, – навпаки, – слова перетворюються на концепти [1, с. 6]. Ці процеси ніколи не є повністю ідентичними, але прагматика комунікації зменшує розбіжності. Дослідники-ономасти розглядають специфіку та функції онімів у цих когнітивно-комунікативних процесах [2, с. 520].

По-друге, ще одним основним шляхом вивчення онімів є асоціативний експеримент. Він аналізує реакції реципієнтів на онім-стимул, дає змогу визначити як загальноприйняте, так і ідіолектне значення цього оніма в ментальності етносу та ментальному лексиконі індивіда [1, с. 6].

По-третє, одним із шляхів дослідження онімів є безпосередньо спостереження та самоспостереження. Дослідник може детально вивчати власний ментальний лексикон, особливо спостерігаючи за своєю пам'яттю та її функціонуванням [1, с. 6].

Отже, когнітивна ономастика як новий напрям у мовознавстві відкриває перспективи глибокого розуміння функціонування власних назв у людському ментальному лексиконі. Її дослідження базується на принципах когнітивної лінгвістики і має на меті інтеграцію цих принципів до вивчення ономастики, зокрема власних назв.

Література:

1. Карпенко О. Ю. *Проблематика когнітивної ономастики*. Одеса: Астропринт, 2006. 377 с.
2. Селіванова О. О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: «Довкілля-К», 2010. 844 с.
3. Селіванова О. О. *Світ свідомості в мові*. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.

Пушенко Р. О., студент
Сторчеус С. В., к. філол. н., ст. викладачка
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ДЕНОТАТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ВІЙСЬКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СТАТТІ ДЕНІЄЛА БАЙМЕНА ТА БЕНДЖАМІНА ВІТТЕСА «REMEMBERING THE GAINS OF THE AFGHANISTAN WAR»

Зважаючи на ситуацію у сучасному світі, переклад військово-аналітичних статей є надзвичайно актуальним, оскільки у них ґрунтовно висвітлюються

воєнні конфлікти, передумови їхнього виникнення та особливості перебігу. У статті Деніела Баймена та Бенджаміна Віттеса «Remembering the Gains of the Afghanistan War» аналізуються події 11 вересня 2001 року та війна в Афганістані. У тексті статті використовується багато географічних назв, найменувань терористичних організацій і власних імен. Перекладач має володіти глибокими фоновими знаннями, орієнтуватися в геополітиці, щоб досягти адекватності перекладу.

Здійснюючи переклад військово-аналітичної статті «Remembering the Gains of the Afghanistan War», ми обрали універсалістську установку перекладу, яка «нівелює розбіжність деяких типів інформації задля передачі загального змісту тексту, покладаючись на міжкультурну компетенцію читачів перекладу, їхню енциклопедичну обізнаність, що дає змогу частково усунути наслідки такого нівелювання» [1, с. 753]. Ми вдавалися до трансформацій на різних рівнях – фонетичному, граматичному, лексичному та прагматичному. Одними з найпоширеніших є лексичні трансформації, зокрема денотативні перетворення, які представляють собою «словникові відповідники лексем, що отримують в мові перекладу неоднаковий із вихідною одиницею семний набір, актуалізований контекстом повідомлення» [2, с. 461].

«It is probably not possible to over-reflect on the withdrawal and the anniversary» [4] // *Навряд чи можна перебільшити важливість виведення військ з Афганістану та річницю терактів.*

У цьому фрагменті ми вдалися до антонімічного перекладу: англійську сполуку *it is probably* (досл. ймовірно, можливо) ми переклали прислівником з часткою, що мають протилежне значення – *навряд чи*; сполуку оригінала *not possible* (досл. не можливо) замінено лексемою із протилежним значенням *можна*. Ми двічі вдалися до антонімічного перекладу, щоб точно передати зміст оригінала та адаптувати переклад до українських читачів.

«The United States spent trillions in a vain effort to build the Afghan state» [4] // *США просто змарнували трильйони доларів, щоб Афганістан розцвів.*

Метафоричну трансформацію, а саме метафоризацію використано у цьому фрагменті: в оригіналі дієслово *to build* вжито в прямому значенні «to create or develop something» [5], у перекладі його замінено на дієслово у переносному значенні *розцвітати* – «успішно розвиваючись, досягати найвищого ступеня піднесення, процвітання» [3]. Завдяки використанню метафоричних трансформацій переклад набуває образності.

«A great many sober, serious people have embraced these gloomy conclusions» [4] // *Дуже багато людей оцінюють ситуацію тверезо, вони прийняли ці невтішні висновки.*

Одними з найпоширеніших є синонімічні заміни: прикметник оригінала *gloomy* зі значенням «without much hope of success or happiness in the future» [5] у перекладі замінено прикметником *невтішний* зі значенням «який не втішає, не радує, а засмучує; безрадісний, сумний» [3]. На нашу думку, така заміна є доцільною, оскільки зберігає значення оригінала.

У контексті сучасних геополітичних реалій переклад військово-аналітичних статей є важливим і актуальним завданням. Здійснюючи переклад статті Денієла Баймена та Бенджаміна Віттеса «Remembering the Gains of the Afghanistan War» українською мовою, ми часто вдавалися до денотативних трансформацій, зокрема синонімічних замінів, антонімічного перекладу та метафоричних перетворень, які допомогли забезпечити точність перекладу, а також зробити його зрозумілим для цільової аудиторії.

Література:

1. Селіванова О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.
2. Селіванова О. *Світ свідомості в мові*. Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
3. Словник української мови. URL: <https://sum.in.ua/> (Дата звернення: 03.04.2024).
4. Вуман Д., Віттес В. *Remembering the Gains of the Afghanistan War*. URL: <https://www.lawfaremedia.org/article/remembering-gains-afghanistan-war> (Дата звернення: 03.04.2024).
5. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/> (Дата звернення: 03.04.2024).

Olena Pchelintseva, Prof.
Johannes Gutenberg University
Cherkasy State Technological University
Olha Ihnatyeva, PhD.
Dresden Technical University
Cherkasy State Technological University

TEACHING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE IN THE NEW CONTEXT AFTER THE OUTBREAK OF RUSSIA'S FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE

Over 30 years after Ukraine's independence, the system of teaching Ukrainian as a foreign language has been established: foreign students started learning Ukrainian at the preparatory departments in many Ukrainian universities, hundreds of textbooks and teaching materials were developed, educational and methodological frameworks of teaching UFL were substantiated in PhD and doctoral dissertations [3]. The number of active users of Ukrainian within the country also gradually increased. However, the expansion of the space of Ukrainian language functioning and interest in its learning (as a second language and as a foreign language) grew very slowly [2; 4].

Russia's full-scale invasion radically altered the situation: the Ukrainian language started to be actively learned and spoken both in Ukraine and abroad [1]. Particularly, the "explosive" growth in interest in Ukrainian as a language of resistance and the

demand for its "quick" learning have necessitated the development of new textbooks for intensive courses of Ukrainian as a foreign language abroad. Changes in the number of individuals willing to learn Ukrainian as a foreign language and de facto new context of learning (shorter timeframes, a change of language learners' priority goals, and an urgent need to increase the cultural component) have led to adjustments in the basic principles of such textbooks. Our new manuals "Welcome to Ukraine" (by Piatkovska L., Pchelintseva O., Denga O., Isaienko T., published in 2023) and "Easy Ukrainian Everyday" (by Ihnatyeva O., Pchelintseva O., now slated for publication) would effectively satisfy the needs of those willing to learn Ukrainian under the current difficult circumstances based on the following principles:

- an intensive format of learning with the use of an intermediary language;
- presentation of language material with an inseparable connection of cultural realities, and systematic overcoming intercultural barriers;
- a powerful communicative component assisting quickly in overcoming the language barrier;
- a thorough choice of lexical and grammatical minimum with focus on modern spoken language;
- an active involvement of visual information.

Thus, our manual "Easy Ukrainian Everyday" has already been tested in practical course at Dresden Technical University, Germany. This course is suitable not only for learning the Ukrainian language, but also for immersing yourself in Ukrainian life and culture, becoming acquainted with the mentality of Ukrainians, and understanding modern Ukraine given recent events. Most of our methods applied in the course are grounded on the principle of cross-training – the student does not just learn grammatical rules separately, but systematically participates in conversational exercises assisting in applying certain grammatical structures. All these activities in an easy, playful manner assist in mastering complex language structures, orienting in the Ukrainian cultural space, and feeling like a "full-fledged user" of the language.

Currently, under the uncertain situation in Ukraine, we cannot predict the future place of the Ukrainian language among European languages: whether there will be demand for Ukrainian and whether Ukrainian will be among the languages actively studied in the European Union. However, our present strategic goal is to provide everyone with the opportunity of effectively learn Ukrainian and spread knowledge about Ukraine, its cultural past, and present.

References:

1. Barsukova, Olena. 2022. 1.3 million people started learning Ukrainian: which languages were popular on Duolingo this year. 10.12.2022 URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/12/10/251781/> (accessed 13 February 2024).
2. Levchuk, Pavlo. 2023. Quo vadis, Ukrajin's'ka movo? [Quo vadis, Ukrainian language?]. URL:

https://lb.ua/blog/pavlo_levchuk/564658_quo_vadis_ukrainska_movo.html
(accessed 13 February 2024).

3. Shvets, Hanna. 2021. *Teoretyko-metodychni zasady navchannia ukrainskoi movy inozemnykh studentiv humanitarnykh spetsialnostei*. Dissertation for a Doctor Habil. degree in pedagogy: 13.00.02 – Theory and teaching methods (Ukrainian). Kyiv.
4. Sokolova, Svitlana (eds.). 2023a. *Terytorialni ta sociokulturni umovy funkcionuvannia ukrains'koi movy v Ukraini: / S.O. Sokolova, M.O. Hontar, O.M. Danylevska, H.M. Zalizniak, L.T. Masenko, O.H. Ruda, V.M. Trub, I.M. Tsar*. Kyiv [Electronic edition].

Редчиць Т. В., к.філол.н., доцент,
Черкаський державний технологічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АВТОРСЬКОЇ МЕТАФОРИ У ПОЕТИЧНИХ ТВОРАХ

Поетичні твори характеризуються високим ступенем семантико-стилістичної та образної концентрації, тому їх переклад є надзвичайно складним процесом. Форма поетичного твору утворюється римою, ритмом, віршованим розміром тощо. Все це важливо максимально точно відтворити у тексті перекладу. Перекладач має враховувати всі особливості авторського тексту і перейняти на себе мову та манеру написання автора. Переклад будь-якого тексту, зокрема поетичного, вважається адекватним тоді, коли читач сприймає його, як оригінал, адже всі художні особливості вихідного тексту відтворені за допомогою еквівалентних одиниць цільової мови.

При перекладі стилістичних засобів поетичного твору мають бути враховані психологічні, літературознавчі, етнографічні та інші сторони людської діяльності. Особливу складність представляє собою переклад метафори, оскільки її «перехід» з однієї мови в іншу вимагає від перекладача відображення її оціночної, змістової і естетичної складових [4, с. 97]. Серед іншого, метафори є елементами авторського стилю, які важливо зберегти при перекладі.

Інтерес до метафори загалом та авторської метафори зокрема зумовлений складністю процесу її творення, адже вона поліфункціональна, ось чому ця стилістична фігура є об'єктом вивчення багатьох науковців. Тема метафори у перекладознавстві знайшла відображення у наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених: П. Ньюмарка, Ю.В. Чернової, О. Ясинецької О.О. Жижоми, Дж. Лакоффа і М. Джонсона та інших.

Проблема перекладу метафори у поетичному творі вважається однією з найбільш актуальних на сучасному етапі розвитку українського перекладознавства. Метафору вважають «характерною особливістю поетичного твору, хоча вона досить часто зустрічається і в прозових творах. Інколи вірш загалом виступає в ролі повноцінної метафори» [1, с. 158]. Складність перекладу метафоричної одиниці у поетичному творі полягає в тому, що «метафора

характеризується наявністю оригінальної інформації», яку власне не так просто відтворити, «та відсутністю тривіальної» [3, с. 131], яка, на противагу першій, є більш легкою для сприйняття та перекладу. Крім того, цей «засіб художньої виразності включає в себе оцінну, номінативну та естетичну складові, тому в процесі перекладу метафор важливо зберегти пряме, переносне та контекстуальне значення» [2, с. 90].

В поетичних творах міститься велика кількість авторських метафор, які вимагають від перекладача творчого підходу. На противагу загальномовним метафорам, які не викликають проблем з їх розумінням, авторські – побудовані набагато складніше, тому це ускладнює перекладачу підбір еквівалентного відповідника у мові перекладу, оскільки авторські метафори, як правило, не існують в мові і автор сам їх створює. Завданням перекладача під час відтворення авторської метафори є збереження як прямого, так і переносного значення одиниць, на якому ґрунтується метафора. Однак такий підхід не завжди можливий через відмінності в лексичній та семантичній сполучуваності одиниць у різних мовах. Дослідники в цілому сходяться на думці, що переклад метафори може здійснюватися за допомогою усталених еквівалентів або заміни, яка дозволить відтворити пряме та переносне значення одиниць, на основі яких побудована метафора.

Пітер Ньюмарк описав ряд прийомів, за допомогою яких перекладачі зазвичай передають метафору в художньому тексті: 1) дослівний переклад, тобто збереження метафоричного образу; 2) заміна оригінальної метафори метафорою-еквівалентом; 3) перефразовування метафори; 4) переклад за допомогою порівняння; 5) переклад метафори за допомогою метафори з додаванням (поясненням); 6) вилучення метафори [5, с.69].

Незважаючи на наявність загальноприйнятих способів відтворення метафоричних виразів, кожен перекладач у процесі перекладу відкриває досі невідомі особливості цього художнього засобу та віднаходить нові методи його перекладу. Він самостійно обирає метод відтворення метафор з огляду на функціональний стиль тексту, кількість індивідуально-авторських метафор у тексті та наскільки доцільною буде метафоризація саме в цій чи іншій ситуації.

Література:

1. Біліченко А. М. Особливості перекладу метафори як засобу виразності художнього твору // *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки*. 2013. Вип. 186. С. 156–162.
2. Жижома О. О. Індивідуально-авторська метафора та особливості її перекладу // *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 26 (1). С. 88–93.

3. Сухова А. В. Метафора як основа естетичної цінності художнього тексту (на матеріалі англomовної новели) // *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Іноземна філологія*. Харків, 2018. Вип. 87. С. 129–135.
4. Ясинецька О. Переклад метафори як мовна репрезентація концептуальних картин світу. *Філологічні трактати*, вип. 1, 2010. С. 96–100.
5. Newmark P. *A Textbook of Translation*. – Harlow: Pearson Education Limited, 2008. 292 p.

Редько О. І., студентка
Кикоть В. М., доктор філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ЛЕКСИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ У ВЛАСНІЙ ВЕРСІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ОПОВІДАННЯ ГОЛЛІ БЛЕК «000 – GENERALITIES»

Наше дослідження присвячене аналізу лексичних перекладацьких трансформацій, застосованих у власному українському перекладі оповідання Голлі Блек «000 – Generalities» («000 – Загальний клас»).

Голлі Блек – американська письменниця, яка здобула визнання завдяки своїм художнім творам для дітей та молоді. Її твори позначені захопливим сюжетом, живими персонажами та витонченим стилем письма.

В оповіданні «000 – Generalities» йдеться про пошуки самого себе головним героєм, який втратив свою дівчину в магічному світі книг. Читаючи цей твір, ми все більше розуміємо протагоніста, його почуття провини та невизначеності в житті, що знайомі кожному.

Внутрішні конфлікти, емоції та одкровення головних героїв завжди імпонували читачам. Саме тому художня література лишається невід’ємною частиною людського життя та продовжує бути вагомим частиною перекладацької діяльності.

Події оповідання відбуваються в США, внаслідок чого, для адаптації тексту для українського читача, нерідко виникає потреба в різноманітних лексичних трансформаціях. Вони необхідні у випадках, коли прямі відповідники відсутні, недоречні в контексті або нехарактерні для обраної установки перекладу. В процесі аналізу перекладацьких перетворень ми спиралися на класифікацію трансформацій за О. Селівановою.

Лексичні перетворення можуть проявлятися в денотативному та конотативному планах. У денотативному плані під час перекладу послуговуємося словниковими відповідниками лексем з іншим семним набором, порівняно з оригіналом, що актуалізуються в контексті; а в конотативному – невідповідність полягає у зміні додаткового значення оригінального повідомлення [1, с. 204].

Поширеними в денотативному плані є метонімічні заміни, які диференціюють залежно від статусу суміжних предметів, явищ, понять [2, с. 134]:

*When Justin started **graduate school** in library science, he tried to sit next to the older women who now needed a degree as media specialists to keep the same job they'd done for years* [6] // Розпочавши навчання в **магістратурі** з бібліотекознавства, Джастін намагався сідати поруч зі старшими жінками, які нині здобували ступінь у медійній галузі, щоб утриматися на посадах, де вони працювали роками.

Англійське поняття *graduate school* зі значенням «the levels of university study after completing four years of study at a college or university, or the part of a university where you can study at this level» [4] ми замінили у своєму перекладі вужчим українським відповідником *магістратура* – «система підготовки магістрів при вищих навчальних закладах» [3, т. 4, с. 590]. Така гіпонімічна заміна зумовлена тим, що прямий відповідник *graduate school* відсутній в українській мові. Внаслідок цього, ми конкретизуємо, який саме науковий ступінь здобуває головний герой, про що стало зрозуміло з контексту оповіді.

*“But you're like a **pool shark** or something. You have **strategies**”* [6] // «То ти як **шулер**, чи щось таке. У тебе є свої **прийомчики**».

Англійський сленговий вираз *pool shark*, який використовується у шахрайському соціальному середовищі, має значення «one whose goal is to con money out of others by using a combination of deception, talent, and straight coercion, combined with the game of billiards, to take advantage of susceptible players» [5]. В українській мові знаходимо відповідник – *шулер* зі значенням «гравець, який у картярській грі користується нечесними, шахрайськими прийомами» [3, т. 11, с. 560]. Відтворення словосполучення оригіналу в перекладі відбулося за допомогою еквонімічної заміни внаслідок компенсації сленгового виразу поняттям аналогічного класу розмовного стилю.

Звернімо увагу на те, що в такий спосіб і в оригіналі, і в перекладі використано слова з побутово-розмовного реєстру лексики, отже ми зберегли конотативне значення оригінального тексту.

У цьому ж реченні спостерігаємо ще одну лексичну трансформацію. Англійське слово *strategy* зі значенням «a detailed plan for achieving success» [4] в українській версії змінено на *прийомчик* – «певний захід для здійснення чогонебудь, досягнення якоїсь мети» [3, т. 7, с. 630]. Тут денотат у перекладі збережено, однак відбулася оцінно-емотивна трансформація внаслідок додавання пестливо-зменшувального суфіксу. Така заміна виправдана розмовним стилем діалогу першотвору, який відбувається між головними героями – студентами.

Вдавання до цих та інших лексичних заміни дозволили нам досягти еквівалентності перекладу й створити перекладний текст, який гармонійно інтегрується в українську мову, зберігаючи стилістичні й семантичні структури, притаманні оригіналові.

Отже, задля досягнення адекватного перекладу, одне із важливих завдань перекладача полягає у вмілому застосуванні лексичних трансформації, що передбачає не лише розуміння семантики тексту першотвору, а й глибоке проникнення в культурний та ситуативний контекст вихідного повідомлення.

Література:

1. Селіванова О. О. Проблема диференціації перекладацьких трансформацій. *Нова філологія*. 2012. № 50. С. 201–208. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2012_50_58
2. Литвин І. М. *Перекладознавство* : навч. посіб. Вид 5-те. Черкаси : Ю. А. Чабаненко, 2019. 240 с.
3. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. URL: <https://sum.in.ua/> (дата звернення: 06.04.2024).
4. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 06.04.2024).
5. Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com/> (дата звернення: 06.04.2024).
6. Black, H. *The Poison Eaters: And Other Stories*. Big Mouth House, 2010. 224 p.

Рейдало В.С., к. пед. н., старший викладач
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

КОНОТАТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ОПОВІДАННЯ А. К. ДОЙЛА «СКАНДАЛ У БОГЕМІЇ»

Під час перекладу художньої літератури перекладач зустрічається з проблемою відтворення образності, авторської оцінки та стильової маркованості тексту оригіналу в перекладі. Метою запропонованої наукової розвідки є проаналізувати специфіку конотативних трансформацій, виконаних в українському перекладі оповідання А. К. Дойла «Скандал і Богемії». Теоретичним підґрунтям нашого дослідження є погляди на класифікацію трансформацій сучасних лінгвісток О. Селіванової та І. Литвин.

За класифікацією перекладацьких трансформацій О. Селіванової, з огляду на конотативний план вираження лексичного значення слова, можна виокремити конотативні лексичні трансформації, що поділяються на функціонально-стилістичні, оцінно-емотивні та експресивні [2, с. 144]. У досліджуваному перекладі твору А. К. Дойла «Скандал у Богемії» такі види лексичних конотативних трансформацій використані перекладачем достатньо широко. Розглянемо деякі з них.

Функціонально-стилістичну трансформацію застосовано у реченні: «*It only remains, therefore, to discover what is wanted by this German who writes upon*

Bohemian paper and prefers wearing a mask to showing his face» [с. 7] // «Отже, зостається тільки дізнатися, чого хоче цей німець, що пише на богемському папері й **воліє** з'явитися в масці» [с. 513]. Англійське дієслово *prefer* – «to like, choose, or want one thing rather than another» [Cambridge Dictionary], що дослівно означає «надавати перевагу, визнавати за краще» (стилістично нейтральне) перекладено українською стилістично забарвленим дієсловом *воліти* (піднесене) у значенні «бажати, хотіти».

Поряд зі зміною стилістичного забарвлення слова спостерігаємо посилення ознаки в перекладі у наступному фрагменті тексту: «*He took down a heavy brown volume from his shelves»* [с. 10] // «Він дістав з полиці **грубезний** том у брунатних палітурках» [с. 513]. Порівняймо: англійський прикметник оригіналу *heavy* – «thick, strong, solid, or strongly made» [Cambridge Dictionary], що означає «важкий, масивний», перекладено відповідником *грубезний* – «розмовне: дуже грубий». Оскільки слово оригіналу *heavy* замінено словом у перекладі *грубезний*, що виражає посилення ознаки та належить до розмовної лексики, можна стверджувати, що поряд із функціонально-стилістичною трансформацією використано і експресивну.

Розгляньмо детально наступний фрагмент: «*...though at each successive instance of your reasoning I am baffled until you explain your process»* [с. 4] // «... у кожному окремому випадку я знов-таки **нічогоісінько не доберу**, аж поки ви не поясните» [с. 509]. В оригіналі тексту вираз *I am baffled* (нейтральне), що означає «я розгубився; я не розумію, не тямлю», якому в перекладі відповідає словосполучення іншого стилістичного регістру *я нічогоісінько не доберу* (розмовне), поряд із функціонально-стилістичною трансформацією зазнав і експресивної – додавання заперечного займенника *нічогоісінько*, що має значення «зовсім, абсолютно нічого» [Словник UA] – що спричинило посилення ознаки дії в перекладі. Разом із тим слово *нічогоісінько* в перекладі має суфікс суб'єктивної оцінки **-ісіньк-**, що додає проаналізованому словосполученню ще й оцінно-емотивного забарвлення.

Ще один цікавий випадок експресивної трансформації, що викликано, на нашу думку, прагматичними цілями перекладача, представлено в реченні: «*There was nothing in the office but a couple of wooden chairs and a deal table, behind which sat a small man with a head that was even redder than mine»* [с. 61] // «У конторі не було нічого, крім двох дерев'яних стільців та ще соснового столу, за яким сидів маленький **чоловічок**, ще рудіший за мене» [с. 573]. Саме так Шерлок Холмс описав містера Дункана Росса, коли вперше його побачив. У цьому випадку применшення ознаки в перекладі досягнуто за допомогою використання суфікса **-ок**: *чоловік* – *чоловічок*.

Отже, конотативні лексичні трансформації в українському перекладі оповідання А. К. Дойла «Скандал у Богемії» застосовано, на нашу думку, достатньо широко і вдало. Функціонально-стилістичні, експресивні та оцінно-емотивні перетворення репрезентують безмежні можливості лексики української мови.

Література:

1. Дойл А. К. Скандал у Богемії. URL: <https://www.e-reading.club/chapter.php/1033389/34/artur-konan-doyl-prigodi-sherlocka-holmsa-tom-i.html>
2. Литвин І. М. Перекладознавство: навч. посіб. Вид. 6-те, допов. Черкаси : вид. Ю.А. Чабаненко, 2022. 258 с.
3. Словник UA. URL: <https://slovnyk.ua/index.php...>
4. Ташенко Г. В. Актуальні проблеми теорії та практики перекладу: конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Харків : друкарня «Мадрид», 2021. 168 с.
5. Arthur Conan Doyle. A Scandal in Bohemia. URL: <https://sherlock-holm.es/stories/pdf/a4/1-sided/scan.pdf>

Ришкова А.В., викладач,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ПРЕДИКАТИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СКЛАДІ ПРОПОЗИЦІЙНО МОТИВОВАНИХ НІМЕЦЬКИХ КОМПОЗИТНИХ НАЙМЕНУВАНЬ ОСІБ

Для пропозиційної мотивації, за визначенням О. О. Селіванової, притаманний вибір ономасіологічних ознак найменувань із пропозиційних структур як різновиду ідеалізованих когнітивних моделей, у яких не використовуються механізми уяви [1, с. 161].

Предикатно-аргументний різновид пропозиційної мотивації характеризуються вибором мотиваторів, що відповідають компонентам предикатно-аргументних структур. Центральним компонентом предикатно-аргументної структури, на думку багатьох дослідників, є предикат [2, с. 45].

Ономасіологічні структури німецьких композитних найменувань осіб демонструють широкий діапазон предикатів господарської діяльності, що можна пояснити історичною еволюцією розподілу праці у суспільстві та водночас є свідченням важливої ролі цієї сфери життя у німецькій етносвідомості. Спектр поєднання предикатів господарської діяльності є надзвичайно різноманітним [3, с.43]. У структурі знань про позначене вони корелюють з об'єктом (*Perückenmacher* «jmd., der Perücken anfertigt» [4]), трансгресивом (*Teppichweberin* – „[Hand]weberin, die Teppiche webt“ [4]), локативом (*Minenarbeiter* – „Arbeiter in einer Mine“ [4]), інструментивом (*Maschinennäherin* „Arbeiterin an einer Nähmaschine“ [4]), фабрикативом (*Eisengießer* “jmd., der durch Gießen von flüssigem Eisen in Formen Gegenstände herstellt“ [4]), пацієнсом (*Bienenzüchter* „jmd., der Bienen züchtet; Imker“ [4])) та ін.

Одним з найуживаніших предикатів цієї групи є *machen*, який завдяки своєму узагальненому значенню вирізняється частотний використанням у масиві німецьких композитних найменувань осіб і корелює з найрізноманітнішими об'єктами у позначеннях людини за її професійною діяльністю: *Bürsten- und Pinselmacher* „jmd., der Bürsten und Pinsel herstellt (Berufsbez.)“ [4], *Filmmacher* „jemand, der als Regisseur und meist auch als Autor selbst Filme macht“ [4], *Hutmacher* „jemand, der beruflich Hüte produziert“ [4], *Instrumentenmacher* „jmd., der Musikinstrumente baut, im Instrumentenbau tätig ist“ [4], *Kartonagenmacher* „Facharbeiter für die Herstellung von Kartonagen (Berufsbez.)“ [4], *Orthopädienschuhmacher* „Handwerker, der (nach Anweisung eines Orthopäden) maßgefertigte Schuhe, Einlagen u.a. herstellt (Berufsbez.)“ [4], *Uhrmacher* „jemand, der beruflich Uhren verkauft und repariert“ [4] тощо.

Слід зазначити, що іноді композит з предикатом *machen* є не єдиним можливим варіантом позначення людини за професією, паралельно може вживатися композитне найменування з предикатом значно вужчого значення, наприклад, *Besenmacher – Besenbinder*, *Instrumentenmacher – Instrumentenbauer*.

Доволі частотними у складі композитних найменувань осіб є й інші предикати господарської діяльності, як-от *arbeiten* (Bauarbeiter, Hafenarbeiter), *weben* (Teppichweber, Handweber), *bauen* (Wagenbauer, Kanalbauer), *schneiden* (Holzschneider, Steinschneider), *binden* (Blumenbinder, Buchbinder), *backen* (Kuchenbäcker, Pizzabäcker) та інші.

Література:

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
2. Ришкова А.В. Пропозиційно мотивовані композитні найменування осіб у сучасній німецькій мові // Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки». Черкаси, 2011. №213. С.43-48.
3. Ришкова А.В. Мотиваційні типи композитних найменувань осіб у сучасній німецькій мові // Мовознавчий вісник: Зб. наук. пр. / МОН України. Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького; Відп. ред. Г.І. Мартинова. Черкаси, 2010. Вип. 11. С. 40-44.
4. Duden. Das Onlinewörterbuch. URL: <https://www.duden.de/woerterbuch>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Зміни в суспільстві завжди породжують зміни в науці й освіті. Сучасній системі освіти притаманна тенденція переходу від традиційного навчання до інноваційного. Сьогодні в організації освітнього процесу неможливо обійтись без застосування цифрових технологій. Наразі особливої ваги набуває штучний інтелект, який уже став частиною нашого життя. Ним, як новим трендом, необхідно опанувати, вивчити його можливості, розуміти, які завдання можна йому делегувати, чим він може нам допомогти.

Неабиякої популярності набуває використання штучного інтелекту в освітньому процесі, у навчанні різних дисциплін, іноземних мов зокрема. Усе частіше до таких технологій звертаються вчителі шкіл, викладачі закладів вищої освіти [1, 8], оскільки можливості таких технологій обіцяють зробити навчання набагато ефективнішим, ніж традиційне з крейдою, дошкою та рукописними конспектами.

Інтеграція штучного інтелекту в навчання іноземної мови, англійської зокрема, відкриває нові горизонти для оптимізації освітнього процесу, для кращого засвоєння матеріалу, формування й удосконалення іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь. **Метою** нашої публікації є окреслити можливості використання вже відомих технологій штучного інтелекту в навчанні іноземної мови.

Наразі існує чимало додатків чат-ботів, які відносять до технологій штучного інтелекту. Чат-бот – це комп'ютерна програма, за допомогою якої можливо здійснювати комунікацію в аудіо- або текстовому вигляді, це програма-співрозмовник. Чат-бот використовують для виконання конкретних завдань, наприклад організації спілкування іноземною мовою, бо він імітує реальне спілкування «за допомогою ключових, заздалегідь підготовлених фраз комуніканта-користувача, та слухових або текстових сигналів». Відомі сучасні чат-боти, як-от: *Bard*, *ChatGPT*, *Gemini*, *Kaiber*, *Language Buddy*, *LangAI*, *Polyglot*, *SpeakLingua*, *Talkwise*, *Tutor Lily*, *Twee*, *Verbius* тощо. Це програмне забезпечення, різні електронні додатки, які дозволяють вивчати іноземні мови і достатньо спілкуватись для формування, розвитку і вдосконалення необхідних мовленнєвих навичок і вмінь.

Так, *Bard* (від кельтського терміну «оповідач») був випущений *Google* у березні 2023 року, щоб скласти конкуренцію популярному *ChatGPT* від *OpenAI*. Це мовна модель, розрахована для діалогів і побудована на текстових даних, взятих з відкритої мережі. *Bard* може давати поради, як досягти своєї мети, спонукати, як більше читати, щось розуміти та навчитись пояснювати простими словами, швидко знайти в інтернеті потрібну інформацію [2].

В Україні *Bard* став доступний з 13 липня 2023 року. Цій технології була додана можливість ставити запитання та отримувати відповіді українською, слухати відповіді, а не лише читати їх, що є корисним для відпрацювання правильної вимови слів, скоромовок або віршів; зберігати історію розмов, а також навіть ділитися розмовами з друзями. Окрім цього, чат-бот *Bard* краще володіє українською мовою, пише грамотніше та літературно; має більш актуальну інформацію про світ; може виступати копірайтером; проте «гірше розуміє людські емоції», аніж ChatGPT. Він також може створювати візуальні образи на прохання комуніканта-користувача. Об'єднаний із технологією *Gemini Pro*, *Bard* став однією з найдоступніших безкоштовних технологій штучного інтелекту [3, 5].

ChatGPT – це чат-бот, розроблений компанією штучного інтелекту *OpenAI*, Ілон Маск серед її фундаторів. Аббревіатура *GPT* означає *Generative Pre-Trained Transformer*. Після презентації цей чат-бот майже одразу набув великої популярності: ним скористалися понад мільйон користувачів. *GPTGO* зручний у використанні. Ним можна користуватися на будь-якому гаджеті: *iPhone/iPad*, *Android*, ПК, планшет... Вам просто потрібен веб-браузер та підключення до Інтернету.

ChatGPT може генерувати й структурувати тексти на запропоновану тему та відповідати на поставлені питання користувачів. Він створить вправу для занять, будь-який текстовий контент, головне – йому правильно поставити завдання, про що писати. Завдяки цьому чат-боту можна, наприклад, навчитися писати *resume* або скласти план до твору чи статті. Це найпопулярніша пошукова система: допоможе знайти будь-яку потрібну інформацію. Для безпеки користувача важливо, що цей чат-бот не зберігає й не відслідковує інформацію про користувача. *ChatGPT* зараз вважають найпрофесійнішим чат-ботом, який може відповідати на питання зрозумілою мовою. Проте, оскільки цей чат-бот ще «вчиться», то інколи може давати некоректні та упереджені відповіді [3, 4].

Застосунок *Kaiber* може створювати на замовлення користувачів різні діалоги й тексти, навчальні відео- та аудіоматеріали, розробляти початкові етапи занять із застосуванням прийому *storytelling* [6].

Language Buddy чат-бот може бути використаний для вивчення нових слів і збагачення особистого словника тих, хто вивчає іноземну мову. На запит користувача чат-бот генерує пояснення слова і надає приклади його вживання в мовленні, поєднуючи графічний образ із фонетичним, тобто вимовою. Він також створює відповідні флеш-картки, які викладачі можуть використовувати на занятті для оптимізації освітнього процесу [7]. Таким чином, *Language Buddy* є технологією штучного інтелекту, яка допомагає студентам. Вона надає прості і зрозумілі дефініції та переклади слів, зразки вимови, тлумачення й пояснення граматичних правил, а також генерує спеціальні картки для ефективного навчання. Отже, цей чат-бот є корисним і для здобувача освіти, і для викладача.

Окрім зазначеного вище, виокремлюють різновиди цієї технології *TalkPal*, *Tandem*, *Language Exchange Community*. Вони базуються на взаємній вправі мов

партнерами, які розмовляють різними мовами. Зазвичай це робиться, як мінімум, двома носіями мови, які навчають один одного рідною мовою.

Програма зі штучним інтелектом *LangAI* розроблена для вивчення мов і дозволяє зануритися в будь-яку мову. За допомогою *LangAI* тепер можна навчитися спілкуватися більш ніж 20 мовами, включаючи англійську, іспанську, італійську, французьку, німецьку тощо [8]. Ця програма організовує близьке до природного спілкування й може релевантно реагувати та виправляти того, хто навчається, якщо він припускається будь-яких помилок.

Голосовий чат-бот *Polyglot* використовує найновішу технологію штучного інтелекту й надає природний досвід спілкування з реалістичними голосами. Спілкування з *Polyglot* надає можливості практикувати англійську чи будь-яку іншу мову – самостійно та у власному темпі. Технологія надає можливості спілкуватися на будь-які теми.

Програми *SpeakLingua*, *Talkwise*, *Verbius* пропонують користувачам різні реалістичні сценарії з рольовим спілкуванням для вивчення більше ніж 80 іноземних мов [8].

Таким же цілям слугують пропоновані в Україні платформи та сервіси дистанційного навчання, як-от [1]: український громадський проект масових відкритих онлайн-курсів *Prometheus*; студія онлайн-освіти, яка розробляє онлайн-курси, інтерактивні підручники та освітні спецпроекти *ED-Era*; онлайн-курси з основних предметів ЗНО, вебінари тести, подкасти, матеріали для самопідготовки *iLearn*; безкоштовна навчальна платформа *Moodle*, мультимедійний ресурс для створення, спільного редагування та зберігання інформації *Padlet*; онлайн-сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи для використання в роботі з інтерактивною дошкою *LearningApps.org*, різноманітні сервіси та веб-інструменти *ClassTime*, *Equity Maps*, *Google Classroom*, *Google Sites*, *Google Forms*, *Zoom*, *Google Meet*, *ClassDojo* тощо.

Висновки. Таким чином, сучасні технології, а саме чат-боти, мобільні додатки та інтерактивні платформи, засновані на штучному інтелекті, надають індивідуалізовані, ефективні матеріали для навчання іноземної мови. Вони надають реалістичні матеріали для вивчення / навчання іноземної мови та роблять освітній процес більш вмотивованим і захоплюючим за рахунок використання інтерактивних засобів.

Література:

1. Як штучний інтелект допомагає вчити іноземні мови. BBC Україна, 2023.
URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cw0p8xjy5qko>
2. Bard Mobile // <https://play.google.com/store/apps/details?id=gov.loc.nls.dtb>
3. ChatGPT in Ukraine // <https://gptchat.in.ua/>
4. ChatGPT // <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=ChatGPT>
5. Gemini (chat-bot) // <https://uk.wikipedia.org/wiki/Gemini>
6. Kaiber.ai // <https://kaiber.ai/>
7. Language Buddy // <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Language+Buddy+>

8. Rusmiyanto R. та ін. The Role of Artificial Intelligence (AI) In Developing English Language Learner's Communication Skills. 2023, №1, 750-757. DOI: <https://doi.org/10.31004/joe.v6i1.2990>

9. Verbius: Language Learning APP // <https://medium.com/@slijepcevicmilos1/verbius-language-learning-app-70fa9966279d>

Сидоренко Є.А., студентка
Овсієнко Л.О., к.філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Сучасний розвиток усіх сфер людської діяльності відкриває нові горизонти в комунікації, роблячи переклад більш важливим ніж будь-коли. Хоча традиційні форми перекладу залишаються актуальними, машинний переклад, започаткований у 1980-х, швидко розвивається. Не дивлячись на обмеження якості вихідного тексту, машинний переклад дійсно полегшує повсякденну перекладацьку роботу, прискорює та вдосконалює традиційний процес перекладу. Також не зважаючи на його широке застосування, у перекладі художніх творів він поки що не досягає ефективності, оскільки важко передати авторський стиль, метафори та інші художні засоби.

Переклад художніх творів - це складний процес, що вимагає не лише знання мови, а й глибокого розуміння контексту та стилю. Навіть із прогресом у технологіях, машинний переклад не може конкурувати з людським, оскільки системам важко передати авторську індивідуальність та виразність.

Ці недоліки виникають з загальної суб'єктивності художнього мовлення і вимагають подальшої роботи для вирішення:

- Системи машинного перекладу недостатньо ефективно передають художні виразні засоби, такі як метафори, іронія та гра слів, особливо, коли вони мають авторський характер.
- Виникають складнощі у перекладі фразеологізмів та виразів, особливо тих, що є менш вживаними або мало відомими.
- Проблема полягає у передачі індивідуального стилю автора при перекладі художніх творів.
- Важливо, щоб переклад художніх творів був милозвучним і зрозумілим для читача, що вимагає додаткової уваги при перекладі.
- Збереження художньої цінності твору є ключовим аспектом при перекладі.

Література:

1. <https://core.ac.uk/download/pdf/343952114.pdf#page=69>
2. <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/91246/39-Chernikova.pdf?sequence=1>

Скоробагацька Евеліна
Овсієнко Л.О., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
Імені Богдана Хмельницького

ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ

Художній переклад – переклад творів художньої літератури і різних художніх текстів. Цей переклад є інструментом культурного освоєння світу, розширення колективної пам'яті людства, чинником самої культури. Теоретичною базою такого перекладу є літературознавча теорія перекладу, спрямована на вирішення історико-літературних завдань. У художньому перекладі важливе збереження форми, змісту, структури і естетичного впливу оригіналу тексту. Переклад художніх текстів здійснюється фахівцями-філологами з урахуванням усіх мовних особливостей. Існує лише в літературі. Художній переклад суттєво відрізняється від усіх останніх функціонально-стильових перекладів.

При його перекладі виникають деякі труднощі, а саме:

- кожне художнє висловлювання потребує окремої методики перекладу, спеціально для цього оригіналу розробленої, а інколи навіть і уточнення деяких методологічних постулатів, бо змістовне та формальне наповнення художнього образу завжди настільки індивідуальне, що типові принципи його сприйняття й перекладу спрацьовують лише для найповерховішого і тому мало у художньо-функціональному стилі значущого рівня;
- майже безмежна складність художнього перекладу породила хибну теорію інтерпретаційних ресурсів тексту, згідно з якою перекладачу не треба перевантажувати себе копітким аналізом оригіналу та ще більшими енерговитратами для пошуку відповідних шляхів адекватного перекладу; наслідок цієї хибної гіпотези – множинність переспівів і майже жодного адекватного перекладу;
- справжнє художнє висловлювання, навіть якщо в ньому немає або майже немає лексем зі словниковою багатозначністю (тропів, фразеологізмів тощо), ставлять перед перекладачем такі непереборні перешкоди, що залишаються в історії перекладу, так би мовити, "вічними сюжетами," бо за їхній переклад береться не одна епоха і не один поет, а задовільного

перекладу не досягають. Ці проблеми виникають через складність категорії "художність" як втілення загального в одиничне, типового у конкретне, універсального в індивідуальне, загальнолюдського у національне, історичного у вічне і т. ін. Саме тому є сенс подивитися на породження художнього тексту очима перекладача як майбутнього (після читання оригіналу) перетворця першоджерела.

- взаємозв'язок характеру та обставин, тип їхніх відносин (тобто що на кого, або хто на що впливає) – ось що повинен вбачати філолог у художньому тексті насамперед, а не набір лінгвістичних одиниць зі семантичним, морфологічним, синтаксичним та – за традиційним розподілом мови – стилістичним значенням, в чому і виникає проблема;
- проблема у перекладі фразеологізмів, а саме фразеологічних виразів. Відтворення фразеологічних висловів, предикативних за своєю будовою, складає особливу теоретичну проблему. На відміну від перших двох типів, ці вислови мають завершений образний зміст. Носії мови не лише знають смисл висловів та ситуації, в яких їх слід уживати, але й сприймають метафоричний образ, що їх формує.

Отже, існують серйозні різноманітні проблеми, з якими стикаються фахівці при перекладі художніх текстів.

Література:

1. Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д. *Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник*. Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет". 2008. 543 с.
2. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D1%83%D0%B4%D0%B%D0%B6%D0%BD%D1%96%D0%B9_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4

Смуглій К.М., студентка
Поліщук Н.М., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

АНГЛО-АМЕРИКАНІЗМИ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Запозичення лексики однієї мови іншою є закономірним наслідком мовних контактів в історії розвитку будь-якої мови. Якщо у минулому збагачення словникового складу німецької мови відбувалось переважно як запозичення з латинської, а пізніше – французької мов, то вже в ХІХ ст. джерелом нових поповнень стала англійська мова. Вона продовжує впливати на німецьку й сьогодні [2].

Англо-американізми відіграють значну роль у сучасній німецькій мові, впливаючи на різні її аспекти. Цей вплив особливо помітний у її лексичному складі. Запозичені з англійської мови лексичні одиниці входять у вжиток через медіа, технології, бізнес та культурний обмін. Сюди можна віднести вирази, терміни або фрази, які стають популярними серед молоді та активно використовуються у повсякденному житті. Англо-американізми також часто стосуються сучасних технологій, бізнесу та культури. Крім того, вони також вплинули на синтаксис і граматику німецької мови. Однак важливо зазначити, що вплив англо-американізмів на німецьку мову є складним і постійним процесом, з різними думками серед лінгвістів та вчених. Деякі сприймають цей вплив позитивно, як природний і необхідний аспект мовної еволюції, тоді як інші висловлюють занепокоєння щодо розмивання німецької мовної спадщини. Утім, це також викликає обговорення про збереження мовних традицій та ідентичності [1].

Тема англійських запозичень німецької мови стала об'єктом вивчення багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних лінгвістів, і інтерес до цієї проблематики з часом не згасає, що свідчить про її багатоаспектність і невичерпність [там само].

В останні два десятиріччя спостерігається справжній бум англо-американських запозичень у сучасній німецькій мові. Це явище привертає до себе неабиякий інтерес у лінгвістів, про що свідчить велика кількість публікацій і досліджень, що констатують зростання кількості англіцизмів. Роботи німецьких науковців, присвячені вивченню проблемі англо-американського запозичення, мають в основному описовий, констатуючий характер. Деякі дослідження спрямовані на дослідження причин, шляхів і різних аспектів англо-американського запозичення. Як правило, англійський термін чи слово приходить у німецьку мову зі збереженням правопису та звучання. Структура термінів запозичується в терміносистему німецької мови без зміни або з незначною зміною їх звукового та графічного оформлення [там само].

Дослідники зазначають, що запозичення в різних мовах по-різному впливають на збагачення словникового складу. Оскільки жива мова – явище, що постійно розвивається, приходить щось нове, зникає непотрібне, зайве, тому для вчених, що працюють у галузі лексикології, залишається багато питань, які вимагають вирішення [там само].

Література:

1. Under pressure? The Anglicisms debate in contemporary Germany as a barometer of German national identity today. URL: <https://go.gale.com/ps/i.do?id=GALE%7CA418980224&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=10450300&p=LitRC&sw=w&userGroupName=anon~8f5aa384&aty=open-web-entry> (Дата звернення: 14.04.2024)

2. Герасимович А. *Англо-американізм в сучасній німецькій мові. Збірник наукових статей Львівського державного університету внутрішніх справ.* 2021. С. 31-39.

Соколова В.П., студентка
Науковий керівник: П'єцух О.І., д. філол. наук, доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ПАРТОНІМІЧНІ Й ЕКСПРЕСИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ МОЛОДІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ КЕТІ ГЕНРІ «LET'S CALL IT A DOOMSDAY»

У романі «Let's Call It a Doomsday» Кеті Генрі основна увага зосереджена на темах інклюзивності та важливості психічного здоров'я. Головна героїня, Елліс Лія Кімбалл, має параною – це психоз, що проявляється у постійних переконаннях у заговорі або загрозі для своєї особистості. Щодня безліч дітей стикаються з булінгом та психічними розладами, а також зазнають нерозуміння з боку батьків, які не уявляють, як діяти в таких ситуаціях та як підтримати їх у пошуку емоційної рівноваги. Ця проблема спричиняє серйозні виклики для суспільства та потребує посиленої уваги спеціалістів, які мають пропонувати конструктивні заходи для підтримки молоді та їхнього психічного здоров'я.

Мета нашого дослідження – створити український переклад твору «Let's Call It a Doomsday», який буде не лише адекватним та еквівалентним, але й відповідатиме високим стандартам якості перекладних текстів. Ця мета передбачає використання різноманітних стратегій перетворень тексту на різних рівнях, щоб максимально точно відтворити не лише зміст, але й стиль, емоційний відтінок та смислові нюанси оригіналу. Наше дослідження спрямоване на забезпечення можливості молодим читачам поглиблено ознайомитися з тематикою психологічного здоров'я завдяки літературному твору, який вони зможуть зрозуміти та відчути рідною для них мовою. Переклад сучасної художньої літератури вимагає не лише точного відтворення мовних структур, але й уміння передати авторський стиль, індивідуальний голос та емоційну насиченість тексту. Художній переклад не вимагає буквральності, але обов'язковим є збереження форми, структури, змісту, настрою оригінального тексту. Перекладач має справу з фразеологізмами, стійкими оборотами, грою слів, які при буквальному перекладі втрачать закладений автором сенс або взагалі не перекладаються [1].

У нашому перекладі твір насичений експресивною лексикою, ми використовували партонімічні трансформації денотативного аспекту, так і експресивні конотативні трансформації конотативного аспекту, щоб зберегти його емоційну насиченість та виразність. Партонімічні трансформації – заміни

назви цілого назвою його частини, а експресивні конотативні трансформації передбачають модифікацію чи втрату, посилення чи применшення ознаки [2].

Один із ілюстративних випадків – це наведене далі речення:

«... *she is Hannah, a junior and a liar* // ... вона – Ханна, молодша школярка і відверта брехуха».

У перекладі використано термін *відверта брехуха*, що означає «людину, яка завжди говорить неправду» [3]. В оригіналі вжито вираз *a liar* – «someone who tells lies» [4]. Ми підсилили експресивний вираз перекладу, щоб краще передати характеристику стану головної героїні та врахувати її запальність, яка є характерною для підліткового віку.

«*My head snaps up* // Я піднімаю очі».

У цьому уривку ми використали партонімічну заміну, оскільки в оригінальному тексті було використано іменник «head» – «the part of the body above the neck where the eyes, nose, mouth, ears, and brain are» [4], якому у перекладі найкраще відповідає іменник *очі* для позначення частини голови, оскільки очі – «орган зору у людини, всіх хребетних та деяких безхребетних тварин» [3]. Ця заміна пояснюється тим, що зазвичай, коли йдеться про щось несподіване, люди використовуються вираз саме з очима.

Отже, зосереджуючись на темах інклюзивності та психічного здоров'я, ми ставимо перед собою мету створення перекладу, який би був не лише адекватним, а й відповідав високим стандартам якості перекладних текстів, зберігаючи емоційну насиченість та смислові нюанси оригіналу. Для досягнення цієї мети ми використовували різноманітні стратегії перетворень тексту на різних рівнях, включаючи лексичні партонімічні трансформації та конотативні трансформації. Також у перекладі активно використано експресивну лексику та змінено конструкції речень, щоб передати емоційну інтенсивність оригіналу. Такий підхід сприяє кращому зрозумінню теми та сприйняттю її молодими читачами рідною для них мовою.

Література:

1. Кузенко Г. М. Теоретичні засади української школи художнього перекладу. Сер.: Філологія. 2015. № 18. Том 2. С. 135 – 137.
2. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник. Вид. 4-те, допов. Черкаси : видавець Ю. А. Чабаненко, 2018. 240 с.
3. Словник української мови. URL: <https://slovnyk.ua/> (дата звернення : 1.04.2024).
4. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення : 1.04.2024).

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З НІМЕЦЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Фразеологія залишається однією із найбільш досліджуваних галузей мовознавства, проте і досі думки лінгвістів розходяться у розумінні тих чи інших проблем фразеології. Так, на сьогодні відомі понад десяток дефініцій фразеологічної одиниць, але жодна з них не знайшла загального визнання. Питання перекладу ідіом (фразеологічні сполучення, прислів'я та приказки тощо) дуже суттєві не тільки для практики, але й для теорії перекладу. Автентичний переклад фразеологізмів викликає значні труднощі, оскільки їм притаманне розмовне забарвлення, афористичність, образність, лаконізм. Використання фразеологізмів характерне як для художньої літератури та публіцистики, так і для живого мовлення. Ці питання слід розглядати не тільки як проблему перекладу художньої літератури, але й як надзвичайно важливу загальну проблему перекладу [1].

Контрастивне вивчення фразеологічних систем німецької та української мов, як свідчать дослідження останніх років, тільки починається. Лише в 70-х роках з'явилися фрагментарні праці, що стосуються окремих питань контрастивної фразеології, зокрема німецької та української. Незважаючи на те, що фразеологія як мовне явище є універсальною, в кожній конкретній мові вона має свої особливі форми вираження. Це пояснюється тим, що фразеологізми порівняно з одиницями інших рівнів – фонемою, морфемою, словом – характеризуються складнішою лексико-граматичною і смисловою структурою. В утворенні, формуванні й розвитку цих структур особливу роль відіграють екстралінгвістичні та етнолінгвістичні фактори, які й обумовлюють їх національний характер. Фразеологія, на думку сучасних дослідників-фразеологів, саме і є тією галуззю мовознавства, де найяскравіше відображається національна своєрідність мови [2].

Адекватний переклад німецьких ФО українською мовою передбачає насамперед збереження всього обсягу референційних значень і стилістичного забарвлення. Отже, під час перекладу обов'язково передаються такі аспекти:

- основний зміст висловлювання;
- додатковий зміст висловлювання;
- актуалізований зміст;
- жанрово-стильова належність ФО;
- ступінь мовної стандартності (вживаності).

Проблема перекладу німецьких ФО українською мовою ускладнюється залежно від кількості зазначених аспектів, які треба передати при перекладі. ФО, природно, можуть різнитися також і роллю окремих аспектів у їх загальному семантико-стилістичному навантаженні:

- фразеологічні вирази (прислів'я, приказки, інтернаціональні фразеологізми тощо): *die Extreme berühren sich* – крайності сходяться; *heilige Einfalt* – свята простота; *auf dem großen Fuß leben* – жити на широку ногу;
- деякі парні словосполучення: *hin und her* – туди і назад; *Freund und Feind* – друг і недруг [3].

Для адекватної передачі наведених фразеологізмів необхідно, перш за все, добре розуміти їх зміст, адже заміна окремих компонентів мови оригіналу не спричиняє негативного впливу на ступінь точності і, навіть навпаки, робить переклад змістовним, емоційно забарвленим. Тут дуже важливо зберігати форму вираження думки, а саме такий підхід до перекладу фразеологізмів є найбільш плідним.

Для правильного вирішення питання про переклад конкретних фразеологічних одиниць, перекладач повинен ясно усвідомлювати, який з способів він використає. Перекладача перед усім мусить хвилювати найбільш точна відповідність загального змісту, емоціонального та стилістичного забарвлення.

Література:

1. Кудіна О. Ф. Компаративні ФО з компонентом “власна назва” у німецькій та українській мовах // Питання романо-германської філології та методики викладання іноземних мов. К., 1977. С. 70-74
2. Овсієнко Л.О. Фразеологізми з оцінним компонентом значення у німецькомовному художньому тексті // Українські студії у європейському контексті : зб. наук. пр. Мелітополь, 2021. Вип. 3. С. 259-263.
3. Deutsch-ukrainisches phraseologisches Wörterbuch in zwei Bänden von W.I. Gawris und O.P. Prorotschenko. K., 1981, Band II – С. 355-377

Сторчеус С. В., к. філол. н.
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ПРОМОВИ ВІНСТОНА ЧЕРЧИЛЛЯ «BLOOD, TOIL, TEARS AND SWEAT»

Промова Вінстона Черчилля «Blood, Toil, Tears and Sweat» є однією з найбільш знакових промов, яка не втрачає своєї актуальності й у сучасному світі. Вона була проголошена 13 травня 1940 року перед Палатою громад Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії як перша промова Вінстона Черчилля на посаді прем'єр-міністра.

Переклад промови Вінстона Черчилля вимагає від перекладача не тільки гарного володіння мовами оригінала та перекладу та вміння застосовувати перекладацькі перетворення на різних рівнях, а й глибоких фонових знань з

політичного життя Великої Британії та розуміння військово-політичного контексту, який склався у світі напередодні та у 1940 році.

Особливої уваги при перекладі промови «Blood, Toil, Tears and Sweat» заслуговують реалії зі сфери суспільно-політичного життя: *His Majesty's* [3] перекладено як *його величність* [1, с. 297], *a War Cabinet* [3] як *уряд воєнного часу* [1, с. 297], *the House* [3] як *Палата громад* [1, с. 298].

З метою досягнення найбільшого впливу на свою аудиторію Вінстон Черчилль використовує емоційно забарвлену лексику, вдається до повторення лексичних одиниць, щоб підкреслити виняткову складність ситуації. Перекладач застосовує трансформації на різних мовних рівнях, зокрема лексичному та граматичному, щоб відтворити ідіостиль оригінала: «*one of the greatest battles in history*» [3] // «одна з найбільших битв за всю історію» [1, с. 298], «*an ordeal of the most grievous kind*» [3] // «найжахливіше випробування» [1, с. 298], «*many, many long months of struggle and of suffering*» [3] // «дуже і дуже багато сповнених страждань і тривалої боротьби місяців» [1, с. 298].

Питальні та спонукальні речення використовуються у промові для привернення уваги слухачів та як заклик до дії. Перекладач має досягти такого прагматичного впливу на власну аудиторію, що й оригінал на свою, тому зберігає у перекладі ідентичний оригіналу тип речень: «*You ask, what is our policy?*» [3] // «*Ви можете спитати у мене: "Якою буде наша політика?"*» [1, с. 298]; «*Come then, let us go forward together with our united strength*» [3] // «*Уперед! Об'єднаємо наші зусилля і рушимо до спільної мети*» [1, с. 299].

У промові є вислів, який став крилатим, тому його переклад потребує особливої уваги. Крилаті слова (вислови) – це «стійкі, відомі практично всім освіченим носіям мови афористичні висловлювання, що посилюють виразність, образність мовлення, до якого вони залучаються, є виявом інтертекстуальності (чужого слова)» [2, с. 312]: «*I have nothing to offer but blood, toil, tears and sweat*» [3] // «*Я не можу запропонувати вам нічого, крім крові, важкої праці, сліз і поту*» [1, с. 298]. Цей вислів Вінстона Черчилля є одним із тих, який цитується найчастіше у виступах і засобах масової інформації, що свідчить про його актуальність і дотичність до сучасного контексту.

Здійснюючи переклад промови Вінстона Черчилля «Blood, Toil, Tears and Sweat», важливо зберегти ідіостиль оригінала, досягти прагматичного впливу рівноцінного чи наближеного до того, що має оригінал на свою аудиторію. З цією метою перекладач вдається до трансформацій на різних мовних рівнях, відтворюючи у перекладі як лексичні, так і синтаксичні особливості оригінала.

Література:

1. Голвей Т. *Слова, що лунають крізь час. Найважливіші в історії людства промови, які змінили наш світ* / Пер. з англ. О. Гамурарь. К. : Вид. група КМ-БУКС, 2018. 480 с.
2. Селіванова О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава : Довкілля-К, 2011. 844 с.

3. Churchill W. *Blood, Toil, Tears and Sweat*. URL: <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/blood-toil-tears-sweat/> (Дата звернення: 10.04.2024).

Стройкова С. А., к. філол. н., старший викладач
Черкаський національний університет
ім. Богдана Хмельницького

СПЕЦИФІКА МОДЕЛЮВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО БАЗИСУ НІМЕЦЬКИХ ІХТІОНІМІВ

Моделювання структури знань про позначене відбувається на другому етапі когнітивно-ономасіологічного аналізу передбачає реконструкцію мотиваційної бази, обраної для німецьких іхтіонімів. Як модель структури знань про позначене ми застосовуємо модель ментально-психонетичного комплексу (МПК), розробленого українською дослідницею О. О. Селівановою, яка відображає інформаційну структуру свідомості як холістичного психофункціонального континууму поєднання пізнавальних функцій відчуттів, почуттів, мислення, інтуїції та трансценденції й колективного позасвідомого [1, с. 383]. МПК «демонструє синергетичну системну природу свідомості, організованої шляхом взаємодії різних функціональних модулів зі знаковими, граматичними, прагматичними ресурсами природної мови, що сприяє переведенню інформації різних типів у мовний формат» [1, с. 384]. Ядро цієї моделі є пропозиційним компонентом, який щодо риби складається з предикатно-аргументних структур різних типів, кваліфікаційного рівня, рівня якості, кількості, партонімії. Пропозиційна інформація інтегрована з асоціативно-термінальною, яка базується на знаковій переінтерпретації знань у термінах інших концептуальних сфер, на образному компоненті, а іноді – на архетипах колективного позасвідомого; а також з модусом – оцінно-емотивним компонентом, що корелює з аксіологізованими відчуттями, почуттями й емоціями – і концептуальним планом як прагматичним компонентом, який контролює відповідність концептуальної інформації умовам номінативного чи комунікативного актів [2, 17].

Пропозиційний компонент предметної сфери РИБА обмежений певними предикатами (способу руху, звучання, харчування, існування й деякими іншими) та валентними їм термами:

- суб'єкта як носія предикативної ознаки;
- об'єкта як компонента з предметним значенням, що підлягає впливу риби;
- локатива, що варіюється від конкретного місця до широкого регіону локалізації риби, місця її розповсюдження;
- комітатива як показника супровідного предмета чи явища;
- інструментива як компонента зі значенням знаряддя захисту;

- темпоратива, пов'язаного з часом активності риб чи періодом їхнього вилову людиною;
- корелятива як показника відповідності чи невідповідності риби нормі у межах класифікаційної ієрархії.

Під час моделювання структури знань про позначене стосовно кожного номена риби ми застосовуємо тлумачні словники, визначники та енциклопедії з описом риби, що дає змогу реконструювати мотиваційну базу.

Асоціативно-метафорична частина МПК іхтіофауни містить знаки різних концептуальних сфер, фіксацію яких здійснено на підставі методу метафоричного моделювання, запропонованого основоположниками когнітивної семантики Дж. Лакоффом і М. Джонсоном та їхніми послідовниками: А. Барселоною, Ф. Фоконье, Е. Світсером та іншими.

Модусний компонент пов'язаний із психічними функціями відчуттів та почуттів формує сенсорний та емоційний типи оцінки [1, 484]. Оцінка риб ґрунтується на антиноміях «прекрасний – потворний», «хижак – жертва».

Когнітивно-ономасіологічний аналіз дає змогу з'ясувати той факт, що при творенні номінативних одиниць використано різні психічні механізми, пізнавальні можливості свідомості, що зумовлює принципово новий погляд на диференціацію мотиваційних відношень з огляду на нове трактування мотивації О. О. Селівановою. Дослідниця трактує мотивацію як «наскрізну лінгвопсихоментальну операцію формування ономасіологічної структури на підставі вибору мотиватора (-ів) з мотиваційної бази структури знань про позначене у складній системі зв'язків різних пізнавальних функцій етносвідомості» [1, 482].

Отже, моделювання мотиваційного базису німецьких іхтіонімів, здійснене на підставі моделі МПК, яка є інтегративною моделлю, поєднує різні пізнавальні механізми свідомості відчуття, почуття, інтуїцію. МПК іхтіофауни містить ядерний пропозиційний компонент, що має предикатно-аргументні структури (предикати харчування, звучання, існування, способу руху та інші), різноманітні терми, а також рівень якості, кількості, патронімічний. Периферійною частиною є асоціативно-метафорична частина, що відображає зв'язки МПК іхтіофауни з різними концептуальними сферами, модусний компонент, який передбачає для назви риби естетичний тип оцінки.

Література:

1. Селіванова О. О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: «Довкілля-К», 2010. 844 с.
2. Селіванова О. О. *Світ свідомості в мові*. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.

LERNAUTONOMIE IM DAF-UNTERRICHT

Die Lernautonomie ist ein Begriff, der in Bildungsprozessen oft genannt wird. Sowohl zu schulischen als auch zu außerschulischen Lernprozessen wird die Lernautonomie als wichtiger Aspekt hervorgehoben.

Die Definitionen zur Lernautonomie sind zahlreich und doch ähneln sie sich. Henry Holec definiert die Lernautonomie in folgender Weise: die Lerner übernehmen die Verantwortung für alle Entscheidungen, für alle Aspekte des Lernprozesses. Das heißt, sie bestimmen die Lernziele, legen die Inhalte und ihre Abfolgen fest, sie wählen Methoden und Techniken, reflektieren die Erwerbsprozesse und bewerten die Ergebnisse [2].

Also unter Lernautonomie kann man die Fähigkeit verstehen, eigene Lernprozesse zu reflektieren, und in wesentlichen Aspekten steuern zu können. Über Lernautonomie spricht man, wenn Lernende die zentralen Entscheidungen über ihr Leben selbst treffen, dass sie lernen wollen, was sie beim Lernen vorgehen, welche Materialien und welche Hilfsmittel sie zum Lernen verwenden, welche Lernstrategien sie einsetzen, ob sie allein oder mit anderen lernen, wie sie ihre Lernzeit einteilen, wie sie kontrollieren, ob sie erfolgreich gelernt haben [1, c. 33].

Diese Definition ist sehr praktisch, weil damit man leicht feststellen kann, ob und wie weit sich eine lernende Person autonom verhält. Die Definition könnte auch anders formuliert werden. Lernautonom verhält sich eine Person, wenn sie die W-Fragen zum eigenen Lernprozess reflektieren und zum größten Teil steuern kann. Die W-Fragen sind zum Beispiel: Warum lerne ich? Was lerne ich? Wie lerne ich? Wie beurteile ich? Wo lerne ich? Womit lerne ich? Mit wem lerne ich? Wann lerne ich?

Die Lernautonomie optimiert den Ausbildungsprozess. Wenn die Lernenden die persönliche Verantwortung für die Ergebnisse ihrer Lernaktivitäten übernehmen, wenn somit ihren Interessen, Bedürfnissen und Fähigkeiten Rechnung getragen wird, dann stützt es die Motivation und es wird sich in den Lernergebnissen positiv niederschlagen.

Das autonome Lernen bedeutet nicht das Lernen ohne einen Lehrer. Allerdings verändert sich die Rolle des Lehrers im Vergleich zum traditionellen Unterricht. Eine lehrende Person muss den Lernprozess unterstützen, die Lernenden beraten, die Aktivitäten vorschlagen und verlangt von den Lernenden, dass sie in Lerntagebüchern ihre Lernbemühungen dokumentieren.

Bei der Entwicklung der Lernautonomie im Deutschunterricht kann man die folgenden drei Stufen unterscheiden:

Die Vorbereitungs- und Planungsstufe. Während dieser Periode in den ersten Unterrichtsstunden bespricht die lehrende Person mit den Lernenden die Lehrplanvorgaben, schlägt Lernmaterialien für die selbständige Arbeit vor. Der Lehrer stellt den Lernenden eine Reihe von Materialien vor, die den Lernenden helfen können, die Inhalte selbständig zu erarbeiten. Also in dieser Periode antworten die Lernenden

auf folgende W-Fragen: Warum lerne ich? Wie lerne ich? Mit wem lerne ich? Wo lerne ich? Wann lerne ich?

Die Lernstufe. Die Lernenden arbeiten mit den vom Lehrer vorgeschlagenen Materialien und ergänzen sie durch eigene. Sie legen ihre individuellen Lernziele im Rahmen des Lernplans fest. Diese Stufe setzt auch eine Zusammenarbeit der Lernenden voraus: in Kleingruppen werden Informationen, Gedanken, Ideen ausgetauscht. In der Gruppenarbeit lernen die Lernenden voneinander und können somit die praktischen Aufgaben bewältigen. In dieser Periode antworten die Lernenden auf folgende W-Fragen: Was lerne ich? Womit lerne ich?

Evaluationsstufe. Die Lernenden müssen in dem Bewertungsprozess einbezogen werden. Die Bewertung aller Aspekte des Lernprozesses nicht nur der Ergebnisse gilt als wichtiges Merkmal des autonomen Lernens. In dieser Periode antworten die Lernenden auf folgende W-Frage: Wie beurteile ich? [3]

Die Lernautonomie funktioniert gut im DaF-Unterricht, wenn in Stationen gearbeitet wird. Die Lernenden können entscheiden, welche Stationen, wann, wie lange und mit wem sie bearbeiten.

Die Prinzipien des autonomen Lernens haben in den vergangenen Jahrzehnten zunehmend Eingang in die Curricula vieler europäischer und anderer Nationen gefunden.

Література:

1. Bimmel P., Rampillon U. Lernautonomie und Lernstrategien. – München: Langenscheidt, 2000. S. 33
2. Holec, H. (1981). *Autonomy and Foreign Language Learning*. Oxford/New York: Pergamon Press. 1981.
3. Phil Benson, David Little, Leni Den, Lienhard Legenhausen. *Language Learner Autonomy Theory. Practice and Research*. 2017.

**Ткаченко Л.М., к.філол.н., доцент
Черкаський державний технологічний університет**

СИНТАКСИЧНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ РЕКЛАМИ В НІМЕЦЬКІЙ ПРЕСІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Визначення поняття реклами є важливим етапом у розумінні рекламних текстів та їх функцій у сучасному суспільстві. Реклама є процесом та комунікаційною стратегією, спрямованою на підтримку й просування товарів, послуг або ідеї, з метою залучення уваги цільової аудиторії та стимулювання її до придбання. Рекламні тексти є основним засобом передачі рекламної інформації, а стиль, використаний у цих текстах, відіграє важливу роль у досягненні їхньої ефективності [2].

Слід зазначити, що стиль рекламного тексту визначається його специфікою та метою. Він відрізняється від стилю інших лінгвістичних текстів за рахунок використання виразних та емоційних засобів комунікації. Цей стиль відіграє важливу роль у привертанні уваги та переконанні споживачів у необхідності придбання конкретного товару або послуги.

Порівняльний аналіз оригінальних та перекладених рекламних текстів представляє собою важливий метод дослідження, який дозволяє здійснити комплексний аналіз відтворення синтаксичних та стилістичних особливостей вихідного рекламного повідомлення в його перекладі на іншу мову. Цей підхід дозволяє вивчити, як точно та ефективно перекладено не лише лексичний зміст тексту, а й виразність його синтаксису та стилістичних прийомів. Порівняння між оригіналом та перекладом відкриває можливі різниці в сприйнятті та ефективності рекламного повідомлення в різних культурних та мовних контекстах, надаючи важливі висновки для покращення перекладацьких стратегій у сфері міжкультурної комунікації [3].

Після аналізу методу порівняльного аналізу оригіналу та перекладу рекламних текстів виявляється, що точне відтворення метафор, образності, а також специфічних стилістичних елементів є ключовими для збереження емоційного впливу оригінального тексту.

Основний аналіз включає вивчення використання мовних засобів, таких як синтаксичні конструкції, лексика, тон та емоційне забарвлення. Дослідження структури статей і стилістичних особливостей у рекламних матеріалах дозволяє виявити стратегії впливу на читача та особливості комунікації з аудиторією. Важливим аспектом огляду є також виявлення ключових тематичних напрямків, популярних форматів та особливостей графічного оформлення, які сприяють ефективному представленню інформації читачам. [4]

Рекламний текст відрізняється від художнього, наукового, ділового не лише змістом інформації, але й цільовою установкою. Найбільш поширеним шляхом вираження невербалізованого адресата в рекламному тексті є спонукальні речення, в яких звернення до споживача оформлене не лексично, а граматично та інтонаційно [1].

Огляд структури оригінальних рекламних текстів в газетах передбачає аналіз композиції, використання заголовків, підзаголовків, а також послідовності та логічності представлення інформації. Виявлення основних тематичних блоків, їхнього розміщення на сторінці газети та засобів акцентуації на ключові ідеї допомагає краще зрозуміти механізми побудови рекламних текстів та їхній вплив на читачів.

Аналіз матеріалів преси дозволяє зробити висновок, що в сучасному німецькому рекламному тексті переважають такі типи спонукальних речень, як імператив, котрий висловлює спонукання до дії завжди адресоване до споживача; та питання – натяк, в якому рекламодавці натякають, що для задоволення певних потреб споживачу необхідні їхні товари чи послуги. Характерною рисою цього типу спонукальних речень є запитання.

Література:

1. Гончаренко Д. *Проблема перекладу та адаптації рекламного слогану з мови оригіналу* / Д. Гончаренко // Рекламно-медійна підтримка: стан, проблеми, перспективи. Матеріали Кафедральної студентської науково-практичної конференції. 2012. С. 46–48.
2. Кальниченко О. А. *Переклад та адаптація* / О. А. Кальниченко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Середня романогерманська філологія. 2004. № 636. С. 201-206.
3. Коптілов В. *Теорія і практика перекладу: навч. посібник* / В. Коптілов. К.: Юніверс, 2002. 280 с. (37)
4. Раду А. І. *Структурно-семантичні та стилістичні особливості англомовного рекламного тексту (на матеріалі рекламної продукції фірми Кока-Кола)* / О.І. Раду // Іноземна філологія. Український науковий збірник. 1999. №111. С. 120-126.

Токарчук В. А., к. філол. н., ст. викл.
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ЗАСТОСУВАННЯ CLIL МЕТОДОЛОГІЇ У РОЗРОБЦІ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ З АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА

Підготовка сучасних висококваліфікованих фахівців потребує залучення новітніх підходів до навчання, одним з яких є предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL) – одночасне опанування іноземної мови і немовного предметного змісту [2, с. 1]. Методологія CLIL позитивно зарекомендувала себе як така, що може впроваджуватися на різних освітніх рівнях – початковому, середньому й вищому. До основних розробників методології CLIL зараховують Д. Марша, Д. Койл, Ф. Гуда, Ф. Бола, К. Келлі, Дж. Клегга та ін. [1; 2]. Упродовж останнього десятиліття CLIL методологія набула значного поширення в Україні й активно впроваджується в українських ЗВО [3; 4].

Ефективність навчання із застосуванням CLIL-підходу безпосередньо залежить від якості навчальних матеріалів та організації роботи з ними. У роботі розглядаються сім принципів, покладених в основу розробки навчальних матеріалів з академічного письма для студентів бакалаврату.

Принцип *пріоритетності завдання* (*primacy of 'task'*) [1, с. 176; 3, с. 263] реалізовується у формулюванні завдання таким чином, щоб воно прямо вказувало на переслідувану мету. Наприклад, завдання *'Study the given picture which demonstrates the paragraph structure'* і *'Analyze the paragraph structure by studying the given picture'* фокусуються на різних цілях: перше – на вивченні малюнка із зображенням структури абзацу, а друге – на вивченні структури абзацу, а малюнок при цьому слугує лише засобом демонстрації цієї структури.

Відповідно до принципу *пріоритетності трьох вимірів контенту* (*prioritizing the three dimensions of content*) [1, с. 181; 3, с. 263] виокремлюють такі виміри контенту: концептуальний контент – зміст, який опановують у процесі навчання; процедурний контент – способи виконання завдання та взаємодії студентів у процесі навчання; мовний контент – слова та вирази, які «обслуговують» зміст навчання. Наприклад, під час навчання написання анотації до наукової статті концептуальним контентом може бути структура та зміст анотації й анотованої статті, процедурним контентом – способи пошуку головної ідеї та думок, які її підтримують (пояснюють, ілюструють прикладами тощо), а мовним контентом слугуватимуть клішовані вирази, які допомагають розпізнати структурні частини анотації та самостійно написати її.

Принцип *скеровування рецептивної діяльності та підтримки продуктивної діяльності* (*guiding input and supporting output*) [1, с. 183–186; 3, с. 263] пов'язаний з особливостями процесу опанування навчального змісту. Скеровування рецептивної діяльності означає зняття труднощів сприйняття нової інформації під час аудіювання та читання. Це досягається, зокрема, шляхом візуального представлення структури інформації. Підтримка продуктивної діяльності означає допомогу викладача під час говоріння та письма. Це досягається, зокрема, шляхом надання різних мовних опор.

Згідно з принципом *скафолдингу та включення* (*scaffolding and embedding*) [1, с. 196–199; 3, с. 263] у процесі навчання студенти отримують від викладача постійну підтримку, котра може набувати різних форм. Цілеспрямоване звертання уваги студентів на необхідні для виконання завдання мовні вирази називають скафолдингом, або експліцитною формою мовної підтримки. Імпліцитною формою мовної підтримки є включення, за якого викладач 'вплітає' мовні вирази у своє мовлення, а студенти мимоволі 'вбирають' ці вирази й засвоюють їх, оскільки без уживання цих виразів виконання завдання є неможливим.

Наступний принцип узгоджується з одним із пріоритетів навчання із застосуванням CLIL методології – *опануванням мови, яка обслуговує певний навчальний зміст* (*making key language salient*) [1, с. 203; 3, с. 263]. Реалізація цього принципу означає постійне фокусування уваги студентів на тематичному мовному матеріалі.

Сутність принципу *'складності' дидактичних матеріалів* (*the concept of 'difficulty' in didactic materials*) [1, с. 205–206; 3, с. 243] полягає в тому, що важкими або легкими вважаються не самі матеріали, які викладач пропонує студентам, а завдання, котрі супроводжують опрацювання цих матеріалів.

Сьомим принципом, покладеним в основу розробки навчальних матеріалів, є принцип *послідовного мислення* (*thinking in sequences*) [1, с. 207; 3, с. 264]. Послідовність утілюється в низці пов'язаних між собою завдань, що зазвичай завершується певною формою оцінювання. Принцип послідовності стосується як окремого заняття, так і всього семестру. Жодне завдання не повинно даватися ізольовано – завжди є завдання 'до' і 'після'.

Урахування перелічених принципів у процесі розробки навчальних матеріалів сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу, а також гармонійному поєднанню опанування мови й предметного змісту.

Література:

1. Ball P., Kelly K., Clegg J. *Putting CLIL into Practice*. Oxford: Oxford University Press, 2019. 320 p.
2. Coyle D., Hood P., Marsh M. *CLIL: Content and Language Integrated Learning*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 173 p.
3. Tokarchuk V. A., Shuba Yu. V. CLIL Methodology in Teaching Academic Writing: Paragraph-Level Support Activities. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Вип. 55. Т. 3. С. 261–269. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/55_2022/part_3/40.pdf (Дата звернення: 13.05.2023).
4. Vovk O. Implementing CLIL-Methodology in University Foreign Language Practice: Writing a Summary. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: Педагогічні науки. 2023. Вип. № 2. С. 98–106.

Толбатов О. В., студент
Титаренко О. І., к. пед. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Штучний інтелект – це: наука і технологія, здатна відтворити процеси мислення людського мозку і направити їх на створення й обробку різних комп'ютерних програм, а також інтелектуальних машин, здатних повністю замінити і спростити людську роботу; область інформатики, що займається розробкою інтелектуальних комп'ютерних систем, тобто систем, що володіють можливостями, які ми традиційно пов'язуємо з людським розумом [2, с. 42].

Штучний інтелект у сучасній освіті дійсно може значно полегшити процес навчання завдяки індивідуалізації підходу до кожного учня. Зокрема, системи штучного інтелекту можуть аналізувати дані про успішність та прогрес учнів, їхній стиль навчання та інші параметри. На основі цих даних вони можуть рекомендувати індивідуалізовані завдання та матеріали, що відповідають потребам та інтересам кожного учня. Такий підхід не лише сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу, але й може підвищити мотивацію учнів до навчання, оскільки вони отримують матеріали, які їм цікаві та відповідають їхнім потребам [3].

Крім того, індивідуалізація навчання за допомогою штучного інтелекту дозволяє вчителям більш ефективно використовувати свій час, оскільки вони можуть сконцентруватися на індивідуальних потребах кожного учня, не витрачаючи час на загальні завдання для всього класу. Такий підхід також може допомогти вчителям краще розуміти потреби своїх учнів та адаптувати свої методи навчання до їхніх потреб [1].

Штучний інтелект в освіті дійсно може допомагати вчителям у більш об'єктивному та якісному оцінюванні учнів. Алгоритми штучного інтелекту можуть аналізувати великі обсяги даних про успішність та прогрес учнів, включаючи результати тестів, завдань та інші аспекти їхньої активності. На основі цих даних системи штучного інтелекту можуть автоматично визначати рівень засвоєння матеріалу кожним учнем, його успішність у виконанні завдань та інші показники успішності [1].

Такий підхід дозволяє вчителям швидше та ефективніше виставляти оцінки, оскільки вони можуть сконцентруватися на аналізі результатів, а не на рутинних процесах оцінювання. Крім того, автоматизоване оцінювання за допомогою штучного інтелекту може зменшити суб'єктивність оцінювання, оскільки алгоритми діють на основі заданих критеріїв та не піддаються впливу емоцій чи вподобань [1].

Використання штучного інтелекту в освіті дійсно має свої виклики, і одним з них є необхідність ретельного планування та уважного ставлення до етичних питань. Наприклад, важливо забезпечити конфіденційність та безпеку персональних даних учнів, які збираються та обробляються системами штучного інтелекту. Це означає, що вчителі та освітні заклади повинні мати відповідні заходи захисту даних учнів, а також дотримуватися вимог щодо їх зберігання та використання [3].

Крім того, важливо пам'ятати, що штучний інтелект може бути лише інструментом у руках вчителя, а не заміною для його професійної діяльності та взаємодії з учнями. Навіть найрозвиненіші системи штучного інтелекту не можуть повністю замінити емоційний та психологічний аспекти взаємодії між вчителем та учнями, які є важливими для успішного навчання та розвитку учнів [3].

Література:

1. Візнюк І. М., Буглай Н. М., Куцак Л. В., Поліщук А. С., Киливник В. В. Використання штучного інтелекту в освіті. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми, 2021. Вип. 59. С. 14–22.
2. Піжук О.І. Штучний інтелект як один із ключових драйверів цифрової трансформації економіки. Економіка, управління та адміністрування. 2019, № 3. С. 41–46.

3. Доценко І. О. Актуальні проблеми упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті. Гірничний вісник : науково-технічний збірник. Кривий Ріг, 2017. Вип. 102. С. 117–120.
4. Карташова Л., Сорочан Т., Шеремет Т. Штучний інтелект як засіб формування освітнього досвіду майбутнього, 2022. URL : http://elar.khmnmu.edu.ua/bitstream/123456789/11333/1/SE-2022_Kartashova.pdf.

Томаз В. Р., студентка
Стройкова С. А., к. філол. н., старший викладач
Черкаський національний університет
ім. Богдана Хмельницького

ПРОБЛЕМАТИКА ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Художній переклад є одним із найпопулярніших та найважчих типів літературної творчості, адже окрім відповідного рівня мовленнєвої компетентності перекладач має бути ознайомленим із чинниками взаємодії літератур і культур, взаємопроникнення проблематики, жанрів та стилів [3]. Художній переклад завжди є індивідуальним та потребує інтерпретації художніх образів для зручності сприйняття [2]. Проблеми художнього перекладу виникають не лише під час передачі лексичного змісту оригінального тексту, а й під час відтворення його стилю, емоційної виразності та культурних концепцій [4].

Наша робота присвячена дослідженню основних проблем, з якими зіштовхуються перекладачі у процесі художнього перекладу німецької мови на українську. Розуміння цих аспектів дасть змогу поліпшити якість літературних перекладів і зберегти колорит оригінального твору для україномовної аудиторії.

Однією з перших проблем для перекладачів-початківців є відсутність дослівності при перекладі. Вона виникає, коли не можна передати сенс фрази чи ідею речення буквально. Це означає, що під час перекладу художнього тексту необхідно знайти слова-замінники стилістичних засобів оригіналу [5]. Наприклад, німецький вираз *Er hat nicht alle Tassen im Schrank* не перекладається на українську мову дослівно, а перекладається як *У нього поїхав дах* або ж *У нього не всі вдома*. Влучний еквівалент потрібно підбирати відповідно до контексту [3].

Наступною проблемою є аспекти перекладу культурних виразів, адже це може потребувати додаткового контексту для розуміння українським читачем. Тут є ризик вжити багато незрозумілих та екзотичних слів, або втратити специфіку одного із стилів мови перекладу. Сюди відносимо також фразеологізми, які мають відповідники у багатьох мовах, але вони базуються на інших образах та мають відмінні значення від мови оригіналу [4]. Наприклад,

німецький фразеологізм *Etwas hinter die Ohren schreiben* перекладається на українську мову *Зарубати собі на носі*. Одразу виникає питання, чому німці записують це саме за вухами? Раніше більшість домовленостей вкладалися усно та для цього потрібні були свідки, часто як свідків брали дітей. А щоб вони гарно все запам'ятовували, то їм давали потиличника. Таким чином, суть домовленості формально фіксувалася на дитячих вухах [3].

Художній переклад вважається творчим процесом, який вимагає прояву креативності. Перекладач має використовувати ці здібності та власні знання не тільки для краси та гармонійності перекладу, а для його вірності. Тобто він має перекласти твір так, щоб переклад був природним та зрозумілим [2]. Наприклад, під час перекладу відомого вірша Генріха Гейне «Ein Fichtenbaum steht einsam» Леонід Первомайський замінив *der Fichtenbaum* (*перекладається як ялина*) на *кедр*. Цей творчий прийом було застосовано для гармонійного акценту на нерозділене кохання між кедром та пальмою. Адже дослівне вживання назви дерева жіночого роду (ялина) не дозволило б підкреслити, що вірш про кохання між чоловіком та жінкоюю [1].

Отже, при художньому перекладі перекладач повинен не тільки мати високу компетентність, а й підходити до цього процесу творчо, бути обізнаним у питаннях культурних аспектів обох мов, уміти знаходити зрозумілі відповідники та при цьому зберігати колорит оригінального твору.

Література:

1. Кадоб'янська, Н. М. *Зарубіжна література*. Харків: ТОВ «Сиция», 2017. 271с.
2. Кияк, Т. Р. *Перекладознавство*. Вінниця: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 543 с.
3. Чуйко, Г.В. *Переклад ідіом з німецької мови*. 20 червня 2018. URL: <https://everest-center.com/pereklad-idiom-z-nimetskoyi-movi/>
4. Kaindl, K., *Transfiction*. Vienna: JohnBenjaminsPublishing, 2009. 373 p.
5. Schäffner, *Developing Translation Competence*. Birmingham: JohnBenjaminsPublishing, 2010. 244 p.

Трохименко А. С., студентка
Поліщук Н. М., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ABSENTIV ALS NEUE ZEITFORM

Die Sprache entwickelt sich stets. Viele phonetische, lexikalische und grammatische Besonderheiten entstehen immer mehr. Aber sie existieren zuerst nur in der Alltagsrede. Je mehr neue Regeln in der Umgangssprache entstehen, desto schneller werden sie in der Standardsprache benutzt. Aber wenn man solche neuen

Regeln in den Texten trifft, sind sie unbekannt für den ausländischen Leser, der nur 6 Zeitformen kennt. Deshalb kommt solch ein Problem vor: wie soll es korrekt verstehen und übersetzen **soll**.

Ich war heute schon einkaufen statt ich habe heute schon eingekauft.

Er ist gerade arbeiten statt er arbeitet gerade.

Wir waren unsere Mutter anrufen statt wir haben unsere Mutter angerufen.

Sind diese Sätze falsch gebildet? Oder ist es etwas Neues?

Im vorliegenden Beitrag wird die neue Zeitform *Absentiv* betrachtet, der in keinem Buch und in keinem Kurs bisher erklärt war. *Absentiv* ist eine Zeitform, die sowohl in der Gegenwart als auch in der Vergangenheit existiert. Aber diese Zeitform kann man mit Präsens, Perfekt und Präteritum nicht vergleichen. Aus diesem Grunde kommt die Frage: "Was ist der *Absentiv*? Wofür dient er?". Der *Absentiv* ist eine Zeitform, die in der Umgangssprache existiert und hilft die Aktionsdauer oder die Handlung im Prozess zu zeigen. Man kann der *Absentiv* mit den englischen Zeitformen wie Present Continuous und Past Continuous vergleichen. [1]

Den *Absentiv* bildet man mit dem Hilfsverb „sein“ und Infinitiv des semantischen Wortes. Wenn man den *Absentiv* in der Gegenwart bildet, wird das Hilfsverb „sein“ im Präsens konjugiert und am Ende des Satzes das zweite Verb gestellt [2] z. B. die Konjugation des Verbs „joggen“:

Ich bin joggen

Du bist joggen

Er, sie, es ist joggen

Wir sind joggen

Ihr seid joggen

Sie, sie sind joggen [3]

Wenn der *Absentiv* in der Vergangenheit gebildet wird, wird das Hilfsverb „sein“ im Präteritum konjugiert und ein anderes Verb im Infinitiv am Ende des Satzes gestellt. [2] z. B. die Konjugation von dem Verb „einkaufen“.

Ich war einkaufen

Du warst einkaufen

Er, sie, es war einkaufen

Wir waren einkaufen

Ihr wart einkaufen

Sie, sie waren einkaufen [3]

Kenntnisse vom *Absentiv* helfen nicht nur bei der Übersetzung des Textes, sondern auch bei der Kommunikation mit den deutschen Muttersprachlern, die ihn häufig benutzen. Man kann ihn nicht nur verstehen, sondern auch frei und leicht benutzen. Mithilfe dieser Kenntnisse kann man wie Muttersprachler klingen. Deshalb soll man neue grammatische Erscheinungen in der Umgangssprache bemerken, um die Sprachkenntnisse und Übersetzungsfähigkeiten zu entwickeln.

1. Diese Zeitform hast du NOCH NICHT GELERNT I *Deutsch lernen b2, c1*. 21. Mai 2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PIQKBnJ8oUw>

2. Hentschel, E. Deutsche Grammatik. Göttingen : Hubbert & Co. GmbH & Co. KG, 2010. 404 S.
3. Stollhans, S. „Ich bin dann mal Deutschen lernen!“: Der Absentiv im DaF-Unterricht. *German as a foreign language*. No. 1, 2015. S. 44–71 .

Тюрпека Н.О., студент
Овсієнко Л.О., к.філол.н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ПЕРЕКЛАД ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З КОМПОНЕНТОМ «GOLD» В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Фразеологія – частина мовознавства, що якнайкраще передає дух народу, його сенси і форми мислення. Предметом фразеології як окремого розділу мовознавства виступає дослідження природи фразеологізмів, властивих їм структурних і семантичних ознак, а також джерел формування і закономірностей функціонування у мовленні [1]. Водночас, сучасне мовознавство визначає фразеологію як сукупність фразеологічних одиниць конкретної мови, форми її існування, додаткової лексико-семантичної системи (жаргону, сленгу, професійної мови, аргю) або індивідуального стилю мовця [2].

Питання перекладу фразеологічних одиниць є повсякчас актуальним, і вивчення цього питання входить до нагальних проблем сучасної лінгвістичної науки. Аналіз фразеологічних одиниць потребує залучення чіткої класифікації, як-от морфолого-синтаксичної чи лексико-семантичної. Відповідно до цих класифікацій, фразеологічні одиниці можна поділити наступним чином:

- **фраземи-іменники:** *die goldene Mitte, der goldene Schnitt, das goldene Buch* [3];
- **фраземи-прислівники:** *aus Gold geschmiedet* [3];
- **фраземи-дієслова:** *jemandem eine goldene Brücke bauen, Gold wert sein, Gold in der Kehle haben, um das goldene Kalb tanzen, goldig sein, sich eine goldene Nase verdienen, etwas mit Gold aufwiegen lassen, ein Herz aus Gold haben, mit einem goldenen Löffel im Mund geboren sein* [3];
- **ідіоми:** *Es ist nicht alles Gold, was glänzt; nach Golde drängt, am Golde hängt doch alles, Morgenstund hat Gold im Mund* [3].

Аналізуючи наведені фраземи з метою їх адаптації та перекладу цільовою мовою, в нашому випадку українською, можемо умовно поділити матеріал на наступні категорії:

- **різні за змістом, але аналогічні за значенням фразеологічні одиниці:** *sich eine goldene Nase verdienen* – озолотитися;
- **Прямі відповідники, що повністю збігаються за образністю та змістом:** *ein Herz aus Gold haben* – мати золоте серце, *die goldene Mitte* – золота середина.

Отже, тема фразеології залишається і до сьогодні актуальною і постійно привертає увагу дослідників до свого вивчення.

Література:

1. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія: навч. посіб. / О.П. Бодик, Т.М. Рудакова. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 416 с.
2. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2010. 844 с.
3. Німецько-український фразеологічний словник (НУФС) : у 2-х т. / [укад. В. І. Гавриць, О. П. Пророченко]. К.: Радянська школа, 1981. Т. I. А–К.

Фатєєва Г. Е., студентка
Стройкова С. А., к. філол. н., старший викладач
Черкаський національний університет
ім. Богдана Хмельницького

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЗАГАЛЬНОНАРОДНОЇ МОВИ

Мова є спільним засобом спілкування для всього народу і вважається спільною власністю нації. Кожна мова має свої варіації, такі як літературна мова, народно-розмовна мова, діалекти, просторіччя, койне і суржик [1, с. 44].

Літературна мова – це стандартизована версія мови, яка використовується у багатьох аспектах суспільного життя. Ця форма мови існує як в усній, так і в писемній формі, і призначена для формального спілкування та повсякденного обміну інформацією. Літературна мова зазвичай формується на основі одного або кількох діалектів, часто вбираючи в себе елементи з інших мовних форм. Цей процес дозволяє їй розвиватися і адаптуватися з часом, розширюючи свою структуру і лексику для відповідності змінам у суспільстві [1, с. 44; 2, с. 98; 3, с. 325; 4 с. 71].

Діалект – це варіант мови, який може мати унікальні особливості в фонетиці, граматиці та лексиці, і зазвичай асоціюється з певними географічними або соціальними групами. Ці особливості відображають культурні, історичні та соціальні реалії тих, хто ними користується. Є два основні типи діалектів: територіальні та соціальні. Територіальні діалекти формуються в певних географічних районах і мають чітко виражені межі. Соціальні діалекти, або соціолекти, пов'язані з конкретними соціальними групами і можуть включати, наприклад, професійні жаргони або молодіжний сленг. Особливості діалектів включають їхнє функціональне та соціальне обмеження: багато з них використовуються переважно в сімейному або побутовому контексті та часто

асоціюються з певними віковими або професійними групами [1, с. 45-46; 2, с. 101-103; 3, с. 327]

Жаргон також належить до соціальних діалектів, відіграючи роль в окремих соціальних групах. Жаргон – це один із соціальних діалектів, який відрізняється від стандартної мови своєю унікальною лексикою та фразеологією. Ця мова зазвичай використовується конкретними соціальними групами, які можуть об'єднуватися за професією, віком чи спільними інтересами, і допомагає їм відрізнитися від решти суспільства. Жаргон може мати різні форми в залежності від контексту його використання. Наприклад, молодіжний жаргон, професійний жаргон, такий як медичний або ІТ-жаргон, конспіративний жаргон, а також тюремний жаргон. В українському жаргоні можна знайти слова такі як: «наїхати» – критикувати; «кинути» – обдурити; «тусуватися» – проводити час в компанії.[1, с. 47-48; 2, с. 107-108; 3, с. 330-331; 4, с. 77-80].

Сленг та арго, є різновидами жаргону, кожен з яких відіграє свою унікальну роль у мовній комунікації. Сленг – це неформальна мова, яка відзначається своєю експресивністю та метафоричністю, додаючи емоційне забарвлення мові. Часто використовується серед молодіжних субкультур та спеціалізованих професійних груп, сленг допомагає формувати групову ідентичність та відрізнити одну соціальну групу від іншої. На противагу сленгу, арго – це більш закритий тип жаргону, який використовується певними професійними або соціальними групами для конспіративного спілкування та збереження таємниць від зовнішнього світу. Це мова, що характеризується використанням специфічних мовних засобів, таких як перестановка складів або звуків та запозичення з інших мов [2, с. 110-112; 3, с. 331-332; 4, с. 80-82].

Народно-розмовна мова є загальнопоширеною формою мовлення, яка використовується у повсякденному житті і побуті, і не має суворих норм. Ця мова базується на узусі, тобто на звичаях та традиціях мовлення, що виникають та розвиваються серед народу в їх щоденному спілкуванні. Вона органічно включає просторіччя та інші розмовні форми, які можуть відрізнитися від літературної мови за рахунок використання спотворених слів або вульгаризмів, особливо серед менш освічених міських жителів [3].

Просторіччя, зокрема, є поширеною формою народно-розмовної мови, що використовується для іронічного або жартівливого забарвлення мовлення, часто відступаючи від літературних норм. Такий стиль мовлення може містити перекручені слова або фрази, що набули популярності в побуті та відображають культурні особливості певної соціальної групи. [1, с. 48-49; 2, с. 113].

Койне є ще однією формою загальнонародної мови, яка виникає в результаті змішування та уніфікації різних діалектів, часто в міському або мультидіалектному середовищі. Ця міждіалектна форма мови сприяє взаєморозумінню між різними мовними групами, служачи мостом між різними соціокультурними варіаціями. [1, с. 49; 2, с. 112; 3, с. 329; 4, с. 82].

Суржик, подібно до койне, є результатом мовної інтерференції. Ця форма виникає природньо в двомовних регіонах, не керована літературними нормами, що робить її особливо динамічною та різноманітною. Суржик може відігравати

важливу роль у повсякденному спілкуванні, хоча і часто зустрічає опір з боку прихильників мовної чистоти [2, с. 81-82].

Отже, мова формує культурну та соціальну ідентичність нації, відображаючи її через літературну мову, діалекти, жаргони та сленг. Просторіччя та народно-розмовна мова підкреслюють культурні звичаї, а койне та суржик сприяють взаєморозумінню в мультимовних контекстах.

Література:

1. Карпенко Ю. Вступ до мовознавства : підручник. 2-ге вид. Київ : Вид. центр "Академія", 2009. 334 с.
2. Соціолінгвістичний компендіум / Г. Красовська, О. Сухомлинов, П. Сигеда. К. : Талком, 2020. 336 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава : «Довкілля-К», 2008. 713 с.
4. Антошкіна Л., Красовська Г., Сигеда П., Сухомлинов О. Соціолінгвістика: навчальний посібник. Донецьк: ТОВ „Юго-Восток Лтд”, 2007. 360 с.

Хапава Є.І., студентка
Титаренко О.І., к. пед. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ВІКОВІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО СТУПЕНЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Грамматика є одним з найважливіших компонентів уроку німецької мови на середньому ступені. Граматична компетентність (ГК) – це здатність людини до коректного граматичного оформлення своїх усних і писемних висловлювань та розуміння граматичного оформлення мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок і знань та граматичної усвідомленості [2, с. 234]. На даному рівні як усне, так і писемне мовлення учнів стає більш змістовним, учні, відповідно, починають використовувати складніші граматичні конструкції.

Викладач має усвідомлювати, що учні середньої школи мають свої вікові особливості, які важливо враховувати при виборі прийомів та засобів навчання іноземної мови. Одними з головних особливостей учнів середнього ступеня є почуття дорослості, потреба у самореалізації та прагнення до самоствердження. Учні на даному етапі вкрай негативно відносяться до авторитарного стилю

ставлення до себе, наприклад, висування вчителем жорстких вимог, надмірного контролю, ігнорування їх ініціативи, тиску в свою сторону тощо. Варто зазначити, що часто можна прослідкувати певну незацікавленість учнів у вивченні іноземної мови саме на середньому ступені. Необхідним для вчителя на середньому етапі є перехід на новий стиль спілкування, тобто вчитель має ставитися до учня як до дорослого та будувати спілкування на основі взаємної поваги.

На цьому етапі ключову роль у вивченні нелегкої, на думку учня, граматики відіграє мотивація. Невмотивований учень не буде докладати зусиль для того, аби вивчати те, що йому не потрібно. Важливими є формування в учнів інтересу до вдосконалення власних граматичних знань, пояснення нового матеріалу не лише теоретично, а й безпосередньо у вжитку, наочно. Учні на середньому етапі також зацікавлює використання вивченого ними граматичного матеріалу в мовленні носіїв мови, тому доцільно буде використати саме автентичний німецький аудіо- чи відеоматеріал.

Важливо сформуванню особисту потребу у вивченні мови у кожного учня. Щоб вмотивувати учнів вчитель має демонструвати конкретну практичну мету задля якої учні вивчають мову (користування нею, вільне спілкування тощо). Щоб полегшити процес засвоєння нового граматичного матеріалу вчитель повинен давати чіткі інструкції до вправ, намагатися підбирати зміст навчального матеріалу, який пов'язаний з реальними мовними ситуаціями та відповідає інтересам сучасних учнів середньої школи. Для свідомого виконання учнями завдання потрібно попередньо проговорити мету та користь від нього [1].

Як було зазначено вище, для учнів середньої школи надзвичайно важливим є самовираження, тож викладач має пояснити учням як вони можуть виразити свої думки, ідеї за допомогою певної граматичної конструкції. Викладачу варто підтримати власний стиль мовлення учня, підкреслити його індивідуальність. Цікавими для учнів на середньому ступені є граматичні завдання, які передбачають комбінування вже вивченого матеріалу. Вправи на механічне запам'ятовування вже не приваблюють учня. Зростає роль самостійної роботи учня.

Серед вправ на репродукцію граматичних структур слід звернути увагу на вправи на самостійне вживання нової граматичної структури в усному та писемному мовленні на рівні фрази [3, с. 22]. До прикладу:

- «Erzählt eure Mitschülern, wie ihr eure Wochenende verbringen werdet. Benutzt ihr die Zukunftsform Futur I.» (усне мовлення).

- «Jetzt schreibt ihr 5 Sätze über eure Pläne und Wünsche für die ferne Zukunft. Benutzt ihr die Zukunftsform Futur I.» (писемне мовлення).

Серед засобів навчання, які можуть заохотити учнів розібратися у граматичних конструкціях, особливо корисними будуть автентичні листівки, журнали, брошури, рекламні плакати, різний роздатковий матеріал тощо.

Отже, під час формування німецькомовної граматичної компетентності в учнів середнього ступеня провідною рушійною силою успішності є мотивація. Також варто зазначити, що не останню роль відіграє похвала учнів за їхні успіхи.

Так в них з'являтиметься ще більша мотивація та впевненість у собі і власних силах.

Література:

1. Д. Озерний Як мотивувати учнівство до вивчення іноземних мов. URL: <https://nus.org.ua/view/yak-motyvuvaty-uchnivstvo-do-vyvchennya-inozemnyh-mov/>
2. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. С. 234.
3. Скляренко Н.К. Методика формування іншомовної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. *НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ*. Київський національний лінгвістичний університет. № 1. 2011. С. 22.

Цибуля В. О.

МакГауен Т.В., к. філол. наук, ст.викл.

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького
(Черкаси, Україна)

ГРАМАТИЧНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ УРИВКА ОПОВІДАННЯ ЕЛІС МОНРО «LYING UNDER THE APPLE TREE»

У кожної мови своя граматична система, зазвичай ці системи вкрай різні, тому для грамотного перекладу перекладачу доводиться відтворювати трансформації на синтаксичному, морфологічному та словотворчому рівнях. Переклад англійських текстів українською мовою є складним завданням, адже англійська граматики зовсім далека від української. Тому метою нашої розвідки є аналіз трансформацій на усіх підрівнях граматичного аспекту перекладу в уривку оповідання Еліс Монро «Lying Under The Apple Tree» [4].

Під час перекладу ми використали трансформації на словотвірному, морфологічному та синтаксичному рівнях.

Трансформації на **словотвірному рівні** представлені словотвірним калькуванням як пофонемним перекладом одиниць та інверсію складників слова. Загалом цей вид перетворень є формальним [2, с.115].

Розглянемо приклад утворення похідних прикметників в англійській мові: *I hated even to hear a person say something relatively **harmless*** [4] // Мені було неприємно навіть чути, як людина говорить щось відносно **нешкідливе**. Суфікс *-less* зі значенням «without» [5] разом з іменником *harm*, «damage or injury that is caused by a person or an event» [5], утворюють прикметник *harmless*, українським відповідником якого є прикметник *нешкідливий*, де англійському суфіксу *-less*,

відповідає український префікс *не-*, що надає слову протилежне значення [6], тому у перекладі ми отримали прикметник *нешкідливе*, **використавши фонемний переклад та інверсію складників слова.**

Трансформації на **морфологічному рівні** включають три окремих види: категорійну та частиномовну заміни, заміну морфологічних засобів лексичними [2, с. 115]. У нашому дослідженні ми найчастотніше використовували **частиномовну заміну**, яка полягає в заміні однієї частини мови, зазвичай притаманній лише мові оригіналу, на частину цільової мови перекладу [2, с. 116]. Тож заміна частини мови зазвичай спричинена відсутністю такої в одній із мов. Часто зустрічається заміна герундія в англійській мові іменником в українській, оскільки таке поняття як герундій в українській мові відсутнє.

У фрагменті *When I had nearly reached the end of it I heard heavy **running**, some sort of thumping, behind me* [4] // *Коли я майже дійшла до його кінця, я почула важкий біг і якийсь стукіт позаду себе* ми перекладаємо герундій *running* в українському варіанті іменником *біг* через граматичну невідповідність англійської та української мов.

Останнє, що ми розглянемо, – трансформації на **синтаксичному рівні**, які діляться на заміни словосполучення словом і навпаки, заміни синтаксичного зв'язку у словосполученнях і реченнях, членування та об'єднання речень, вилучення і додавання мовних одиниць і конструкцій, перестановки [2, с. 118-119]. У нашому дослідженні ми часто використовували заміну слова словосполученням та додавання мовних одиниць.

Заміна словосполучення словом вжита у прикладі нижче:

*Most **town people** did their shopping during the week and in the daytime* [4] // *Більшість **городян** робили покупки протягом тижня і в денний час.* Словосполучення ***town people*** «*people who live in towns, not in the countryside*» [4], (досл. міські люди) [1], ми замінили іменником у множині *городяни* – «жителі міста» [3]. Такі трансформації в перекладі виконуються для кращого розуміння перекладу читачем, адже інколи в українській мові немає відповідного до англійського словосполучення, але є вдале слово, яким можна його передати.

Через часту невідповідність англійських і українських мовних одиниць чи реалій у нашому перекладі також виконано трансформацію з **додаванням** певних слів чи конструкцій як от у фрагменті:

On a vacant lot at the north end of town some members of the Salvation Army had set up their post [4] // *На пустирі в північній околиці міста кілька представників «Армії Спасіння» (**християнська церква, створена для допомоги нужденним**) розмістили свій пост.* У поданому уривку трансформація обумовлена нестачею інформації: українському читачеві невідомий термін *Salvation Army*, тому ми ввели мегатекстове пояснення у дужках, коротка форма якого дозволяє пояснити цей термін у тексті твору без використання виноска.

Граматичний аспект перекладу відіграє одну з найважливіших ролей у досягненні адекватності перекладу та зрозумілості для читача. Потрібно враховувати значні відмінності у граматиці англійської та української мов, тож використання трансформацій на морфологічному, словотвірному та

синтаксичному рівнях є невід’ємною частиною роботи перекладача. У нашому дослідженні при перекладі уривка оповідання Еліс Монро «Lying under the apple tree» ми довели необхідність застосування граматичних перетворень, адже вони забезпечують точність передачі мовного матеріалу та допомагають уникнути непорозумінь у перекладі мов із різними граматичними системами.

Література:

1. Англо-український словник. URL: <https://vocabulary.com.ua/> (дата звернення: 18.03.23)
2. Литвин І. М. Перекладознавство. Навчальний посібник. Вид. 5-те, допов. Черкаси: Видавець Ю. А. Чабаненко, 2019. 240 с.
3. Тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnuk.ua/>
4. Alice Munro. «Lying Under The Apple Tree» URL: <https://scribd.com/doc/307316760/ALICE-MUNRO-LYING-UNDER-THE-APPLE-TREE-pdf> (дата звернення: 18.03.24)
5. Oxford Dictionary. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> (дата звернення: 18.03.24)
6. WebPen. URL: <https://webpen.com.ua/> (дата звернення: 18.03.24)

**Larysa Chabak, Senior Lecturer
Cherkasy State Technological University**

APPLICATION OF THE COMMUNICATIVE METHOD IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

On the current stage of the development of society the English language acquires the status of the language of international communication. It turns out that traditional methods no longer meet the requirements of the majority of people learning English. Scientists from different countries are constantly developing a communicative method, the main task of which is to organize the process of teaching a foreign language, adequate to the process of real communication.

The purpose of this paper is to research the application of the communicative method in teaching a foreign language.

One of the main techniques of the method is the imitation of situations from real life, designed to stimulate students to speak actively and reproduce real communicative situations. It is very important that the topics are related to everyday life, problems of the students.

In classes conducted according to the principles of the communicative method, the course of the lesson depends on the students themselves: their answers and reactions. Thus, communication takes place meaningfully, on appropriate topics. Despite the fact that most exercises of the classes are devoted to improve spoken language skills, reading and writing are also given considerable attention.

While teaching foreign language, the teacher takes on the function of a communication organizer, asks leading questions and pays attention to the original opinions of the participants, acts as an arbiter in the discussion of controversial issues. It should be noted the importance of the most important aspects of the teacher's regulatory activity: a) organization of the process; b) provision of broadcasting partnership; c) creation of psychological climate [1, c. 221].

The main principles of teaching used during the application of the communicative method are:

1) the principle of speech orientation, which means that the realization of a practical speech goal is the applicative use of the language in situations that are close to the situations of real communication;

2) the principle of individualization, that takes into account the individual and psychological characteristics of the student, which affect the success and effectiveness of mastering foreign language speech activity;

3) the principle of authenticity means that authentic materials, i.e., original materials created for the realization of educational purposes must be used during the foreign language learning;

4) the principle of interactivity means that learning takes place mainly in groups. In conditions of group interaction students form a common fund of information about the studied subject which they use together;

5) the principle of intensive use of students' background knowledge is extremely relevant in a non-philological higher education institution. The main task here is to teach students to work with texts according to their specialty, to understand professional terminology;

6) the principle of contextual conditioning means that language and linguistic tools are used within the appropriate social context, that is, situationally. Only the situation and context make it possible to recognize and remember the meaning of each lexical unit [2, c.149].

Modern communicative method represents a harmonious combination of many ways of teaching foreign languages and has finally great opportunities for success. The communicative approach is effective both at the initial stage of mastering the general system of basic grammar and the formation of spoken language skills, and at the stage of their improvement. In the process of learning students acquire communicative competence - the ability to use language depending on a specific situation.

It is obvious that the teacher's personality plays a significant role in application of the communicative method requiring him/her to have certain psychological qualities, the most important of which is the ability to create a relaxed atmosphere in which group members get rid of their shyness and fear of making a mistake.

The results of our analysis prove that the communicative method of teaching a foreign language is considered to be the main one. Application of the communicative method will give a greater effect and effectiveness in the process of mastering a foreign language. The problem of using the communicative method in teaching a foreign language requires a thorough analysis and serves as the subject of further scientific research.

References:

1. Стойко С.В. Реалізація комунікативного підходу в навчанні іноземних мов. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Чернігів: ЧДПУ. 2011. Вип. 85 (Серія: Педагогічні науки). С.220-223.
2. Зубенко Т.В. Комунікативний підхід до навчання іноземної мови. *Науковий вісник Миколаївського державного університету*. Збірник. Вип. 23. *Педагогічні науки*. Том 1. За заг. ред. В.Д. Будака, О.М. Пехоти. Миколаїв. МДУ, 2008. С. 146–152.

Шабаш Н. С., студентка
Стройкова С. А., канд. філол. наук., ст. викл.
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «HEIMWEH» У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Концепт Heimweh інтерпретується по-різному різними авторами і має багато відтінків. Починаючи від медичного аспекту, який був описаний Гофером у своїй роботі "Dissertatio de Nostalgia", де Heimweh сприймався як медична хвороба з гнітючим настроєм та фізичними недугами, і закінчуючи психологічним розумінням, яке пропонував Шлегель у своїй роботі "Das Heimweh und Selbstmord", де концепт зосереджувався на емоційних зв'язках з дитинства [2, с. 115 – 116; 5, с. 209 – 210].

Дослідники тлумачать концепт Heimweh як:

1) тугу за батьківщиною («*große Sehnsucht nach der fernen Heimat oder einem dort wohnenden geliebten Menschen, bei dem man sich geborgen fühlte*») [1, с. 56; 4, с. 169; 8].

2) тугу за звичними умовами існування («*Bis zur Mitte des vergangenen Jahrhunderts gab es in Ungarn mehr Akazienwälder als im gesamten Rest Europas. So ist es kein Wunder, dass - obwohl auch Bäume wie Pappel und Trauerweide typisch für das Land sind - die Ungarn besonders schnell Heimweh bekommen, wenn ihnen auf Reisen der Duft eines Akazienbaumes in die Nase steigt*») [1, с. 57; 7].

3) тугу за приємними спогадами («*Ich hab Heimweh nach der Insel, nach der Sonne und dem Meer, denn nur hier bin ich zu Hause und ich komme immer wieder her*») [1, с. 146; 4, с. 170].

4) тугу за людьми («*Ich war noch da und schon weg. Ich hatte Heimweh nach Mutter und Vater und den Geschwistern, und die Sehnsucht, bei der Frau zu sein*») [1, с. 59; 6, с. 32].

5) тугу за їжею («*Nach einer gewissen Zeit fängt man nämlich an, kulinarisches Heimweh zu entwickeln. So lechze ich hin und wieder nach*

Produkten, von denen ich nicht geglaubt hätte, sie überhaupt vermissen zu können. Ganz normales Graubrot und festkochende Kartoffeln stehen auf dieser Liste bei mir ganz oben») [4, с. 171; 9].

б) тугу за потойбічним життям та Богом («*Der Paraklet wird derart die Utopie des Menschensohns, der keine Utopie mehr ist, sondern das Reich ist präsent. Indes tritt all das aus dem Heimweh nach Jesus nicht heraus*»)

[1, с. 63; 4, с. 171].

З аналізу різних інтерпретацій поняття Heimweh стає очевидним, що воно є надзвичайно складним і багатогранним. Його значення може змінюватися залежно від контексту, культурних особливостей та особистих досвідів. Від "туги за батьківщиною" до ностальгії за їжею чи навіть за духовними реаліями, концепт Heimweh характеризується виявом глибоких емоцій і сильного зв'язку зі спогадами і досвідом. Це свідчить про те, що поняття Heimweh є універсальним, але одночасно і індивідуальним для кожної людини, що відображається в його різноманітних тлумаченнях та вираженнях [2, с. 117; 3, с. 69; 5, с. 211].

Література:

1. Близнюк Л. М. Структурно-семантичні та когнітивні параметри концепту Heimweh (на матеріалі німецької мови): автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». Луцьк, 2016. 218 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/dis/02_2016/Bliznyuk_dis.pdf (дата звернення: 11.04.2024).
2. Близнюк Л. М., Застровська С. О. Heimweh: до історії виникнення поняття. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Лексична семантика*. 3 (ч. 2). 2011. С. 115 – 117. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/4003/1/Zastrovska.pdf> (дата звернення: 11.04.2024).
3. Мізін К. І. Контрасти німецького національного характеру: концепти Fernweh та Heimweh. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2017. № 29 Том 2. С. 67 – 69. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v29/part_2/21.pdf (дата звернення: 11.04.2024).
4. Януш Х. Лексико-семантична репрезентація концепту "Heimweh" в німецькій мові. *Науковий вісник Чернівецького університету: Германська філологія*. Вип. 708 – 709. 2014. С. 168 – 172. URL: <http://surl.li/slwwu> (дата звернення: 11.04.2024).
5. Януш Х. М. Семантична реконструкція лексеми «Heimweh». Історія виникнення «Швейцарського феномену». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2014. №1. Том 1. С. 209 – 211. URL: <http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v10/v10-1/57.pdf> (дата звернення: 11.04.2024).
6. Bernhard Schlink. *Der Vorleser*. 207 S. URL: https://www.academia.edu/39580586/Schlink_bernhard_der_vorleser (дата звернення: 11.04.2024).

7. Der Tagespiegel. Politik: Wenn die Akazie blüht... URL: <https://www.tagesspiegel.de/politik/wenn-die-akazie-bluht-1113460.html> (дата звернення: 11.04.2024).
8. Duden Deutsches Universalwörterbuch. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Heimweh> (дата звернення: 11.04.2024).
9. Jasper Faulks. Heimweh geht durch den Magen. URL: <https://milanobradovic.com/heimweh-geht-durch-den-magen/> (дата звернення: 11.04.2024)

Шкаденков Я.В., студент
Титаренко О.І., к. філол. н., доцент
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ПРИНЦИП ВІЗУАЛІЗАЦІЇ У НАВЧАННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Ефективність принципу візуалізації в навчанні німецької мови учнів початкових класів є головним аспектом для забезпечення успішного засвоєння мовних навичок і комунікативної компетентності. Використання різного роду зображень схем чи малюнків та інших візуальних матеріалів допоможе учням краще зрозуміти та запам'ятати щойно вивчені фрази слова чи граматичні правила. Це підхід активізує мовне мислення та більш зацікавлює дітей до процесів вивчення мови.

По-перше матеріали візуального характеру допоможуть учням засвоїти новий матеріал асоціативним шляхом. До прикладу співставлення предмету на зображенні або певної дії разом з відповідним словом в німецькій мові або виразом допоможе учням запам'ятати і зрозуміти його значення. А особливо це буде нести користь для учнів орієнтованих на візуальному сприйнятті, які краще за інших адаптується до такого формату вивчення.[2. с.9-10]

По-друге ,візуальні матеріали дають стимул для активності учнів під час навчального процесу. Використання інших візуальних засобів таких як малюнки чи схеми дуже привертає увагу учнів та змушує їх до певної взаємодії з мовним матеріалом. Наприклад робота з текстом до якого є ілюстрація або створення колажів за певною темою уроку може навіть сприяти доволі активному використанню мови та розвитку мовленнєвих навичок.

І по-третє використання матеріалів орієнтованих на візуальне сприйняття сприятиме створенню доволі цікавого та мотивуючого середовища для навчання. Учнів більше інтерес викликають уроки на яких вони бачать конкретні результати їхньої праці у вигляді різноманітних малюнків піктограм або схем. Все мотивує учнів і збільшує їх задоволення від вивчення німецької мови.[1. с. 97]

Також використання такого формату матеріалів може розвивати креативність та гарну уяву учнів завдання які передбачають малювання чогось

власного або інші візуальні матеріали краще заохочуватимуть учнів до використання своїх творчих здібностей та допоможуть краще розкрити свій потенціал в процесі навчання. Крім того візуальні матеріали також можуть бути корисними для учнів з різними типами сприйняття. Отже учні орієнтовані на візуальне сприйняття можуть краще засвоювати матеріал який їм представлений у вигляді певної піктограми тоді як інші краще сприймають мовне пояснення. Це важливо тому що користуючись таким підходом вчитель може задовольнити потреби учнів із різним типом сприйняття у навчальному процесі.[3. с.1-2]

Адже при використанні візуальних матеріалів для вивчення німецької мови в початковій школі можливо не забувати про індивідуальні потреби та унікальність кожного учня. Підходить до візуалізації за допомогою власного різноманіття може задовольняти навчання різного стилю та ефективно сприяти на засвоєння матеріалу. Наприклад учні можуть реагувати трохи краще на ілюстрації але інші учні на схеми і діаграми, та в той же час деякі можуть виявляти вподобання до відеоматеріалів чи онлайн ресурсів інтерактивного характеру.

Більше того важливо забезпечувати також баланс між матеріалами візуального характеру та іншими методиками навчання, такими як аудіювання письмо чи усні вправи. Адже саме комплексний підхід дає змогу створювати багатоаспектне середовище для навчання з врахуванням потреб кожного окремого учня індивідуально та сприяє максимальному засвоєнню матеріалу.[1. с.102]

Не менш важливим є також розглядання візуальних матеріалів як засіб підтримки міжкультурного та культурного розуміння. Показуючи різного роду малюнки фотографії чи відео, напряду зв'язані з німецькою культурою і традиціями допоможе учням отримати повне уявлення про контекст мови та зацікавить учнів до вивчення культури мови країни, що вивчається.[4. с.31]

Враховуючи вище зазначення аспекти можна підбити підсумки що використання візуального принципу у навчанні німецької мови є важливим та доволі ефективним інструментом для успішного навчання. Це сприяє набуттю мовних навичок, розвитку компетентності комунікації, мотивації та створенню сприятливого середовища для навчання учнів. Завдяки використанню цієї методики учні мають змогу більше якісно та з більшою ефективністю вивчати мову що напряду впливає на їхній загальний успіх та розвиток.

Література:

1. Адріан, А. Ф., Чалупа, К. М. *Візуальні стратегії викладання німецької мови: практичний посібник*. Берлін: Springer, 2019. 90-106 с.
2. Річардс, Д. К.. *Використання наочних посібників у викладанні мови*, 2016. 5-9 с., <https://www.professorjackrichards.com/wp-content/uploads/Materials-Design-in-Language-Teaching-SE-Asia.pdf>
3. Шмідт, Б. *Роль наочних посібників у мовному класі*. The Modern Language Journal, 2015. 1-3 с.

4. Гікс, Г. Г., та Ред, Л. Л. *Ефективні методи викладання мов: практичний посібник*. Київ: Видавництво "Києво-Могилянська академія", 2008. 29-31 с.

Шкорута І.І., аспірантка кафедри англійської філології
Дойчик О.Я., к. філол. н., доцент кафедри англійської філології
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНИЙ ДИСКУРС ІРВІНА ЯЛОМА У ЛІНГВОКОГНІТИВНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

В українських наукових колах характеристики психотерапевтичного дискурсу, наразі, вивчаються, здебільшого, у площині психологічних студій, тоді як об'єктом лінгвістичного аналізу цей тип дискурсу постає лише в окремих вітчизняних розвідках (напр.: [1; 2]).

У площині когнітивного виміру більшість закордонних розвідок останніх років зосереджуються на особливостях використання метафор у психотерапевтичному дискурсі. Однак, ці праці є міждисциплінарними і, зазвичай, звертаються до безпосереднього залучення метафор у процесі психотерапевтичного лікування пацієнтів (напр.: [3; 4]).

Об'єктом нашого дослідження є психотерапевтичний дискурс сучасного лікаря-психотерапевта і письменника Ірвіна Ялома, твори якого поєднують ознаки і художнього, і наукового (психотерапевтичного) дискурсу. За словами письменника, спершу його твори планувалися як описи результатів психотерапевтичних досліджень, потім це були тексти підручників за фахом, в яких автор включив десятки оповідань про терапію. Спершу автор мав на меті писати навчальні історії для студентів, але з часом відбувся перехід від наукової літератури до художньої, яка ґрунтується на «добре замаскованих історіях пацієнтів» [5, с. 303-304]. Перехід до художньої форми втілення психотерапевтичного дискурсу Ірвін Ялом пояснює так: «я міг би викласти свої міркування професійною психіатричною мовою <...>, але драматизація, тобто фікціоналізація, передає інформацію яскравіше та краще заам'ятовується» [іbid., с. 289].

Зважаючи на вищесказане, психотерапевтичний дискурс Ірвіна Ялома досліджуємо як особливий вид дискурсу, в якому науковий дискурс психотерапії (індивідуальної, групової) репрезентований у художньому обрамленні. Вихідною точкою у визначенні психотерапевтичного дискурсу Ірвіна Ялома вбачаємо дефініцію психотерапії, яку автор наводить у власних творах: «психотерапія – це обговорення особистих питань між двома людьми, одна з яких більш тривожна за іншу. Якщо терапевт розвиває більшу тривожність, ніж пацієнт, він сам стає пацієнтом, а пацієнт психотерапевтом» [5, с. 289]. Перенесення процесу психотерапії у площину літературного викладення висвітлює два важливі аспекти психотерапевтичного дискурсу Ірвіна Ялома:

- 1) у своїх творах письменник *переказує* процес терапії і від імені терапевта, і від імені пацієнта, отже у фокусі аналізу є психотерапевтичний *нарратив*, як терапевтоцентрований, так і пацієнтоцентрований, котрий дозволяє організувати процес терапії у певній часовій та причинно-наслідковій послідовності. Пацієнт і терапевт часто *мінються ролями* (*turning the tables* [5, с. 288]), при цьому висвітлюється такий елемент терапії, як контрперенесення, а також частково заперечується роль терапевта як беззаперечного лідера процесу терапії, оскільки «тільки зранений лікар справді може зцілити» [ibid., с. 289],
- 2) психотерапевтичний дискурс Ірвіна Ялома описує *екзистенційний* напрям у психотерапії, теоретиком і практиком якого є сам автор (див., напр., працю Ірвіна Ялома «Existential Psychotherapy» (1980)).

У зв'язку з наведеними аспектами, психотерапевтичний дискурс Ірвіна Ялома розглядаємо у площині лінгвокогнітивного підходу з таких позицій:

- 1) нарративні фрейм-сценарії, які репрезентують когнітивну основу концептуалізації психотерапевтичної дії, реконструюємо у двох варіантах (пацієнтоцентрований фрейм-сценарій і терапевтоцентрований фрейм-сценарій) у світлі теорії фреймів і теорії зсуву фреймів (за Ш. Коулсон),
- 2) ключові екзистенційні концепти психотерапевтичного дискурсу Ірвіна Ялома (DEATH, FEAR OF DEATH, LIFE, FREEDOM, LOVE, SOLITUDE та ін.) розглядаємо у фокусі теорії концептуальної метафори (за Дж. Лакоффом, З. Кьовечешем) і теорії концептуальної інтеграції (за Ж. Фоконьє і М. Тернером).

Література:

1. Качмар О.Ю. Типологія комунікативних стратегій у психотерапевтичному дискурсі. *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. 2016. Том 19. № 2. С. 132-140. <https://doi.org/10.32589/2311-0821.2.2016.113762>
2. Коваленко Г.М. Метафора руху в англomовному психоаналітичному дискурсі. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. 2010. С. 133-137.
3. Tay, D. *Metaphor in Psychotherapy: Description and Applications*. PhD thesis. New Zealand, 2011. 223 p.
4. Törneke, N. Strategies for using metaphor in psychological treatment. *Metaphor and the Social World*, 2020. Vol. 10, Issue 2. Pp. 214-232 DOI: <https://doi.org/10.1075/msw.00004.tor>
5. Yalom, I.D. *When Nietzsche Wept: A Novel of Obsession*. Harper Perennial, Modern Classics, 2010. 312 p.

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Мета дослідження полягала в вивченні та аналізі процесу формування ЛСК учнів середньої школи на уроках німецької мови з метою виявлення ефективних методик та підходів до навчання, спрямованих на забезпечення цієї компетентності.

На основі проведеного дослідження були виконані наступні завдання: визначені основні аспекти ЛСК, що формуються на уроках німецької мови в середній школі, включаючи соціолінгвістичну, соціокультурну та соціальну компетентності; проаналізовано існуючі методики та підходи до формування ЛСК на уроках німецької мови; вивчено вплив різних методик та підходів на розвиток ЛСК учнів середньої школи; розроблено рекомендації щодо оптимальних підходів та методик для ефективного формування ЛСК на уроках німецької мови.

Теоретичні аспекти та практичні методи викладання німецької мови в середній школі показали, що для успішного формування ЛСК учнів необхідне комплексне поєднання інтерактивних методів, технологій та ігрових підходів. Вони сприяють активному залученню учнів до навчального процесу, стимулюють їхню мотивацію та позитивне ставлення до навчання.

На підставі проведеного дослідження можна надати наступні рекомендації освітнім працівникам у середній школі для підвищення лінгвосоціокультурної компетентності на уроках німецької мови за програмою нової української школи:

1. Використання мультимедійних матеріалів та гейміфікації: Використання відео, аудіо та мультимедійних матеріалів може допомогти учням краще розуміти німецьку культуру та практикувати мовлення в реальних сценаріях. Віртуальні екскурсії та інтерактивні відео можуть зробити навчання цікавим та захоплюючим. Одними з мультимедійних матеріалів можуть бути німецькомовні канали на платформі Youtube, а саме "Easy German". Ініціатива була започаткованою парою з Мюнстера, Німеччина та дозволить школярам отримати уявлення про іноземну мову, яка є часто вживаною у повсякденному житті серед місцевих мешканців Берліну, також відео подекуди розповідають про непопулярні традиції німецькомовних країн та різниці між землями, що сприяє розвитку геополітичних компетенцій німецькомовних країн. В свою чергу, використання ігрових методів, таких як гра «Memory», може стимулювати

мотивацію учнів та активізувати їхні мовні навички. Гра «Memory» може бути використана для розвитку різних мовних аспектів, від лексики до граматики.

2. Технології ситуативного моделювання: Використання технологій ситуативного моделювання, таких як метод Веб Квест, дозволяє учням взаємодіяти з мовним матеріалом та культурним контекстом у різних ситуаціях. Це сприяє їхньому мовленню та розвитку міжкультурної компетентності. Також, на безкоштовній платформі “ISLCOLLECTIVE” розміщені сотні уривків із німецькомовних фільмів та мультфільмів. Завдання складаються із декількох частин. Спершу учні мають прослухати відео, а потім відповідно до контексту та ситуації обрати правильну репліку того чи іншого мовця. Такі завдання можна використовувати для завдань для вивчення передбачень, майбутніх часів, а також практики використання формального та неформального дискурсів мовлення. Такий вид роботи є ефективним й через залучення зорової пам’яті школярів.

Література:

5. Борщовецька В.Д., Ігнатенко В.Д. *Основи методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах*: навч. посіб. / В.Д. Борщовецька, В.Д. Ігнатенко. - Біла Церква: БНАУ, 2018 - 122 с. URL: [https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_filologia/navch_met od_zabezpech/osnov_metod_navch_inozem_mov.pdf](https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_filologia/navch_met_od_zabezpech/osnov_metod_navch_inozem_mov.pdf) (дата звернення: 14.03.2024)
6. Волошанська І. В. Миськів І. С. «*Мотиваційний компонент у процесі вивчення іноземної мови*» URL: [https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5147/VOLOSHANSKA %2C%20MYSKIV.pdf?sequence=1](https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5147/VOLOSHANSKA%20%20MYSKIV.pdf?sequence=1) (дата звернення: 14.03.2024).
7. Дмитраш Т. В., Федоренко О. П. *Дидактичні ігри на уроках німецької мови (Рівень А1, А2)*. Методичний посібник / Т. В. Дмитраш, О. П. Федоренко. – Вінниця: ММК, 2020. 48с.
8. Каландій Н. Ф. *Лінгвосоціокультурна компетенція* URL: <https://sites.google.com/site/kalandiynf/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%96/%D0%BB%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%B3%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 14.03.2024).

9. Канівець Л. Блог вчителя німецької мови. Методична робота / *Опис досвіду* URL: https://kaniwez.blogspot.com/p/blog-page_24.html (дата звернення: 14.03.2024).

Мультимедійні платформи згадані в доповіді:

1. Easy German. URL: <https://www.easygerman.org/about> (Дата звернення: 4.04.2022)
2. ISLCollective. URL: <https://en.islcollective.com/english-esl-video-lessons/search/Deutsch> (Дата звернення: 4.04.2022)
3. Memory. URL: <https://ukgermanconnection.org/kids/games-and-quizzes/memory-game-germananimals/> (Дата звернення: 4.04.2022)

Щур С. М., старший викладач
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МЕДІАЦІЇ: ЧИННИК ТЕКСТ

Для дослідження міжкультурної двомовної медіації такий чинник як текст є особливо важливий, оскільки він є центром мовленнєвого акту, діалогічної взаємодії культур, зовнішньою предметною з'єднувальною ланкою між продуцентом, медіатором і реципієнтом, – спілкуються вони безпосередньо чи на відстані. Під час медіації процеси розуміння і продукування висловлювання здійснюються різними мовами, але умовою їх взаємопов'язаної реалізації постає текст, і як об'єкт, і як процес і як результат.

Західноєвропейські дослідники дотримуються думки, що навчання медіації повинно базуватись на прагматичних текстах і охоплювати широкий їх спектр. Німецькі науковці А. Росслер, Д. Каспарі, Ф. Боле [1], розглядаючи можливі вихідні тексти у навчанні, не систематизують їх, а лише перераховують. Однак, тексти, зазначені в документі [2], відрізняються, як комунікативною функцією, так і релевантними ознаками: домінуючий вид інформації, характер відображення дійсності, наявність естетичної функції, джерело, тощо.

Відсутність чітких принципів / критеріїв відбору вихідних текстів і певної фіксованої варіативності цільових значно ускладнює моделювання міжкультурного спілкування і створення навчальних завдань. Не викликає сумнівів той факт, що вихідні і цільові тексти можуть належати до різних жанрів і типів. Спосіб текстової діяльності і спосіб передачі смислу / змісту вихідного тексту варіюється і може бути репродуктивним чи трансформаційним;

відтворюючим і модифікаційно-креативним в залежності від інших чинників комунікативної ситуації.

Під прагматичними текстами дослідники розуміють тексти, що регламентують повсякденне спілкування, відносяться до сфери нехудожньої масової комунікації і характеризуються функціональністю та практичністю. До цієї категорії належить значна кількість текстів інформаційного, регулятивного, інструктивного характеру. Аналіз структурно-лінгвістичних параметрів текстів показує, що вони характеризуються особливостями на композиційному, граматичному, лексичному рівнях. Тексти відображають реалії країни, спосіб життя, культуру, менталітет та національний характер. Це означає, що вони мають значний дидактичний потенціал для навчання медіації і дозволяють методично грамотно й ефективно організувати роботу на їх основі. Студенти зможуть розвивати вміння: оперувати фоновими знаннями іншомовної і рідної культури, порівнювати і пояснювати явища культури з позиції її представників, адекватно передавати зміст й адаптувати його до рівня реципієнта.

Для змішаних текстів у сучасній науці використовують термін «креолізований текст», як складне текстове утворення, в якому вербальні й іконічні елементи утворюють одне візуальне, структурне і смислове ціле, спрямоване на комплексний вплив на реципієнта. Такі тексти є найбільш оптимальним засобом для передачі лінгвосоціокультурної інформації в умовах міжкультурного спілкування. З точки зору методики навчання медіації, застосування таких текстів зумовлює різні можливості для розвитку вмінь інтерпретації тексту і відповідно, творчого використання їх у власному продуктивному мовленні. Зазначені тексти сприятимуть, як розвитку навчальних прийомів (аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення, структурування, збереження інформації та її фільтрації, перекодування, занурення в дискурсивний контекст, так і професійно-важливих вмінь: а) порівнювати подібні і відмінні явища у двох мовах, культурах; б) виявляти факти, характерні для обох культур, але не тотожні з точки зору способів, засобів мовного вираження; в) розуміти явища, факти, які властиві лише одній культурі та відповідно їх інтерпретувати.

Проаналізувавши жанри текстів, які зазначені в загальноєвропейському документі і чинній програмі з англійської мови для вищих навчальних закладів, ми визначили вихідні тексти для навчання різних видів медіації майбутніх фахівців. Наприклад, навчання письмово-усної медіації може здійснюватись на: 1) прагматичних креолізованих текстах: інформативно-репрезентативних (меню, вивіски розклад, програми, оголошення), інструктивно-директивних (інструкції, рецепти, правила поведінки тощо), впливових (реклама, афіша), інформативно-фіксуєчих (формуляри для заповнення, посвідчення особи, медичне страхування, матеріали міжособистісного листування; 2) публіцистичних текстах (невеликі за обсягом статті, репортажі, замітки, новини, інтерв'ю).

Таким чином, формування компетентності в медіації у майбутніх вчителів може здійснюватись на текстах, які належать до різних жанрів і типів, при цьому деякі із них характеризуються полі-функціональністю і можуть

використовуватися одночасно у навчанні різних видів медіації. Визначені тексти складаються з одного слова чи словосполучення (вивіска, надпис, реклама), речення / фрази (записка, об'ява, реклама тощо) і власне цілісного тексту (лист, інтерв'ю, стаття тощо). Одним із найскладніших аспектів медіації для студентів є узгодити загальні конвенції двох різних текстів та брати до уваги загальні умовності цільового тексту при його створенні.

Література:

1. Bohle, F. *Sprachmittlung in Fremdsprachenunterricht*, Hamburg, Diploma Verlag GmbH, 2012. 144 s.
2. *Common European Framework of References for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 260 p.